

T.C.
İSTANBUL TİCARET ÜNİVERSİTESİ
FİNANS ENSTİTÜSÜ
FİNANS ANABİLİM DALI
ULUSLARARASI BANKACILIK VE FİNANS YÜKSEK LİSANS
PROGRAMI

TÜRKİYE'DE KOBİ'LERE SAĞLANAN FİNANSAL
DESTEK PROGRAMLARI VE KOSGEB
DESTEKLERİ

Yüksek Lisans Tezi

Pınar GÜLER

1000236698

İstanbul, 2017

T.C.
İSTANBUL TİCARET ÜNİVERSİTESİ
FİNANS ENSTİTÜSÜ
FİNANS ANABİLİM DALI
ULUSLARARASI BANKACILIK VE FİNANS YÜKSEK LİSANS
PROGRAMI

TÜRKİYE'DE KOBİ'LERE SAĞLANAN FİNANSAL
DESTEK PROGRAMLARI VE KOSGEB
DESTEKLERİ

Yüksek Lisans Tezi

Pınar GÜLER

1000236698

Danışman: Prof. Dr. Esin OKAY

İstanbul, 2017

YÜKSEK LİSANS TEZİ ONAY FORMU

.....*Finans*.....
Anabilim Dalı*Uluslararası Bankacılık ve Finans*.....
yüksek lisans programı*100023698*..... numaralı öğrencisi*Türkiye'de KOBİ'lere*
Sağlanan Finansal Destek Programları ve KOSGEB Destekleri
.....
başlıklı tez çalışması jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

TEZ DANIŞMANI : *Prof. Dr. Esin OKAY**Esin Okay*

JÜRİ ÜYESİ : *Yrd. Doç. Dr. Hilabi ERSOY**Hilabi Ersoy*

JÜRİ ÜYESİ : *Yrd. Doç. Dr. Bulent GÜNCELER**Bulent Gunceler*

İstanbul Ticaret Üniversitesi*Finans*.....Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun *22/06/2017*
Tarih, *53/10* sayılı kararı ile onaylanmıştır.

ÖNSÖZ

Çalışma, ülkemiz ekonomisinin belkemiği olan KOBİ'leri yakından tanımak, karşı karşıya oldukları sorunları analiz etmek ve bu sorunlara yönelik sağlanan desteklere dikkat çekmek amacıyla ortaya konmuştur. Değerli okuyucuların literatürde faydalanacağı önemli bir kaynak olması hedeflenmiş olup titizlikle hazırlanmıştır.

Yüksek Lisans Tezimin hazırlanmasının her aşamasında katkılarını esirgemeyen değerli tez danışmanım Sayın Prof. Dr. Esin OKAY başta olmak üzere, varlıkları servet olan aileme ve tüm sevdiklerime teşekkür ederim.

İstanbul, 2017

Pınar GÜLER

ÖZET

Günümüzde, gelişmiş ve gelişmekte olan tüm ülkelerde KOBİ olarak anılan “Küçük ve Orta büyüklükteki İşletmeler”, ülke ekonomisinin temel yapıtaşı konumundadırlar. KOBİ’ler; ülkelerdeki toplam işletmeler arasındaki sayısal üstünlüğü başta olmak üzere, üretim, istihdam, yatırım, dış ticaret, toplam krediler ve vergiler içindeki payları göz önünde bulundurulduğunda ülke ekonomilerinde önemli rol oynamaktadırlar. Türkiye ekonomisinde toplam işletmeler içindeki payı % 99,8 oranında olan KOBİ’ler; ülkemiz ekonomisinde de önemli bir yere sahiptirler. Ayrıca bu işletmeler Türkiye ekonomisinde; istihdamın % 74,2’sini, dış ticarete de ihracatın % 56,4’ünü ve ithalatın % 37,8’ini oluşturmaktadırlar. Toplam krediler içindeki payları da yaklaşık % 26 seviyelerindedir.

Türkiye ekonomisindeki işletmeler arasında çoğunluğu oluşturan KOBİ’ler; kalkınma ve büyümedeki önemli rolleri dolayısıyla birçok Kuruluş tarafından desteklenerek, Devletin finansal politika aracı konumuna gelmişlerdir. Bu kuruluşlar arasında KOSGEB’in yeri ve önemi oldukça yüksektir. Diğerlerine kıyasla KOSGEB desteklerinin; kanuni dayanak avantajları, bütçe yapısı, hedef kitlesi ve konularına göre desteklerinin geniş bir alanda uygulanması, çalışmada KOSGEB desteklerine ağırlık verilmesini sağlamıştır.

Çalışma; Türkiye’de KOBİ’lerin kalkınmadaki yerine ve önemine, yaşadıkları sorunlara, bu sorunlara çözüm olarak sunulan desteklere ve bu desteklerin yeterli seviyede gerçekleşip gerçekleşmediğine dikkat çekmek, aynı zamanda KOBİ kesimindeki bilgi eksikliği ve farkındalık sorununa çözüm niteliğinde bir rehber ortaya koymak amacıyla hazırlanmıştır. Nihai olarak; KOSGEB desteklerinin diğerlerine kıyasla birçok avantaja sahip olmasına rağmen yeterli olmadıkları sonucuna varılmıştır.

ABSTRACT

Nowadays, in the countries which have well developed and have been developing, “Small and Medium Size Enterprises” which are called SME are the main constituents of economy. SMEs are having importance in the economy of the countries, regarding their shares, mainly in numerical presence and also their production, employment, investment, exporting, total credits and taxes. Also the SMEs in Turkey are having an important place in Turkey’s economy with their shares up to %99,8 in the total numbers of Enterprises. Besides, SMEs in Turkey are providing %74,2 of employment, %56,4 of Export and %37,8 of Import. In addition to that, %26 of total credits are supplied to the SMEs.

The SMEs which are establishing the majority in Turkey’s economy, among the enterprises, are in the position of financial politics of the State by being supported by different associations due to their important status. Among the associations, KOSGEB has an important status. Compared with the others, KOSGEB supportings are considered important due to its legal base advantages, budget construction, target mass, topics and being applied in wide fields.

This study has been prepared in order to indicate the importance of the SMEs in progress, their malfunctions, in order to reveal if the supportings which are presented as a solution to these malfunctions are being enough. Besides; to reveal the lack of information and awareness of the SMEs. As a result; It’s been concluded that the KOSGEB supportings have many advantages compared to the others but these supportings are not enough.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
TABLO LİSTESİ.....	x
GRAFİK LİSTESİ.....	xii
KISALTMALAR	xiii
GİRİŞ	1
1. KÜÇÜK VE ORTA BÜYÜKLÜKTEKİ İŞLETMELERE GENEL BAKIŞ	3
1.1 KOBİ'leri Tanımlamada Kullanılan Ölçütler	3
1.1.1 Nicel Ölçütler	4
1.1.2 Nitel Ölçütler	4
1.2 KOBİ Tanımları	5
1.2.1 Türkiye' de KOBİ Tanımı	5
1.2.2 Avrupa Birliği Ülkelerinde KOBİ Tanımı	8
1.2.3 Amerika Birleşik Devletlerinde KOBİ Tanımı	9
1.2.4 OECD' ye Göre KOBİ Tanımı	10
1.3 KOBİ'lerin Ekonomideki Yeri ve Kalkınmadaki Önemi	11
1.4 KOBİ'lerin Avantajları ve Dezavantajları	24
1.4.1 KOBİ'lerin Avantajları	24
1.4.2 KOBİ'lerin Dezavantajları	25
2. KÜÇÜK VE ORTA BÜYÜKLÜKTEKİ İŞLETMELERİN KARŞILAŞTIKLARI TEMEL SORUNLAR.....	27
2.1 KOBİ'lerin Planlama Düzeyinde Karşılaştıkları Sorunlar	28

2.2 KOBİ'lerin Örgütlenme (Organizasyon) Düzeyinde Karşılaştıkları Sorunlar.....	30
2.3 KOBİ'lerin Tedarik İle İlgili Sorunları.....	32
2.4 KOBİ'lerin Üretim İle İlgili Sorunları.....	33
2.4.1 Düşük Teknoloji	33
2.4.2 Atıl Kapasite Sorunu.....	34
2.4.3 Ölçek Ekonomisinin Getirisinden Yararlanamamaları.....	35
2.4.4 Hammadde Sorunları	36
2.5 KOBİ'lerin Pazarlama ile İlgili Sorunları.....	36
2.6 KOBİ'lerin İhracat ile İlgili Sorunlar	37
2.7 KOBİ'lerin Muhasebe Yönetimi ile İlgili Sorunları.....	39
2.8 KOBİ'lerin İnsan Kaynakları Yönetimi ile İlgili Sorunları.....	39
2.9 KOBİ'lerin Halkla İlişkiler ile İlgili Sorunları	41
2.10 KOBİ'lerin AR-GE Faaliyetleri ile İlgili Sorunları.....	41
2.11 KOBİ'lerin Karar Alma ile İlgili Sorunları	42
2.12 KOBİ'lerin Finansman Sorunları.....	43
2.12.1 Öz Sermaye ve İşletme Sermayesi Yetersizliği	45
2.12.2 Kredi Sağlamakta Karşılaşılan Güçlükler.....	45
2.12.3 Sermaye Piyasalarından Yararlanma Olanaklarının Kısıtlı Olması.....	47
3. TÜRKİYE'DE KÜÇÜK ORTA VE BÜYÜK ÖLÇEKLİ İŞLETMELERE FİNANSAL DESTEK SAĞLAYAN KURULUŞLAR	49

3.1 Türkiye Halk Bankası A.Ş	49
3.2 Türkiye İhracat Kredi Bankası Anonim Şirketi (Türk Eximbank)	54
3.3 Türkiye Vakıflar Bankası Türk Anonim Ortaklığı	56
3.4 Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası Anonim Şirketi	57
3.5 Dünya Bankası	60
3.6 Avrupa Yatırım Bankası	63
3.7 Kalkınma Ajansları	66
3.8 Kredi Garanti Fonu Anonim Şirketi	70
3.8.1 Kredi Garanti Fonu A.Ş.'nin Kuruluş Amacı, Tarihçesi ve Ortaklık Yapısı	70
3.8.2 Kredi Garanti Fonu A.Ş.'nin Kaynakları, Sağladığı Kefalet Tutarları, Kefalet Verdiği Kurum ve Kuruluşlar	73
3.9 KOBİ Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığı Anonim Şirketi	76
3.10 Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	79
3.11 Ekonomi Bakanlığı	81
3.12 Türkiye Varlık Fonu Anonim Şirketi	87
4. T.C. KÜÇÜK VE ORTA ÖLÇEKLİ İŞLETMELERİ GELİŞTİRME VE DESTEKLEME İDARESİ BAŞKANLIĞI'NIN KOBİ'LERE YÖNELİK FİNANSAL DESTEK PROGRAMLARI	91
4.1 KOSGEB' in Tarihsel Gelişimi	91
4.2 KOSGEB'in Organizasyon Yapısı	94
4.3 KOSGEB'in Bütçesi	96
4.4 KOSGEB'in Hedef Kitleleri	97

4.5 KOSGEB Desteklerine Genel Bakış.....	98
4.5.1 KOSGEB Desteklerinin Yasal Dayanakları	98
4.5.2 KOSGEB Destekleri	99
4.5.2.1 KOSGEB Girişimcilik Destek Programı	99
4.5.2.1.1 KOSGEB Uygulamalı Girişimcilik Eğitimi	100
4.5.2.1.2 KOSGEB Yeni Girişimci Desteği	100
4.5.2.1.3 KOSGEB İş Geliştirme Merkezi (İŞGEM) Desteği	101
4.5.2.1.4 KOSGEB İş Planı Ödülü	102
4.5.2.2 KOSGEB Genel Destek Programı	103
4.5.2.3 KOSGEB İşbirliği Güçbirliği Destek Programı	104
4.5.2.4 KOSGEB KOBİ Proje Destek Programı	106
4.5.2.5 KOSGEB KOBİGEL - KOBİ Gelişim Destek Programı ...	107
4.5.2.6 KOSGEB AR-GE, İnovasyon ve Endüstriyel Uygulama Destek Programı	108
4.5.2.6.1 KOSGEB AR-GE ve İnovasyon Programı	110
4.5.2.6.2 KOSGEB Endüstriyel Uygulama Programı	110
4.5.2.7 KOSGEB TEKNOPAZAR - Teknolojik Ürün Tanıtım ve Pazarlama Destek Programı	110
4.5.2.8 KOSGEB Uluslararası Kuluçka Merkezi ve Hızlandırıcı Destek Programı	111
4.5.2.8.1 KOSGEB Uluslararası Kuluçka Merkezi Kurma Programı	112
4.5.2.8.2 KOSGEB Uluslararası Hızlandırıcı Programı	112

4.5.2.9	KOSGEB Gelişen İşletmeler Piyasası KOBİ Destek Programı.....	113
4.5.2.10	KOSGEB Tematik Proje Destek Programı.....	114
4.5.2.11	KOSGEB Laboratuvar Hizmetleri Destekleri	115
4.5.2.12	KOSGEB Kredi Faiz Desteği Uygulamaları	116
4.5.2.12.1	Reyhanlı Acil Destek Kredisi	117
4.5.2.12.2	Erzurum İli Sıfır Faizli Turizm Sektörü İşletme Sermayesi Destek Kredisi.....	118
4.5.2.12.3	Karaman İşletme Sermayesi Kredi Faiz Desteği	118
4.5.2.12.4	İşletme Sermayesi Kredi Faiz Desteği.....	119
4.5.2.12.5	Sanayide Kullanılan Verimsiz Elektrik Motorlarının Dönüşümü Kredi Faiz Desteği.....	119
4.5.2.12.6	KOSGEB 2016 Yılı Makine Teçhizat Kredisi	121
4.5.2.12.7	2016 Yılı (Kilis İli) Acil Destek Kredisi	122
4.5.2.12.8	KOSGEB 2017 Yılı Sıfır Faizli İşletme Kredisi	122
4.6	KOSGEB Destekleri Üzerine Bir Değerlendirme	123
SONUÇ	127
KAYNAKÇA	138

TABLO LİSTESİ

Tablo 1.	Yönetmeliğe Göre KOBİ Tanımı.....	6
Tablo 2.	AB KOBİ Tanımı.....	9
Tablo 3.	ABD’de KOBİ Tanımı.....	10
Tablo 4.	AB ve Seçilmiş Diğer Bazı Ülkelere İlişkin KOBİ Bilgileri.....	13
Tablo 5.	KOBİ’lerin Ekonomideki Yeri	14
Tablo 6.	Finansman Sıkıntısı Yaşayan İşletmelerin Sorunlara Göre Karşılaştırmalı Dağılımı	44
Tablo 7.	Türkiye’deki Kalkınma Ajanslarının Listesi	69
Tablo 8.	Kredi Garanti Fonu A.Ş. Ortaklık Yapısı	71
Tablo 9.	Yıllar İtibariyle Kredi Garanti Fonu A.Ş. Kefaletleri (TL)	74
Tablo 10.	Ekonomi Bakanlığı’nın Uyguladığı Yatırım Teşvik Sistemi’nin Ana Bileşenleri	84
Tablo 11.	KOSGEB Yeni Girişimci Desteği Unsurları, Üst Limiti, Oranları	101
Tablo 12.	KOSGEB İŞGEM Destek Unsurları, Üst Limiti, Oranları	102
Tablo 13.	KOSGEB Genel Destek Programları Destek Unsurları, Üst Limitleri, Oranları	103
Tablo 14.	KOSGEB İşbirliği Güçbirliği Destek Programı Program ve Proje Limitleri	106
Tablo 15.	KOSGEB KOBİ Proje Destek Programı Program ve Proje Limitleri	107

Tablo 16. KOSGEB KOBİGEL - Kobi Gelişim Destek Programı Program ve Proje Limitleri	108
Tablo 17. KOSGEB AR-GE, İnovasyon ve Endüstriyel Uygulama Destek Programı Destek Unsurları, Destek Üst Limitleri ve Destek Oranları	109
Tablo 18. KOSGEB Uluslararası Kuluçka Merkezi Kurma Programı Süresi, Destek Üst Limitleri ve Destek Oranı.....	112
Tablo 19. KOSGEB Gelişen İşletmeler Piyasası KOBİ Destek Programı Unsurları, Destek Üst Limitleri ve Destek Oranları	113
Tablo 20. KOSGEB Tematik Proje Destek Programı Süresi, Destek Unsurları, Destek Türü, Destek Oranları, Destek Üst Limiti ve Proje Süresi	114
Tablo 21. 2014-2015-2016 Yılı KOSGEB Desteklerinin Uygulama Sonuçları	125

GRAFİK LİSTESİ

- Grafik 1.** Türkiye’de KOBİ Büyüklük Grubuna Göre Temel Göstergeler, 2013 16
- Grafik 2.** Türkiye’de KOBİ’lerin Ana Sektör Gruplarına Göre Dağılımı, 2013..... 17
- Grafik 3.** Türkiye’de Büyüklük Grubu ve Teknoloji Düzeyine Göre İmalat Sanayi’nde KOBİ’ler, 2013 18
- Grafik 4.** Türkiye’de KOBİ’lerin Dış Ticaretteki Payı, 2012-2014 19
- Grafik 5.** Kalkınma Ajanslarının Gider Gerçekleştirmelerinin Fonksiyonel Bazda Yüzde Dağılımı 68
- Grafik 6.** KOBİ Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığı A.Ş. Ortaklık Yapısı 77
- Grafik 7.** Kalkınma Bakanlığı Sosyo–Ekonomik Gelişmişlik Endeksi Çalışmasına Göre Bölgesel Teşvik Uygulamaları Haritası 85

KISALTMALAR

AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AFD	: Agence Française de Développement
a.g.e.	: Adı Geçen Eser
AHİKA	: Ahiler Kalkınma Ajansı
AKKB	: Avrupa Konseyi Kalkınma Bankası
ANKARAKA	: Ankara Kalkınma Ajansı
AR-GE	: Araştırma ve Geliştirme
A.Ş.	: Anonim Şirketi
AYB	: Avrupa Yatırım Bankası
BAKA	: Batı Akdeniz Kalkınma Ajansı
BAKKA	: Batı Karadeniz Kalkınma Ajansı
BEBKA	: Bursa Eskişehir Bilecik Kalkınma Ajansı
BROP	: Bölgesel Rekabet Edebilirlik Operasyonel Programı
BIST	: Borsa İstanbul
BSMV	: Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi
BTC	: Bakü-Tiflis-Ceyhan
ÇKA	: Çukurova Kalkınma Ajansı

DAKA	: Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı
DİKA	: Dicle Kalkınma Ajansı
DOĞAKA	: Doğu Akdeniz Kalkınma Ajansı
DOKA	: Doğu Karadeniz Kalkınma Ajansı
EBRD	: European Bank For Reconstruction And Development
EDI	: Electronic Data Interchange
ESKKK	: Esnaf ve Sanatkarlar Kredi ve Kefalet Kooperatifi
EIF	: European Investment Fund
FKA	: Fırat Kalkınma Ajansı
GEKA	: Güney Ege Kalkınma Ajansı
GİP	: Gelişen İşletmeler Piyasası
GMKA	: Güney Marmara Kalkınma Ajansı
GTZ	: Deutsche Gesellschaft für Technische Zusammenarbeit
IBRD	: International Bank for Reconstruction and Development
ICSID	: International Centre for Settlement of Investment Disputes
IDA	: International Development Association
IFC	: International Finance Corporation
IPA	: Instrument for Pre-Accession Assistance
IPARD	: Instrument for Pre-Accession Rural Development
İKA	: İpekyolu Kalkınma Ajansı
İSTKA	: İstanbul Kalkınma Ajansı

İZKA	: İzmir Kalkınma Ajansı
KARACADAĞ	: Karacadağ Kalkınma Ajansı
KDV	: Katma Değer Vergisi
KfW	: Kreditanstalt für Wiederaufbau
KGf	: Kredi Garanti Fonu A.Ş.
KKDF	: Kredi Kaynak Destekleme Fonu
KOBİ	: Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler
KOBİGEL	: KOBİ Gelişim Destek Programı
KOSGEB	: Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı
KÖY	: Kalkınma Öncelikli Yörelere
KUDAKA	: Kuzey Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı
KUZKA	: Kuzey Anadolu Kalkınma Ajansı
KÜSGEM	: Küçük Sanayi Geliştirme Merkezi
KÜSGET	: Küçük Sanayi Geliştirme Teşkilatı Genel Müdürlüğü
MARKA	: Doğu Marmara Kalkınma Ajansı
Meksa	: Mesleki Eğitim ve Küçük Sanayi Destekleme Vakfı
MEVKA	: Mevlana Kalkınma Ajansı
MIGA	: Multilateral Investment Guarantee Agency
MKK	: Merkezi Kayıt Kuruluşu
OBİ	: Orta Büyüklükteki İşletme

OECD	: Organisation for Economic Co-operation and Development
OKA	: Orta Karadeniz Kalkınma Ajansı
ORAN	: Orta Anadolu Kalkınma Ajansı
PGS	: Portföy Garanti Sistemi
POS	: Point of Sales
SBA	: Small Business Administration
SDTŞ	: Sektörel Dış Ticaret Şirketleri
SERKA	: Serhat Kalkınma Ajansı
SEP	: Saudi Export Program
SEP	: Sosyal Etkileşim Programı (Ankara Kalkınma Ajansı)
SGM	: Sanayi ve Ticaret Bakanlığı Sanayi Genel Müdürlüğü
SÖİK	: Sevk Öncesi İhracat Kredisi
SPK	: Sermaye Piyasası Kurulu
T.A.O.	: Türk Anonim Ortaklığı
T.A.Ş.	: Ticaret Anonim Şirketi
TEB	: Türk Ekonomi Bankası A.Ş.
TEKMER	: Teknoloji Merkezi İşletmeleri
TEKNOPAZAR	: Teknolojik Ürün Tanıtım ve Pazarlama
TESK	: Türkiye Esnaf ve Sanatkarları Konfederasyonu
TKDK	: Tarımsal ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu
TOBB	: Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği

TOSYÖV	: Türkiye Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler Serbest Meslek Mensupları ve Yöneticileri Vakfı
TRAKYAKA	: Trakya Kalkınma Ajansı
TTGV	: Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı
TurAFF	: Türkiye Tarım İşletmeciliği Finansman Kredisi
Türk Eximbank	: Türkiye İhracat Kredi Bankası A.Ş.
TZE	: Tam Zaman Eşdeğeri
USD	: Amerikan Doları
ZEKA	: Zafer Kalkınma Ajansı

GİRİŞ

Küçük ve Orta Ölçekli İşletmelerin (KOBİ) önemi tüm ülkelerde olduğu gibi ülkemizde de her geçen gün artmaktadır. KOBİ'lerin istihdam, üretim, ihracat, katma değer, yatırım ve toplam krediler içindeki payları gibi göstergeler dikkate alındığında ülke ekonomisi için ne kadar önemli oldukları anlaşılmaktadır.

Çalışmanın birinci bölümünde KOBİ'lerin genel kabul görmüş ortak tanımlara sahip olmasının önemi üzerinde durulmuş; KOBİ'leri tanımlamada kullanılan ölçütler ortaya konulmuş, farklı KOBİ tanımlarına yer verilmiştir. Ayrıca KOBİ'lerin, Türkiye'de ve tüm Dünya'da sosyal ve bölgesel kalkınmaya etkileri, gelir adaletini sağlamadaki fonksiyonları, rekabet, girişimcilik ve yenilikçiliğe eğilimleri ve değişen piyasa koşullarına uyum sağlayabilme özellikleri nedeniyle hükümetlerin, üzerlerinde politikalar geliştirmek durumunda kaldığı ekonomik birimler olduğu hususu üzerinde durulmuştur. KOBİ'lerin sahip olduğu avantajlar ve dezavantajlara da bu bölümde yer verilmiş olup bu tür işletmeler genel bir bakış açısıyla analiz edilmiştir.

Çalışmanın ikinci bölümünde KOBİ'lerin karşılaştıkları temel sorunlar başlıklar halinde ortaya konarak önce sorunların tanımları yapılmış, sonrasında KOBİ'ler için önemleri vurgulanmıştır. KOBİ'lerin karşı karşıya kaldıkları bu temel sorunların hangi darboğazlara yol açtığı vurgulanmış, büyük ölçekli işletmelerdeki uygulamalarla karşılaştırmalı bir bakış açısı ortaya konmuştur. Söz konusu sorunlar aşılmazsa neden olacağı daha büyük sorunlara da değinilmiştir.

Çalışmanın üçüncü bölümünde; ülkemizde KOBİ'lere finansal destek sağlayan kuruluşlar başlıklar halinde sıralanmıştır. Kuruluşların tarihçesi, yapısı, sağlanan desteklerin hedef kitlesi ve amacı üzerinde durulmuştur. Kuruluşların genel olarak güncel faaliyet raporlarından ve resmi internet sitelerinden rakamsal veriler toplanarak KOBİ'lere sağlanan destek miktarları ortaya konmuştur. Yine bu

bölümde ayrıca, sağlanan finansal desteklerin niteliğine değinilmiş olup yararlanma koşullarına da yer verilmiştir.

Çalışmanın son bölümü olan dördüncü bölümde Türkiye’de KOBİ’lere finansal destek sağlayan kuruluşlardan T.C. Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB) ele alınmış olup, tarihçesi, organizasyon yapısı, bütçesi, hedef kitlesi ve sağladığı destekler detaylı olarak incelenmiştir. KOBİ’lere ülkemizde finansal destek sağlayan kuruluşlar arasında bu işletmelerin gelişimini desteklemek üzere özel kanunu olan tek kurum olmasından yola çıkılarak, çalışmada KOSGEB destekleri incelenmiştir. Kurumun sağladığı destekler başlıklara ayrılmış olup, kimlerin faydalanabileceği, yararlanılabilecek desteklerin rakamsal büyüklüğü, yararlanma koşulları ve nitelikleri detaylı biçimde incelenmiştir. Dördüncü bölümde son olarak KOSGEB destekleri; genel bir bakış açısıyla çalışmada değinilen diğer kuruluşların sağladığı desteklerle kıyaslanmış olup işletmelere katkısı, ulaşılabilirliği ve fonksiyonelliği üzerine analizler yapılmıştır. Çalışmanın sonuçlarına ilişkin değerlendirmeler “Sonuç” kısmında yer almaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

KÜÇÜK VE ORTA BÜYÜKLÜKTEKİ İŞLETMELERE GENEL BAKIŞ

Gelişmiş ve gelişmekte olan tüm ülkelerde Küçük ve Orta büyüklükteki İşletmeler, ülke ekonomisinin temel yapıtaşını oluşturmaktadır. KOBİ'ler üretim, istihdam, yatırım, ihracat, toplam krediler ve vergiler içindeki payları göz önünde bulundurulduğunda ülke ekonomilerinde önemli rol oynamaktadırlar. Çalışmanın bu bölümünde ülkemizde ve Dünya üzerinde seçilmiş ülkelerdeki KOBİ tanımlarına yer verilecek, KOBİ'lerin ekonomik ve toplumsal sistemdeki yeri ve önemi açıklanacak ve sonrasında temel sorunlarına değinilecektir.

1.1. KOBİ'leri Tanımlamada Kullanılan Ölçütler

KOBİ'ler ülke ekonomisinde, istihdam artırıcı ve ekonomik dengesizlikleri önleyici fonksiyonlarının yanı sıra yatırımların, üretim ve verimliliğin artışına katkıda bulunması açısından önemli bir etken olmuştur.¹

Günümüz dünyasında neredeyse tüm ülkelerde kullanılan KOBİ kavramının ifade ettiği ölçülebilir büyüklük, ülkelerin ekonomik ve sosyal yapısına, sanayileşme seviyesine, zamana, pazar büyüklüğüne ve kullanılan üretim tekniğine göre farklılık göstermektedir. Gelişmiş ülkeler, KOBİ tanımlarında çalışan sayısı, toplam satışlar, aktif toplamı, pazar payı ve ortaklık yapısındaki bağımsızlık düzeyi gibi kriterlerin birini veya birkaçını birlikte kullanmaktadırlar. KOBİ, genel olarak belli bir sayının altında çalışanı olan ve bağımsız bir ekonomik birim olarak ifade edilmektedir.²

¹ KOSGEB, 2011-2015 KOSGEB Stratejik Planı, Ankara, 2011, s.4, [http://www.kosgeb.gov.tr/Content/Upload/Dosya/Mali%20Tablolar/KOSGEBN%20Stratejik%20Plan/KOSGEB_Stratejik_Planı_\(2011-2015\).pdf](http://www.kosgeb.gov.tr/Content/Upload/Dosya/Mali%20Tablolar/KOSGEBN%20Stratejik%20Plan/KOSGEB_Stratejik_Planı_(2011-2015).pdf), (Erişim Tarihi: 14.05.2017).

² Alövsat Müslümov, 21. Yüzyılda Türkiye'de KOBİ'ler Sorunlar, Fırsatlar ve Çözüm Önerileri, 1.b., İstanbul: Literatür Yayınları, 2002, s.5.

KOBİ'lerin tüm dünyada genel kabul görmüş standart bir tanımı bulunmamaktadır. Ülkelerin KOBİ'ler bağlamında büyüklük/küçüklük anlayışları farklı olabildiği ve zaman içinde değişime uğradığı gibi, tanımlarda kullanılan kriterlerin farklılığı da farklı KOBİ tanımlarının ortaya konmasına neden olmuştur.

KOBİ'lerin bölgeler, ülkeler ve bazı kuruluşlar arasında farklı tanımlanmaları nedeniyle tüm dünya genelinde ortak bir tanım bulunmamakla beraber genel olarak baktığımızda KOBİ'leri tanımlamada iki ölçütün kullanıldığını görebiliriz.

1.1.1. Nicel Ölçütler

Niceliksel ölçütler, ülkenin ve sektörün sosyo-ekonomik durumlarına göre farklılık göstermekle beraber işletmelerin ölçülebilir büyüklüklerini gösterir ve karşılaştırmalara olanak tanır.

KOBİ'lerin tanımlanmasında kullanılan belli başlı niceliksel ölçütler aşağıdaki gibidir;

- Personel sayısı,
- İşletme sermayesinin tutarı,
- Kullanılan makinelerin miktar ve güçleri,
- Üretim miktarı,
- Satış hasılatı,
- Belirli bir süre içerisinde kullanılan hammadde tutarı,
- Personele ödenen ücret.³

KOBİ tanımlarını incelediğimizde kullanılan kriterlerde ana unsur olarak ve işletmelerin sınıflandırılmasında genel olarak personel sayısının kullanıldığını dolayısıyla nicel ölçütlerin daha belirleyici olduğunu görebiliriz.

1.1.2. Nitel Ölçütler

KOBİ'lerin tanımlanmasında kullanılan nitel (kalitatif) ölçütler ise aşağıdaki gibidir;

³ Tamer Koçel, "Büyüyen İşletmelerde Karşılaşılan Yönetim ve Organizasyon Sorunları", **İstanbul Ticaret Odası**, 1993, s. 8, <http://www.ito.org.tr/itoyayin/0005391.pdf> (Erişim Tarihi: 08.04.2017).

- Bağımsız yönetim şekli; en çok rastlanılan örnek işletme yöneticisinin aynı zamanda işletmenin sahibi olduğu örnektir),
- İşletmenin faaliyetlerine yöresel olarak devam etmesi,
- İşletmenin faaliyetlerini devam ettirdiği işkolu içerisinde cüzi bir yere sahip olması,
- İşletme sermayesinin tamamı yada büyük bir kısmının işletme sahibine ait olması.⁴

1.2. KOBİ Tanımları

1.2.1. Türkiye’de KOBİ Tanımı

Ülkemizde 2005 yılına kadar ortak kabul görmüş bir KOBİ tanımı olmadığından KOBİ'lere yönelik finansal destek programları politikaları dahil KOBİ politika ve stratejilerinin oluşturulması ve uygulanmasında problemler yaşanmıştır. Avrupa Birliği'nde (AB) 2005 yılında yürürlüğe giren KOBİ tanımı ülkemizde de tüm kurumlar için geçerli olacak ortak bir tanıma geçilmesine öncülük etmiştir.

18 Kasım 2005 tarihinde Bakanlar Kurulu kararı ile kabul edilen 25997 sayılı Resmi Gazete' de yayımlanan ‘‘Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin Tanımı, Nitelikleri ve Sınıflandırılması Hakkında Yönetmelik’’ ile, KOBİ'lerin sınıflandırılmasında; istihdam edilen yıllık çalışan sayısı, yıllık net satış hasılatı veya mali bilançosu kriterlerini esas alan tanım uygulanmaya başlamıştır. Bu yönetmeliğe göre; iki yüz elli kişiden az yıllık çalışan istihdam eden ve yıllık net satış hasılatı ya da mali bilançosu yirmi beş milyon Yeni Türk Lirasını (YTL) geçmeyen ekonomik birimler KOBİ olarak tanımlanmıştır. Böylece kesin sınırları çizilmiş bir hedef kitle meydana gelmiş ve izlenecek politikalar için karar vermeyi kolaylaştıran bir zemin

⁴a.g.e., s.8.

oluşturulmuştur. Ortak KOBİ tanımı bazı ekonomik göstergelerin belirlenmesinde ve dış finansman ilişkilerinde sağlıklı bir gösterge haline gelmesine katkı sağlamıştır.⁵

04 Kasım 2012 tarih ve 790 sayılı Resmi Gazete’ de yayımlanarak yürürlüğe giren, ‘‘Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin Tanımı, Nitelikleri ve sınıflandırılması Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik’in yürürlüğe konulması ile KOBİ tanımı revize edilmiştir. Bu yönetmeliğe göre, Küçük ve Orta Büyüklükte İşletme: Yıllık çalışan sayısı iki yüz elli kişiden az olan, yıllık net satış hasılatı veya yıllık bilançosundan biri kırk milyon TL’yi aşmayan ve bu yönetmelikte mikro, küçük ve orta ölçekli işletme olarak sınıflandırılan ekonominin temel yapı taşlarıdır.⁶

Tablo 1. Yönetmeliğe Göre KOBİ Tanımı

Tanım Kriterleri	Mikro Ölçekli KOBİ	Küçük Ölçekli KOBİ	Orta Ölçekli KOBİ
Çalışan Personel Sayısı	< 10	< 50	< 250
Yıllık Net Satış Hasılatı	<= 1 Milyon TL	<= 8 Milyon TL	<= 40 Milyon TL
Yıllık Mali Bilanço Toplamı	<= 1 Milyon TL	<= 8 Milyon TL	<= 40 Milyon TL

Kaynak: 4 Kasım 2012 Tarihli ve 28457 Sayılı Resmi Gazete ‘‘Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin Tanımı, Nitelikleri ve Sınıflandırılması Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik’’

KOBİ’ler 4 Kasım 2012 tarihli ilgili yönetmelikte, yukarıda Tablo 1’deki gibi 3’e ayrılmıştır;

- 1) Mikro Ölçekli İşletme: 10 kişiden az yıllık çalışanı olan, yıllık net satış hasılatı ya da mali bilançosu 1 Milyon TL ‘yi geçmeyen çok küçük ölçekli işletmeler,
- 2) Küçük Ölçekli İşletme: 50 kişiden az yıllık çalışanı olan, yıllık net satış hasılatı ya da mali bilançosu 8 Milyon TL’yi geçmeyen işletmeler,

⁵ KOSGEB, **2011-2013 KOBİ Stratejisi ve Eylem Planı (KSEP)**, Ankara, 2011, s. 9, <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/07/20110715-13-1.pdf>, (Erişim Tarihi : 13.05.2017).

⁶ KOSGEB, **2015-2018 KOBİ Stratejisi ve Eylem Planı (KSEP)**, Ankara, 2015, s. 26, [http://www.kosgeb.gov.tr/Content/Upload/Dosya/Mali%20Tablolar/KSEP/Kobi_Stratejisi_ve_Eylem_Planı_\(2015-2018\).pdf](http://www.kosgeb.gov.tr/Content/Upload/Dosya/Mali%20Tablolar/KSEP/Kobi_Stratejisi_ve_Eylem_Planı_(2015-2018).pdf) , (Erişim Tarihi: 13.05.2017).

- 3) Orta Ölçekli İşletme: 250 kişiden az yıllık çalışanı olan, yıllık net satış hasılatı ya da mali bilançosu 40 Milyon TL'yi geçmeyen işletmelerdir.⁷

Türkiye'de bazı kurum ve kuruluşlara göre KOBİ tanımları aşağıdaki gibi farklılaşabilmektedir;

- **KOSGEB (Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı) Tanımı:** 1990 yılında yürürlüğe giren 3624 sayılı KOSGEB kuruluş yasasına göre 1–50 işçi çalıştıran imalat sanayi işletmeleri “küçük ölçekli”, 51–250 işçi çalıştıran imalat sanayi işletmeleri “orta ölçekli” olarak tanımlanmıştır.⁸
- **Türk Eximbank (Türkiye İhracat Kredi Bankası A.Ş.) Tanımı:** Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler, Avrupa Yatırım Bankası (AYB) yaklaşımlarına paralel olarak yasal statüsü ne olursa olsun, bir veya birden çok gerçek veya tüzel kişiye ait olup, küçük ölçekli işletmeler 250'den ve orta ölçekli işletmeler ise 3000'den az çalışanı olan bağımsız işletmelerdir. Bu işletmelerin bağımsız kabul edilebilmesi için sermayesinin % 25'i ve daha fazlası başka bir şirkete/ kuruluşa ait olmamalı veya sermayesinin % 25'i veya daha fazlası başka bir şirkete/kuruluşa ait ise, grubun toplam çalışan sayısı belirlenen sınırlarda olmalıdır.⁹
- **Hazine Müsteşarlığı Tanımı:** İmalat sanayinde faaliyette bulunan ve yasal defter kayıtlarında arsa ve bina hariç net sabit yatırım tutarı 950.000 TL'yi aşmayan; 1-9 işçi çalıştıran işletmeler “çok küçük ölçekli”, 10-49 işçi çalıştıran işletmeler “küçük ölçekli”, 50-250 işçi çalıştıran işletmeler “orta ölçekli” olarak tanımlanmıştır.¹⁰ Bağımsızlık kriteri Türk Eximbank sermaye kriteri ile aynı şekilde belirlenmiştir.

⁷ Birkan ARSLAN, “KOBİ'lerdeki Finansman Sorunlarının Çözümlemesine KOSGEB Desteklerinin Etkisi”, (İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Finans Bilim Dalı Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 2015, s. 6.

⁸ Yavuz Bayülken ve Cahit Kütükoğlu, **Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi İşletmeleri (KOBİ'LER)**, 4.b., Ankara: Tmmob Makine Mühendisleri Odası, 2012, s.3.

⁹ <https://www.eximbank.gov.tr/TR,441/genel-bilgi.html>, (Erişim Tarihi: 07.01.2017).

¹⁰ Bayülken ve Kütükoğlu, **a.g.e.**, s.4.

- **Dış Ticaret Müsteşarlığı Tanımı:** İmalat sanayinde faaliyette bulunan ve 1-200 işçi çalıştıran, gerçek usulde defter tutan, arsa ve bina hariç sabit sermaye tutarı bilanço değeri itibariyle 2 milyon Amerikan Doları (USD) karşılığı TL'yi aşmayan işletmeler KOBİ sınıfında yer almaktadır.
- **Türkiye İstatistik Kurumu ve Devlet Planlama Teşkilatı Tanımı:** 1-9 işçi çalıştıran işletmeler “çok küçük ölçekli”, 10-49 işçi çalıştıran işletmeler “küçük ölçekli”, 50-200 işçi çalıştıran işletmeler “orta ölçekli” olarak tanımlanmıştır.
- **Türkiye Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler Serbest Meslek Mensupları ve Yöneticileri Vakfı (TOSYÖV) Tanımı:** 1-5 işçi çalıştıran işletmeler “çok küçük ölçekli”, 6-100 işçi çalıştıran işletmeler “küçük ölçekli”, 101-200 işçi çalıştıran işletmeler “orta ölçekli” olarak tanımlanmıştır.¹¹

1.2.2. Avrupa Birliği Ülkelerinde KOBİ Tanımı

Küçük ve orta büyüklükteki işletmeler Avrupa ekonomisinin belkemiğidir. Avrupa'daki işletmelerin yüzde 99,8'ini KOBİ'ler oluşturmaktadır. AB' nin KOBİ'leri destekleyen programları için KOBİ tanımı bu yüzden büyük önem arz etmektedir.¹²

Büyük işletmeler ise yalnızca yüzde 0,2'lik bir paya sahiptir. Yüzde 99,8'lik KOBİ oranı içinde Avrupa Ekonomisinin gerçek devleri olan mikro ölçekli işletmelerin payı yüzde 91,5'tir. Mikro İşletmeler, tüm işletmelerin yüzde 90'ından fazlasını oluşturan finans dışındaki ekonomide işgücünün yaklaşık yüzde 30'unu istihdam eden, iktisadi katma değerinin yüzde 20'den fazlasını üreten işletmelerdir.

Kendi işini yapanlar, AB içerisinde toplam istihdamın yüzde 16'sını oluşturmaktadır. Son yıllarda mikro işletmeler, inşaat, ulaştırma ve iletişim gibi bazı sektörlerde en fazla sayıda yeni iş yaratmışlardır.

¹¹ Bayülken ve Kütükoğlu, **a.g.e.**, ss. 4-5

¹² <http://ec.europa.eu/growth/>, (Erişim Tarihi: 07.01.2017).

75 milyon kişiye iş imkanı yaratan Avrupa KOBİ'leri; 23 milyon işletmeyi, özel sektör istihdamının yüzde 67.1'ini, metal ürün imalatı, tekstil, inşaat ve mobilya gibi bazı sanayi sektörlerindeki istihdamın yüzde 80'inden fazlasını temsil etmektedir. Bu değerler, AB'de KOBİ'lerin önemini ve teşvik-destek mekanizmalarının elzemliğini net bir şekilde ortaya koymaktadır.¹³ Avrupa Komisyonu KOBİ'leri; AB'nde ekonomik büyüme, yenilik, iş yaratma ve sosyal entegrasyonun anahtarı olarak görmektedir.

2003/361/EC sayılı tüzük çerçevesinde AB'nde 1 Ocak 2005'te yürürlüğe giren KOBİ tanımı çalışan kişi sayısı, yıllık ciroları veya bilanço büyüklüğü ve son olarak da bağımsızlık kriterlerinden oluşan ölçüleri kapsamaktadır.¹⁴

Tablo 2. AB KOBİ Tanımı

Tanım Kriterleri	Mikro Ölçekli KOBİ	Küçük Ölçekli KOBİ	Orta Ölçekli KOBİ
Çalışan Personel Sayısı	< 10	< 50	< 250
Yıllık Net Satış Hasılatı	<= 2 Milyon AVRO	<= 10 Milyon AVRO	<= 50 Milyon AVRO
Yıllık Mali Bilanço Toplamı	<= 2 Milyon AVRO	<= 5 Milyon AVRO	<= 43 Milyon AVRO

Kaynak: 6 Mayıs 2003 Tarihli ve C(2003) 1422 sayılı Official Journal of the European Union "Commission Recommendation of 6 May 2003 Concerning The Definition of Micro, Small and Medium-Sized Enterprises"

1.2.3. Amerika Birleşik Devletleri'nde KOBİ Tanımı

Amerika Birleşik Devletleri (ABD)'de Küçük ve Orta Boy İşletmelerin resmi, genel kabul görmüş bir tanımı yoktur. Tanımlamalarda kullanılan nicel ölçüyü ise çalışan işçi sayısı ve satış tutarı belirlemektedir. ABD'de küçük işletmelere her türlü bilgi ve finansman desteği veren federal bir kuruluş olan Small Business Administration (SBA) Büyüklük Standartları Bürosu tanımlamasına göre küçük işletme kriteri olarak imalat sanayinde personel sayısı (500-1500 kişi), toptancı kuruluşlarında personel sayısı ve yıllık satış geliri (500'e kadar personel ve 25 Milyon Dolar Satış),

¹³Seyhun Doğan, **Avrupa Birliği' nin Girişimcilik Politikası, Kobi Yaklaşımı ve Türkiye**, 1.b., İstanbul: İstanbul Ticaret Odası Yayınları, 2010, ss. 77-78.

¹⁴ <http://ec.europa.eu/growth/>, (Erişim Tarihi: 07.01.2017).

perakendeciler ve hizmet işletmeleri için de yıllık satış gelirleri (3-13 Milyon Dolar) kriter olarak kabul edilmektedir.¹⁵

Tablo 3. ABD’de KOBİ Tanımı

ÖLÇEK	ÇALIŞAN KİŞİ SAYISI
Küçük İşletmeler	1-499
Orta İşletmeler	500-1499
Büyük İşletmeler	1500 Kişiden Fazla

Kaynak: Tahir Akgemci, KOBİ’lerin Temel Sorunları ve Sağlanan Destekler, Ankara: T.C. Sanayi ve Ticaret Bakanlığı KOSGEB Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı, 2001, s. 12, http://www.kobider.org.tr/pdf/kobi_sorunlar_destekler.pdf (Erişim Tarihi: 14.05.2017).

1.2.4. OECD’ye Göre KOBİ Tanımı

İktisadi İşbirliği ve Gelişme Teşkilatı’nın (OECD= Organisation for Economic Co-operation and Development) küçük ve orta ölçekli işletme konusunda kabul ettiği sınıflandırmada, sadece işletmelerde istihdam edilen personel sayısı esas alınmaktadır. OECD’ye göre; 1-19 personel istihdam edenler çok küçük, 20-99 personel istihdam edenler küçük, 100-250 personel istihdam edenler orta, 250 kişiden fazla personel istihdam edenler ise büyük ölçekli işletmeler olarak kabul edilmektedir.¹⁶

KOBİ tanımlarında verilen örneklerde gözlemlendiği üzere tanımlama kriterleri ülkeden ülkeye hatta aynı ülke içinde kurumlar arasında farklılık göstermektedir. Bu farkın nedenini büyüklük kavramının nispi ve göreceli bir nitelik taşıması, büyüklükler ile ilgili kriterlerin çeşitli kaynaklara göre farklılık göstermesi, kriter ağırlıklarının zamana göre değişebilmesi ve sektör bazında büyüklüklerin farklı yorumlanması şeklinde açıklanabilir.

¹⁵ Hasan SOLMAZ, “Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelere Sağlanan Kamu Desteklerinin Etkinliği ve KOSGEB Diyarbakır Uygulaması”, (Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi), Diyarbakır, 2014, s. 9.

¹⁶ a.g.e., s. 7.

1.3. KOBİ'lerin Ekonomideki Yeri ve Kalkınmadaki Önemi

Küreselleşme süreciyle ve öncesinde yaşanan gerek uluslararası gerekse ulusal ekonomik yapılanmalardaki tüm gelişmeler mikro ekonomik düzeyde işletmelerin yapılarını etkilemektedir. 1970'lere kadar KOBİ'ler kitle üretimi anlayışının hakim olduğu ülkelerde yeterli ilgiyi görmeseler de bu tarihten itibaren gelişmiş ülkelerde başlayan durgunluk ve krizlerin büyük ölçekli işletmeleri küçülmeye ve iflasa zorlamasından sonra Sanayi Devriminden önceki ekonomik düzendeki gibi yeniden önem kazanmaya başlamışlardır.¹⁷

1970'lerin öncesinde büyük işletmeler, ölçek ekonomisi avantajı, düşük maliyetli üretim imkanı, gelişmiş teknolojiye sahip olmaları ve finansal açıdan güçlü olmaları gibi etkenlerden ötürü küçük ölçekli işletmelere göre daha rekabetçi görülebilmişlerdir. Bu dönemde tüm hükümet politikaları büyük ölçekli işletmeler ekseninde yoğunlaşmıştır.

1970'lerden sonra büyük işletmelere yönelik politikaların beklenen etkiyi yaratmadığı görülmüş, büyük işletmelerin rekabet ortamını azaltma, değişen piyasa koşulları ve ihtiyaçlarına ayak uyduramama gibi olumsuz yönlerinin ortaya çıkmasıyla küçük ölçekli işletmelerin ekseninde oluşturulan politikalar önem kazanmaya başlamıştır.

Değişen ekonomik düzen ile büyük işletmelerin odak olduğu dönemden sonra KOBİ'lerin girişimci ruhu geliştirme, ülkelerin rekabet gücünü artırma, istihdamın artışıdaki rolü ve yenilikçi özellikleriyle hazırlanan hükümet politikalarında önemi giderek artmaya başlamıştır. KOBİ'lerin önem kazanması gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde görülmeye başlanmış ve ekonominin belkemiği olan bu işletmeler günümüzde yenilikçiliğin ve rekabetçiliğin simgesi haline gelmiştir.¹⁸

KOBİ'ler ülke ekonomilerinde serbest piyasa ekonomisinin gelişimine ve artan rekabet koşullarına uyum sağlanmasına büyük katkıda bulunmuştur. Ülke

¹⁷ Selen Işık MADEN, "Kosgeb Genel Destek Programının Firmalar Üzerindeki Etkilerinin Değerlendirilmesi: Göller Bölgesi Uygulaması", (T.C. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı Yayınlanmamış Doktora Tezi), Isparta, 2012, s. 23.

¹⁸ Aycan Yüksel, **Türkiye'de KOBİ'lerin Banka Kredilerine Erişimi**, 1.b., Ankara: Devlet Planlama Teşkilatı Sosyal Sektörler ve Koordinasyon Genel Müdürlüğü, 2011, ss. 7-8.

ekonomilerinde gerçekleşen değişimler ve bu değişimler sonucu meydana gelen yenilikler doğrultusunda ülkeler ancak yeni trendlere uyum sağlayarak ekonomik faaliyetlerini devam ettirmek zorundadırlar. Ekonomide meydana gelen değişimlere ve yeni taleplere hızlıca uyum sağlayabilme yeteneğine sahip olan KOBİ'ler ülkelerin yeni trendleri takip ederek ekonomik faaliyetlerini sürdürmesine önemli katkılar sağlamaktadırlar. KOBİ'ler esnek üretim yapıları ve değişen ekonomik koşullara hızlı bir şekilde uyum sağlama özellikleri sayesinde ülke ekonomilerinin vazgeçilmez yapıtaşı olmuşlardır.¹⁹

KOBİ'lerin rekabetçi stratejilerinin en önemli unsurlarından biri yenilikçi olmalarıdır. Teknolojik gelişmelere uyum sağlayabilme ve beraberinde getirdiği yenilikleri mal ve hizmet üretiminde kullanımları, yenilikçilik çabaları KOBİ'lerin verimlilik artışında önemli bir etkidir. KOBİ'ler büyük ölçekli işletmelerin ürettikleri mal ve hizmetleri üreterek, onları rekabetçi ortama çekmekte ve ekonomiye bu vesileyle dinamizm ve canlılık kazandırmada önemli bir rol almaktadır. Ayrıca KOBİ'ler büyük işletmelerin ürettikleri mal ve hizmetleri üreterek hem onlarla rekabet etmekte, hem de onların üretimde ihtiyaç duydukları mamul ve yarı mamul girdileri üreterek üretim süreçlerinin tamamlayıcısı konumunu almaktadırlar.²⁰ KOBİ'ler böylelikle büyük işletmeleri de geliştirerek ülke ekonomilerinin lokomotifi haline gelmektedirler.

KOBİ'ler, bölgelerarası dengesizliğin azaltılması ve üretim kaynaklarının etkin olarak kullanılması gibi özelliklerinden dolayı da ülke ekonomilerinin vazgeçilmez bir unsuru halindedir. Bu sebeple bütün ülkelerin uyguladıkları politika ve stratejilerinin oluşumunda etkindirler. KOBİ'ler, hem ülke ekonomisine yatırım, üretim, istihdam, ihracat ve ödedikleri vergiler açısından katkıda bulunmakta hem de coğrafi açıdan ülkenin bütün bölgelerine dağılmış olmaları nedeniyle bölgesel kalkınmada son derece önemli rol oynamaktadırlar. Özellikle finansal tabana yayılma konusunda geliştirilen hükümet politikalarında temel yapı taşı olan KOBİ'ler, gelişmekte olan ve gelişmiş ülkelere göre tanımsal ve yapısal farklılıklar

¹⁹ Ayberk Şeker, Mesut Doğan, Bilge Leyli Elitaş, "KOBİ'lerde Girişimcilik Değerleri ve Dış Ticaret Faaliyetleri Arasındaki İlişki: Sanayi İşletmeleri Örneği", "İşletme Araştırmaları Dergisi", 2016, 8 (2). (DOI: 10.20491/isarder.2016.176), ss. 216-217.

²⁰ Arslan, a.g.e., s. 11.

gösterse de, bütün dünya ülkelerinin ekonomilerinde göz ardı edilemeyecek katkılara sahiptirler.²¹

Tablo 4. AB ve Seçilmiş Diğer Bazı Ülkelere İlişkin KOBİ Bilgileri

Ülke	Referans Yıl	KOBİ Sayısı	KOBİ'lerde İstihdam (Milyon Kişi)	KOBİ'ler Tarafından Oluşturulan Gayri Safi Katma Değer (Milyon Avro)
AB28*	2013	21,571 Milyon	88,844	3.667
ABD	2011	18,2 Milyon	48,7	3.300
Japonya	2012	3,9 Milyon	33,5	0
İsrail	2011	370 Bin	1,2	45
İtalya	2013	3,7 Milyon	11,5	459
İspanya	2013	2,4 Milyon	7,6	281
Hollanda	2013	802 Bin	3,6	189
Norveç	2013	282 Bin	1	156,2
Brezilya	2011	4,2 Milyon	23,3	600
Rusya	2011	1,7 Milyon	11,4	700
Hindistan	2011	24,5 Milyon	73	0
Güney Kore	2012	3,35 Milyon	13,06	0

Kaynak: KOSGEB, “2015-2018 Kobi Stratejisi ve Eylem Planı (KSEP)“, Ankara, 2015. s. 26, (Çevrimiçi) http://www.sp.gov.tr/upload/xSPTemelBelge/files/IcTlw+KSEP_Dokumani_2015-2018_10_08_15_YPK_ONAYLI.pdf (Erişim Tarihi: 08.01.2017).

AB, KOBİ'leri Avrupa ekonomisinin temel yapı taşı olarak görmektedir. Tablo 4'te de gözlemlendiği üzere 2013 yılında AB28'de 21.5 milyon KOBİ faaliyet göstermiş ve bu işletmeler yine aynı yıl 88.8 milyon kişi istihdam ederek 3.6 milyar Avro Gayri Safi Katma değer oluşturmuştur. ABD'de referans alınan 2011 yılında 18,2 milyon KOBİ faaliyet göstermiş ve bu işletmeler 48,7 milyon kişi istihdam ederek 3,3 milyar Avro Gayri Safi Katma Değer oluşturulmuştur. Hindistan, Japonya ve G. Kore gibi diğer ülkelerde de oldukça yüksek sayıda KOBİ faaliyet göstermekte ve istihdam yaratmakta olup ekonomiye Gayri Safi Katma değerleri bulunmamaktadır.

Aşağıda Tablo 5' te; KOBİ'lerin seçilmiş bazı ülkelerde, ülke ekonomilerindeki yeri ve ekonomik göstergelerdeki payları görülmektedir. Seçilmiş bu ülkelerde

²¹ Veysi Ersöz, “AB, Türkiye ve Konya'da KOBİlerin Yapısı, Sorunları ve Çözüm Önerileri”, **Konya Ticaret Odası**, 2010, s.3, (Çevrimiçi) http://www.kto.org.tr/d/file/kobilerin_yapisi_rapor.pdf (Erişim Tarihi: 06.04.2017).

* Avrupa Birliği'ne Üye olan 28 Ülke'dir.

KOBİ'lerin ülkenin tüm işletmelerinin içindeki payı yaklaşık % 99 seviyelerinde olup; istihdam, yatırım, ihracat ve krediler içindeki payları oldukça yüksektir.

Tablo 5. KOBİ'lerin Ekonomideki Yeri

ÜLKELER	İşletmeler İçindeki Payı (%)	İstihdam İçindeki Payı (%)	Yatırım İçindeki Payı (%)	İhracat İçindeki Payı (%)	Krediler İçindeki Payı (%)
A.B.D	97,2	58	38	32	42,7
Almanya	99	64	44	31	35
Japonya	99,4	81,4	40	38	50
İngiltere	96	36	29,5	22,2	27
Fransa	99	67	45	26	29
Hindistan	98,6	63,2	27,8	40	15,3
G. Kore	98,8	59	35,7	20,2	47
Singapur	97	44	27	10	27

Kaynak: Mustafa Kemal Yılmaz, Ali Küçükçolak, (2006), "Basel II Uygulamalarının KOBİ'lere Etkileri ve İMKB Şirketlerinin Bu Açından Değerlendirilmesi", "Finans Politik ve Ekonomik Yorumlar Dergisi", C:6, Sayı: 3, s. 45.

Yukarıdaki Tablo 4 ve Tablo 5'teki verilere istinaden; KOBİ'lerin temel özellikleri aşağıdaki gibi sıralanabilir;

- Daha az yatırım maliyetleri ile daha fazla istihdam sağlarlar,
- Daha az yatırım miktarı ile daha çok üretim ve üründe çeşitlilik sağlarlar,
- Büyük ölçekli işletmelerin tamamlayıcısı ve lokomotifidirler,
- Gelir dağılımında adalet sağlarlar,
- Bölgeler arası farklılıkları azaltarak dengeli bir gelişim ve kalkınma sağlarlar,
- Talep değişimlerine ve çeşitliliklerine daha kolay uyum sağlarlar,
- Teknolojik yenilikleri uygulama konusunda daha esneklerdir,
- Esnek bir yapıya sahip olmaları nedeniyle ekonomik krizlerde daha az hasar almaktadırlar,
- Bireysel tasarrufları, teşvik eder, artırır ve yönlendirirler,
- Liberal ekonomi ve demokratik toplumun vazgeçilmez yapıtaşlarıdır,
- Sosyal ve politik sistemlerin denge sağlayıcı unsurudurlar.

Ayrıca KOBİ'ler, esnek yapıları sayesinde birçok iş kolunda istihdam yaratarak nitelikli eleman yetiştirilmesine, sağlıklı kentleşme yapısına ve iç göçü önlemeye yardımcı olmaktadır. Böylece sosyal barışı ve tam rekabeti de sağlayarak sürdürülebilir ekonomik bir düzen yaratmaktadırlar.²²

Gerek dünyada gerekse de Avrupa'da KOBİ'lerin önemine vurgu yapılması küreselleşmenin hızlandığı 1970 ve 1980' li yıllara dayanmaktadır. AB ve bu birliğe üye olan ülkeler KOBİ'lerle ilgili birçok düzenleme yapmış ve desteklenmeleri gerektiği üzerinde durmuşlardır. Bunun yanında birçok ülkede düzenleyici ve destekleyici politikalar hükümet tarafından yürütülmektedir. Japonya'da KOBİ ana kanunu ve KOBİ'lere hizmet veren kuruluşlar en çarpıcı örneklerdendir. İngiltere'de ülkedeki işletmelerin % 96 gibi bir çoğunluğunu sağlayan sanayici KOBİ'lere danışmanlık hizmetleri verilmektedir. ABD'de finansal destek, garantörlük fon katkıları, alt yapı desteği, danışmanlık, eğitim ve risk sermayesi gibi konularda KOBİ'lere katkı sağlanmaktadır. KOBİ'lere destek sağlamak için 15 kanuna dayanan 10 yerel birim, 111 adet bölgesel merkezle faaliyet göstermekte olup Fransa ve İtalya'da da benzeri teşvik ve destekler KOBİ'ler için sağlanmakta ve birçok konuda faydalanabilecekleri sübvansiyon uygulamaları bulunmaktadır.²³

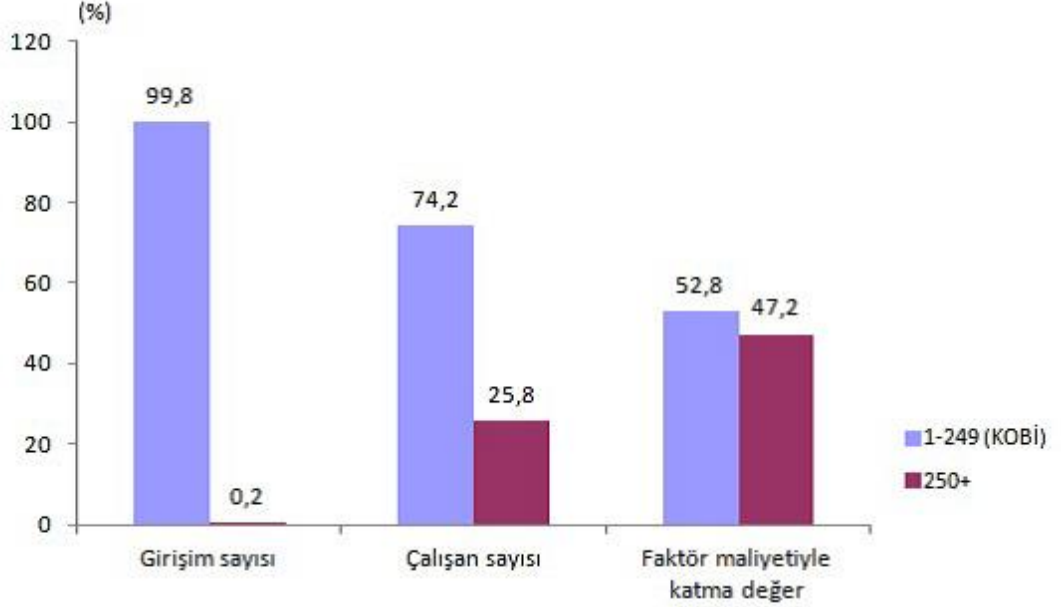
KOBİ'lerin ekonomiye olan katkılarındaki rolünün benimsenmesiyle birlikte dünyanın birçok ülkesinde bu işletmelerin korunması ve geliştirilmesi ihtiyaç duyulan finansal ve teknolojik destekler sağlanmaya başlamıştır. Ülkemizde de 1980'li yıllardan itibaren bu kesimin katkıları ve kalkınmadaki önemi anlaşarak 1990'lı yıllarda bu amaca yönelik KOSGEB ve Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı (TTGV) gibi bazı yapıların kurulmasıyla uygulanan programlar hız kazanmış ve somut sonuçlar elde edilmeye başlanmıştır.

Türkiye' de sanayi ve hizmet sektörlerinde 2013 yılında 2.695.131 girişim faaliyet göstermiştir. Aşağıda; Grafik 1'de gözlemlendiği üzere Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler toplam girişimci sayısının % 99,8 'ini, istihdamın % 74,2'sini, faktör maliyetiyle katma değer % 52,8 'ini oluşturmuştur. Ayrıca maaş ve ücretli

²² Nilgün Bilici, "Erzurum Alt Bölgesindeki KOBİ'lerin Mevcut Durumları, Sorunları ve Çözüm Önerileri", "Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi", C 10, S 2, (2007), s.386.

²³ Melek ŞARDAĞ KARABULUT, "Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerde Sosyal Medya Pazarlaması: Sinop İlinde Bir Araştırma", (Ondokuzmayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Samsun, 2015, s. 12.

istihdamın % 54,7 'sini, cironun % 63,8 'ini ve maddi mallara ilişkin brüt yatırımın % 53,3 'ünü oluşturmuştur.

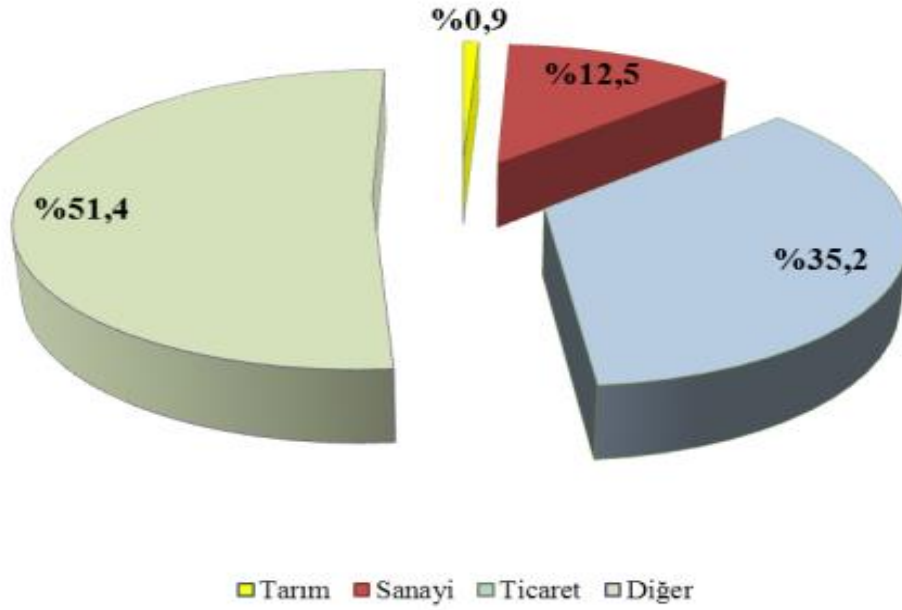

Grafik 1. Türkiye’de KOBİ Büyüklük Grubuna Göre Temel Göstergeler, 2013

Kaynak: http://www.kobi.org.tr/index.php?option=com_content&view=article&id=135&Itemid=228, (Erişim Tarihi: 14.05.2017).

Aşağıda Grafik 2’de görüldüğü üzere; Türkiye’ de KOBİ’ler 2013 yılında tarım, sanayi ve ticaret sektörleri karşılaştırıldığında; en fazla ticaret sektöründe faaliyet göstermiştir. Ekonomik faaliyetlerin istatistiki sınıflamasına göre; KOBİ’lerin % 35,2 ‘si toptan ve perakende ticaret sektöründe, %12,5’i sanayi sektöründe, % 9’u tarım sektöründe, % 51,4 ‘ü ise diğer sektörlerde faaliyet göstermiştir.²⁴ Ayrıca Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği’ nin (TOBB) istatistiki sınıflamasına göre KOBİ’lerin % 39,9 ‘u toptan ve perakende ticaret, motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı, % 15,7’ si ulaştırma ve depolama sektöründe faaliyet göstermiştir.

²⁴ KOSGEB, “2015-2018 Kobi Stratejisi ve Eylem Planı (KSEP)“, Ankara, 2015. s. 29, (Çevrimiçi) http://www.sp.gov.tr/upload/xSPTemelBelge/files/IcTlw+KSEP_Dokumani_2015-2018_10_08_15_YPK_ONAYLI.pdf (Erişim Tarihi: 14.01.2017).

Grafik 2. Türkiye’de KOBİ’lerin Ana Sektör Gruplarına Göre Dağılımı, 2013

Kaynak: KOSGEB, “2015-2018 Kobi Stratejisi ve Eylem Planı (KSEP)“, Ankara, 2015. s. 29, (Çevrimiçi) http://www.sp.gov.tr/upload/xSPTemelBelge/files/IcTlw+KSEP_Dokumani_2015-2018_10_08_15_YPK_ONAYLI.pdf (Erişim Tarihi: 14.01.2017).

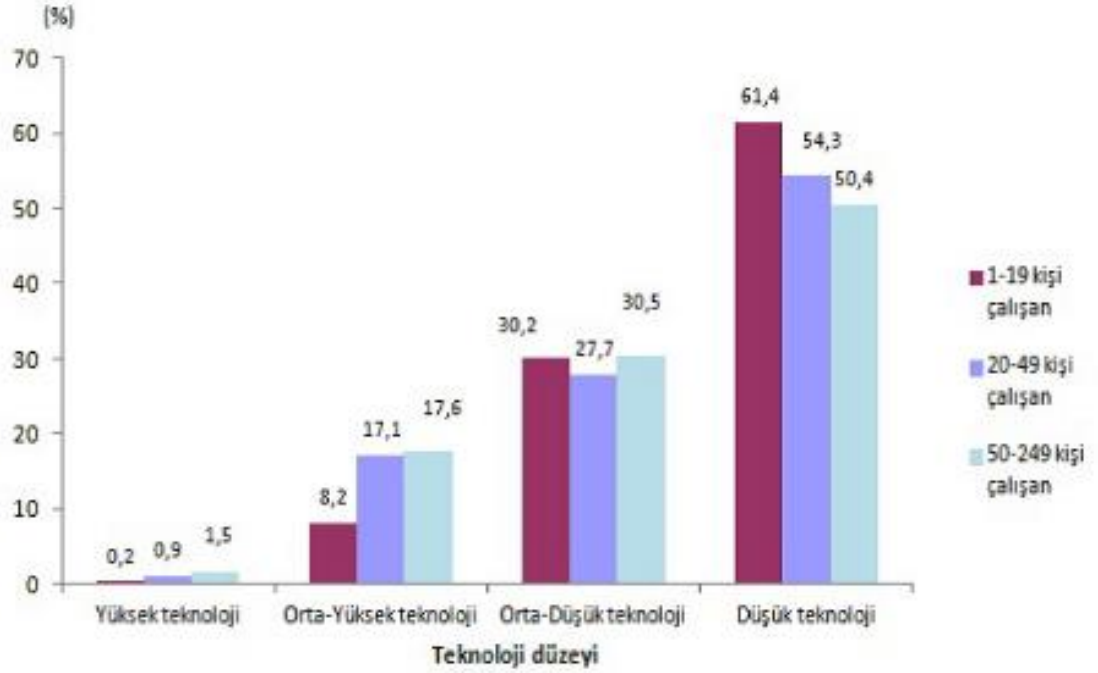
KOBİ’ler ülkemizde 2013 yılında ticaret sektörü içinde istihdamda en büyük paya sahip olmuştur. Toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı faaliyetindeki KOBİ’lerde, istihdam payı % 28,3, maaş ve ücret payı % 23,9, ciro payı % 50,9, faktör maliyetiyle katma değer payı % 27, maddi mallara ilişkin brüt yatırım payı ise % 19 olarak gerçekleşmiştir.²⁵

2013 yılında imalat sanayindeki KOBİ’lerin düşük teknoloji ile çalıştığı gözlemlenmiştir. Küçük ve orta büyüklükteki imalat sanayi girişimlerinin % 60,8 ‘i düşük teknoloji ile çalışırken, bu girişimler istihdamın % 55,1’ ini, faktör maliyetiyle katma değer % 43,6 ‘sını oluşturmuştur.

Aşağıda Grafik 3’ de; KOBİ’lerin 2013 ‘teki büyüklük grupları ayrıntısı incelendiğinde, 1-19 kişi çalışan girişimlerin % 61,4 ‘ü düşük teknoloji, % 30,2 ‘si orta-düşük teknoloji, % 8,2 ‘si orta-yüksek teknoloji, % 0,2 ‘si yüksek teknoloji ile

²⁵ http://www.kobi.org.tr/index.php?option=com_content&view=article&id=135&Itemid=228 , (Erişim Tarihi: 14.05.2017).

çalışmışlardır. 20-49 kişi çalışan girişimlerde bu paylar sırası ile % 54,3, % 27,7, % 17,1 ve % 0,9 iken 50-249 kişi çalışan girişimlerde % 50,4, % 30,5, % 17,6, % 1,5 şeklinde gerçekleşmiştir. Üç büyüklük grubunda da istihdamın yarısından fazlasının düşük teknoloji ile çalışan girişimlerde bulunduğu görülmektedir.²⁶

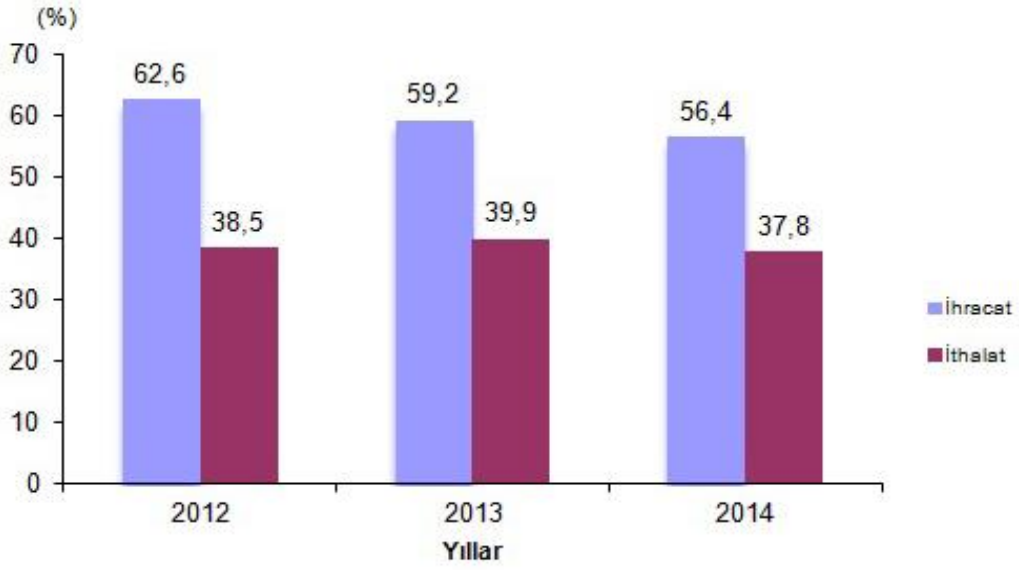
Grafik 3. Türkiye’de Büyüklük Grubu ve Teknoloji Düzeyine Göre İmalat Sanayi’nde KOBİ’ler, 2013

Kaynak: http://www.kobi.org.tr/index.php?option=com_content&view=article&id=135&Itemid=228, (Erişim Tarihi: 14.05.2017).

Aşağıda Grafik 4’ de görüldüğü üzere; Türkiye’de KOBİ’ler 2012-2014 yılları arasında dış ticarete önemli bir paya sahip olmuşlardır.

Grafik 4’teki oranlar ihracatta; 2012 yılında % 62,6, 2013 yılında % 59,2, 2014 yılında 56,4 şeklinde gerçekleşmiştir. 2012 yılının KOBİ’lerin ihracatta en yüksek orana sahip oldukları yıl olduğu gözlemlenmektedir.

²⁶ http://www.kobi.org.tr/index.php?option=com_content&view=article&id=135&Itemid=228, (Erişim Tarihi: 14.05.2017).

Grafik 4. Türkiye’de KOBİ’lerin Dış Ticaretteki Payı, 2012-2014

Kaynak: http://www.kobi.org.tr/index.php?option=com_content&view=article&id=135&Itemid=228, (Erişim Tarihi: 14.05.2017).

2014 yılında Türkiye ihracatında; 1-9 kişi çalışan mikro ölçekli girişimlerin payı % 17,3 iken, 10-49 kişi çalışan küçük ölçekli girişimlerin payı % 20,7, 50-249 kişi çalışan orta ölçekli girişimlerin payı % 18,4, 250+ çalışan büyük ölçekli girişimlerin payı ise % 43,5 gerçekleşmiştir. Girişimin ana faaliyetine göre KOBİ’lerin ihracatının % 35’ i sanayi, % 60,7’ si ticaret sektöründe faaliyet gösteren KOBİ’ler tarafından yapılmıştır.

KOBİ’ler 2012-2014 yılları arasında ithalatta da ciddi bir paya sahip olmuşlardır. Bu oranlar 2012 yılında % 38,5, 2013 yılında % 39,9, 2014 yılında % 37,8 şeklinde gerçekleşmiştir. 2013 yılının KOBİ’lerin ithalatta en yüksek paya sahip oldukları yıl olduğu gözlemlenmektedir.

2014 yılında Türkiye ithalatında 1-9 kişi çalışan mikro ölçekli girişimlerin payı % 6,2 iken, 10-49 kişi çalışan küçük ölçekli girişimlerin payı % 13,2, 50-249 kişi çalışan orta ölçekli girişimlerin payı % 18,4, 250+ kişi çalışan büyük ölçekli girişimlerin payı ise % 62,2 olarak gerçekleşmiştir. Girişimin ana faaliyetine göre

KOBİ'lerin ithalatının % 33,3' ü sanayi, % 59,5' i ticaret sektöründe faaliyet gösteren KOBİ'ler tarafından gerçekleştirilmiştir.

Ülke gruplarına göre 2014 yılı dış ticaret verileri ışığında, Türkiye'de KOBİ'ler tarafından yapılan ihracatın % 48,1' inin Avrupa ülkelerine, % 35,5' inin Asya ülkelerine gerçekleştirildiği görülmektedir.. KOBİ'ler ithalatın % 50,5' ini Avrupa ülkelerinden yaparken % 39,5' ini Asya ülkelerinden yapmıştır. KOBİ'lerin 2014 yılında ihracatının % 91,6'sını imalat sanayi ürünleri oluşturmuştur. KOBİ'lerin ihracatının içindeki giyim eşyası sektörünün payı % 15, Tekstil ürünlerinin payı % 10,4 ve ana metallerin payı % 9 olarak gerçekleşmiştir. KOBİ'lerin ithalatında ise öne çıkan sektörlerden; kimyasallar ve kimyasal ürünler % 16,2 paya sahipken başka yerde sınıflandırılmamış makine ve ekipmanların payı %12,3 ve ana metallerin payı % 11,9 olarak gerçekleşmiştir.²⁷

KOBİ'lerin ülkemiz ekonomisindeki birçok konu başlığında göz ardı edilemeyecek bu oranlara sahip olmasının nedenleri arasında; yapısal özelliklerinden kaynaklanan bazı avantajları olması ve bu özelliklerini bazı harcamalarla desteklemesi de yer almaktadır.

Türkiye'de gayrisafi yurtiçi araştırma ve geliştirme (AR-GE) harcaması 2014 yılında 17 milyar 598 milyon TL olarak hesaplanmıştır. Bu harcamanın % 17,4' ü (3 milyar 61 milyon TL) KOBİ'ler tarafından yapılmıştır. Tam Zaman Eşdeğeri (TZE) cinsinden toplam 115 bin 444 kişi AR-GE personeli olarak çalışmıştır. TZE cinsinden toplam AR-GE personelinin % 26,52' i KOBİ'lerde istihdam edilmiştir.

Türkiye'de KOBİ'ler AR-GE harcamalarına önem verirken internet kullanımlarıyla da gündemi takip ederek çalışmalarını desteklemektedirler. İnternet erişimine sahip KOBİ'lerin oranı 2015 yılında % 92,2 olarak gerçekleşmiştir. KOBİ'lerde bilgisayar kullanım oranı % 95, web sayfası sahiplik oranı % 64,6 olarak gerçekleşmiştir. Ayrıca KOBİ'lerin % 81' i 2014 yılında kamu ile iletişimde interneti kullanmış, % 10,4' ü ise aynı yıl web sayfası veya Elektronik Veri Alışverişi (EDI= Electronic Data Interchange) yoluyla mal/hizmet siparişi almıştır.

²⁷ http://www.kobi.org.tr/index.php?option=com_content&view=article&id=135&Itemid=228 , (Erişim Tarihi: 14.05.2017).

2012-2014 yıllarını kapsayan dönemde çalışan sayısı 10-249 kişi olan KOBİ'lerde yenilikçi KOBİ'lerin oranı % 50,8 olmuştur. Çalışan sayısı büyüklük gruplarına göre 10-49 çalışanı olan KOBİ'lerin % 49,3' ü, 50-249 çalışanı olan KOBİ'lerin ise % 57,5' i yenilik faaliyetinde bulunmuştur. Sanayi sektöründe yenilikçi KOBİ'lerin oranı % 53,5 iken, bu oran hizmet sektöründeki KOBİ'lerde % 47,5 olmuştur. KOBİ'lerin % 37,4' ü yine aynı dönemde ürün ve süreç yeniliği faaliyetinde bulunmuş olup, yenilik faaliyeti sonuçsuz kalan KOBİ'lerin oranı % 5,5 gibi oldukça düşük bir oran olarak gerçekleşmiştir. Organizasyon ve pazarlama yeniliği gerçekleştiren KOBİ'lerin oranı da sırasıyla %27,9 ve % 33,4 olarak gerçekleşmiştir.²⁸

Türkiye'de genellikle, KOBİ'ler imalat sanayinde etkin bir şekilde hizmet vermektedirler. Özellikle sanayi sektöründeki payları göz önünde bulundurulduğunda KOBİ'lerin sayısal üstünlüğü artmaktadır.²⁹

Türkiye Bankalar Birliği verilerine göre; 2010 yılında toplam nakit kredi stoğu 526 Milyar TL iken KOBİ nakit krediler bakiyesi 125 Milyar TL, 2015 yılında ise toplam nakit kredi stoğu yaklaşık 1.4 Trilyon TL iken KOBİ nakit krediler bakiyesi 388 Milyar TL olarak gerçekleşmiştir. Görüldüğü üzere; KOBİ kredilerinin Türkiye Bankacılık Sektörü rakamları içindeki payı da yadsınamayacak orandadır.³⁰

Türkiye'de Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler toplam girişim sayısının % 99,8 gibi önemli bir çoğunluğunu oluştururken imalat sanayinde faaliyet gösteren KOBİ'lerin düşük teknoloji düzeyinde üretim yaptıkları ve dış ticaretten toplam girişimlerde aldığı paya oranla düşük pay aldığı görülmektedir. Ayrıca diğer ülkelerdeki benzer ölçekli işletmelerle kıyaslandığında Türkiye'deki KOBİ'lerin daha küçük ölçekte olduğu ve ülke milli gelirine diğer ülkelere kıyasla daha az katkı sağladığı söylenebilmektedir.³¹

²⁸ http://www.kobi.org.tr/index.php?option=com_content&view=article&id=135&Itemid=228 , (Erişim Tarihi: 14.05.2017).

²⁹ Muhittin Şimşek, **Ekonominin Lokomotifleri KOBİ'lerin Olmazsa Olmazları**, 1.b., Bursa: Alfa Yayınları, 2002, s.17.

³⁰ Türkiye Bankalar Birliği, **Türkiye Bankalar Birliği KOBİ Kredilerine İlişkin Bilgi Notu 15 Şubat 2016**, İstanbul, 2016, s.1, https://www.tbb.org.tr/Content/Upload/Dokuman/7339/TBB_bilgi_notu_Kobi.pdf , (Erişim Tarihi: 20.05.2017).

³¹ Arslan, **a.g.e.**, s.14.

Ülkemizde KOBİ'lerin ekonomiye sağladıkları faydalar şu şekilde sıralanabilmektedir;

- Sürekli yeni fikirler ve buluşların kaynağı olup, sanayide gerekli olan esnekliğin sağlanmasında önemli rol oynarlar,
- Karar verme mekanizması çabuk ve seri bir şekilde çalışmakta olup, yönetim ve üretim giderlerini böylece düşürebilmektedirler,
- Birçok nitelikli işgücünün ilk eğitim aşamalarını aldıkları bir tür meslek okulu niteliğinde olup, istihdam ve mesleki eğitime oldukça yüksek oranda katkı sağlamaktadırlar,
- Büyük sanayi işletmelerine üretim, sözleşme özelinde istihdam desteği sağlayabilmektedirler,
- İşçi ve işveren arasındaki ilişkiler oldukça samimi olup, aralarındaki sosyal patlamaları bu yönleriyle engellemektedirler.³²

KOBİ'lerin ulusal ekonominin önemli bir bölümünü elinde tutmaları sahip olduğu birçok avantajın doğal bir sonucudur.³³

Küreselleşen piyasa ekonomisinin yapıtaşı rekabetin mevcudiyeti ve sürdürülebilirliği ancak KOBİ'lerin varlığına bağlıdır. KOBİ'ler dengeli sanayileşmenin, düzenli şehir yaşamının, yenilikçi ticaret uygulamalarının vazgeçilmez aktörleridir.

Küreselleşen ekonomi ardından işletmelerin üretimlerini ulusal pazarlardan uluslararası pazarlara kaydırması söz konusu olmuştur. KOBİ'ler esnek yapıları ile farklılaşan pazarlardaki değişiklik arz eden talepleri karşılayarak ürün çeşitliliği oluşturabilmekte, ayrıca girişimciliği teşvik ederek yaratıcı ekonomik faaliyet alanları yaratabilmektedir.

KOBİ'ler yeni üretim yöntem ve tekniklerine, yenilikçiliğe, yeni pazarlama stratejilerine ayak uydurabilecek esnekliğe ve yenilikçiliğe sahip oldukları için sanayileşme sürecinin lokomotif konumundadırlar.

³² Vasfi Haftacı, **KOBİ'ler ve Girişimcilik**, 1.b., Kocaeli: Umuttepe Yayınları, 2015, s.16.

³³ Adnan Çelik, Tahir Akgemci, **Girişimcilik Kültürü ve KOBİ'ler**, 2.b., Konya: Nobel Yayın Dağıtım, 1998, s. 74.

KOBİ'lerin istihdam oluşturmadaki rolü, yerel ve bölgesel gelişmeye katkıları ve ekonomik sistem içindeki önemi hemen hemen tüm dünya ülkeleri tarafından kabul edilmektedir.³⁴

KOBİ'lerin ülkemiz ekonomisi için önemini özetleyecek olursak;

- Emek yoğun teknoloji ile faaliyet göstermek ve kaynak kullanımında etkili olma yetisine bağlı olarak ülke çapında istihdamı artırarak işsizliğin azaltılmasına katkıda bulunmak,
- Talep değişikliklerine ve çeşitliliklerine daha kısa bir sürede, hızlıca uyum sağlamak,
- Hammadde, yardımcı malzeme, işletme malzemesi veya yarı mamul gibi girdileri üreterek büyük ölçekli işletmelerin gelişimini tamamlayıcı unsur olup böylece ekonomide "yan sanayi" oluşturmak,
- Büyük ölçekli işletmelerin ürettiği aynı mal ve hizmetleri üretip, onları rekabetçi ortama sokarak ekonomiye dinamizm kazandırmak,
- Esneklik ve yenilikleri teşvik etmek,
- Küçük şehirlerden büyük şehir merkezlere insan göçünün engellenmesine ve bölgenin kendi potansiyeli içinde kalkınarak emek yoğun işletmeler olmaları nedeniyle bölgesel istihdam olanaklarının artırılmasında önemli rol oynamak,
- Gelir dağılımına olumlu katkı sağlayarak, sermayenin büyük sanayi işletmelerinde ve az kişinin elinde toplanmasına engel olarak toplumda gelirin gerek fonksiyonel gerekse bölgesel düzeyde dağılımını olumlu yönde etkilemektedir.³⁵

³⁴ Arslan, a.g.e., s. 14.

³⁵ Tahir Akgemci, "KOBİ'lerin Temel Sorunları ve Sağlanan Destekler", **Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı**, 2001, , ss. 15-16, http://www.kobider.org.tr/pdf/kobi_sorunlar_destekler.pdf , (Erişim Tarihi: 08.04.2017).

1.4. KOBİ'lerin Avantajları ve Dezavantajları

1.4.1. KOBİ'lerin Avantajları

Türkiye ekonomisinin önemli bir çoğunluğuna KOBİ'lerin sahip olması bir rastlantı değildir. Bu durum ne büyük firmalar tarafından yapılan yardımsever politikalar, ne de devletin KOBİ'lere yardım politikaları sonucu oluşmuştur. KOBİ'ler, birçok yönden büyük ölçekli firmalardan daha fazla avantajlara sahiptirler. Şu anki büyük ölçekli işletmelerin çoğu, dinamik liderler ile iyi yönetilmenin sonucunda önceden birer küçük ölçekli işletme iken artık büyük ölçekli birer firma haline gelmişlerdir.

KOBİ'ler büyük ölçekli işletmelerle rekabet etmede girişimde bulunacak kişiye çok önemli avantajlar sağlayabilmektedirler. Müşteri ve işletme personeli ile daha yakın ilişkiler kurup; pazarlama, üretim ve hizmet konularında büyük işletmelere kıyasla daha esnek olabilmeleri bu avantajlardan bir tanesidir. KOBİ'ler; faaliyette buldukları yerel pazarı daha iyi tanıyan, pazarın özelliklerini ve gereksinimlerini daha iyi görebilen, pazardaki alıcı ve satıcılarla daha yakın ilişkiler içerisinde olan işletmelerdir. Faaliyette bulunduğu pazarı oldukça yakından izleyebilen, müşterilerin ihtiyaçlarını daha iyi analiz edebilen ve personeliyle daha samimi ilişkiler kurabilen KOBİ'ler, üretim, pazarlama ve hizmet konularında büyük ölçekli işletmelerden daha fazla esnekliğe sahiptirler.³⁶

KOBİ'lerin en büyük avantajının anlaşılacağı üzere oldukça esnek yapıya sahip olmalarıdır. KOBİ'lerde esnekliğin yüksek olması piyasadaki değişimlere hızlı bir şekilde ayak uydurabilmelerini, yenilikleri daha yakından takip edebilmelerini sağlamaktadır. Görülüyor ki pek çok araştırma, teknik yeniliklerin daha çok kişisel KOBİ'ler tarafından gerçekleştirildiğini göstermektedir. Bu yenilikler büyük ölçekli firmalara oranla daha az bir finansmanla yapılabilmektedir.

KOBİ'lerin çalışma ortamında aile bağlarına benzer bağlar kurabilmeleri işletme başarısı yönünden avantaj sağlamaktadır. Aradaki bağ alınacak kararların başarısını da artırmaktadır.

³⁶ M. Faruk Çatal, "Bölgesel Kalkınmada Küçük ve Orta Boy İşletmelerin (KOBİ) Rolü", "Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi", C 10, S 2, (2007), ss. 346-347.

Bu kararlar üst yönetim ile çalışanların ortak kararı olacağı için iki tarafın birbirini anlayarak ilerliyor oluşu KOBİ'ler için itekleyici güç olabilmektedir.³⁷

KOBİ'lerin avantajlarını özetlemek gerekirse aşağıdaki gibi sıralayabilmek mümkün olacaktır;

- Büyük miktarlarda yatırım yapılacağı zaman pazarın ihtiyaçları ve bu ihtiyaçlar doğrultusunda oluşturulacak yeniliğe vereceği tepkiyi ölçmek daha kolaydır,
- KOBİ'lerde istihdam için gerekli olan harcamalar, büyük ölçekli firmalara oranla daha az olduğu için, KOBİ'lerin desteklenmesi aynı zamanda ülkedeki işsizliğin azalması anlamına gelmektedir,
- Emek yoğun üretimin yoğun bir şekilde sektörde yer alması iş gücüne ihtiyacı beslemektedir,
- İşverenler firmaları kendi tanıdıkları iyi bildikleri bölgelerde kurmaktadır,³⁸
- Kolay bozulabilen malların üretilmesi ve pazarlanması üretimde sürekliliği ve istikrarı desteklemektedir,
- Personel ile yakın ilişkinin kaçınılmaz oluşu karar almada başarıyı tetiklemektedir,
- Teknik gelişmelerden hızlıca haberdar olup ayak uydurabilmeleri esnekliğin bir sonucudur,
- Yatırım yaparken daha çok kendi öz sermayelerine ağırlık veriyor olmaları ekonomik dalgalanmalardan göreceli olarak daha az etkilenmelerini sağlamaktadır.³⁹

1.4.2. KOBİ'lerin Dezavantajları

KOBİ'lerin dezavantajları aşağıdaki gibi sıralanabilir;

³⁷ Ramin SEKARCHI TAMAR, “Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerde E-Ticaret, Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri Ankara İlinde Bir Uygulama”, (Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı, İşletme Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2013, s. 27.

³⁸ Çatal, **a.g.e.**, s. 347.

³⁹ Çelik ve Akgemci, **a.g.e.**, ss. 125-126.

- Banka ve diğer finansal kurumlardan yeterli desteği gorememe, teminat yetersizliği nedeniyle kredi temininde zorlanma,
- Bağımsızlığını kaybetme ve batma riski,
- Finansal planlama yetersizliği,
- Genel yonetim yetersizliği,
- Kalifiye eleman sağlayamamak,
- Modern pazarlama etkinlikleri sahip olamamak,
- İşletme bünyesinde, mali danışman veya uzman istihdam edememe,
- İşletmelerin küçük olması sonucu ihale vb. etkinlikleri izleyememek,
- İşyerinin veya yerleşim alanının küçüklüğü,
- Olumsuz rekabet,
- Özellikle stratejik kararların işletme sahip veya ortaklarınca alınıp, orta ve/veya alt düzey görevlilerin tam katılımının sağlanamaması,
- Sermaye yetersizliği,
- Sermaye piyasasından yeterince yararlanamama,
- Uzman bir finansman ekibi veya departmanından yoksunluk,
- Ürün geliştirme eksikliği,
- Üretim ve satış arasındaki koordinasyon yetersizliği,⁴⁰
- Mevzuat ve bürokrasidir.⁴¹

⁴⁰ Çatal, **a.g.e.**, ss. 347-348.

⁴¹ Çelik ve Akgemci, **a.g.e.**, ss. 126.

İKİNCİ BÖLÜM

KÜÇÜK VE ORTA BÜYÜKLÜKTEKİ İŞLETMELERİN KARŞILAŞTIKLARI TEMEL SORUNLAR

KOBİ'ler batıdaki ekonomilerde olduğu gibi ülkemiz ekonomisinde de sayıca toplam ülke işletme nüfusu içindeki payının fazlalığı nedeniyle, istihdam ve üretime katkıları, kaynakların etkin kullanımı, bölgeler arası dengeli gelir dağılımı ve sosyal barış için önemli bir aktör konumundadırlar. KOBİ'lerin karakteristik ve yapısal bazı özelliklerinden kaynaklanan ve çözüm bekleyen birçok sorunu bulunmaktadır. Bu ölçekteki işletmelerin ülkemiz ekonomisindeki yeri ve kalkınmadaki yeri dolayısıyla sorunlarına çözüm bulmak ve destek programları uygulamak makro anlamda ülke ekonomisini de ileriye taşıyacaktır.⁴²

Birçok açıdan ülke ekonomisine katkı sağlayan KOBİ'lerin karşılaştıkları sorunları aşağıdaki gibi maddeler halinde özetleyebiliriz;

- Planlama ile ilgili sorunlar⁴³
- Örgütlenme ve yönetim sorunları
- Tedarik sorunları
- Üretim ile ilgili sorunlar
- Pazarlama ile ilgili sorunlar
- İhracat ile ilgili sorunlar
- Muhasebe Yönetimi ile ilgili sorunlar
- İnsan kaynakları Yönetimi ile ilgili sorunlar
- Halkla ilişkiler ile ilgili sorunlar
- AR-GE ile ilgili sorunlar
- Karar alma ile ilgili sorunlar
- Finansman sorunları⁴⁴

⁴²Özkan ÖZTÜRK, “İstihdam Konusunda KOBİ'lerin Önemi ve KOBİ Alanında Eğitim İstihdam İlişkisi Açısından Kamu İstihdam Kurumunun Rolü”, (Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü İstihdam ve Meslek Yayımlanmamış Uzmanlık Tezi), 2007, s.35.0

⁴³ Akgemci, a.g.e., s. 22.

Yukarıda bahsedilen KOBİ'lerin karşılaştıkları sorunlar aşağıda, başlıklar halinde belirtilerek detaylandırılacaktır.

2.1. KOBİ'lerin Planlama Düzeyinde Karşılaştıkları Sorunlar

KOBİ'lerde planlama önem arz eden bir husustur. İşletmeler çerçevesini çizmiş oldukları amaçlar ışığında faaliyetlerine devam ederler. Bu amaçlara en etkin ve verimli şekilde ulaşmak için, planlama elzemdir. Planlama, işletmede ne yapılacağına önceden kararlaştırılması veya neyin ne zaman, nerede ve kim tarafından yapılacağına önceden belirlenmesi süreci şeklinde açıklanabilir.

KOBİ'ler de diğer ölçekteki işletmeler gibi, aşağıda yer alan şekilde planlar yapmak durumunda kalmaktadırlar:

- Bir seferlik veya sürekli planlar,
- Stratejik ve yönetsel planlar,
- Kısa, orta ve uzun süreli planlar,
- Değişmez ve değişken planlar,
- Genel veya işletmenin tüm departmanları ile ilgili planlar.

KOBİ'lerde yapısal özelliklerinden ötürü uzun süreli planlama yapılamamakta ve genelde bir planlama uzmanı da istihdam edilememektedir. Planlamayı genelde işletme sahibi ve/veya ortaklar yapmaktadır. İşletme sahibi ve/veya ortakların bu planları hazırlarken temel istatistikî yöntemlere değil de, sezgilere istinaden planlama yoluna gitmeleri önemli bir sorun kaynağı olabilmektedir. İşletme sahibi ve ortakları planlama için yeterli eğitimi almamış olmaları ve yalnızca sezgi yoluyla planlamaya gitmeye çalışmalarlarıyla, hata payı artan düzeyde olan bir karar alma sürecinde bulunabilmektedirler. Bu nedenle planlama yapılırken, dikkatli olunmalı ve gelişen ortamlara göre planlar revize edilmeli, gerekli incelemeler yapılabilirdir.⁴⁵

⁴⁴ Çelik ve Akgemci, **a.g.e.**, ss. 126-127.

⁴⁵Akgemci, **a.g.e.**, s. 22.

KOBİ'ler planlama aşamasında: amaçlarını belirleme ve bu amaçlara ulaşmada engellerle karşılaşma, pratik çözümler üretememe, alternatif planlar sunamama, alternatif planlar ortaya konduğunda da en uygun seçeneği seçememe, bilimsel metotlardan çok şahsi yetenek ve deneyimleri ile yola devam etme gibi sorunlar ile karşı karşıya kalabilmektedirler.⁴⁶

KOBİ'ler çerçevesi belirlenen bazı amaçları gerçekleştirmek adına kurulur. Bu amaçlar planlamanın alt basamağını oluşturmaktadır. Amaçlar sonucunda bu işletmenin kuruluş sebebi ve faaliyetlerin yapılış sebebi ortaya konulabilmektedir. Planlama ile belirlenen amaç ışığında neyin, nasıl yapılacağı ve kim tarafından yapılacağı belirlenerek bir süreç oluşturulabilmektedir. Bu sayede belirsizlikler netleştirilmekte ve çalışanların yaptıkları işe daha çok yoğunlaşarak zevk almaları sağlanmaktadır. Böylece işletme yöneticileri çerçevesini oluşturdukları planlar ışığında daha etkin kararlar alabilmekte, faaliyetler üzerinde daha fazla motive olarak yoğunlaşabilmektedirler.

Planlama yönetim sürecinin genel işlevleri arasında atılan ilk adımdır. Planlama sürecinden sonra örgütlenme, yürütme, koordinasyon ve kontrol süreçleri işlerlik kazanmaktadır. İşletmelerde yönetim sürecinin iyi işleyebilmesi için planlama sürecinin başarılı bir şekilde gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Planlar örgütün nerede olduğunu ve nereye doğru yol aldığını gösteren bir rehber pozisyonundadırlar. Böylece yöneticiler, aksaklıkları önceden izleyebilmekte, işletmenin iç ve dış dünya ile olan ilişkisini kolaylıkla kontrol edebilmektedir.

Nasıl ki hedefi olmayan gemi okyanusta kaybolmaya mahkumsa, planı olmayan işletme de bulunduğu piyasadaki silinme tehlikesiyle karşı karşıya kalacaktır.

KOBİ'ler de büyük ölçekli işletmeler gibi planlama stratejisine sahip olmak ve piyasa koşullarına göre bu planları zaman zaman geliştirmek durumundadırlar. Tüm çalışanlar planlama aşamasında göz önünde bulundurulmalı ve uzman kişilerden

⁴⁶ Sibel KAHRAMAN, "KOBİ'lerin Sorunları ve Çözüm Önerileri; Bursa Alan Araştırması", (Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Balıkesir, 2012, s.19.

destek alınmalıdır. Böylece bilimsel temellere dayanan bir planlama KOBİ'leri daha ileri taşıyabilecektir.⁴⁷

2.2. KOBİ'lerin Örgütlenme (Organizasyon) Düzeyinde Karşılaştıkları Sorunlar

Küçük, orta veya büyük ölçekli işletmelerde amaçların belirlenmesi beraberinde organizasyon kavramının da altını çizmektedir. Organizasyon uzuv kelimesinden türemiş bir kelimedir. Bilineceği üzere uzuv, bir canlının ya da bir bütünün varlığını devam ettirebilmek için ihtiyaç duyduğu parçayı ifade etmektedir. Dolayısıyla örgütlenme yani organizasyonun gerekliliği burada ortaya çıkmaktadır.⁴⁸

Örgütlenme (organizasyon) ile; planlanan işin gerçekleştirilmesi için gerekli yapı meydana getirilerek, planlanan işin gerçekleştirileceği işletmenin iskeleti bir vücuda büründürülmektedir. Bunun için görevler belirlenmekte, gruplandırılmakta, bölümler, departmanlar ve alt birimler oluşturulmaktadır. Planlanmış hedeflere ulaşabilmek için; yapılacak görevlerin kim tarafından, hangi yetki ve sorumlulukla, hangi otorite düzeyinde yapılacağıının, kim tarafından denetleneceğinin belirlendiği hiyerarşik yapı oluşturulmaktadır.⁴⁹

Örgütlenme (organizasyon) ve planlama arasında çok sıkı bir ilişki vardır. Örgütlenme planlamadan sonraki basamak olarak görülmektedir. İşletmelerde çerçevesi çizilen amaçlara ulaşmayı sağlayacak düzenli ve sürekli işleyen bir sistem, önce iyi bir planlama yaparak sonrasında da iyi bir örgütlenme biçimi ile oturtulabilmektedir.⁵⁰

Organizasyon oluşturma sürecinde bulunan dört aşama;

- İşletme bünyesindeki faaliyetlerin belirlenerek gruplara ayrılması,
- Gruplanan faaliyetlere uygun çalışanların seçimi,

⁴⁷ Tolga YILMAZ, "Türkiye'deki KOBİ'lerin Sorunları, Çözüm Önerileri ve Sağlanan Destekler", (Gebze İleri teknoloji Enstitüsü, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gebze, 2005, ss. 64-66.

⁴⁸ a.g.e. ss. 66-67.

⁴⁹ M. Tamer Müftüoğlu, **İşletme İktisadı**, 7.b., Ankara: Turhan Kitabevi, 2010, s. 517.

⁵⁰ Çelik ve Akgemci, a.g.e., s. 127.

- Seçilen çalışanların yetki ve sorumluluklarının belirlenmesi,
- Faaliyetlerin yerine getirilebilmesi ve sürdürülebilmesi için gerekli olan yer ve araç-gereçlerin belirlenmesi olarak sıralanabilmektedir.⁵¹

KOBİ'lerde yönetim biçimi; amaçlar, varsayımlar ve değerler kurucu yönetici/işletme sahibi tarafından ortaya konmaktadır. Dolayısıyla işletme içerisinde yöneticinin kararlılığı ve hırsı, niyet ve amaçları, tahminleri, ahlaki ölçüleri ve karakteri işletme üzerinde önemli olmaktadır. Yani yöneticinin kişiliği, yönetimine ve işletme yapısına da yansımaktadır. İşletmedeki istikrar yöneticinin ruh hali ve fiziksel durumuna bağlı olabilmekte, bu da süreklilik için tehdit oluşturabilmektedir.

KOBİ'lerdeki yönetici ve çalışanların genellikle teknik konularda deneyimli ve eğitilmiş olmalarına karşın işletme yönetimi konusunda yetersiz oldukları gözlemlenmektedir. Bu alanda eğitim almış personel istihdam etmek KOBİ vasfındaki işletmelerde ekstra maliyetler doğurduğundan yeterli oranda eğitilmiş çalışan istihdamı olamamaktadır.

Maliyet etkeninden ötürü, KOBİ'lerde tek bir çalışan; birçok vasıfta ve eğitimde olan çalışanın ayrı ayrı yapabileceği görevleri tek başına üstlenebilmektedir. Bu durumun birçok avantajı olabileceği gibi beraberinde sorunları da getirebilmektedir. Bir yönetici, aynı zamanda muhasebeci, satış elemanı, insan kaynakları yöneticisi, finansal uzman, üretim teknisyeni, vb. rolleri oynamak durumunda kalabilmektedir. Söz konusu yönetici tüm bu alanlarda gerekli uzmanlığa ve eğitime sahip olamayabilmektedir. Bu da yönetimde ve faaliyet döngüsünde başarısızlığa yol açabilmektedir.⁵²

KOBİ'lerde tüm çalışanlarla beraber verilmiş ortak, yazılı bir karar mekanizmasının olmaması, performans ölçme sisteminin açık ve adaleti sağlayan bir yapıda olmaması, hiyerarşik yapının yazılı bir şekilde belirtilmemesi örgütlenme yapısında darboğazlara yol açmaktadır. Girişimciliğin tabiatında olan ve sürekli gündemde olan büyüme olgusu sonucunda gerek yönetim gerekse üretim konusunda ciddi sıkıntılar ortaya çıkabilmektedir.

⁵¹Tolga Yılmaz, **a.g.e.**, s. 67.

⁵² Derya YILMAZ, "KOBİ'lerin Sorunlarına Yönelik Sağlanan Destekler", (Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Ana Bilim Dalı, Çalışma Ekonomisi Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Sivas, 2012, s. 23-24.

KOBİ'lerde örgütlenme konusunda yaşanan aksaklıkları yok etmek için mutlaka işletme içerisinde yazılı planlar oluşturulmalı ve bu planların paralelinde resmi nitelik taşıyan ve onaya tabi bir organizasyon yapısı ortaya konulmalıdır.⁵³

2.3. KOBİ'lerin Tedarik İle İlgili Sorunları

İşletmelerde üretim süreçlerinin başlangıç aşamasını satın alma faaliyeti oluşturmaktadır. Bu sebeple satın alma işlemi önem arz etmektedir. Büyük ölçekli işletmelerde satın alma faaliyeti ayrı bir departman tarafından yürütülürken, KOBİ'lerde söz konusu faaliyet genelde KOBİ'nin sahibi olarak bulunan patronu tarafından yürütülmektedir. Eğitimli ve tecrübeli eleman ihtiyacı bu aşamada da ortaya çıkmaktadır.

Üretim sürecinde kalitenin artırılması için muhakkak KOBİ'lerin genel geçerli ve yazılı kurallara dayanan örgütlenme modeli geliştirmeleri ve bu model içerisinde satın alma faaliyetini diğerlerinden ayrı bir departman olarak göstermeleri önem arz etmektedir. Oluşturulacak bu departmanda işin uzmanı ve profesyonel çalışanlar olmalı ancak onların denetimini de mutlaka bir yönetici yapmalıdır. Böylece henüz üretim sürecinin başında iken üretimde kaliteyi sağlamaya başlayacaklardır.⁵⁴

KOBİ'lerin sipariş hacmi, büyük işletmelere göre daha düşük oranlarda kalmaktadır. KOBİ'ler, büyük işletmelere göre finansman ve çalışma sermayesi açısından daha sınırlı imkânlarla sahip olduklarından malzeme alırken, bu sınırlı imkanları da dikkate almak zorunda kalmaktadırlar.

KOBİ'ler kitle üretimi yerine sipariş usulü üretim yaptıklarından her bir üründen üretilen adet sayısı düşük miktarda olmaktadır. Bu durum üretilen ürünün, üretim fonksiyonunda yer alan her bir değişkenin sipariş miktarının az olmasına neden olmakta, dolayısı ile fiyat indiriminden yararlanılamamaktadır.⁵⁵

⁵³ Tolga Yılmaz, **a.g.e.**, s. 68.

⁵⁴ **a.g.e.**, s. 8.

⁵⁵ M. Tamer Müftüoğlu, **Türkiye'de Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler KOBİ'ler Sorunlar Öneriler**, 6.b., Ankara: Turhan Kitabevi, 2007, s.69.

KOBİ'lerin yüksek miktarda üretim malzemesi tedariki yoluna gidiyor olması durumunda, hem finansal açıdan zor durumda kalabilmelerine hem de alınan üretim malzemesinin stoklanmasının ayrı bir maliyete yol açmasına neden olabilmektedir.⁵⁶ Dolayısıyla bir maliyet kıskacı içinde kalmaktadırlar.⁵⁷

Malzemeye yüksek fiyat ödemek işletmenin diğer alanlardan fedakarlık etmesini gerektirdiğinden; sipariş usulü üretim rekabet gücünü azaltıcı bir etki yaratabilmektedir.⁵⁸

2.4. KOBİ'lerin Üretim İle İlgili Sorunları

Ülkemizde KOBİ'lerin karşılaştığı sorunlardan bir tanesi de üretim ile ilgili sorunlardır. KOBİ'lerin üretim ile ilgili karşılaştığı sorunlar aşağıdaki gibi gruplandırılabilir;

2.4.1. Düşük Teknoloji

KOBİ'lerin finans ile ilgili sorunlarına bağlı olarak ortaya çıkan, üretimde düşük teknoloji ile faaliyette bulunulması ve emek yoğun üretim biçimi bu ölçekteki işletmelerin karşı karşıya kaldıkları problemlerin başında yer almaktadır.

Finans sorununa bağlı olarak ortaya çıkan düşük teknoloji sorununun doğal sonucu ise atölye tipi, sipariş üzerine ve fason üretim tiplerinin KOBİ segment işletmelerde sık rastlanan üretim tipi olması ve yüksek maliyetli üretimdir.

Düşük teknoloji sorununa örnek verecek olursak; bir ürünün birim üretim zamanı, belli bir ölçekte olan ve KOBİ'lerden daha üst segmentte ölçeğe sahip olan işletmelerde daha düşük bir süre iken, daha alt ölçekte yer alan bir KOBİ'de aynı ürünün birim üretim zamanı daha yüksek bir zaman dilimi olabilmektedir.

⁵⁶ İ. Alper BAŞOĞLU, “Ab’ye Giriş Sürecinde Türkiye’deki KOBİ Destek Sisteminin AB ile Karşılaştırılması”, (T.C. Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Enstitü Anabilim Dalı: Çalışma Ekonomisi ve Endüstriyel İlişkiler, Enstitü Bilim Dalı: Çalışma Ekonomisi ve Sosyal Siyaset, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Sakarya, 2007, s. 19.

⁵⁷ Kahraman, **a.g.e.**, s.24.

⁵⁸ Müftüoğlu, Türkiye’de..., **a.g.e.**, s.70.

Büyük ölçekli firmaların sahip olduğu uzmanlık ve yüksek teknolojiden yararlanma imkanları dolayısıyla; KOBİ ölçekli firmaların bu işletmelerle rekabet gücünü, maruz kaldıkları düşük teknoloji sorunu baltalamaktadır. Yine de bu duruma karşılık KOBİ'ler; yüksek teknoloji karşısında düşük ücret politikası ile rekabet etme taktiğini geliştirebilmektedirler.

Uzun vadeli stratejik durum göz önünde bulundurulduğunda, geliştirilen düşük ücret politikası uygulama taktiğinin ekonomik ve toplumsal sonuçları tartışmalıdır. Düşük ücret politikasıyla işçi istihdam etmek ülkenin kalkınma seviyesini olumsuz yönde etkileyecektir. Bu yüzden KOBİ'lerin ARGE faaliyetleri devlet tarafından, karşılıksız yardımlarla desteklenmeli ve teknolojinin rekabetteki temel değişken haline gelmesi sağlanmalıdır.⁵⁹

Örneğin; bilgisayar desteği ile üretim yapan bir KOBİ ölçekli mobilya üreticisi üretim sürecinde bir aksaklık yaşadığında teknik desteği dışardan anlaşmalı olduğu danışmandan sağlamak zorunda kalmaktadır. Bunun sonucunda hem zaman hem de maddi kayıplarla karşı karşıya kalınmaktadır. Dolayısıyla alınan siparişlerin de zamanında yetiştirilememesi söz konusu olabilmektedir. Teknik elemanların yeterli know-how'a sahip olmayışı ve gerekli eğitimleri alamıyor olmaları üretim kalitesini bu şekilde etkileyebilmektedir.⁶⁰

2.4.2. Atıl Kapasite Sorunu

KOBİ'lerin faaliyette bulunduğu ve diğer işletmelerle rekabet halinde olduğu piyasalar hakkında tam bilgiye sahip olmamaları, bir başka ifadeyle, bu ölçekteki firmalar açısından piyasaların şeffaf olmaması, kuruluş yerinin belirlenmesinde hataların yapılmasına sebep olabilmektedir.

KOBİ'ler için ilk elden saha araştırması yapmak ve bu yolla bilgi toplamak oldukça maliyetlidir. KOBİ'lerin en büyük darboğazı bilgi eksikliğidir.

⁵⁹ M. Tamer Müftüoğlu ve Tülin Durukan, **Girişimcilik ve KOBİ'ler**, 1.b., Ankara: Gazi Kitabevi, 2004, ss. 70-72.

⁶⁰ Emel ERDEM, "Küçük ve Orta Ölçekli İşletmelerin (KOBİ) Sorunları, Düzce İli Orman Ürünleri Sanayisi Örneği", (Düzce Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Orman Endüstri Mühendisliği Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Düzce, 2009, ss. 23-24.

Yeni kurulan veya mevcut üretim kapasitesini genişletmek isteyen KOBİ'lerin piyasa analizini doğru yapıyor olmaları henüz yatırıma girmeden; nerede, hangi ürünü, ne kadar kapasite ile kime satacağını biliyor olması anlamına gelmekte ve bu durum atıl kapasite sorununu ortadan kaldırmaktadır.⁶¹

KOBİ'ler eksik veya yanlış bilgi ile; faaliyete başlayacakları yerin konumuna ve büyüklüğüne karar verdiklerinde, gereğinden büyük bir alanda faaliyet göstermek ve bir maliyet sorununa katlanabilmekte veya doğru lokasyonda faaliyet gösteremedikleri için talep yetersizliği ile karşı karşıya kalabilmektedirler.

2.4.3. Ölçek Ekonomisinin Getirisinden Yararlanamamaları

KOBİ'lerin üretim süreçlerinde karşılaştıkları en önemli sorun teknoloji sorunudur. Ülkemizde teknolojik gelişmeler istenilen düzeyde olmadığından ve bu teknolojik imkanlara KOBİ'ler tarafından ulaşmak maalesef kolay olmadığından gelişmiş teknolojik imkanları; lisans, know-how ve benzeri yollarla dışarıdan almak zorundadırlar. Bu nedenle üretim kalitesi ve maliyetleri istenilen düzeyde seyrederememekte ve KOBİ'lerin gelişimi önünde ciddi bir engel oluşturmaktadır. Dolayısıyla KOBİ'lerin, üretim sistemlerini değiştirmeleri, uygun ve optimum bir maliyet düzeyinde kaliteli ve esnek üretim yapabilmelerine imkan sağlayacak yeni teknoloji yatırımlarına başvurmaları, gelişmeleri yönünde ciddi bir adım olacaktır.

Ülkemizde KOBİ'lerin üretimlerinin bazı uluslararası standartlara uyum sağlayabilmesi için gerekli test laboratuvarlarının kurulması ve geliştirilmesi gerekmektedir. Aynı zamanda üretim kapasitesinin düşüklüğü de başka bir sorun olarak ortaya çıkmaktadır.

KOBİ'lerde piyasa ihtiyaçları ışığında stoklama konusunda yeterli olamama, bu işletmeler tarafından haddinden fazla stoklama sonucu üretilen ürünün israfına veya yetersiz stoklama sonucu gerekli miktarda ürün bulundurulmadığı için taleplerin karşılanamaması ve müşteri kaybına yol açabilmektedir. Bu işletmelerin yöneticileri doğru stok yönetimi konusunda yeterli niteliklere sahip olamadıklarında piyasa

⁶¹ Müftüoğlu, Türkiye'de..., a.g.e., ss. 212-214.

koşulları içinde birçok fırsatı kaçırabilmektedirler. Büyük ölçekli işletmelerin taşıma ve depolama konusunda yararlandığı fırsatlardan yararlanamamaktadırlar.

Bazı hammaddelerin zamanında tedarik edilememesi nedeniyle KOBİ'ler, siparişlerini karşılayabilmek için hammadde stokuna yönelmektedirler. Bu ise, kaynak israfına yol açabilmektedir. Stoklamaya gidilememesi halinde ise, sürekli fiyat artışlarından yoğun biçimde etkilenmek her zaman söz konusu olabilmektedir.⁶²

KOBİ'lerin düşük teknoloji, know-how yetersizliği, esnek üretim yapamamaları ve maliyet kısılacı nedeniyle doğru stok yönetimi yapamamaları; üretim miktarı artarken maliyetleri azalan oranlarda seyretmemektedir. Söz konusu ölçek ekonomisi avantajına büyük ölçekli işletmeler sahip olabilmektedir. Bu durum da KOBİ'lerin bir başka darboğazıdır.

2.4.4. Hammadde Sorunları

KOBİ'lerin yaşadığı en önemli sorunlardan biri de hammadde darboğazı ve hammadde kalitesi ile ilgili sorunlardır. KOBİ'lerde hammadde ve yarı mamul madde sorununun finansman yetersizliğinden kaynaklandığı söylenebilmektedir. Finansman sorunu KOBİ'lerin kaliteli hammadde alma ve stoklama imkanını engellemektedir.⁶³

2.5. KOBİ'lerin Pazarlama ile İlgili Sorunları

Dünya pazarının daralmasıyla birlikte pazarlama konusu tüm ölçekteki işletmeler açısından önem arz etmeye başlamıştır. İşletmeler ancak son teknoloji yardımıyla kaliteli mal ve hizmet üretimi yapabilmektedirler. Fakat ürettikleri bu mal ve hizmeti doğru bir şekilde pazarlayamazlarsa elde edecekleri kar oldukça düşük olacaktır.

Gümrük Birliği ile birlikte ülkemizde faaliyet gösteren küçük ve orta ölçekli işletme yöneticileri de pazarlama konusunun önemini daha iyi anlamışlar ve bu alanda bir

⁶² Derya Yılmaz, **a.g.e.**, ss. 27-28.

⁶³ Erdem, **a.g.e.**, s. 22.

düzenleme yapma gereği duymuşlardır. Artık pazarlama ve üretim fonksiyonları birbirlerinden ayrı düşünülememektedir.⁶⁴

KOBİ'lerin hem iç hem de dış pazarlarda başarılı elde edebilmeleri; pazarlama bilgi ve becerilerine bağlıdır. Pazarlama olgusunun; geleneksel pazarlama anlayışındaki gibi satış kavramıyla özdeşleştirilmesi firmanın büyüme fırsatlarını görebilmesini engellemektedir. KOBİ'ler pazarlamanın arz ettiği önemi ve başarılı pazarlama stratejilerinin olumlu sonuçlarını idrak edebilmelerine rağmen finansman ve üretim gibi işletme fonksiyonlarına, pazarlama stratejilerine göre fazlasıyla odaklanmaktadır.

KOBİ'ler ne yazık ki kısa vadeli plan yapmaya daha yatkındırlar. Pazarlama stratejisi oluşturma ise işletmelere uzun vadede olumlu sonuçlar doğurmaktadır.

KOBİ'lerin önemli bir kısmının pazarlama departmanları bulunmamaktadır. Böylece küçük ve orta ölçekli bu işletmelerde modern anlamda bir pazarlama sisteminden ziyade, deneyimler sonucu gelişmiş satış ağırlıklı faaliyetlerin varlığı söz konusu olabilmektedir.⁶⁵

2.6. KOBİ'lerin İhracat ile İlgili Sorunları

İhracat, ülke ekonomisinin ve ülkede faaliyet gösteren kuruluşlarının gelişmesi ve kalkınmasında önemli bir role sahiptir. Günümüzde ihracat, gelişen ve gelişmekte olan ülkelerde, büyük ve küçük ölçekli ekonomilerde, özellikle KOBİ'lerde dünya ticaretindeki gelişmeler ışığında önemi vurgulanan, farklı ticaret geliştirme programları ile desteklenen bir faaliyet olarak görülmektedir.

İhracat yoğun faaliyette bulunan firmaların ihracatlarını geliştirme kapsamında karşılaştıkları en önemli sorunlar arasında kalite kontrolü ve standardizasyon bulunmaktadır. KOBİ'lerin, ihracat pazarlaması yönetimi düşüncesinin ve

⁶⁴ Tolga Yılmaz, **a.g.e.**, s.21.

⁶⁵ Hüseyin Özgen, Kemal Can Kılıç, Bahattin Karademir, “'Birlikten Kuvvet Doğar': Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler İçin Bir Örgütlenme Modeli Olarak Ağ Organizasyonları Önerisi”, “**Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**”, C 12, S 12, (2003), ss. 84-85.

yaklaşımının oturmamış olmasından kronik ihracat sorunları ortaya çıkabilmektedir.⁶⁶

Küreselleşen dünyanın gerisinde kalmamak, sürekli büyüyen ve gelişen pazardan, dünya ticaretinden pay alabilmek için fırsat ve avantajlardan yararlanmak, tüm ülke ekonomileri için öncelikli hedeflerden olmuştur.

Küreselleşme sürecinde rekabetçi ve dinamik bir sanayi alt yapısının meydana gelebilmesi için; kalkınmada yapıtaş görevi üstlenen KOBİ'lerin yeni bir yaklaşımla incelenmesi ve politika uygulamalarına gidilmesi gerekmektedir. Ülkemizde toplam işletmelerin % 98-% 99 gibi bir ağırlığını oluşturan KOBİ segmentindeki bu işletmeler, ekonomi için dinamizm ve rekabet enstrümanı olup, piyasa etkinliğini artırma, sürdürülebilir kalkınma, tabana yaygın milli gelir ve sanayileşmeyi sağlamaktadır.

KOBİ'lerin ihracat darboğazları; talep yetersizliği, finansman sıkıntısı, pazarlama organizasyonu yetersizliği, sahip olunan standartlar, dış pazarda rekabet edebilecek şekilde uygun fiyat ve kalitede mal ve hizmet üretememek, kapasite yetersizliği, pazara ilk girişte adaptasyon problemi, hukuki ve politik sıkıntılar, tüketici tercih ve alışkanlıkları arası farklılıklar ve bürokrasi gibi temel etmenlere dayandırılmaktadır.

Türkiye'de toplam istihdamın % 56'sı, yatırımların % 26'sı, üretimin ise % 36'sını gerçekleştiren ve toplam kredilerden ancak % 4'lük bir pay alabilen KOBİ'lerin toplam ihracat içindeki payı ise yalnızca % 8'dir. Bu oran Japonya'da % 38, ABD'de % 32, AB ülkelerinde ise % 30 civarlarındadır.

KOBİ'lerin ihracat yapamadaki nedenlerinin önem sıralaması;

1. Yurtiçi piyasada yurtdışı piyasaya kıyasla daha iyi fiyatla mal satabilmek,
2. Ürünlerinin maliyetlerinin yurtdışı rakip işletmelerden yüksek olması,
3. Bürokratik engellerin ve işlemlerin fazla olması,
4. Yabancı talep sahiplerine kolaylıkla ulaşamama,
5. Yabancı pazarları yeterince tanıyamama,
6. İhracatta yaşanan finansal sorunlar,

⁶⁶ Kahraman, a.g.e., ss. 28-29.

7. Yatırımların azlığı ve teknolojik yetersizlikler,
8. Kapasitenin kısıtlı olması,
9. İhracat konusunda bilgi temin edilebilecek kuruluşlara rahatlıkla ulaşamama,
10. İhracat konusundaki sahip olunan bilgilerin yetersizliği,
11. İhracat işlemlerini yürütebilecek bir ekibin olmaması, personel yetersizliği,
12. Yurtdışı rakip işletmelere kıyasla üretimde ve pazarlamada kalite düşüklüğü şeklindedir.⁶⁷

2.7. KOBİ'lerin Muhasebe Yönetimi ile İlgili Sorunları

KOBİ'lerde bilhassa, muhasebe kayıtları sadece yasal bir yükümlülük olarak kabul görebilmektedir. Muhasebe kayıtlarının, işletmenin gelecekteki, özellikle finansal yapılanması için gerekli kaynakları oluşturduğunun ayırına varılamayabilmektedir. Muhasebe fonksiyonlarında bilgi işlem teknolojilerinin kullanımı Orta Büyüklükteki İşletmelerin bir kısmında yaygınlık kazanmışken; bir grup KOBİ yönetimi, bu sistemleri uygulayabilecek teknik eleman noksanlığı ile beraber parasal kaynak yetersizliğinin sorun oluşturduğunu ifade etmektedirler.⁶⁸

2.8. KOBİ'lerin İnsan Kaynakları Yönetimi ile İlgili Sorunları

Ülkemiz ekonomisinde faaliyette bulunan KOBİ'lerin, emek-yoğun teknolojilerin hakim olduğu işletme yapılarından ötürü çalışan sayıları önem arz etmektedir. Bu nedenle KOBİ'ler sınıflandırılırken ve ölçeğe göre tanımlanırken çalışan sayıları esas alınmaktadır.

Ülkemizdeki KOBİ'lerin örgütlenme biçimleri ele alındığında alt düzeylerde çalışan personelin nitelikli, daha üst düzeylerde ve hatta yönetimde yer alan personelin daha az kalifiye ve faaliyet gösterdiği sektörde uzman olmadığı görülmektedir. Bu durum daha büyük ölçekli işletmelerde tam tersi olarak görülmektedir. Büyük ölçekli

⁶⁷ Osman Karamustafa, Murat Çetin, Aykut Karakaya, Soner Taslak, "KOBİ'lerin İhracat Darlığı Nedenleri Üzerine Bir Araştırma: Samsun İli Örneği". **I. Orta Anadolu Kongresi "KOBİ'lerin Finansman ve Pazarlama Sorunları"**. 2001. ss. 213-221.

⁶⁸ Kahraman, **a.g.e.**, s. 33.

işletmelerde üst düzey yöneticilerin konusunda uzman, eğitilmiş ve tecrübeli olduğu gözlenmektedir. Olup daha alt kademelerde çalışan personelde bu etkinlik aranmayabilmektedir. KOBİ'lerde ortaya çıkan bu istihdam niteliğinin uzman kadroyu bir araya getirebilecek finansman imkanlarına sahip olamayışıdır.⁶⁹

KOBİ'lerde yönetim ve personel arasında kişisel ilişkiler kurulmaktadır ve bu durum kurumsallıktan uzak olarak nitelendirilebilmektedir. Karar alma ve uygulama aşamalarında dezavantaj olarak görülebilecek bu durum aynı zamanda ekonomideki konjonktürel dalgalanmalar sırasında avantaj olarak ortaya çıkabilmekte, KOBİ'lerde çalışan personelin kişisel fedakarlıkları ile ekonomik krizleri daha az hasarla atlattıklarını sağlayabilmektedir.

KOBİ'lerin yaşadığı İnsan kaynakları yönetimi ile ilgili sorunların başında kalifiye eleman bulma zorluğu gelmektedir. KOBİ yöneticilerinin işletmelerine kalifiye eleman tedarik edebilmeleri, çok fazla ücret ve yan ödemeleri gerektirebilmektedir. Ayrıca uzmanlığın çok büyük önem taşıdığı günümüzde çok yönlü eleman istihdamı zorunluluğu KOBİ'lerin örgütlenme biçiminde zayıflıklara yol açmaktadır. KOBİ'ler, vasıflı eleman temininde büyük güçlük çekerken bir yandan, emek yoğunluğunun nispeten fazla oluşu, alınan siparişlere göre farklı faaliyetlerde bulunma zorunluluğu gibi sebeplerden dolayı, çok yönlü kalifiye elemana daha fazla ihtiyaç duyulmaktadır.⁷⁰

Eğitim, KOBİ ve diğer ölçekli işletmelerde, iş verimliliği artışı, örgütte moral yükselmesi, kontrol mekanizmasının azalması, iş kazalarının azalması, işletme örgütünde süreklilik ve uyumluluk sağlanması gibi faydalar sağlayabilmektedir. Bu nedenle özellikle KOBİ'lerde eğitim; üstünde durulması, bütçe ayrılması gereken önemli bir örgütlenme unsurudur.⁷¹

⁶⁹ Müftüoğlu, Türkiye'de..., **a.g.e.**, ss. 74-76.

⁷⁰ Kahraman, **a.g.e.**, s.34.

⁷¹ Derya Yılmaz, **a.g.e.**, s. 37.

2.9. KOBİ'lerin Halkla İlişkiler ile İlgili Sorunları

Halkla ilişkiler, özel veya tüzel kişilerin belirlenen hedef kitleler ve halkla dürüst, güvenilir ilişkiler kurmaları, onları olumlu yönde etkileyen ve karşılıklı fayda sağlayan planlı çabalara girişmeleri şeklinde tanımlanabilmektedir.

KOBİ'ler hedef kitlesinde ve müşteri portföyünde bulunan müşterilerinin sosyo-ekonomik yapısını yakından tanımak durumundadırlar.⁷² Ancak KOBİ'lerin geleneksel yapıları ve istihdam ettiği personelin uzmanlık durumu dolayısıyla hitap ettiği kitlenin genel durumunu analiz edecek teknik enstrümanlara sahip olamadıkları görülmektedir. Edindikleri bilgiler, genelde birebir ilişkiler ve işletmenin faaliyette bulunduğu yörenin genel geçerli etik kuralları ile sınırlı olduğundan, ihtiyaçların belirlenmesi önünde ciddi bir engel teşkil etmektedir.

2.10. KOBİ'lerin AR-GE Faaliyetleri ile İlgili Sorunları

Ülkemizde faaliyette bulunan KOBİ'ler için inovasyon kapasitesinin önemli bir belirleyicisi olan AR-GE faaliyetlerine yapılan yatırımlarda, Türkiye istenen seviyede bulunmamaktadır. İnovasyonu destekler nitelikte alınan kararlara rağmen hala Türkiye işletmelerinin ağır vergi yükümlülükleri gibi sorunlar bulunmaktadır.⁷³

KOBİ'lerin karşı karşıya kaldıkları önemli sorunlardan birisi de yenilikler konusudur. Dünyada gelişen endüstriyel yapılanmalar, küresel rekabet, değişen tüketici zevk ve alışkanlıkları ve benzeri gelişmelerin KOBİ'ler açısından izlenebilmesi, mevcut imkanları ile oldukça zor gerçekleşebilmektedir.

İşletmelerin sürdürülebilir bir rekabet gücüne sahip olabilmeleri için geliştirmeleri gereken en önemli özelliklerinin başında inovasyon gelmektedir.

İnovasyon; yeni bir şey yapmak anlamına gelmektedir. Günümüzde ise en sık kullanılan anlamı ile inovasyon; bir teknolojinin geliştirilerek, ürünün kendisi veya üretilme süreci, pazarlanması ve benzeri açılardan daha üst kalitede veya daha az

⁷² Kahraman, **a.g.e.**, s.36.

⁷³ Derya Yılmaz, **a.g.e.**, s. 45.

maliyetli hale getirilmesi ya da teknoloji transferine hazırlanması olarak ifade edilmektedir.⁷⁴

Orta Büyüklükteki İşletmelerden bir kısmının AR-GE faaliyetlerine yönelip; verilere ulaşabilmeleri, bilgileri yorumlayabilmeleri, teknolojik yenilikleri takip edebilmeleri, temel araştırma ve uygulamalı araştırma yapabilmeleri ve nihayet geliştirme eylemlerinde bulunabilmeleri mümkün olabilmektedir. Küçük ölçekli işletmeler pazara ilişkin nedenler, toplumsal nedenler ve örgütsel nedenlerle AR-GE departmanı kurmayı planlasalar da, buna ilişkin programlara bütçe ayıramayabilmektedirler.

KOBİ'lerin AR-GE ile ilgili yaşadığı sorunların temelinde yatan en önemli neden; teknolojik gelişmelerin önü alınamaz şekilde ilerlemesi ve işletmelerin bu gelişmelere ayak uydurabilecek esnekliğe sahip olmamasıdır.⁷⁵

2.11. KOBİ'lerin Karar Alma ile İlgili Sorunları

KOBİ'lerde, işletmenin yönetiminde bulunan kişi, başkalarının denetimi altında olmadığından karar alırken oldukça rahattır. Bu durum daha hızlı ve daha esnek bir karar alma sistemini ortaya koyduğu gibi birçok sakıncası da bulunmaktadır.

Büyük ölçekli işletmelerde ortaya çıkan problemlerin konularında uzman kişilerle tartışılması, alternatif çözüm yollarının teker teker masaya yatırılması daha sıhhatli çözümlere ulaşmayı sağlamaktadır. KOBİ'lerde karar mekanizmasının büyük ölçekli işletme karar mekanizmasına göre daha az teknik bilgi içerdiği sonucuna varılabilmektedir.⁷⁶

⁷⁴ Müftüoğlu ve Durukan, **a.g.e.**, s. 155.

⁷⁵ Kahraman, **a.g.e.**, s.37.

⁷⁶ Müftüoğlu ve Durukan, **a.g.e.**, ss. 61-62.

2.12. KOBİ'lerin Finansman Sorunları

KOBİ'lerin mevcudiyetlerini sürdürebilmeleri ve büyümeleri için önemli faktörlerden birisi de finansmandır. Bu faktör KOBİ'lerin kuruluş aşamasından faaliyetlerini sürdürdükleri tüm basamaklara kadar önem arz etmektedir. OECD tarafından, "Küçük ve Orta İşlemelerin Globalizasyonu" hususunda yapılan araştırmaya göre, finansman konusu ülkeler ve firmalar için farklılık gösterse de KOBİ'ler için en önemli ortak sorundur.⁷⁷

Türkiye'de de KOBİ'lerin karşılaştıkları başlıca sorun finansman sorunudur. Daha önce incelediğimiz üretim, tedarik, ihracat ve pazarlama sorunlarının temelinde yatan ortak neden finans alanında karşılaşılan zorluklardır.

Yaşadıkları finansal zorlukların KOBİ'lere etkilerini; birincisi kuruluş sırasında ikincisi işletme aşamasında ve üçüncüsü de ihracat aşamasında olacak şekilde üç koldan inceleyebiliriz.

Öz kaynakların yetersiz olduğu örneklerde işletmeler dış finansmana yönelmektedir. Fakat KOBİ'ler gerek para, gerekse sermaye piyasalarından olması gerektiği gibi yararlanma olanağına sahip değillerdir.

KOSGEB'in yaptığı bir araştırmaya göre: KOBİ'lerin bankacılık sektöründen kredi teminindeki en önemli engelin ipotek (%33) ve kefalet (%22) olduğu ortaya konmuştur. KOBİ'ler finansman sorunlarını kendi iç dinamikleri ile aşamadıklarında devletin fonlama ve düzenleme teşvikine ihtiyaç duymaktadırlar. Söz konusu destek ve düzenlemeler doğrudan finansal kaynak tarafından olabileceği gibi, finansal kaynakların nerede ve nasıl bulunacağına ilişkin bilgi transferi ve eğitim şeklinde de olabilmektedir.

Ülkemizde, sermayesi yeterli olan KOBİ'ler dahi ürün farklılaştırma, yeni teknolojik AR-GE faaliyetlerine yönelme gibi hususlarda yeterli birikime haiz olamamaktadırlar. İşletmenin ilk kuruluş aşamasından başlayarak, hammadde kaynaklarına, tüketim pazarlarına ıvraklık, proje kapasite tutarlarının yanlış

⁷⁷ Özgül SARILI, "Küçük ve Orta Ölçekli İşletmelerin Finansman Sorunları ve Finansman Tercihlerini Etkileyen Etmenler: Afyonkarahisar İli Örneği", (T.C. Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Afyonkarahisar, 2011, s. 48.

hesaplanması ve mevcut kaynaklara göre insan kaynaklarının planlanmasından kalifiye eleman seçimine kadar birçok faktör KOBİ'ler açısından finansman sorunlarına sebep olabilmektedir.⁷⁸

Tablo 6. Finansman Sıkıntısı Yaşayan İşletmelerin Sorunlara Göre Karşılaştırmalı Dağılımı

	Küçük Ölçekli İşletmeler	Orta Ölçekli İşletmeler	Büyük Ölçekli İşletmeler	Toplam İşletmeler
Kredi Maliyet Yüksekliği	65,8	74,5	79,5	70,6
İşletme Sermayesi İhtiyacının Hızla Artışı	52,5	57,5	74,4	57,1
Öz Kaynak Yaratamamak	47,5	39,6	28,2	42,2
Kredi Bulamamak	25,9	17	15,4	21,5
Diğer	18,4	18,9	10,3	17,5
Vadeli Kredilerin Yenilenmemesi	12,7	8,5	10,3	10,9
Teminat Mektubu Limiti Bulamamak	3,8	12,3	7,7	7,3

Kaynak: İSO, Ekonomik Durum Tespit Anketi Sonuçları 2013-1, İstanbul, 2013, s.55, http://www.iso.org.tr/sites/1/upload/files/ekonomik_durum_2013_1-16.pdf (Erişim Tarihi: 15.05.2017).

Yukarıdaki Tablo 6'dan da anlaşılacağı üzere KOBİ'lerin ve büyük ölçekli işletmelerin ortak finansman sorunları aşağı yukarı aynı oranlarda seyretmektedir.

Özetle KOBİ'lerin finansman sorunları aşağıdaki gibi sıralanabilmektedir;

- Öz Sermaye Yetersizliği
- İşletme Sermayesi Yetersizliği
- Kredi Sağlamada Karşılaşılan Güçlükler ve Kredi Maliyetlerinin Yüksek Olması
- Teşviklerden Yeterince Yararlanılamaması
- Ekonomik Politikalar ve Enflasyon
- Sermaye Piyasalarından Yararlanma Olanaklarının Kısıtlı Olması

⁷⁸ Yusuf Demir ve Abdullah Sütçü, "Kriz Sonrası Isparta Orman Endüstri KOBİ'lerinin Üretim, Teknoloji ve Finansman Sorunlarının Analizi", **Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi**, Seri: A, S: 2, (2002), s. 84.

2.12.1. Öz Sermaye ve İşletme Sermayesi Yetersizliği

Kuruluş sırasında KOBİ'ler daha çok öz sermayelerini kullanmaktadırlar. Bu aşamada yeterli öz sermayeye sahip olmayan işletmeler yeni yatırımlarını gerçekleştirmek ve büyüme hedefli finansman ihtiyaçlarında kaynak yaratma sorunu yaşamaktadırlar.

KOBİ'lerin yapısal finansal sorunlarının en başlıcası öz sermaye yaratamama sorunudur. Bilhassa kuruluş sürecinde öz sermaye problemi yaşayan işletmeler sonraki dönemlerde kapanma riskiyle karşılaşmaktadırlar.⁷⁹

Yeterli öz sermaye ve işletme sermayesine sahip olunamaması, KOBİ'lerin borçlanma gereksinimlerini fazlalaştırmaktadır. Artan borçlanma gereksinimi ile birlikte ödenen yüksek faizler işletmelerin kar marjlarını da azaltmaktadır. Dolayısıyla zaten yetersiz olan öz sermaye, ödenen yüksek finansman gideri sonrası azalan karların öz sermayeye yeterli tutarda eklenememesi nedeniyle gittikçe daha yetersiz hale gelmektedir. Dolayısıyla, oto finansman yöntemi olarak adlandırılan, elde edilen karların dağıtılmayarak sermayeye eklenmesi ile finansman sağlama yöntemi bakımından KOBİ'ler, büyük ölçekli işletmelere göre daha olumsuz şartlara maruz kalmaktadırlar.⁸⁰

2.12.2. Kredi Sağlamakta Karşılaşılan Güçlükler

KOBİ'ler için başlıca finansman sorunu kredi temininde yaşanan sıkıntılar ve kredi maliyetlerinin oldukça pahalı olmasıdır.

KOBİ'ler para piyasasında faaliyet gösteren finans kurumlarınca, özellikle ticari bankalarca ekonomik bakımdan yeterli görülmemeleri nedeniyle miktar, vade, faiz oranı ve teminat yönünden uygun olmayan kredi şartlarıyla karşı karşıya kalabilmektedirler.

⁷⁹ Müslümov, **a.g.e.**, s.16.

⁸⁰ Hazal HANDAN ÇETİN, "Türkiye'de Küçük ve Orta Ölçekli İşletmelerin Finansman Sorunları ve Bu Sorunlara Yönelik Politikalar (Kredi Politikaları)", (T.C. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Anabilim Dalı, İktisat Politikası Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 2007, s. 63.

Faaliyetlerine başlangıç sürecinde KOBİ'ler, yeterli fizibilite çalışmalarını ve pazar etütlerini gerçekleştirilmemekle birlikte, yatırım için gerekli sermaye miktarını da optimum ölçekte hesaplayamamaktadırlar. Sabit sermaye yatırımları için gerekli sermaye tutarı düşünülürken, işletme sermayesi ihtiyacı çoğu KOBİ tarafından başlangıç basamağında düşünülmemektedir. Doğal sonuç olarak, daha işletmenin ilk yıllarında kredi ihtiyaçları oluşmaktadır. Ayrıca KOBİ'lerin başlangıç sermayesi genellikle kişisel tasarruflardan ve yakın çevreden alınan borçlardan meydana gelmektedir.

KOBİ'ler öz kaynaklarının kısıtlı olması sebebiyle, yatırım projelerinin başarı ya da karlılık potansiyelleri yüksek de olsa ticari bankalardan kredi temin edememektedirler. Zira ülkemizde finansal kurumlar, bilançosu belli bir düzeye gelmiş ve finansal alt yapısı sağlam olan işletmelerle çalışmak istemektedirler. Bu aşamada ülkemizdeki finansal kurumların, KOBİ'lerin faaliyetlerinde başarı göstereceklerine ve kullandıracakları kredilerin geri ödeneceğine ilişkin tahminleri (kredibilite tahminleri ve güven duyguları) önem kazanmaktadır.

Türkiye'deki finansal kurumlar, bilhassa ticari bankalar KOBİ'lere sağlayacakları kredileri hep bir risk faktörü olarak nitelendirmektedirler. Bu nedenden ötürü, büyük işletmelere göre KOBİ'lere sağlanan kredilerin faiz oranı, risk priminin yüksek tahminlenmesi sebebiyle daha yüksek olmaktadır. Öte yandan teminatlandırma bakımından da gözlemlendiğinde, KOBİ'lerin genellikle ipotek, kefalet ve/veya nakit teminat karşılığında kredi temin ettikleri görülmektedir.⁸¹

Türkiye'deki finans sistemi yapısının yaklaşık %80'i bankacılık sektöründen meydana gelmektedir. Ülkemizdeki finans sistemindeki fonların payı az sayıdaki büyük işletmelere ve daha çok devlet tahvillerine sağlanmış, özel sektör yatırımlarını desteklemekte yeterli seviyede kalınamamıştır. Esnaf-sanatkârlara ve küçük işletmelere ağırlıklı olarak kamu bankaları tarafından kredi verilmiştir. Fakat bu kesimin kredilerden aldıkları pay oldukça kısıtlı kalmıştır.⁸²

Bankaların KOBİ'lere kredi vermekte çekinceli davranma sebepleri şu şekilde sıralanabilir;

⁸¹ Çetin, a.g.e., s. 66.

⁸² Yüksel, a.g.e., s. 76.

- Küçük ölçekli işletme kredilerinde ortaya çıkan yüksek kredi yönetim maliyetleri
- Finansal piyasalarda ortaya çıkan asimetrik bilgi
- Yüksek risk algısı
- Teminat eksikliği⁸³

KOBİ'lerin bankacılık sektöründe riskli olarak nitelendirilmeleri sebebiyle çok düşük seviyelerde olan toplam krediler içindeki KOBİ kredileri payı, ekonomide yaşanan iyileşme ve istikrar ortamı, faizlerin düşmesi, doğal olarak kamunun borçlanma ihtiyacının azalması neticesinde önemli ölçüde yükselişe geçmiştir. Bankalar kamuyu fonlamak yerine bireysel kredilere ve KOBİ kredilerine ağırlık vermişlerdir. 2000'li yılların ortalarına kadar, KOBİ'lerin kullandıkları kredi tutarı, toplam kredilerin ortalama %5'ini geçemezken, bu pay 2007 yılında % 25'e çıkmıştır. Gelişmiş ülkeler ortalamalarına daha gelinememiş olsa da gözle görülür bir artışın olduğu aşikardır. KOBİ kredilerinin toplam krediler içindeki payı, Japonya'da %50, Fransa'da %48, G. Kore'de %46,8, ABD'de %42,7, Almanya'da %35'dir.⁸⁴

2.12.3. Sermaye Piyasalarından Yararlanma Olanaklarının Kısıtlı Olması

Sermaye piyasaları; Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler açısından önem arz eden bir finansman enstrümanı olarak değerlendirilebilmektedir. Borsaların işletmelere hızlı bir şekilde fon aktarabilme, riskli projeleri finanse edebilme, işletmelere denetim aracı olma ve nakit akışı, likidite, borç ve öz sermaye yapısı gibi finansal hadleri etkileme durumu bulunmaktadır.⁸⁵

KOBİ'ler sermaye piyasasından tahvil, hisse senedi, hisse senedi ile değiştirilebilir tahvil, kar ve zarar ortaklığı belgesi, finansman bonusu, hisse senedi ile değiştirilebilir kar ve zarar ortaklığı belgesi, kara iştirakli tahvil, katılma intifa senetleri aracılığıyla fon elde edebilirler.

⁸³ Arslan, a.g.e., s. 20.

⁸⁴ Mustafa Aykaç, Zeki Parlak, Süleyman Özdemir, **Küreselleşme Sürecinde Rekabet Gücünün Arttırılması ve Türkiye'de KOBİ'ler**, İstanbul: İnkılap Kitabevi, 2009, ss. 248-250.

⁸⁵ Müslümov, a.g.e., ss. 16-17.

KOBİ'ler için söz konusu yatırım araçları; önemli bir finansman kaynağı olmasına rağmen, KOBİ'ler bu fırsatlardan yeterince faydalanamamaktadırlar. Bu durumun temel sebepleri aşağıdaki gibi özetlenebilmektedir;

- Çoğu KOBİ vasfını haiz işletmenin mikro ölçekli olması,
- KOBİ'lerin genellikle aile şirketi ve/veya şahıs işletmesi yapısına sahip olmaları ve yönetimi uzman bir kadroya devretmek istememesi,
- Halka arzın karşılanamayacak oranda maliyetlere sahip olması,
- KOBİ'lerin örgütlenme yapıları ve muhasebe-finans altyapıları,
- KOBİ'lerin kayıt dışı kalma eğilimi ve isteği⁸⁶

⁸⁶ Hüseyin Ali Kutlu ve N. Savaş Demirci, “ KOBİ'lerin Finansal Sorunları ve Çözüm Önerileri”, 4. KOBİ'ler ve Verimlilik Kongresi, İstanbul Kültür Üniversitesi, 2007, s.194.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKİYE'DE KÜÇÜK ORTA VE BÜYÜK ÖLÇEKLİ İŞLETMELERE FİNANSAL DESTEK SAĞLAYAN KURULUŞLAR

3.1. Türkiye Halk Bankası A.Ş.

Cumhuriyetin kurulduğu ilk yıllarda; sermaye birikimi, üretim alanlarının ve özel sektörün yetersizliği sebebiyle yaşanan ekonomik zorluklar, küçük esnaf ve sanatkârı kredilendirmeye uygun kurumların ortaya çıkışını engellemiştir.

1929 Dünya Ekonomik Buhranı ise Türkiye'yi ağır ekonomik şartların yaşandığı bir duruma sokmuştur. Esnaf ve sanatkârların zamanla faaliyetleri kısıtlanmış, üretim hacimleri daralmıştır.

Cumhuriyetin kuruluşunu izleyen yıllarda faaliyete geçen bankalar ve diğer kamu işletmeleri, toplumun en geniş kitlesi olan küçük esnafın sorunlarına çözüm üretememişlerdir. Bu nedenle, kalıcı ve sürdürülebilir bir ekonomik kalkınma, sosyal denge ve toplumsal barışın korunması için uygun koşullarla esnaf-sanatkâr ve küçük meslek sahibine kredi vermesi için Halkbank'ın kurulmasına karar verilmiştir.

1933 yılında çıkartılan Halkbank ve Halk Sandıkları Kanunu ile Halkbank'ın kuruluş süreci başlamıştır.

Kanun ile Türkiye'de kurulmak istenilen mesleki küçük kredi sistemi, ikili bir yapıda, karma bir sistem olarak kurgulanmıştır. Bu sistemde küçük kredi sorununu merkezden yönetecek bir Halkbank'ın ve bu Banka'nın uygun gördüğü yerlerde asli

işlevi üstlenecek olan halk sandıklarının kurulması planlanmıştır. Ancak kurulan bu karma sistemin hayata geçirilmesi beş yıl sonra mümkün olabilmıştır.⁸⁷

1938-1950 yılları arasında finansman yarattığı Halk Sandıkları kanalı ile kredi hizmetlerini yürüten Halkbank, 1964 yılı başından itibaren daha aktif bir faaliyet dönemine girerek, mevduat ve kredi hacmini yükseltmeye başlamıştır.

2015 yılı faaliyet raporlarında; Banka'nın aktif büyüklüğü 187,7 Milyar TL, toplam mevduatı 122,1 Milyar TL, toplam kredi hacmi 126,7 Milyar TL şeklinde açıklanmıştır.

Üreten ve istihdam yaratan her esnafı, çiftçiyi, KOBİ'yi tüm finansman imkanlarıyla desteklemeyi hedeflediği gözlemlenen Halkbank, toplam kredilerinin %38,7'sini KOBİ'lere aktararak sektörde KOBİ'lere en çok finansal destek sağlayan Bankalar arasında yer almıştır.

Kuruluş tarihinden bugüne kadar ülke ekonomisine ve toplumsal gelişime fayda ve katkı sağlayacak yatırımlara öncelik veren Halkbank, KOBİ bankacılığındaki profesyonel ve sektörde KOBİ segmentine öncü olacak yaklaşımı ile bankacılık sektöründe edindiği saygın konumunu devam ettirmektedir.

Halkbank, yatırım-üretim, iç-dış ticaret ve bireysel finansman konusundaki kredi çeşitliliği ile her türlü talebi, rekabetçi faizlerle karşılayabilecek gücünü muhafaza etmektedir. Banka, yurt içi piyasadan sağladığı kaynakların yanı sıra Dünya Bankası, AYB, Avrupa Konseyi Kalkınma Bankası, Fransız Kalkınma Ajansı (AFD= Agence Française de Développement) gibi yurt dışı kuruluşlarla da iş birliği yapmaktadır. Türkiye genelindeki ticaret ve sanayi odalarıyla yapılan kredi anlaşmaları ile KOBİ'lere, onların temel sorunlarına, bölgesel, yerel çıkmazlarına yönelik özel kredi ve ürünleriyle her türlü destek devam etmektedir.⁸⁸

18 ülkeden 37 finansal kuruluşun katıldığı konsorsiyumla 364 gün ve 367 gün vadeli iki dilimden oluşan sendikasyon kredisi protokolüne imza atılmıştır. AYB ile KOBİ ve büyük ölçekli işletmelerin finansmanı için 200 milyon avroluk yeni bir kredi

⁸⁷ Türkiye Halk Bankası A.Ş. 2015 Faaliyet Raporu, s.16, <https://www.halkbank.com.tr/channels/1.asp?id=795>, (Erişim Tarihi 29.01.2017).

⁸⁸ Türkiye Halk Bankası A.Ş. 2015 Faaliyet Raporu, a.g.e., s.29.

protokolü imzalanırken Dünya Bankası ile de KOBİ ve büyük ölçekli işletmelerin finansmanı için 200 milyon ABD doları tutarında yeni bir kredi protokolü imzalanmıştır.

2015 yılında KOBİ kredileri, Türk bankacılık sektörünün en fazla destek verdiği kalemlerinden biri olmuştur. Ocak-Ekim döneminde KOBİ'lere kullandırılan toplam nakdi kredilerin tutarı, geçen yılın aynı dönemine göre %21 artarak 382,6 milyar TL'ye ulaşırken, KOBİ işyeri sayısı Ağustos ayı itibarıyla son bir yılda %4,4 oranında artış sağlamıştır.

İmalat sanayisinin Gayrisafi yurt içi hasıla (GSYH) içindeki payının artırılması ve üretimin teşvik edilmesi yönündeki politikalarla KOBİ kredilerinin 2016'da daha da önem kazanacağına Banka tarafından sürekli vurgu yapılmaktadır.

Banka, bireysel alışverişe yeni bir soluk getiren "Paraf" ile yaptığı yenilikçi çalışmaların olumlu sonucu olarak nitelendirilen "Visa Kredi Kartı Alışveriş Hacminde En Çok Büyüyen Banka" ödülünü almıştır. Yılsonu itibarıyla kredi kartı sayısını 3,8 milyon, Point Of Sales Terminal (POS) sayısını 282 bine ve üye işyeri sayısını 278 bine yükselterek KOBİ'lerin buldukları sektörlerdeki nakit akışlarını Bankacılık sistemine gittikçe artan düzeyde entegre etmişlerdir. Böylece KOBİ'lere nakit akışlarını düzene sokabilmeleri açısından da olanak sağlamış bulunmaktadırlar.

Banka, 2015 yılında toplam nakdi kredilerini %24,5 artırarak 126,7 milyar TL'ye yükseltirken, KOBİ kredilerini de içeren ticari kredi hacmi ise %30,3 artarak 99,7 milyar TL olarak açıklamıştır.

Halkbank KOBİ Bankacılığı, KOBİ'lerin rekabet güçlerini artıracak ve sürdürülebilir büyümelerini destekleyecek çözüm imkanları sunmaktadır. Bu bağlamda, uluslararası finans kuruluşlarından fonlar sağlanmakta olup Bölgesel Kalkınma Ajansları, Organize Sanayi Bölgeleri, Ticaret ve Sanayi Odaları, İhracatçı Birlikleri gibi kuruluşlarla işbirlikleri yapılmaktadır.

Girişimciler, KOBİ'lere özel internet platformunda, kredi başvurusu yapabilmekte, ihtiyaç duyacakları bilgilere ulaşabilmekte ve Girişimci Uzmanı sayesinde danışmanlık hizmeti alabilmektedirler.⁸⁹

Halkbank, bu çalışmalar ışığında 2015 yılında yaklaşık 500 girişimciye 15 milyon TL kredi kullanırmıştır.

Halkbank tarafından 2015 yılında esnaf ve sanatkârlara kullanılan Hazine faiz destekli kredilere ilişkin olarak 01.01.2015 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere; piyasada kaybolmaya yüz tutan meslek kollarında faaliyet gösteren esnaf ve sanatkârlar ile ustalık belgesi sahibi olup yeni işyeri kuran esnaf ve sanatkârlara kullanılacak kredilerde %100 faiz indirim oranı; 01.12.2015 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere; esnaf ve sanatkârın, makine, ekipman ve demirbaş alımları, işyeri modernizasyonu veya hammadde ve döner sermaye ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla kullanılacak 30.000.-TL limitli kredilerde ve Genç Girişimci Esnaf ve Sanatkârlara yönelik kullanılacak kredilerde %100 faiz indirim oranı; bakiyesi 2015 yılına devreden krediler ile 2015 yılında %100 faiz indirimli krediler dışında kullanılan kredilerde %50 Hazine destek oranı uygulanmıştır.

2015 yılında da esnaf ve sanatkârlara kullanılan Hazine faiz destekli kredilerin azami bir yıl vadelerinde %8, bir yıldan uzun vadelerinde ise %10 faiz oranı uygulaması sürdürülmüştür.

Bununla birlikte esnaf ve sanatkârlara kullanılan Hazine faiz destekli kredilere; Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi (BSMV) istisnası, damga vergisi istisnası, Kredi Kaynak Destekleme Fonu (KKDF) muafiyeti tanınmaktadır.

Kredi kullanılan esnaf ve sanatkâr sayısı 353.627'ye ulaşmıştır. Esnaf ve sanatkârlara kullanılan Hazine faiz destekli toplam kredi tutarı 2014 yılsonunda 12.520 milyon TL iken, 2015 yılsonunda %29 artışla 16.159 milyon TL'ye ulaşmıştır.

2015 yılsonu itibarıyla esnaf ve sanatkârlara Esnaf ve Sanatkarlar Kredi ve Kefalet Kooperatifi (ESKKE) kefaletiyle kullanılan Hazine faiz destekli kredi tutarı

⁸⁹ Türkiye Halk Bankası A.Ş. 2015 Faaliyet Raporu, a.g.e., s.18.

15.502 milyon TL, ESKKK kefaleti olmaksızın Banka tarafından doğrudan kullanılan Hazine faiz destekli kredi tutarı ise 656 milyon TL'dir.⁹⁰

2015 yılında kullanılan %100 faiz indirimli-sıfır faizli kredi bakiyesi 14,6 milyon TL'ye ulaşmıştır. Bu kredilerin %20'si kaybolmaya yüz tutan meslek kollarında faaliyet gösteren esnaf ve sanatkârlara, %36'sı ustalık belgesi sahibi olup yeni işyeri kuran esnaf ve sanatkârlara, kalan %44'ü de "30.000.TL limitli sıfır faizli kredi" kullanan esnaf ve sanatkârlara kullanılmıştır.

ESKKK ortaklarına kullanılan Hazine destekli işletme kredisi şahıs üst limitleri kooperatiflerin risk gruplarına göre 2015 yılı içerisinde de 75 bin TL-150 bin TL aralığında; Hazine destekli doğrudan kredi kullanımlarında uygulanan şahıs üst limitleri ise, müşterinin risk grubuna bağlı olarak 100 bin TL-150 bin TL aralığında uygulanmaya devam edilmiştir.

Banka şubelerinde kooperatif kredisi kullanımları sırasında manuel olarak yapılan "Meslek ve Esnaf Odası Bilgisi" sorgulaması, 05.05.2015 tarihi itibarıyla sistemsel olarak kontrol edilmeye başlanmış ve bilgileri aktif olan müşterilere kooperatif kredisi kullanımları gerçekleştirilmiştir.

2015 yılında esnaf ve sanatkârlara kullanılan kooperatif kredisi uygulaması gereği; KOSGEB'den hibe desteği kullanılmamış olması şartı aranması nedeniyle Banka ile KOSGEB arasında "Veri Paylaşım Protokolü" imzalanmıştır. Böylece şubelerin, bu kontrolü 02.06.2015 tarihi itibarıyla Banka portalı üzerinden online yapabilmelerine imkân tanınmıştır.

Ayrıca, 2015 yılında yayımlanan Bakanlar Kurulu Kararları doğrultusunda; 2014 yılında Karaman İli, Ermenek İlçesi'nde ve Manisa İli, Soma İlçesi'nde yaşanan maden kazası ve 2015 yılında Artvin İli, Arhavi, Borçka ve Hopa İlçelerinde meydana gelen sel felaketi nedeniyle işleri zarar gören ve anılan ilçelerde faaliyet gösteren esnaf ve sanatkârların Banka'dan kullandıkları Hazine Faiz Destekli Esnaf

⁹⁰ Türkiye Halk Bankası A.Ş. 2015 Faaliyet Raporu, a.g.e., s.48.

Kredileri'nden doğan borçlarının taksit vadeleri bir yıl süreyle faizsiz olarak ertelenmiştir.⁹¹

3.2. Türkiye İhracat Kredi Bankası Anonim Şirketi (Türk Eximbank)

1987 yılında kurulmuş olan Türk Eximbank, gelişmiş ülkelerdeki Coface, Euler-Hermes, SACE, Atradius, ECDG gibi benzer ihracat finansman kuruluşlarından yaklaşık 50 yıl sonra kurulmuştur. Dünya'daki ihracat destek kurumları arasında ilk 20 arasına girmeyi başarmıştır.⁹²

Banka, ihracatçılar başta olmak üzere, yurtdışında faaliyet gösteren müteahhit ve yatırımcılara, uluslararası nakliyecilere, turizmci ve işletmecilere geniş bir ürün sepetiyle hizmet vermektedir.

Türk Eximbank diğer ülkelerdeki örneklerine göre; kredi, garanti ve sigorta işlemlerini aynı çatı altında toplamış ve ihracatçı firmalara verilen desteklerde bir bütünlük oluşturmuştur.

Banka Türkiye'de ilk kez ihracat kredi sigortası mekanizmasını hayata geçirerek ihracatta sigorta bilincinin gelişmesini sağlamıştır. Uyguladığı sigorta programları ile Türkiye'nin 238 ülkeye yaptığı ihracatı, ithalatçı firma ve ithalatçının ülkesinden kaynaklanan ticari ve politik risklerden doğan zararlara karşı sigorta teminatı altına almaktadır. Buna ek olarak 2013 yılı son çeyreğinde, ihracatçıların yurtdışında olduğu gibi yurtiçinde de alacaklarını ticari risklerden koruyan, yurt içi kredi sigortası programı yürürlüğe girmiştir.

Rakamlarla Türk Eximbank'ı incelediğimizde 2015 yılı toplam aktifleri 44,4 milyon TL, krediler hacmi 43,1 milyon TL olduğu görülmektedir.

Türk Bankacılık sektörü toplam aktifleri 2014 yıl sonuna göre % 18 oranında yükselerek Aralık 2015 itibariyle 2,4 trilyon TL seviyesine ulaşmıştır. Sektörün toplam kredi portföyü % 20 oranında artarak 1,5 trilyon tutarında gerçekleşmiştir.

⁹¹ Türkiye Halk Bankası A.Ş. 2015 Faaliyet Raporu, **a.g.e.**, s.49.

⁹² Türk Eximbank Faaliyet Raporu 2015 , s.5., <https://www.eximbank.gov.tr/TR,94/faaliyet-raporlari.html> (Erişim Tarihi 31.01.2017).

Dolayısıyla kredilerin toplam aktifler içindeki payı 2014 yıl sonu verilerine göre 1 puan yükselerek 2015 yıl sonunda % 63 olmuştur.

Sektörün toplam kredilerinin % 47'si kurumsal, % 27'si bireysel, % 26'sı KOBİ kredilerinden oluşmuştur. Sektörün ihracat kredileri ise 2014 yıl sonuna göre % 24 oranında artarak Aralık 2015 itibariyle 115,4 milyar TL tutarında gerçekleşmiştir.

Tük Eximbank kredi politikalarında yatırım öncelikli firmalar ile KOBİ'lere öncelik vermektedir. Bu önceliklerin doğal sonucu olarak KOBİ'lere kullandırılan kredi tutarı 9 milyar TL olarak gerçekleşmiştir. Böylelikle kısa vadeli ihracat kredilerinin % 18,5 oranındaki bölümünün KOBİ'lere kullandırılması sağlanmıştır. Kısa vadeli kredi programlarının öncelikli hedef kitlesi KOBİ'ler olmuştur ve bu kredilerden faydalanan firmaların % 77'si KOBİ'ler olmuştur. Aynı zamanda KOBİ'lerin bir araya gelerek kurdukları dış ticaret şirketleri olan Sektörel Dış Ticaret Şirketleri (SDTŞ) modelini teşvik etmeye yönelik kredi politikalarına devam edilmiştir.

2015 yılı ilk çeyreğinde alınan karar ile döviz olarak kullandırılan kısa vadeli programlarda en uzun vadeler 720 güne kadar çıkarılmıştır. Söz konusu kredilerin tüm vade opsiyonlarında faiz oranları 0,75 puan indirilmiştir, sadece KOBİ'lere kullandırılan ve indirimli faiz oranı uygulanan programlarda 0,50 puan indirim yapılmıştır. Orta- uzun vadeli döviz kredilerinde ise yine bu indirim oranı 0,50-0,75 aralığında gerçekleşmiştir.

Sevk Öncesi İhracat Kredileri (SÖİK), bütün sektörleri kapsayan ve ihracatçıların imalat aşamasından itibaren desteklenmesi amacıyla kullandırılan kredi türüdür.

SÖİK kapsamında 2015 yılında 6.350 milyon TL tutarında kredi kullandırılmıştır. Aracı bankalara tahsis edilen SÖİK limitlerinin asgari % 30'luk kısmının KOBİ'lere kullandırılması şartını koyan Türk Eximbank, KOBİ'lere 2015 yılında bu kapsamda 4.120 milyon TL SÖİK kullandırımı yapılmasına olanak sağlamıştır. Doğrudan kullandırılan kredilerde KOBİ İhracata Hazırlık Kredisi programı kapsamında 2015 yılında 852 milyon TL KOBİ İhracata Hazırlık TL Kredisi ve 88 Milyon ABD Doları KOBİ İhracata Hazırlık Döviz Kredisi olmak üzere toplam 1.094 milyon TL kredi kullandırılmıştır.

Türk Eximbank ile AYB arasında imzalanan kredi anlaşması gereği; sanayi, turizm ve hizmet sektörlerinde faaliyet gösteren KOBİ'lerin ihracat ve döviz kazandırıcı hizmetler çerçevesinde yurt içinde gerçekleştirecekleri sabit sermaye yatırımları ile işletme sermayesi ihtiyaçlarının finansmanı amacıyla AYB kredisi ürünü sunulmaktadır. Bu anlaşma gereği uygulanan program kapsamında 2015 yılında toplam 251 milyon ABD Doları tutarında kredi kullanılmıştır.⁹³

2015 yılında Cezayir'in resmi ihracat destek kurumu olan Cezayirli Sigorta ve İhracat Garantisi Şirketi (CAGEX) ile Türk Eximbank arasında sigorta işlemlerine ilişkin bili ve deneyim paylaşımını sağlayabilmek amacıyla iş birliği anlaşması yapılmıştır. Ayrıca yine aynı yıl Türkiye'den ABD' ye gerçekleştirilecek sermaye malı ihracatının finansmanı ile ilgili olarak ABD merkezli bir finansman kuruluşu olan World Business Capital ile de iş birliği anlaşması imzalanmıştır. Böylece KOBİ'lerin finansmanına katkı sağlayan enstrümanlar çeşitlendirilebilmiştir.

Türk Eximbank toplam rakamlarına göz atacak olursak; kurum 2015 yılında ihracat sektörüne 20,2 milyar ABD Doları tutarında kredi kullanmıştır. Kredilerdeki artış oranı yaklaşık % 8,2 olarak gerçekleşmiştir.⁹⁴

3.3. Türkiye Vakıflar Bankası Türk Anonim Ortaklığı

1954 yılında kurulan bankanın 2015 yılı rakamlarına baktığımızda aktif büyüklüğünün 184 milyar TL, kredilerin 122,9 milyar TL, mevduatın 109,9 milyar TL olduğunu görmekteyiz.

Ekonomimizin yapıtaşı olan KOBİ'lerin ihtiyaçlarını doğru bir şekilde analiz ederek, KOBİ'lere sundukları gerek finansal gerek finansal olmayan ürün ve hizmetler ile 2015 yılında KOBİ bankacılığı alanındaki istikrarlı büyümelerini sürdürmüşlerdir. KOBİ kredilerini %19,47 oranında artırarak 33.035 milyon TL'ye çıkaran banka KOBİ'lere ciddi finansal destek sağlayan kurumlar arasında yer almaktadır.

⁹³ Türk Eximbank Faaliyet Raporu 2015 , a.g.e., s. 32.

⁹⁴ Türk Eximbank Faaliyet Raporu 2015 , a.g.e., s.51.

Vakıfbank da 2015 yılında AYB ile 200 milyon Avro' luk kredi anlaşması imzalayarak ilk dilimini KOBİ'lerin kullanımına sunmuştur.

Banka KOSGEB ile yaptığı iş birliğini hayata geçirerek, KOSGEB veri tabanına kayıtlı, güncel KOBİ beyannamesi onaylı işletmelere destek sağlayabilmek amacıyla uygun faiz oranı ve vadelerde kredi seçenekleri ve avantajlı koşullar sunmuştur. Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası (EBRD= European Bank For Reconstruction And Development) ile imzaladıkları anlaşma ile Türkiye Tarım İşletmeciliği KOBİ Finansman Kredisi (TurAFF) Programı kapsamında 95 milyon ABD Doları tutarında yeni bir kaynağı ülkemize kazandırmıştır.

Vakıfbank 2015 yılı ilk çeyreğinde KOBİ'lerin işletme sermayesi ihtiyacını 0 dosya masraflı ve farklı geri ödeme seçenekleriyle sunduğu "Masrafsız Kış Kredisi" ile karşılamaya çalışmıştır. Bankanın 61. kuruluş yıl dönümünde ve KOBİ'lerin yaz aylarında ortaya çıkacak nakit ihtiyaçlarını karşılamak üzere uygun faiz oranları ve avantajlı ödemesiz dönem seçenekli birçok kredi ürünü sunulmuştur.

AYB' ndan 2010 yılında yapılan anlaşma ile 75 milyon Avro kaynak "Büyüyen Anadolu'ya Kredi Kolaylıkları" (GAGF-I = Greater Anatolia Guarantee Facility-I) adıyla aktarılmış, projenin ikinci dilimi olarak da 50 milyon Avro ve ilave olarak daha sonra 25 milyon Avro'luk kaynak aktarılmıştır. Proje kapsamında kalkınma öncelikli yörelerdeki KOBİ'lerin finansmanı desteklenmiştir.⁹⁵

3.4. Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası Anonim Şirketi

Ziraat Bankası, ülkemizde henüz ulusal niteliğe sahip bir bankacılık anlayışı olmadığı 1863 yılında milli bankacılığın ilk örneği olarak faaliyete geçmiştir.

Banka 2015 yılında toplam aktiflerini 302 milyon TL'ye yükseltmiştir. Bu toplam aktiflerin içinde kredilerin rakamsal payı 186 milyar TL, mevduatın payı 186 milyar TL olmuştur.

⁹⁵ Türkiye Vakıflar Bankası T. A. O. Faaliyet Raporu 2015, <https://www.vakifbank.com.tr/Default.aspx?pageID=353> , (Erişim Tarihi: 03.02.2017).

Banka, son 10 yıldır 800 bin Girişimci KOBİ'ye 725 milyar TL finansman olanağı sağlamıştır.

Finansman kaynakları özetlenecek olursa;

- AFD' den temin edilen 12 yıl vadeli 100 milyon Avro' luk kaynağın uygun faiz oranı ile müşterilere kullandırımı sağlanmıştır. Söz konusu kredi; gıda sektörünün hayvansal üretim ile ilgili (birincil üretim hariç) bölümlerinde paketlenme, işleme, pazarlama gibi alanlarda faaliyet gösteren KOBİ'lere sunulmuştur.
- Avrupa Konseyi Kalkınma Bankası (AKKB) ile 2014 yılında imzalanan 7 yıl vadeli kredi sözleşmesi kapsamında, 50 milyon Avro' luk kısmı Ziraat Finansal Kiralama aracılığı ile kullanılacak toplam 100 milyon Avro kaynak sağlanmıştır. Kaynağın ilk % 15' lik kısmı Kalkınmada Öncelikli Yörelere (KÖY)' de faaliyet gösteren KOBİ'lere sunulmuştur. Kredinin amacı imalat, inşaat, tarımsal sanayi, turizm, ticaret, lojistik gibi pek çok sektörde faaliyet gösteren KOBİ' lerin yatırımlarını ve bu yatırımlara ilişkin işletme sermayesi ihtiyacını finanse etmektir.
- Dünya Bankası kredileri ile en fazla 250 çalışan istihdam eden KOBİ'lerin yatırım ve işletme sermayesi ihtiyacına yönelik finansman erişim güçlüklerini ortadan kaldırmak hedeflenmiştir. Uzun vadeli, esnek geri ödemeli, ödemesiz dönemli, düşük maliyetli yatırım ve işletme sermayesi finansman olanağı sunan Dünya Bankası kredileri ile KOBİ'lerin finansmanı için; 2010 yılında 200 milyon ABD Doları tutarlı kredinin kullandırılması çalışmaları başlamıştır. 2015 yılında ayrıca KOBİ'lerin enerji verimliliği yatırımlarının finanse edilmesi için imzalanan 67 milyon ABD Doları tutarlı anlaşma kapsamındaki krediler kullandırılmaya başlanmıştır. Yine aynı yıl leasing şirketleri ve leasing işlemleri yapan yetkili bankalar aracılığı ile KOBİ' lere aktarılmak üzere imzalanan 300 milyon ABD Doları tutarlı kredi kullandırmaları devam etmiştir.
- AYB' dan bankanın KOBİ ve daha büyük ölçekli işletmelerin finansmanı için sağladığı toplam 200 milyon Avro tutarındaki kredinin 2. dilimine ait kullandırım 2015 yılı içerisinde gerçekleştirilmiştir. Söz konusu kredi KOBİ' lerin yatırım ve işletme sermayesi ihtiyaçlarını finanse etmek için iyi bir araç

olmuştur. Ayrıca bölgesel gelişmişlik farklarının azaltılmasında önemli rolü bulunmaktadır. 2014 yılı Eylül ayında AYB ile kırsal kalkınma projelerinin finansmanına yönelik 100 milyon Avro' luk Kırsal Kalkınma için Katılım Öncesi Yardım Aracı (IPARD=Instrument for Pre-Accession Rural Development) kredi anlaşması imzalanmıştır. Söz konusu kaynak, Tarımsal ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu (TKDK) şartlarına uygunluk gösteren projelerin finansmanı için AYB' nin Türkiye' de bir bankaya sağladığı ilk IPARD kredisidir.

- Suudi İhracat Programı (SEP=Saudi Export Program) Kredisi; Suudi Arabistan menşeli malların imalatı için SEP' ten 2013 yılında sağlanan 50 milyon ABD Doları tutarındaki kaynaktır.
- Alman Kalkınma Bankası (KfW= Kreditanstalt für Wiederaufbau) Kredisi; KfW ile 2014 yılında imzalanan kredi anlaşmasıdır. Yine kırsal kesimde veya tarımsal değer zinciri içinde faaliyet gösteren KOBİ'leri hedef kitlesine alan 10 yıl vadeli 150 milyon Avro tutarlı kredi; ağırlıklı olarak KÖY' lerdeki KOBİ' lere kullanılmıştır.
- KOSGEB Destek Programları; Kurum ile banka arasında yapılan anlaşmaya göre 2011 yılından sonra KOSGEB KOBİ Kredi Faiz Destek Programlarından faydalanan işletmelerin finansmanına erişimini kolaylaştırmak hedeflenmiştir. Bu protokol kapsamında AR-GE, İnovasyon ve Endüstriyel Uygulama Destek Programı, İş Birliği Güç Birliği Destek Programları başta olmak üzere; KOSGEB programlarından yararlanan işletmelere banka tarafından faiz indirimi sağlanmaktadır.
- Kredi Garanti Fonu A.Ş. (KGF) İş Birliği; Banka Kurumla imzaladığı protokollerle portföyünde bulunan ve kredi temininde teminat sıkıntısı yaşayan KOBİ' lere, KGF ile yaptığı iş birliğinde teminat desteği sağlayabilmektedir.
- Tarım Sektörünün Finansmanı; Banka tarafından 2015 yılında tarımsal üretime verilen finansal destek 35,8 milyar TL olmuştur. Ziraat Bankası söz konusu dönemde 634 bin 689 kişiye tarımsal finansman sağlamıştır. Bu

kredilerin % 38'lik kısmı yatırım kredileri, % 62'sini oluşturan kısmı ise işletme kredileri olmuştur.⁹⁶

Ziraat Bankasının KOBİ'lere finansal destek sağladığı en önemli kanallardan biri tarımsal üretime yönelik düşük faizli işletme ve yatırım kredisi kullandırabilmesidir.

25/02/2004 tarih ve 25384 sayılı Resmi Gazete' de yayımlanan 16/02/2004 tarih ve 2004/6840 sayılı üreticilerin üretime yönelik ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla T.C. Ziraat Bankası A.Ş. ve Tarım Kredi Kooperatiflerince düşük faizli, azami 12 ay vadeli işletme kredisi kullandırılması ile tarımsal üretimin geliştirilmesi, verimliliğin ve kalitenin artırılması amacıyla T.C. Ziraat Bankası A.Ş. ve Tarım Kredi Kooperatiflerince tarımsal üretime yönelik düşük faizli yatırım ve işletme kredisi kullandırılmasına ilişkin Bakanlar Kurulu Kararı'na göre; tarımsal üretim yapan işletmelerin üretiminin geliştirilmesi, verimliliğinin ve kalitesinin artırılması amacıyla bankanın kendi uygulama esas usullerine bağlı kalınmak şartıyla kamu kurum ve kuruluşları hariç gerekli alt yapıya sahip işletmelere kullanılacak sübvansiyonlu kredilerde, kredilerin konusu ve banka faizinden yapılacak indirim oranlarının sınırları belirlenmiştir. Söz konusu karar her yıl yenilenmekte ve kredi konusu ve faiz oranlarında yapılacak indirimler revize edilmektedir.

3.5. Dünya Bankası

2. Dünya Savaşı'nın ardından 1944 yılında Uluslararası Yeniden Yapılanma ve Kalkınma Bankası (IBRD= International Bank for Reconstruction and Development) adıyla kurulmuştur.⁹⁷ 1947 yılında Birleşmiş Milletler' in özerk uzman kuruluşlarından biri olmayı başarmıştır.

Günümüzde dünya devletlerinin 189'u Dünya Bankası üyesidir. Üye ülkeler, Dünya Bankası Grubu'nu; Governörler Kurulu ve İcra direktörleri Kurulu kanalıyla

⁹⁶ Ziraat Bankası 2015 Faaliyet Raporu, <http://www.ziraatbank.com.tr/YatirimciIliskileri/FinansalBilgiler/Sayfalar/FaaliyetRaporlari.aspx> , (Erişim Tarihi: 10.02.2017).

⁹⁷ <http://www.worldbank.org/en/about/history> , (Erişim Tarihi: 29.03.2017).

yönetmektedir. Bu kurullar grup için önemli kararları vermekle yükümlüdürler.⁹⁸ Guvernörler Kurulu, üye devletlerin 5 yıl için atadıkları birer guvernör ve vekilinden oluşmakta ve yılda bir kez toplanmaktadırlar. İcra Direktörleri Kurulu haftada en az iki defa toplanıp bankanın işini denetlemekle görevlendirilen 25 üyeli ve sürekli karar organı olmakla beraber, Dünya Bankası Grubu Başkanı'nı 5 yıllık yenilenebilir bir dönem için seçmekle yükümlüdürler.⁹⁹

Zaman içinde bir grup haline gelerek Dünya Bankası Grubu (World Bank Group) adını alan kuruluşun bünyesinde beş ana kurum yer almaktadır;¹⁰⁰

- **Uluslararası Yeniden Yapılanma ve Kalkınma Bankası – IBRD;** 1944 yılında kurulmuş olan ve gelişmekte olan ülkelerin kamu sektörüne kredi açan bölümüdür.¹⁰¹ Türkiye Kuruma 11 Mart 1947 tarihinde üye olmuştur.¹⁰² Türkiye'nin oy verme gücü % 1,12 seviyelerindedir.¹⁰³ Türkiye'nin 1999-2011 yılları arasında IBRD' den KOBİ'lere finansman yaratmak üzere sağladığı toplam fon 4.279.886.850 ABD Doları'dır.¹⁰⁴
- **Uluslararası Kalkınma Birliği (IDA – International Development Association);** 1960 yılında kurulmuş Dünya Bankası Grubu bünyesinde kurumlardan biridir. Kişi başına gelir bakımından yoksulluk çizgisinin altında kalan ülkelere kredi açmaktadır. Bu ülkelere genel olarak sıfır faizli ve 25-40 yıl arasında değişen vadelerde kredi kullanılmaktadır.¹⁰⁵ Türkiye IDA' ya 22 Aralık 1960 tarihinde katılmıştır.¹⁰⁶ Türkiye'nin oy verme gücü % 0.6 seviyesindedir.¹⁰⁷

⁹⁸ <http://www.worldbank.org/en/about/leadership> , (Erişim Tarihi: 30.03.2017).

⁹⁹ <http://www.worldbank.org/en/about/leadership> , (Erişim Tarihi: 30.03.2017).

¹⁰⁰ <http://www.worldbank.org/en/about/unit> , (Erişim Tarihi: 30.03.2017).

¹⁰¹ <http://www.worldbank.org/en/about/what-we-do/brief/ibrd> , (Erişim Tarihi: 30.03.2017).

¹⁰² <http://www.worldbank.org/en/about/leadership/members> , (Erişim Tarihi: 30.03.2017).

¹⁰³ <http://siteresources.worldbank.org/BODINT/Resources/278027-1215524804501/IBRDCountryVotingTable.pdf> , (Erişim Tarihi: 30.03.2017).

¹⁰⁴ T.C. Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı Dış Ekonomik İlişkiler Genel Müdürlüğü, **Reel Sektör (KOBİ) Kredileri İzleme Raporu 2011**, Ankara, 2011, s. 5, <https://www.hazine.gov.tr/File/?path=ROOT%2F1%2FDocuments%2FD%2FC4%B1%2FC5%2F%20Eko%20nomik%20%20C4%B0li%20C5%2F%20Raporlar%20C4%B1%2F2011%20Y%20C4%B1%20Kobi%20Raporu-DE%20C4%B0.pdf> , (Erişim Tarihi: 14.05.2017).

¹⁰⁵ <http://ida.worldbank.org/about/what-ida> , (Erişim Tarihi: 31.03.2017).

¹⁰⁶ <http://www.worldbank.org/en/about/leadership/members#2> , (Erişim Tarihi: 31.03.2017).

¹⁰⁷ <http://siteresources.worldbank.org/BODINT/Resources/278027-1215524804501/IDACountryVotingTable.pdf> , (Erişim Tarihi: 02.04.2017).

- **Uluslararası Finans Kurumu (IFC – International Finance Corporation);** 1956 yılında kurulmuştur.¹⁰⁸ Türkiye IFC’ ye kurulduğu yıl üye olmuştur.¹⁰⁹ Bu kurum gelişmekte olan ülkelerde özel sektörün finansman ihtiyacını karşılamak ve gelişmesini sağlamak ile görevlendirilmiştir.¹¹⁰ Türkiye’ nin oylama gücü % 0,6 seviyelerindedir.¹¹¹
- **Çok Taraflı Yatırımlar Garanti Ajansı (MIGA – Multilateral Investment Guarantee Agency);** 1985 yılında kurulmuştur. Gelişmekte olan ülkelerde yapılacak yabancı yatırımlara, ticari olmayan (döviz transfer zorluğu, kamulaştırma, millileştirme vb.) riskleri karşılamaya dönük güvenceler sağlamak ile görevli kurum olarak görev almıştır.¹¹² Türkiye MIGA’ ya 1988 yılında katılmıştır.¹¹³ Türkiye’nin bu kurum içindeki oy gücü % 0,4 seviyesindedir.¹¹⁴
- **Uluslararası Yatırım Anlaşmazlıkları Çözüm Merkezi (ICSID – International Centre for Settlement of Investment Disputes);** 1966 yılında kurulmuştur.¹¹⁵ Merkez, arabuluculuk ve hakemlik davalarına bakan bir organdır. Tahkim ve Uzlaşma Panellerine ilişkin kurallar geliştirmekte, uzlaştırma komisyonu olarak iş görmektedir.¹¹⁶ Ülkemiz bu kuruma 1989 yılında katılmıştır.¹¹⁷

Türkiye’nin Dünya Bankası Grubundan, kuruluşun kurulma tarihinden Şubat 2017 tarihine kadar sağladığı geri ödemeli fon tutarı; IBRD’ de yaklaşık 39.4 Milyar ABD Doları, IDA’ da da yaklaşık 197 Milyon ABD Doları olmak üzere toplam 39.6 Milyar ABD Doları’dır.¹¹⁸

¹⁰⁸ http://www.ifc.org/wps/wcm/connect/CORP_EXT_Content/IFC_External_Corporate_Site/About+IFC_New/IFC+History/ , (Erişim Tarihi: 02.04.2017).

¹⁰⁹ <http://www.worldbank.org/en/about/leadership/members#3> , (Erişim Tarihi: 02.04.2017).

¹¹⁰ <http://www.worldbank.org/en/about/history> , (Erişim Tarihi: 02.04.2017).

¹¹¹ <http://siteresources.worldbank.org/BODINT/Resources/278027-1215524804501/IFCCountryVotingTable.pdf> , Erişim Tarihi: (02.04.2017)

¹¹² <https://www.miga.org/who-we-are/history/> , (Erişim Tarihi: 02.04.2017).

¹¹³ <http://www.worldbank.org/en/about/leadership/members#4> , (Erişim Tarihi: 02.04.2017).

¹¹⁴ <http://siteresources.worldbank.org/BODINT/Resources/278027-1215524804501/MIGACountryVotingTable.pdf> , (Erişim Tarihi: 02.04.2017).

¹¹⁵ <https://icsid.worldbank.org/en/Pages/about/default.aspx> , (Erişim Tarihi: 02.04.2017).

¹¹⁶ <https://icsid.worldbank.org/en/> , (Erişim Tarihi: 02.04.2017).

¹¹⁷ <http://www.worldbank.org/en/about/leadership/members#5> , (Erişim Tarihi: 02.04.2017).

¹¹⁸ <http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/PROJECTS/0,,pagePK:64392398~piPK:64392037~theSitePK:40941~countrycode:TR~menuPK:64820000,00.html> , (Erişim Tarihi: 02.04.2017).

Dünya Bankası Grubu üyesi olan IBRD tarafından yine geri ödemeli olarak; 2016 mali yılı itibariyle de 424,9 milyon Dolarlık proje onaylanmıştır.¹¹⁹

Dünya Bankası grubu kaynaklarını ülkemizdeki KOBİ ve Orta Büyüklükteki İşletme (OBİ)'lere ağırlıklı olarak bankacılık sektörü ile aktarmayı tercih etmektedir. Mevcut faaliyetlerinde enerji verimliliği sağlamak için yatırım yapan işletmelere, yine faaliyetlerinde işletme sermayesi finansmanına ihtiyaç duyan işletmelere, bazı yatırım konularını dışarda bırakmak suretiyle (arsa alımı, bina alımı gibi) yatırım yapan KOBİ vasfını haiz işletmelere ağırlıklı olarak finansman desteği sağlamaktadır.

Türk Bankacılık sektörü Dünya Bankası kaynaklı kredileri; ağırlıklı olarak KOBİ ölçeğindeki firmalara kullandırmada titiz davranmaktadır. Bu krediler aynı zamanda ülke içi kaynaklara göre daha uygun maliyetlerle işletmelere sunulmaktadır. KOBİ kredileri içinde özellikle döviz kredileri; banka kaynaklı döviz kredilerine göre yıllık daha düşük faiz oranları ile KOBİ'lerin kullanımına sunulabilmektedir.

Dünya Bankası ülkeye aktardığı kaynakların oldukça sıkı şartlar ile kullanılmasını yönünde titiz davranmaktadır. Grup; KOBİ'lerin sunacakları faturalar karşılığı kredi imkanları sağlanması yönünde anlaşma yapmaktadırlar. Fatura karşılığı uygun fiyatlı kredi temini imkanlarının sunuluyor olması; KOBİ'lerin iç işleyişlerinde kurumsallaşmaya daha yatkın bir yapı oluşturmasında ve dolayısıyla ülke ekonomisinde kayıt dışılığın önlenmesinde oldukça önemli bir rol oynamaktadır.

3.6. Avrupa Yatırım Bankası

Avrupa Yatırım Bankası (European Investment Bank), AB üyelerince oluşturulmuş, 1958 yılında Brüksel'de Roma Anlaşması ile kurulmuştur.¹²⁰ AB'nin mülkiyetinde olan ve bu ülkelerin çıkarlarını temsil eden tek banka olup AB'nin politikalarını uygulayan ve ortak projelerin finansmanı sağlayan mali kuruluşudur.¹²¹

¹¹⁹ <http://data.worldbank.org/country/TR?locale=tr> , (Erişim Tarihi: 12.02.2017).

¹²⁰ http://www.eib.europa.eu/about/key_figures/index.htm , (Erişim Tarihi: 29.03.2017).

¹²¹ <http://www.eib.europa.eu/about/index.htm> , (Erişim Tarihi: 29.03.2017).

AYB; AB' nin hedeflerini gerçekleştirmesine yardımcı olacak yatırımların finanse edilmesi amacıyla kurulmuş olup hukuki dayanağı AB' nin işleyişine dair anlaşmanın 308. ve 309. maddeleri ile AYB' nin statüsü hakkında 5 no'lu protokoldür.

AYB' nin öncelikli hedefi, AB' nin dengeli gelişimine katkıda bulunmaktır. Bunun yanında, Trans- Avrupa ulaşım ve telekomünikasyon ağlarının geliştirilmesine, çevrenin korunmasına, enerji kaynaklarının sürdürülebilirliğinin sağlanmasına ve Avrupa sanayinin ve KOBİ' lerin uluslararası düzeyde rekabet gücünün artırılmasına yönelik finansman kredisinin sağlanmasına katkıda bulunmak da temel hedefleri arasında yer almaktadır. Banka ayrıca AB' ne üye olmayan üçüncü devletlerdeki uygun projelerin kendi yoluyla desteklenmesi aracılığı ile Birliğin üye olmayan devletlere yönelik iş birliği politikalarının hayata geçirilmesine yardımcı olmaktadır.¹²²

AYB 2015 yılı faaliyet raporlarına göre Türkiye' ye sağlanan kredi toplam tutarı 19,6 milyar EURO olmuştur.¹²³

AYB de Dünya Bankası gibi kaynaklarını ağırlıklı olarak Bankalar aracılığı ile aktarmaktadırlar. KOBİ ve OBİ segmentindeki işletmeleri finanse eden bu kaynak da; KOBİ' lere imtiyaz sağlayan hükümet politikaları gereği Bankacılık sektörü uygulamaları ile ağırlıklı olarak KOBİ' lere kredi imkanı sağlamada kullanılmaktadır. Geri ödeme seçenekleri ve faiz oranları da yurt içi bankalar kaynaklı kredilere göre oldukça avantajlı olabilmektedir. Bu krediler işletme sermayesi finansmanı ve yatırım kredileri olarak kullanılabilir. AYB aynı zamanda; gerek işletme sermayesi finansmanı sağlayacağı gerekse yatırım kredisini finanse edeceği sektörleri de Avrupa Topluluğunda Ekonomik Faaliyetlerin Sınıflandırılması (NACE= Nomenclature générale des Activités économiques dans les Communautés Européennes) kodları ile gruplayarak kısıtlamıştır.

¹²² <http://www.ab.gov.tr/index.php?p=45638&l=1> , (Erişim Tarihi: 12.02.2017)

¹²³ European Investment Bank, 2015 Financial Report, <http://www.eib.europa.eu/attachments/general/reports/fr2015en.pdf> , (Erişim Tarihi: 12.02.2017).

Avrupa Topluluğunda Ekonomik Faaliyetlerin İstatistiki Sınıflaması NACE yani “Altılı Faaliyet” olarak adlandırılmakta olup, Avrupa’ da ekonomik faaliyetlerle ilgili istatistiklerin üretilmesi ve yayılması amacına yönelik bir başvuru kaynağı olarak kullanılmaktadır. NACE kodlamasında faaliyet konularına göre işletmelere altı haneli bir kod verilmektedir.¹²⁴

NACE, AB’nde 1970’ten bu yana geliştirilen çeşitli istatistiki ekonomik faaliyet sınıflamalarını göstermek için kullanılmış bir kısaltmadır.

NACE ışığında üretilen istatistikler, Avrupa ve genel olarak dünya genelinde karşılaştırılabilir. Bundan dolayı NACE’ nin kullanımı Avrupa İstatistik Sistemi içerisinde zorunludur.

NACE temelinde üretilen istatistiklerin dünya genelinde karşılaştırılabilirliği, NACE’ nin aslında Birleşmiş Milletler İstatistik Bölümü’ nün kontrolünde geliştirilen bütünleşik istatistiksel sınıflamalar sisteminin bir parçası olmasındandır.¹²⁵

Örneğin; bu sistemde Kısım A Tarım, Ormancılık ve Balıkçılık sektörünü, Bölüm 01 Bitkisel ve Hayvansal Üretim ile Avcılık ve İlgili hizmet Faaliyetlerini, Grup 01.1 Tek Yıllık (Uzun Ömürlü Olmayan) Bitkisel Ürünlerin Yetiştirilmesini, Sınıf 01.11 Tahılların (pirinç hariç), Baklagillerin ve Yağlı Tohumların Yetiştirilmesini, Alt Sınıf 01.11.07 Baklagillerin Yetiştirilmesi (fasulye (taze ve kuru), bakla, nohut, mercimek, acı bakla, bezelye, araka vb.)’ ni ifade etmektedir. Böylece bir işletmenin NACE kodu; A.01.11.07 olarak oluşmaktadır.¹²⁶

Türkiye’de NACE kodları uygulamasına geçilmesinin AB’ne uyum sürecinde önemli bir adım olduğu söylenebilmektedir. Ekonominin temel yapıtaşı olan KOBİ’lerin de küreselleşmesine ve rekabet gücünün artmasına katkı sağladığı görülmektedir. KOBİ’lerin Uluslararası finansal destek programları uygulamalarından doğru şekilde yararlanmasını sağlayan NACE kodları aynı zamanda, işletmelerin etkinliğini ölçmede uluslararası bir standart yaratmaktadır.

¹²⁴ <http://www.alomaliye.com/nace-kodu/> , (Erişim Tarihi: 13.02.2017).

¹²⁵ Türkiye İstatistik Kurumu, NACE Rev.2 – Altılı Ekonomik Faaliyet Sınıflaması, 2015 , Güncellenmiş 2015 Baskısı , Türkiye İstatistik Kurumu Matbaası, 2015, s. 5.

¹²⁶ a.g.e., s.37.

3.7. Kalkınma Ajansları

2006 yılında İzmir ve Çukurova Kalkınma Ajansları olmak üzere iki, 2008 yılında sekiz ve 2009 yılında on altı olmak üzere toplam yirmi altı kalkınma ajansının kuruluşu gerçekleşmiştir.¹²⁷

Kalkınma ajansları, bölgesel gelişme politikalarının yerel düzeyde uygulayıcısı ve koordinasyon birimi olarak 2006 yılından bu yana Kalkınma Bakanlığı koordinasyonunda faaliyetlerini sürdürmektedir. Ajanslar kuruldukları günden bu zamana kadar özgün projeleri hayata geçirmiş, yerelde katılımçılık ve demokrasi kültürünün gelişmesinde önemli rol oynamışlardır.

Türkiye’de kalkınma ajansları; Onuncu Kalkınma Planı, Bölgesel Gelişme Ulusal Stratejisi ve 2014-2023 dönemi bölge planlarında yer alan öncelikler doğrultusunda bölge içi ve bölge dışı gelişmişlik farklarını en az düzeye indirmek üzere araştırma, analiz, bölge planlama, strateji geliştirme, mali destek programları, izleme ve değerlendirme, koordinasyon, ulusal ve uluslararası işbirlikleri, eğitim, yatırım destek ve tanıtım faaliyetlerine devam etmişlerdir.

Kalkınma ajansları; 2015 yılında farklı öncelik alanlarına hitap eden proje teklif çağruları ile bölgelerinde 1.300 projeye 472 milyon TL tutarında kaynak aktarmıştır. Temin edilen bu desteğe ek olarak, yararlanıcıların ortaya koyduğu eş finansman tutarıyla birlikte toplam 810 milyon TL kaynak, bölge kalkınması için hayata geçirilmiştir.

Doğrudan faaliyet desteği kapsamında ajanslara 724 proje başvurusunda bulunulmuş, 251’i uygun görülmüş ve bu projelere yaklaşık 15 milyon TL kaynak temin edilmiştir.

Ajanslar 2015 yılında bölge planlarında öngörülen öncelikli hedefler ışığında, konusu ve koşulları ajanslar öncülüğünde ve yönlendirmesinde belirlenen özel nitelikli model projeler olan güdümlü projelerin yürütülmesi çalışmalarına devam etmiştir. 2015 yılında ekonomik gelişmeyi destekleyecek ve özel sektörü tetikleyecek

¹²⁷ Kalkınma Bakanlığı, Kalkınma Ajansları 2015 Yılı Genel Faaliyet Raporu, Ankara, 2015, s.7, <http://www.kalkinma.gov.tr/Lists/Yaynlar/Attachments/732/Kalk%C4%B1nma%20Ajanslar%C4%B1%202015%20Y%C4%B1%C4%B1%20Genel%20Faaliyet%20Raporu.pdf> , (Erişim Tarihi: 14.05.2017).

büyük ölçekli altyapı yatırımlarını içeren 14 güdümlü projeye yaklaşık 57 milyon TL kaynak aktarılmıştır.

Kar amacı gütmeyen kurum ve kuruluşların eğitim, kurumsal kapasite geliştirme gibi ihtiyaçlarına cevaben, teknik destek programlarının uygulamaları kapsamında 1.743 proje başvurusunda bulunulmuş, bunlardan 866'sı uygun görülmüş ve bu projelere yaklaşık 7 milyon TL kaynak aktarılmıştır.

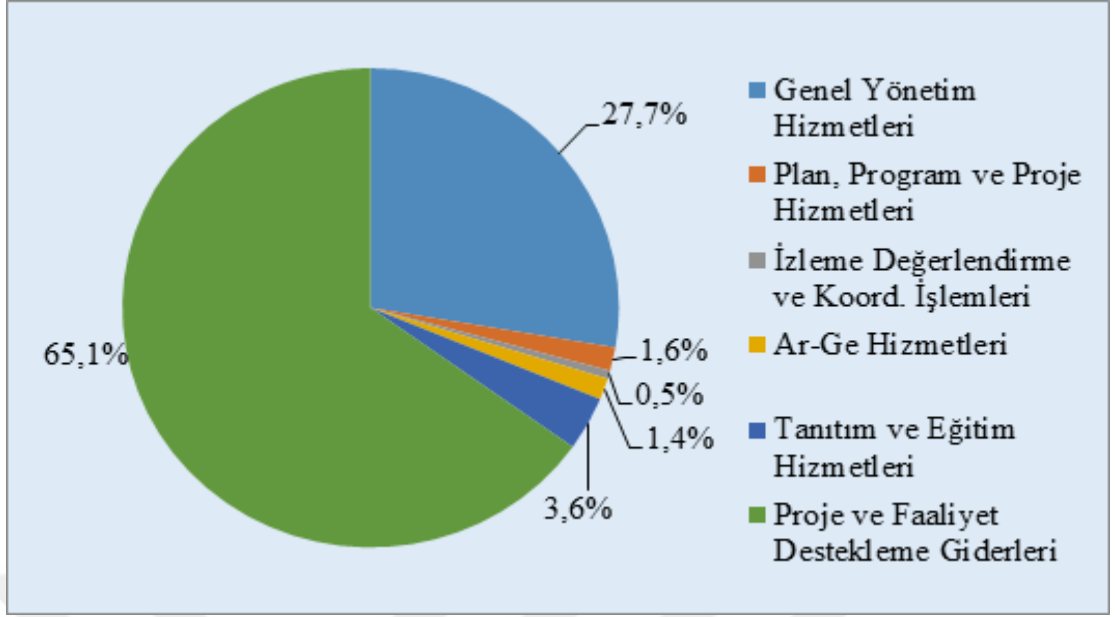
2015 yılında; Kalkınma Bakanlığı koordinasyonunda Ankara Kalkınma Ajansı ve Karacadağ Kalkınma Ajansı işbirliğiyle ulusal seviyede pilot bir program olan "Sosyal Etkileşim Programı (SEP)" uygulaması başlatılmıştır. Ajanslara toplam 2,1 milyon TL kaynak tahsis edilmiştir.¹²⁸

2015 yılında Kalkınma Bakanlığı'na bağlı olarak faaliyetlerini sürdüren Kalkınma Ajansları işletmelere toplamda yaklaşık 510 mio TL kaynak aktarmıştır. Tüm bu destekleme rakamları içinde 2015 yılı içinde KOBİ'lere sağladığı kaynaklar ise; Van ve çevre illerde ihtiyaca cevap verebilecek nitelikte bir fuar ve kongre merkezi kurulmasını teminen Tuşpa Fuar ve Kongre Merkezi Projesi kapsamında aktardığı 17,6 milyon TL, Batı Karadeniz Kalkınma Ajansının çalışmaları kapsamında "KOBİ Mali Destek Programı" adı altında aktarılan 7,8 milyon TL, Karacadağ Kalkınma Ajansı çalışmaları kapsamında aktarılan 11,2 milyon TL olmak üzere yaklaşık 36,6 milyon TL olmuştur.¹²⁹

Aşağıda Grafik 5' te de görüldüğü gibi; Türkiye'de kalkınma ajanslarının proje destekleme programlarına ayırdığı bütçe giderlerinin %65,1 'lik kısmına tekabül etmektedir. KOBİ'lere özel destekleme tutarlarının toplam harcamalarında düşük oranda olduğu gözlemlense de Türkiye ekonomisini oluşturan işletmelere sağladığı katkı oldukça yüksektir denilebilmektedir.

¹²⁸ Kalkınma Bakanlığı, Kalkınma Ajansları 2015 Yılı Genel Faaliyet Raporu, Ankara, 2015, **a.g.e.**, ss. 3-4.

¹²⁹ Kalkınma Bakanlığı, Kalkınma Ajansları 2015 Yılı Genel Faaliyet Raporu, Ankara, 2015, **a.g.e.**, ss. 35-45-47.

Grafik 5. Kalkınma Ajanslarının Gider Gerçekleştirmelerinin Fonksiyonel Bazda Yüzde Dağılımı

Kaynak: Kalkınma Bakanlığı, Kalkınma Ajansları 2015 Yılı Genel Faaliyet Raporu, Ankara, 2015, s. 24, <http://www.kalkinma.gov.tr/Lists/Yaynlar/Attachments/732/Kalk%C4%B1nma%20Ajanslar%C4%B1%20202015%20Y%C4%B1%20Genel%20Faaliyet%20Raporu.pdf> , (Erişim Tarihi: 14.05.2017).

Aşağıda Tablo 7' de görüldüğü üzere; Türkiye'de Kalkınma Bakanlığı'na bağlı faaliyet gösteren kalkınma ajanslarının güncel listesi yer almaktadır. Tabloda görüldüğü üzere; Türkiye'deki Kalkınma Ajanslarının güncel sayısı 26' dır.

Neredeyse tüm illerde ve coğrafik bölgelerde kurulmuş olan Türkiye'de Kalkınma Bakanlığı'na bağlı aşağıda adları telaffuz edilen Kalkınma Ajansları hizmet ağı oldukça geniştir.

Türkiye'de KOBİ'lere sağlanan finansal destek programları içinde, geniş hizmet ağı ve destekler harcamalarının bütçesindeki toplam harcamalar içindeki payı göz önünde bulundurulduğunda; Ekonomi Bakanlığı'nın işletmelere ve özellikle KOBİ'lere karşı duyarlılığı dikkat çekmektedir. Kalkınma Ajansları'nın bu özellikleri aynı zamanda; Devletin KOBİ'lere sağladığı destekleri finansal politika aracı olarak gördüğünün bir göstergesidir de denilebilmektedir.

Tablo 7. Türkiye’deki Kalkınma Ajanslarının Listesi

Kalkınma Ajansı	Faaliyet Gösterdiği İller
Ahiler Kalkınma Ajansı (AHİKA)	Aksaray, Kırıkkale, Kırşehir, Niğde, Nevşehir
Ankara Kalkınma Ajansı (ANKARAKA)	Ankara
Batı Akdeniz Kalkınma Ajansı (BAKA)	Antalya, Burdur, Isparta
Batı Karadeniz Kalkınma Ajansı (BAKKA)	Bartın, Karabük, Zonguldak
Bursa Eskişehir Bilecik Kalkınma Ajansı (BEBKA)	Bilecik, Bursa, Eskişehir
Çukurova Kalkınma Ajansı (ÇKA)	Adana, Mersin
Dicle Kalkınma Ajansı (DİKA)	Batman, Mardin, Şırnak, Siirt
Doğu Akdeniz Kalkınma Ajansı (DOĞAKA)	Hatay, Kahramanmaraş, Osmaniye
Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı (DAKA)	Bitlis, Hakkâri, Muş, Van
Doğu Karadeniz Kalkınma Ajansı (DOKA)	Artvin, Giresun, Gümüşhane, Ordu, Rize, Trabzon
Doğu Marmara Kalkınma Ajansı (MARKA)	Bolu, Düzce, Kocaeli, Sakarya, Yalova
Fırat Kalkınma Ajansı (FKA)	Bingöl, Elâzığ, Malatya, Tunceli
Güney Ege Kalkınma Ajansı (GEKA)	Aydın, Denizli, Muğla
Güney Marmara Kalkınma Ajansı (GMKA)	Balıkesir, Çanakkale
İpekyolu Kalkınma Ajansı (İKA)	Adıyaman, Gaziantep, Kilis
İstanbul Kalkınma Ajansı (İSTKA)	İstanbul
İzmir Kalkınma Ajansı (İZKA)	İzmir
Karacadağ Kalkınma Ajansı (KARACADAĞ)	Diyarbakır, Şanlıurfa
Kuzey Anadolu Kalkınma Ajansı (KUZKA)	Çankırı, Kastamonu, Sinop
Kuzey Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı (KUDAKA)	Bayburt, Erzincan, Erzurum
Mevlana Kalkınma Ajansı (MEVKA)	Karaman, Konya
Orta Anadolu Kalkınma Ajansı (ORAN)	Kayseri, Sivas, Yozgat
Orta Karadeniz Kalkınma Ajansı (OKA)	Amasya, Çorum, Samsun, Tokat
Serhat Kalkınma Ajansı (SERKA)	Ağrı, Ardahan, Iğdır, Kars
Trakya Kalkınma Ajansı (TRAKYAKA)	Edirne, Kırklareli, Tekirdağ
Zafer Kalkınma Ajansı (ZEKA)	Afyonkarahisar, Kütahya, Manisa, Uşak

Kaynak: Kalkınma Bakanlığı, Kalkınma Ajansları 2015 Yılı Genel Faaliyet Raporu, Ankara, 2015, ss. 260-267, <http://www.kalkinma.gov.tr/Lists/Yaynlar/Attachments/732/Kalk%C4%B1nma%20Ajanslar%C4%B1%202015%20Y%C4%B1%20Genel%20Faaliyet%20Raporu.pdf> , (Erişim Tarihi: 14.05.2017).

3.8. Kredi Garanti Fonu Anonim Şirketi

3.8.1. Kredi Garanti Fonu A.Ş.’nin Kuruluş Amacı, Tarihçesi ve Ortaklık Yapısı

Türkiye’de kredi garanti sistemi 1970’li yılların başında patlak veren Petrol Krizinin* Batı Avrupa ülkelerinde neden olduğu durgunluğun etkisiyle daha fazla göç almasına engel olabilmek ve fazla göçü ülkelere geri çevirebilmek çözüm arayışlarının sonucu olarak Federal Alman hükümetinin katkısı ve yönlendirmesi ile yön bulmuş ve geliştirilmiştir.¹³⁰

Türkiye’de KGF; 14/07/1993 tarih ve 216379 sayılı Resmi Gazete’ de yayımlanan 09/06/1993 tarih ve 93/4496 sayılı 16 Haziran 1970 tarihli Türkiye-Federal Almanya Teknik İşbirliği anlaşması çerçevesinde, iki ülke arasında mektup teatisi yoluyla akdedilen “Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler İçin Bir Kredi Garanti Fonu Kurulmasına Yardım” konulu ekli Proje Anlaşmasının, 20/04/1993 tarihinden geçerli olmak üzere onaylanması hakkında Bakanlar Kurulu Kararı ile kurulmuştur.

Proje anlaşması çerçevesinde ilk kaynak olarak; Alman Hükümeti adına Alman Teknik İşbirliği Kurumu (GTZ=Deutsche Gesellschaft für Technische Zusammenarbeit) tarafından 3,5 milyon Deutsche Mark tutarında fon aktarılmış ve Türk Hükümeti adına KOSGEB tarafından aynı tutarda eş-finansman konulmuştur.¹³¹

KGF, örgütlenme ve altyapı çalışmalarını tamamladıktan sonra ilk kredi kefaletini 1994 yılında vermiştir. KGF; sunduğu hizmetlerin kamusal nitelikli olması nedeniyle devlet tarafından desteklenmektedir. Ayrıca kurum damga vergisi, kurumlar vergisi ve bazı harçlardan istisna ve muaf tutulmuştur.

* 15 Ekim 1973 tarihinde Petrol İhraç Eden Arap Ülkeleri Birliğinin OAPEC (OAPEC, [OPEC](#) üyesi Arap ülkeleriyle Mısır ve Suriye’den oluşur) [Yom Kippur Savaşı’nda ABD](#)’nin [İsrail](#) Ordusuna destek vermesine karşılık olarak ilan ettiği [petrol](#) ambargosudur.

¹³⁰ Gamze DEĞİRMENCİOĞLU, “Türkiye ve Dünya’daki Kredi Garanti Sistemleri, Türkiye’deki Kredi Garanti Fonu A.Ş.’nin Kefalet Hacminin ve İşlerliğinin Arttırılabilmesi İçin Yapılabilecekler”, (Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Muhasebe-Finansman Yüksek Lisans Programı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2011, s.57.

¹³¹ Değirmencioğlu, a.g.e., s.57.

KGF; 2002 yılından bu yana sayıca ağırlıklı bankalar olmak üzere birçok kurumla protokol imzalamıştır. Bu protokoller kapsamında; kurumlar ile KGF arasında kredi teminine yönelik kefaletin nasıl ve hangi oranlarda sağlanacağı, ücret ve komisyonları, kefalet verilerek temini sağlanan kredinin temerrüde düşmesi halinde uygulanacak hükümler yer almaktadır.¹³² Kurum ağırlıklı olarak KOBİ'lere ve bazı kefalet türlerinde KOBİ dışı yararlanıcılara müteselsil kefil olarak krediye erişimini sağlamaktadır.

KGF' nin ortaklık yapısı birçok birliğin, kooperatifin, vakfın ve bankanın hisse payından oluşan mozaik bir yapıya sahiptir.

Tablo 8. Kredi Garanti Fonu A.Ş. Ortaklık Yapısı

KURUM ADI	HİSSE ORANI
TOBB (Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği)	32,13%
KOSGEB (Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı)	32,12%
TESK (Türkiye Esnaf ve Sanatkarları Konfederasyonu)	0,14%
TOSYÖV (Türkiye Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler, Serbest Meslek Mensupları ve Yöneticiler Vakfı)	0,01%
MEKSA (Mesleki Eğitim ve Küçük Sanayii Destekleme Vakfı)	0,00%
Akbank Ticaret Anonim Şirketi (T.A.Ş.)	1,69%
Albaraka Türk Katılım Bankası A.Ş.	1,69%
Alternatifbank A.Ş.	1,69%
Burgan Bank A.Ş.	1,69%
Denizbank A.Ş.	1,69%
QNB Finansbank A.Ş.	1,69%
ING Bank A.Ş.	1,69%
Kuveyt Türk Katılım Bankası A.Ş.	1,69%
Şekerbank T.A.Ş.	1,69%
TEB (Türk Ekonomi Bankası) A.Ş.	1,69%
Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası A.Ş.	1,69%
Türkiye Finans Katılım Bankası A.Ş.	1,69%
Türkiye Garanti Bankası A.Ş.	1,69%
Türkiye Halk Bankası A.Ş.	1,69%
Türk Eximbank (Türkiye İhracat Kredi Bankası A.Ş.)	1,69%
Türkiye İş Bankası A.Ş.	1,69%
Türkiye Vakıflar Bankası Türk Anonim Ortaklığı (T.A.O.)	1,69%
Yapı ve Kredi Bankası A.Ş.	1,69%
Ziraat Katılım Bankası A.Ş.	1,69%
Toplam: %	100

Kaynak: <http://www.kgf.com.tr/hakkimizda/ortaklik-yapisi/> , (Erişim Tarihi: 18.02.2017).

¹³² <http://www.kgf.com.tr/hakkimizda/tarihce/> , (Erişim Tarihi: 17.02.2017).

Yukarıda Tablo 8’de görüleceği üzere; KGF’ nin ortaklık yapısındaki sayıca ağırlık Türk Bankacılık Sistemi’ndeki bankalar olmakla beraber, hisse oranı büyüklüğü dolayısıyla hisse payı ağırlığını TOBB ve KOSGEB oluşturmaktadır.¹³³

KGF’ nin ortaklık yapısına Bankaların katılımı 2009 yılında olmuştur. Yine aynı yıl Hazine Müsteşarlığı’ndan kuruma ilk kez fon aktarılmıştır.¹³⁴

KGF’ye 2009 yılında aktarılan bu fon; 15/07/2009 tarih ve 27289 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 14/07/2009 tarih ve 2009/15197 sayılı Kredi Garanti Kurumlarına Sağlanacak Hazine Desteği’ne ilişkin Usul ve Esaslar Hakkında Karar’ın yürürlüğe konması hakkında Bakanlar Kurulu Kararı’na göre bu karar kapsamında sağlanacak kredilere ait toplam kredi riski 10 milyar TL’ yi aşamamıştır. Hazine tarafından sağlanacak destek ise 9 Nisan 3002 tarih ve 24721 sayılı Resmi Gazete’ de yayımlanan 28 Mart 2002 tarih ve 4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanun’un Geçici 20. Maddesi’ne göre belirlenmiştir.

28/02/2015 tarih ve 29281 sayılı Resmi Gazete’ de yayımlanan 25/02/2015 tarih ve 2015/7331 sayılı Kredi Garanti Kurumlarına Sağlanacak Hazine Desteği’ ne ilişkin Usul ve Esaslar Hakkında Karar’ın yürürlüğe konması hakkında Bakanlar Kurulu Kararı’na göre kuruma bu sefer aktarılacak fon yine 4749 sayılı Kanunu’nun Geçici 20. Maddesine göre 2 milyar TL’ye yükseltilmiştir. Bu karar ile 2009/15197 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı yürürlükten kaldırılmıştır. Karar kapsamında verilebilecek kefaletlerin toplam bakiye tutarı 10 milyar TL olarak belirlenmiştir.

22/11/2016 tarih ve 29896 sayılı Resmi Gazete’ de yayımlanan 31/10/2016 tarih ve 2016/9538 sayılı Kredi Garanti Kurumlarına Sağlanan Hazine Desteğine İlişkin Karar’ın Yürürlüğe Konulması hakkındaki Bakanlar Kurulu Kararı’na göre taahhüt edilen destek tutarı 2 milyar TL olarak devam etmiş ancak KGF tarafından verilebilecek toplam kefalet tutarı 20 milyar TL’ye çıkarılmıştır.

2016/9538 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile aynı zamanda Portföy Garanti Sistemi (PGS) uygulaması yürürlüğe konulmuştur. Böylece; KGF’nin Hazine Desteği ile

¹³³ <http://www.kgf.com.tr/hakkimizda/ortaklik-yapisi/> , (Erişim Tarihi: 18.02.2017).

¹³⁴ <http://www.kgf.com.tr/hakkimizda/tarihce/> , (Erişim Tarihi: 19.02.2017).

sağlayacağı kefalet için veya KGF' nin kendi öz kaynaklarından sağlayacağı kefalet için gidilecek başvuru süreçlerine kıyasla daha avantajlı konumda olan bir kefalet başvuru süreci meydana gelmiştir.

PGS; kredi verenlere KGF' nin tahsis ettiği kredi limiti üzerinden, yararlanıcının kredi değerliliğine ilişkin kurum tarafından ilave bir inceleme yapılmaksızın, kredi verenler aracılığı ile sağlanan Hazine destekli kefalet sistemi anlamına gelmektedir.

17 Ocak 2017 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulu'nda kabul edilen Torba Yasa ile; 09/04/2002 tarih ve 24721 sayılı Resmi Gazete' de yayımlanan 28/03/2002 tarihinde kabul edilen 4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanun'un Geçici 20. Maddesine göre Kuruma sağlanacak Hazine desteği 25 milyar TL'ye çıkarılmıştır. Böylece; 10 Mart 2017 tarih ve 30003 sayılı Resmi Gazete' de yayımlanan 27 Şubat 2017 tarih ve 2017/9969 sayılı Kredi Garanti Kurumları'na Sağlanan Hazine Desteğine İlişkin Kararda Değişiklik Yapılmasına Dair Bakanlar Kurulu Kararı ile KGF tarafından verilecek toplam kefalet tutarına ek olarak; 14/7/2009 tarihli ve 2009/15197 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ve 25/2/2015 tarihli ve 2015/7331 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı kapsamında Kurum tarafından verilen kefaletlerin toplam bakiye tutan 250 milyar TL'yi aşamayacaktır.

3.8.2. Kredi Garanti Fonu A.Ş.'nin Kaynakları, Sağladığı Kefalet Tutarları, Kefalet Verdiği Kurum ve Kuruluşlar

KGF kuruluşundan bugüne kadar işletmelerin en büyük sorunu olan finansmana erişimleri için oldukça yüksek tutarlı finansman desteği sağlamış olup, devlet desteği ile gittikçe artan meblağlarda ağırlıklı olarak KOBİ'lerin finansmana erişimine destek vermeye devam etmektedir. Böylece Türkiye ekonomisinin büyüme ve kalkınma politikalarında stratejik önemini korumaya devam etmektedir.

Aşağıda Tablo 9'da görüleceği üzere KGF tarafından; 1994-2015 yılları arasında gittikçe artan tutarlarda kredi hacmi sağlanmış, kuruma olan farkındalığın

artırılmasıyla da kredi temini için KGF kefaletine başvuran işletme sayısı gittikçe artmıştır.

2015 yıl sonunda toplam talep sayısı 33.624 işletme, verilen kefalet toplam tutarı 9,6 milyar TL, ulaşılan kredi toplam hacmi 13,3 milyar TL olmuştur.

2015 yılında; 28/02/2015 tarih ve 29281 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 25/02/2015 tarih ve 2015/7331 sayılı Kredi Garanti Kurumlarına Sağlanacak Hazine Desteği’ne ilişkin Usul ve Esaslar Hakkında Karar’ın yürürlüğe konması hakkında Bakanlar Kurulu Karar’ı ile verilen kefalet tutarında ve ulaşılan kredi hacminde ciddi bir artış yaşandığı gözlenmektedir.

Tablo 9. Yıllar İtibariyle Kredi Garanti Fonu A.Ş. Kefaletleri (TL)

		VERİLEN KEFALET	ULAŞILAN KREDİ HACMİ
YIL	TALEP SAYISI	TUTAR	TUTAR
1994-2009	6.577	1.088.573.805	1.549.553.533
2010	3.090	938.956.126	1.302.374.573
2011	3.207	1.123.693.024	1.622.244.523
2012	5.517	1.114.078.429	1.553.360.442
2013	2.760	1.061.378.253	1.467.406.113
2014	5.262	1.391.917.903	1.887.621.435
2015	6.667	2.445.967.341	3.324.047.085
1995-2015*	33.624	9.632.584.397	13.388.206.012

Kaynak: <http://www.kgf.com.tr/bilgi-merkezi/rakamlarla-kgf/>, (Erişim Tarihi: 19.02.2017).

* Yıllık rakamların toplamında meydana gelen farklılıklar, yabancı para cinsinden verilen kefaletlerin hesaplanması için yılsonlarındaki kurların göz önünde bulundurulmasından kaynaklanmaktadır.

KGF’ nin verdiği kefaletlerde yararlandığı kaynaklar aşağıdaki gibidir;

1. KGF’ nin özkaynakları; TOBB, KOSGEB, TESK, TOSYÖV, MEKSA ve 21 bankanın ortak olması ile 278.438.892 TL olan sermayesidir.
2. Hazine Müsteşarlığı Fonu; 17 Ocak 2017 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunda kabul edilen Torba Yasa ile; 09/04/2002 tarih ve 24721 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 28/03/2002 tarihinde kabul edilen 4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında

Kanun'a eklenen geçici 20. madde ile kuruma sağlanacak Hazine desteği olan 25 milyar TL'dir.

3. Avrupa Yatırım Fonu (EIF= European Investment Fund); AB ile Türkiye arasındaki mali işbirliği çerçevesinde, KOBİ kredilerinden düşük pay alan ve kişi başı milli geliri Türkiye ortalamasının % 75 'inin altında kalan, nispeten az gelişmiş 43 ilde vereceği kefaletler için sağlanan 4.5 milyon EUR tutarındaki kontrgarantidir.
4. Bakü-Tiflis-Ceyhan Boru Hattı Projesi Şirketi (BTC CO.); BTC boru hattının geçtiği Ardahan, Kars, Erzurum, Erzincan, Gümüşhane, Sivas, Kayseri, Kahramanmaraş, Osmaniye, Adana illerinde iktisadi faaliyet gösteren KOBİ'lere hitaben 2007-2017 yılları arasında devam edecek proje için sağlanan toplam 2 milyon USD tutarındaki fon ile yaratılan 20 milyon USD kefalet hacmi ile 25 milyon USD kredi hacmidir.¹³⁵

KGF'nin kefalet verdiği kurumlar ve finansal kuruluşlar aşağıda belirtilmiştir;

- Kurumlar: Türk Eximbank, KOSGEB, Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK), TTGV, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı şeklindedir.
- Finansal Kuruluşlar: Akbank, Albaraka Türk Katılım Bankası Anonim Şirketi (A.Ş.), Alternatif Bank A.Ş., Burgan Bank A.Ş., Denizbank, QNB Finansbank A.Ş., ING Bank A.Ş., Küveyt Türk Katılım Bankası A.Ş., Şekerbank T.A.Ş., T.C. Ziraat Bankası A.Ş., Türk Ekonomi Bankası A.Ş., Türk Eximbank, Türkiye Finans Katılım Bankası A.Ş., Türkiye Garanti Bankası A.Ş., Türkiye Halk Bankası A.Ş., Türkiye İş Bankası A.Ş., Türkiye Vakıflar Bankası T.O.A., Yapı ve Kredi Bankası A.Ş., Ziraat Katılım Bankası A.Ş. şeklindedir.¹³⁶

17 Ocak 2017 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulu'nda kabul edilen Torba Yasa ile; 09/04/2002 tarih ve 24721 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 28/03/2002 tarihinde kabul edilen 4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanun'a eklenen geçici 20. madde ile kuruma

¹³⁵ <http://www.kgf.com.tr/desteklerimiz/kaynaklarimiz/baku-tiflis-ceyhan-boru-hatti-projesi-sirketi-btc-co/>, (Erişim Tarihi: 19.02.2017).

¹³⁶ <http://www.kgf.com.tr/desteklerimiz/kefalet-verdigimiz-kurum-ve-kuruluslar/kefalet-verdigimiz-bankalar/>, (Erişim Tarihi: 20.02.2017).

sağlanacak Hazine desteği 25 milyar TL'ye çıkarılmış ve KGF bu kapsamda ortağı olan tüm bankalar ile protokol imzalamıştır. İmzalanan protokole istinaden KOBİ'lerin ve kurumun belirlediği sektörlerde faaliyet gösteren KOBİ dışı işletmelerin, söz konusu bankalardan talep edeceği kredilerde KGF kefaletine başvurması söz konusu olabilecektir.¹³⁷

3.9. KOBİ Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığı Anonim Şirketi

KOBİ Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığı A.Ş., 1999 yılında KOBİ'lerin finansman ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla TOBB, Halk Bankası, KOSGEB, TESK ve 16 Sanayi ve Ticaret Odası'nın ortaklığında "KOBİ Yatırımlarına Ortaklık A.Ş." adı altında 317.800 TL sermaye ile merkez adresi Ankara olarak kurulmuştur. Ancak uzun yıllar yaşanan ekonomik krizler ve siyasi istikrarsızlıklar sebebiyle faaliyete tam anlamıyla geçememiştir.

Sağlanan ekonomik ve siyasi istikrarla birlikte 2003 yılında şirketin girişim sermayesi alanında faaliyet göstermesinin faydalı olacağı yönünde karara varılmıştır. Bu amaçla şirketin unvanı 09/10/2013 tarih ve 28790 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Sermaye Piyasası Kurulu seri III - 48.3 no'lu Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklarına İlişkin Esaslar Tebliği kapsamında girişim sermayesi alanında faaliyet göstermek üzere "KOBİ Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığı" olarak değiştirilmiştir. Bunun yanı sıra 2004 yılı sonunda SPK'dan almış olduğu "Portföy Yönetim Belgesi" ile ödenmiş sermayesi 20 milyon TL'ye çıkarılarak faaliyetlerine resmen başlamıştır.

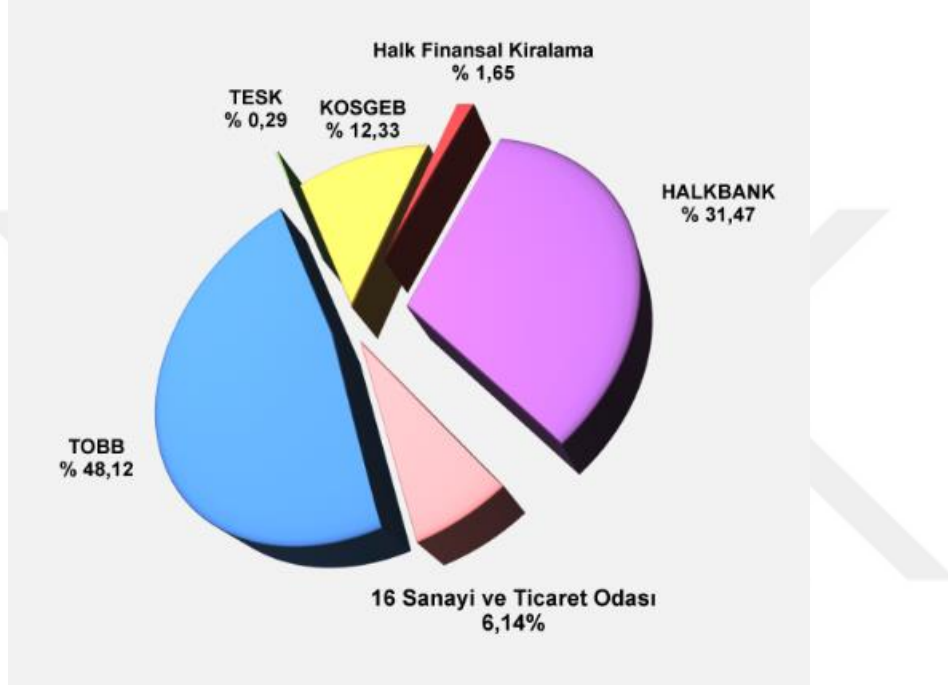
2009 yılında şirketin sermayesi 38 milyon TL'ye yükseltilmiştir. KOBİ Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığı A.Ş., finansman kaynaklarına erişimde zorluk yaşayan yenilikçi ve gelişimine yatırım yapmak isteyen KOBİ'lerin Türkiye ekonomisine katkı sağlayabilecek yüksek rekabet avantajına sahip ürün veya hizmet projelerini, sermaye ve yönetim desteği ile gerçekleştirmeyi hedeflemektedir.¹³⁸

KOBİ Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığı A.Ş.'nin ortaklık yapısı aşağıda Grafik 6'de görüldüğü üzere; TOBB, T. Halkbankası A.Ş., KOSGEB, TESK, Halk Finansal

¹³⁷ Kredi Garanti Fonu A.Ş., **100 Soruda KGF**, 1.b. y.y., t.y., ss. 4-5.

¹³⁸ <http://kobias.com.tr/web/tarihce.html> , (Erişim Tarihi: 22.02.2017).

Kiralama A.Ş., İzmir Ticaret Odası, Ankara Sanayi Odası, Ege Bölgesi Sanayi Odası, İstanbul Sanayi Odası, Adana Ticaret Odası, Manisa Ticaret ve Sanayi Odası, Denizli Sanayi Odası, Bursa Ticaret ve Sanayi Odası, Adapazarı Ticaret ve Sanayi Odası, Antalya Ticaret ve Sanayi Odası, Mersin Ticaret ve Sanayi Odası, Manisa Ticaret Borsası, Erzurum Ticaret Borsası, Samsun Ticaret ve Sanayi Odası, Giresun Ticaret ve Sanayi Odası, Balıkesir Sanayi Odası şeklindedir.¹³⁹

Grafik 6. KOBİ Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığı A.Ş. Ortaklık Yapısı

Kaynak: http://kobias.com.tr/web/ortaklik_yapimiz.html , (Erişim Tarihi: 22.02.2017).

KOBİ Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığı A.Ş.'nin yatırımları değerlendiren ekip geçmiş kariyerlerinde başarılı olmuş, genç, yetenekli, girişimci ve analitik düşünme yeteneğini haiz, yatırım değerlendirmesi konusunda uzmanlaşmış ve iyi eğitim almış uzmanlardan oluşmaktadır. Türkiye'nin her bölgesinden sayısı oldukça fazla olan başvuruları değerlendiren ilgili ekip, Türkiye'deki girişimcilerin ve KOBİ'lerin yapısı üzerinde etkin bir deneyime sahiptirler. Şu ana kadar yapılan yatırımların hepsinde aktif görev alan bu yatırım uzmanları, KOBİ sınıfındaki şirketlerin kurumsallaşma

¹³⁹ http://kobias.com.tr/web/ortaklik_yapimiz.html , (Erişim Tarihi: 22.02.2017).

süreçlerinde uzun yıllara dayanan deneyime sahiptirler. Dolayısıyla verilen hizmetin kalitesi de oldukça yüksek seviyelerde olabilmektedir.¹⁴⁰

Girişim sermayesi; dinamik, yenilikçi, üretken, yüksek büyüme potansiyeline sahip, ama yatırım ve büyümenin gerçekleştirilmesi için yeterli finansal kaynakların temininde sorun yaşayan vizyon sahibi girişimcilerin ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik olarak kurumsal yatırımcılar tarafından yapılan yatırımlar olarak ifade edilmektedir. Yapılan finansal ortaklıklar; çekirdek, başlangıç, erken aşama, gelişme, köprü ve yönetim satın alma gibi gruplara ayrılabilir.

Girişim sermayesi fonları (Venture Capital Funds) ile özel sermaye fonları (Private Equity Funds) olarak ikiye ayrılmıştır. Genellikle aralarında kesin bir ayrım yapabilmek söz konusu olmayabilmektedir. Ancak genellikle girişim sermayesi fonlarını özel sermaye fonlarından ayıran temel özellik, özel sermaye fonlarının çoğunlukla kurulu ve başarılı bir geçmişi olan, fakat genelde halka açık olmayan şirketlere yatırım yapmasıdır. Girişim sermayesi ise özel sermaye fonlarına kıyasla daha küçük ve daha riskli, ancak getirisi de daha yüksek sayılabilecek, kuruluş veya fikir aşamasındaki şirketlere yatırım yapmaktadır.

Söz konusu fonların temel yapıları genel ortaklar olarak adlandırılan yani ilk kuruluş sermayesini koyan ve fonu yönetmeye talip olan yönetici ortaklar ile daha sonra bu yapıya sınırlı sorumlu ortakların fon sağlamalarından meydana gelmektedir. Fon sağlayan ortaklar genellikle emeklilik fonları, bankalar, sigorta şirketleri ve kamu gibi kurumsal yapılar olabilmektedir. Sağlanan fonlar genelde 10-15 yıl gibi belirli bir süre için sağlanmaktadır. Yatırımın getirisi ise yatırımdan belirli bir zaman dilimi sonunda çıkılması ile elde edilmektedir. KOBİ Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığı A.Ş., ortalama 5 yıl içerisinde yatırımlarından çıkmayı hedeflemektedir. Yatırımdan çıkış, yatırımın devamlılığı ve kaydettiği gelişmede göz önünde bulundurularak sahip olunan hisselerinin ya mevcut girişimciye, ya üçüncü şahıslara satışı ya da halka arz edilmesi şeklinde gerçekleştirilmektedir.

¹⁴⁰ http://kobias.com.tr/web/yonetim_yapimiz.html , (Erişim Tarihi: 22.02.2017).

Fonlar azınlık veya çoğunluk hissesi olarak yatırım yapabilmektedirler. Fonun büyüklüğü ve yatırım tutarları değişkendir. Fon oluştuktan sonra fonun belirlediği strateji ve kriterler doğrultusunda yatırım yapılmak zorundadır.

Girişim sermayesi fonları şirkete finansman sağlamanın yanında, gerekli olan finansal ve stratejik desteği sağlayarak şirketin büyümesine de katkıda bulunmayı hedeflemektedirler. Bu sebeple söz konusu fonlar profesyonel yöneticileri vasıtasıyla yatırım yaptıkları şirketlerin gelişimiyle yakından ilgilenmektedirler. Stratejik destek vermek, şirkete yeni bir perspektif kazandırmak ve benzer şirketlerden elde ettikleri tecrübeleri diğer şirket yatırımlarında da kullanmak amacıyla söz konusu fonlar, yönetim kurulunda etkin olmaktadır.¹⁴¹

KOBİ Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığı A.Ş., projelerin sermaye ihtiyacına göre başlangıç aşamasındaki projeler için ortalama 250 bin ABD Doları, mevcut kurulu bir şirketi olan bilişim sektörü projeleri için en az 500 bin ABD Doları, diğer sektörler için en az 1 milyon ABD Doları ve en fazla 5 milyon ABD Doları yatırım yapmaktadır. Başvuruların değerlendirme sonuca bağlanma süreci yaklaşık 3 ay sürebilmektedir.¹⁴²

3.10. Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı

Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı; 08/06/2011 tarih ve 27958 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 03/06/2011 tarih ve 635 sayılı Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname’ye göre Sanayi ve Ticaret Bakanlığı ismi değişerek Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı olmuştur.¹⁴³

Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı’nın sanayiciler için verdiği destekler; AR-GE merkezleri, rekabet öncesi işbirliği projeleri, Katılım Öncesi Yardım Aracı (IPA=

¹⁴¹ http://kobias.com.tr/web/girisim_sermayesi.html , (Erişim Tarihi: 22.02.2017).

¹⁴² <http://kobias.com.tr/web/sss.html> , (Erişim Tarihi: 22.02.2017).

¹⁴³ <http://www.sanayi.gov.tr/tarihce.html> , (Erişim Tarihi: 23.02.2017).

Instrument for Pre-Accession Assistance) Bölgesel Rekabet Edebilirlik Operasyonel Programı (BROP) şeklinde özetlenebilmektedir.¹⁴⁴

12/03/2008 tarih ve 26814 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 28/02/2008 tarih ve 5746 numaralı Araştırma, Geliştirme ve Tasarım Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanun kapsamında işletmelere vergisel ve sigorta primi teşviki sağlanmaktadır. Vergi ve sigorta primi teşviki olarak destek sağlanan unsurlar; AR-GE indirimi, gelir vergisi stopajı teşviki, sigorta primi desteği, damga vergisi istinası şeklindedir.

5746 Sayılı Kanun kapsamındaki söz konusu teşvik ve muafiyetlerden AR-GE merkezleri, rekabet öncesi işbirliği projeleri, kamu kurum ve kuruluşları ile kanunla kurulan vakıflar tarafından veya uluslararası fonlarca desteklenen AR-GE ve yenilik projeleri vasıtası ile yararlanılabilmektedir. Ayrıca Teknoloji Merkezi İşletmeleri (TEKMER)’nde yer alan işletmelerce yürütülen faaliyetler de bu Kanun kapsamında bulunmaktadır.

AR-GE merkezi; organizasyon yapısı içinde ayrı bir birim şeklinde kurulmuş, özellikle yurtiçinde araştırma ve geliştirme faaliyetlerinde bulunan ve en az 15 tam zaman eşdeğer AR-GE personeli çalıştıran, yeterli AR-GE birikimi ve yeteneği olan, aynı bina ve aynı yerleşke içinde yer alan birimlerdir.¹⁴⁵

Rekabet öncesi işbirlikleri; genel olarak birbiriyle ilgisiz sektörlerde faaliyet gösteren sanayilerdeki işletmeler arasında yeni teknoloji geliştirme gibi iyi tanımlanmış faaliyetler üzerinde çalışmak amacıyla meydana gelen işbirlikleridir. Bu tür işbirliklerinde ortak faaliyet iyi tanımlanmış olup, işletmeler arasında sınırlı bir karşılıklı etkileşim bulunmaktadır. Ayrıca rekabet öncesi işbirliklerinde, işbirliği yapan işletmeler ortak ürettikleri ürünleri bağımsız şekilde pazarlayabilmekte ve ortak üretilen ürün işbirliğine giden işletmeler tarafından yalnızca bir konu ile sınırlanmayarak stratejik esneklik sağlanabilmektedir. Bu işbirliklerinin önemli olan diğer bir özelliği de dönüşüm yaratma kapasitesi olarak bilinmektedir.¹⁴⁶

¹⁴⁴ http://www.kobi.org.tr/index.php?option=com_content&view=article&id=146&Itemid=259 , (Erişim Tarihi: 23.02.2017)

¹⁴⁵ <https://biltek.sanayi.gov.tr/SitePages/sss.aspx> , (Erişim Tarihi: 24.02.2017).

¹⁴⁶ <https://biltek.sanayi.gov.tr/sayfalar/rekabetoncesi.aspx> , (Erişim Tarihi: 27.02.2017).

IPA kapsamında yürütülmekte olan BROP ile, hedef bölgedeki illerden gelecek başvurular ışığında proje finansmanı sağlanması hedeflenmektedir. KOBİ'lerin direk başvurusuna hali hazırda açık olmayan programa, hedef bölgede bulunan kamu kurumları ile sivil toplum kuruluşlarının yanında KOBİ'lerin ortak çıkarlarını korumak gibi bir misyonları da bulunan oda, birlik ve borsa gibi kuruluşlar da başvurabilmektedir. Proje programı kapsamında, belli bir sektördeki tüm KOBİ'lerin ortak faydasına hitaben projeler gerçekleştirilmektedir. Projelerin en fazla % 85 'lik bir oranına kadar finansman ihtiyacı AB' nden, geriye kalan kısmı ise Bilim, Sanayi ve Teknoloji bakanlığı merkez bütçelerinden karşılanmaktadır.¹⁴⁷

3.11. Ekonomi Bakanlığı

Ekonomi Bakanlığı'nın sağladığı destekler ihracat destekleri, yatırım destekleri, hizmetler sektörü destekleri şeklinde üçe ayrılmaktadır.¹⁴⁸

İhracat sektörüne yönelik sağlanan destekler; firmalarımızın uluslararası pazarlarda rekabet gücü kazanmalarına olanak sağlayan ve hazırlık, pazarlama, markalaşma süreçlerini kapsayan desteklerdir.

Ekonomi Bakanlığı tarafından yürütülmekte olan ihracata yönelik devlet yardımları, yurtdışına açılma süreci yaşayan firmalara her basamakta destek sağlayabilmek için bütünsel bir bakış açısıyla devam etmektedir. Yatırım, üretim, istihdam, ihracat değer zincirinin tüm halkalarına yönelik politikalar geliştirilerek AR-GE, inovasyon, tasarım, markalaşma ve hedef pazara giriş konularında ilerleme kaydedilmektedir.

Bakanlığın destek sistemi; ihracata hazırlık, pazarlama ve markalaşma olmak üzere üç olgunluk seviyesinden oluşmaktadır.¹⁴⁹

¹⁴⁷ http://www.kobi.org.tr/index.php?option=com_content&view=article&id=146&Itemid=259 , (Erişim Tarihi: 27.02.2017).

¹⁴⁸ http://www.ekonomi.gov.tr/portal/faces/home/destekler/anasayfa?_adf.ctrl-state=13y9zvbdcl_69&_afLoop=809224556481949&_afWindowMode=0&_afWindowId=13y9zvbdcl_115#! , (Erişim Tarihi: 27.02.2017).

¹⁴⁹ http://www.ekonomi.gov.tr/portal/faces/home/destekler/ihracatDestekleriD?jsessionId=8XB_udO69mOa8QJvhh9NYUu0akW3-MSbxTMgSb6x1b7w0Hv-G38R!-1097209025?_adf.ctrl-state=vuyen9c0d_982&_afLoop=810051998190151&_afWindowMode=0&_afWindowId=null#!%20

Ekonomi Bakanlığı'nın ihracat destekleri; tarımsal ürünlerde ihracat iadesi yardımları, pazara giriş belgelerinin desteklenmesi, sektörel nitelikli uluslararası yurt içi fuarların desteklenmesi, döviz kazandırıcı hizmet ticaretinin desteklenmesi, teknik müşavirlik hizmetlerine sağlanacak devlet yardımları, pazar araştırması ve pazara giriş desteği, uluslararası rekabetçiliğin geliştirilmesinin desteklenmesi, yurt dışı birim, marka ve tanıtım faaliyetlerinin desteklenmesi, yurt dışında gerçekleştirilen fuar katılımlarının desteklenmesi, tasarım desteği, Türk ürünlerinin yurt dışında markalaşması ve Türk malı imajının yerleştirilmesi ve Turquality' nin desteklenmesi, istihdam yardımı hakkında karar, tebliğ ve uygulama esas usulleri çerçevesinde devam etmektedir.¹⁵⁰

Ekonomi Bakanlığı'nın uyguladığı Yatırım Teşvik Sistemi, 19/06/2012 tarih ve 28328 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 15/06/2012 tarih ve 2012/3305 sayılı yatırımlarda devlet yardımları hakkında Bakanlar Kurulu Kararı'na istinaden yürürlüğe girmiş ve 20/06/2012 tarih ve 28329 sayılı Resmi Gazete' de yayımlanan 2012/1 sayılı Tebliğ ile de Kararın uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar belirlenmiştir. Yatırım Teşvik Sistemi uygulamalarının başlıca hedefleri arasında bölgesel gelişmişlik farklarını en aza indirmek, üretim ve istihdamı artırmak yer almaktadır.

Aşağıda Tablo 10'da görüldüğü üzere; Yatırım Teşvik Sistemi çerçevesinde 9 adet destek unsuru yer almaktadır;

- 1. Katma Değer Vergisi (KDV) İstisnası:** Teşvik belgesi kapsamında yurt içinden ve yurt dışından sağlanacak yatırım malı için katma değer vergisi ödenmemesi şeklinde uygulanır.

[40%40%3F_afrWindowId%3Dnull%26_afrLoop%3D810051998190151%26_afrWindowMode%3D0%26_adf.ctrl-state%3Dd3oxri921_4](#) , (Erişim Tarihi: 27.02.2017).

150

http://www.ekonomi.gov.tr/portal/faces/oracle/webcenter/portalapp/pages/content/docListViewer.jspx?folder=/Contribution_Folders/web/İhracat/İhracat_Destekleri/01.DestekMevzuat/&parentPage=ihracat&_afrLoop=811287880923641&_afrWindowMode=0&_afrWindowId=d3oxri921_1#!%40%40%3F_afrWindowId%3Dd3oxri921_1%26_afrLoop%3D811287880923641%26folder%3D%252FContribution%2BFolders%252Fweb%252F%25C4%25B0hracat%252F%25C4%25B0hracat%2BDestekleri%252F01.Destek%2BMevzuat%25C4%25B1%252F%26parentPage%3Dihracat%26_afrWindowMode%3D0%26_adf.ctrl-state%3Dd3oxri921_147 , (Erişim Tarihi: 27.02.2017).

2. **Gümrük Vergisi Muafiyeti:** Teşvik belgesi kapsamında yurt dışından sağlanacak yatırım malı için gümrük vergisi ödenmemesi şeklinde uygulanır.
3. **Vergi İndirimi:** Gelir veya kurumlar vergisinin, yatırım için öngörülen katkı tutarına ulaşmıncaya kadar, indirimli olarak uygulanmasıdır.
4. **Sigorta Primi İşveren Hissesi Desteği:** Teşvik belgesi kapsamında hayata geçirilen ilave istihdam için ödenmesi gereken sigorta primi işveren hissesinin asgari ücrete tekabül eden kısmının Bakanlıkça finanse edilmesidir.
5. **Gelir Vergisi Stopajı Desteği:** Teşvik belgesi kapsamında gerçekleştirilen yatırımla sağlanan ilave istihdam için belirlenen gelir vergisi stopajının silinmesidir.
6. **Sigorta Primi Desteği:** Teşvik belgesi kapsamı yatırımla sağlanan ek istihdam için ödenmesi gereken sigorta primi işçi hissesinin asgari ücrete denk gelen tutarının Bakanlıkça karşılanmasıdır.
7. **Faiz Desteği:** Teşvik belgesi kapsamında kullanılan en az bir yıl vadeli yatırım kredileri için sağlanan bir finansman desteğidir. Teşvik belgesinde kayıtlı sabit yatırım tutarının % 70 'ine kadar kullanılan kredinin faizinin veya kar payının belli bir kısmının Bakanlıkça finanse edilmesidir.
8. **Yatırım Yeri Tahsisi:** Teşvik belgesi olan yatırımlar için Maliye Bakanlığınca belirlenen usul ve esaslar ışığında yatırım yeri tahsisi anlamına gelmektedir.
9. **Katma Değer Vergisi İadesi:** Sabit yatırım tutarı 500 milyon TL üzerindeki stratejik olarak kabul edilen yatırımlar kapsamında gerçekleştirilen bina- inşaat harcamaları için tahsil edilen Katma Değer Vergisi'nin iadesinin sağlanması anlamına gelmektedir.¹⁵¹

Ekonomi Bakanlığı' nın genel olarak vergi indirimleri ve istisnalar üzerinde yoğunlaştığı ve bu alanlarda işletmelere destek ve teşvik sağladığı gözlemlenmektedir.

¹⁵¹ T.C. Ekonomi Bakanlığı Teşvik Uygulama ve Yabancı Sermaye Müdürlüğü, Yatırım Teşvik Sistemi Yıllık Değerlendirme Raporu, Haziran 2012-2013, ss.1-3, <http://www.ekonomi.gov.tr/portal/content/conn/UCM/path/Contribution%20Folders/web/Yat%20Sistemi/ekler/TesvikSistemiYillikRapor.pdf?lve> , (Erişim Tarihi: 28.02.2017).

Tablo 10. Ekonomi Bakanlığı'nın Uyguladığı Yatırım Teşvik Sistemi'nin Ana Bileşenleri

BÖLGESEL TEŞVİK UYGULAMALARI	BÜYÜK ÖLÇEKLİ YATIRIMLARIN TEŞVİKİ	STRATEJİK YATIRIMLARIN TEŞVİKİ	GENEL TEŞVİK UYGULAMALARI
KDV İstisnası	KDV İstisnası	KDV İstisnası	KDV İstisnası
Gümrük Vergisi Muafiyeti	Gümrük Vergisi Muafiyeti	Gümrük Vergisi Muafiyeti	Gümrük Vergisi Muafiyeti
Vergi İndirimi	Vergi İndirimi	Vergi İndirimi	Gelir Vergisi Stopajı Desteği (6. Bölgede)
Sigorta Primi İşveren Hissesi Desteği	Sigorta Primi İşveren Hissesi Desteği	Sigorta Primi İşveren Hissesi Desteği	
Yatırım Yeri Tahsisi	Yatırım Yeri Tahsisi	Yatırım Yeri Tahsisi	
Faiz Desteği	Gelir Vergisi Stopajı Desteği (6. Bölgede)	Faiz Desteği	
Gelir Vergisi Stopajı Desteği (6. Bölgede)	Sigorta Primi Desteği (6. Bölgede)	Gelir Vergisi Stopajı Desteği (6. Bölgede)	
Sigorta Primi Desteği (6. Bölgede)		Sigorta Primi Desteği (6. Bölgede)	
		KDV İadesi	

Kaynak: T.C. Ekonomi Bakanlığı Yatırım Teşvik Sistemi Yıllık Değerlendirme Raporu (Haziran 2012 – Haziran 2013), Teşvik Uygulama ve Yabancı Sermaye Genel Müdürlüğü, s.2, <http://www.ekonomi.gov.tr/portal/content/conn/UCM/path/Contribution%20Folders/web/Yat%c4%b1r%c4%b1m/Yat%c4%b1r%c4%b1m%20Te%c5%9fvik%20Sistemi/ekler/TesvikSistemiYillikRapor.pdf?lve>, (Erişim Tarihi: 28.02.2017).

Bölgesel Teşvik Uygulamalarının temel hedefi illerin üretim ve ihracat potansiyellerini artırmak amacıyla iller arası gelişmişlik ve kalkınmışlık farkını en az seviyeye indirmektir. Bu amaç ve doğrultusunda Türkiye'deki tüm iller, Kalkınma Bakanlığı'nın 2011 yılında yapmış olduğu sosyo-ekonomik gelişmişlik endeksi çalışması kapsamında ekonomik ve sosyal gelişmişlik düzeylerine göre 6 farklı bölgeye ayrılmıştır.

Aşağıda Grafik 7'da gözlemlendiği üzere; Türkiye'de bulunan iller Ekonomi Bakanlığı tarafından 6 Bölge'ye ayrılarak teşvik ve destek politikaları uygulanmaktadır.

Her ilde destek aktarılabilecek sektörler; illerin potansiyelleri ve ekonomik ölçek büyüklükleri göz önünde bulundurularak tespit edilmiştir. Bu kapsamda, hangi

illerde hangi yatırım kollarının bölgesel desteklerden yararlanabileceği, asgari sabit yatırım tutarı ve kapasiteleri belirlenmiştir.¹⁵²

Grafik 7. Kalkınma Bakanlığı Sosyo–Ekonomik Gelişmişlik Endeksi Çalışmasına Göre Bölgesel Teşvik Uygulamaları Haritası

Kaynak: T.C. Ekonomi Bakanlığı Teşvik Uygulama ve Yabancı Sermaye Müdürlüğü, Yatırım Teşvik Sistemi Yıllık Değerlendirme Raporu, Haziran 2012-2013, s.3, <http://www.ekonomi.gov.tr/portal/content/conn/UCM/path/Contribution%20Folders/web/Yat%c4%b1r%c4%b1m/Yat%c4%b1r%c4%b1m%20Te%c5%9fvik%20Sistemi/ekler/TesvikSistemiYillikRapor.pdf?lve>, (Erişim Tarihi: 01.03.2017).

Büyük Ölçekli Yatırımların Teşviki Uygulaması, Türkiye'nin teknoloji ve AR-GE kapasitesini artırma ve uluslararası rekabet üstünlüğünü sağlama potansiyeli bulunan 12 farklı sektörde yapılacak yatırımlara, yine bölgesel gelişmişlik düzeyine göre farklılaştırılmış, ancak bölgesel teşvik uygulamalarından daha avantajlı oranlarda destek sağlanmak üzere düzenlenmiştir. Yatırım projelerinin bu kapsamda desteklenebilmesi için ön koşul; 12 yatırım konusu için belirlenmiş bazı asgari sabit yatırım tutarlarına sahip olunmasıdır.

Yeni Yatırım Teşvik Programı kapsamında Türkiye'de üretim yapısının dönüşümüne katkı sağlamak üzere kurgulanan Stratejik Yatırımların Teşviki uygulaması; özellikle

¹⁵² T.C. Ekonomi Bakanlığı Teşvik Uygulama ve Yabancı Sermaye Müdürlüğü, Yatırım Teşvik Sistemi Yıllık Değerlendirme Raporu, Haziran 2012-2013, s.4, <http://www.ekonomi.gov.tr/portal/content/conn/UCM/path/Contribution%20Folders/web/Yat%c4%b1r%c4%b1m/Yat%c4%b1r%c4%b1m%20Te%c5%9fvik%20Sistemi/ekler/TesvikSistemiYillikRapor.pdf?lve>, (Erişim Tarihi: 28.02.2017).

yurt içi üretim kapasitesinin ithalattan az olduğu ara mallarının veya ürünlerinin üretimini teşvik etmeyi özendirilmektedir.

Bölgesel, büyük ölçekli veya stratejik yatırım teşvik uygulamalarından herhangi birinin destek kapsamına girmeyen yatırımlar ise, teşvik edilmeyen yatırım konuları arasında yer almamak ve öngörülen sabit yatırım tutarını sağlamak kaydıyla bölge ayrımı yapılmaksızın tüm illerde Genel Teşvik Uygulamaları kapsamında desteklenmektedir.¹⁵³

Yatırım Teşvik Belgelerinin önceki dönem (20.06.2011 – 20.06.2012 dönemi) ile yeni dönem (20.06.2012 – 20.06.2013 dönemi) uygulama sonuçları karşılaştırılma sonuçlarının bölgelere göre dağılımı aşağıdaki gibi özetlenebilmektedir;

- 1. Bölgede** gerçekleştirilmek üzere düzenlenen teşvik belgeleri % 28'lik bir artışla 1.385'ten 1.766'ya, sabit yatırım tutarı % 70 artış ile 19,3 milyar TL'den 32,8 milyar TL'ye ve istihdam % 59 artış ile 43.470 kişiden 69.248 kişiye ulaşmıştır.
- 2. Bölgede** gerçekleştirilmek üzere düzenlenen teşvik belgeleri % 2'lik bir düşüşle 814'ten 797'ye, sabit yatırım tutarı % 15 artış ile 10,1 milyar TL'den 11,7 milyar TL'ye ve istihdam % 16 artış ile 22.271 kişiden 25.831 kişiye ulaşmıştır.
- 3. Bölgede** gerçekleştirilmek üzere düzenlenen teşvik belgeleri % 26'lık bir artışla 590'dan 742'ye, sabit yatırım tutarı % 75 artış ile 5,9 milyar TL'den 10,3 milyar TL'ye ve istihdam % 86 artış ile 12.098 kişiden 22.543 kişiye ulaşmıştır.
- 4. Bölgede** gerçekleştirilmek üzere düzenlenen teşvik belgeleri % 5'lik bir artış ile 496'dan 520'ye, sabit yatırım tutarı % 40 artış ile 5,8 milyar TL'den 8,1 milyar TL'ye ve istihdam % 31 artış ile 13.597 kişiden 17.869 kişiye ulaşmıştır.
- 5. Bölgede** gerçekleştirilmek üzere düzenlenen teşvik belgeleri % 25'lik bir artışla 353'den 440'a, sabit yatırım tutarı % 39 artış ile 3,5 milyar TL'den 4,9

¹⁵³ T.C. Ekonomi Bakanlığı Teşvik Uygulama ve Yabancı Sermaye Müdürlüğü, Yatırım Teşvik Sistemi Yıllık Değerlendirme Raporu, Haziran 2012-2013, ss. 5-8, <http://www.ekonomi.gov.tr/portal/content/conn/UCM/path/Contribution%20Folders/web/Yat%c4%b1r%c4%b1m/Yat%c4%b1r%c4%b1m%20Te%c5%9fvik%20Sistemi/ekler/TesvikSistemiYillikRapor.pdf?lve> , (Erişim Tarihi: 01.03.2017).

milyar TL'ye ve istihdam % 42'lik artış ile 10.452 kişiden 14.836 kişiye ulaşmıştır.

- 6. Bölgede** gerçekleştirilmek üzere düzenlenen teşvik belgeleri % 79'luk bir artışla 321'den 575'e, sabit yatırım tutarı % 269 artış ile 2,2 milyar TL'den 8,3 milyar TL'ye ve istihdam % 183 artış ile 9.708 kişiden 27.465 kişiye ulaşmıştır.¹⁵⁴

Ekonomi Bakanlığı'nın hizmet sektörü destekleri Genel Destek Mevzuatı ve Markalaşmaya İlişkin Destek Mevzuatı şeklinde ikiye ayrılmaktadır. Genel Destek Mevzuatı kapsamında döviz kazandırıcı hizmet ticareti desteği ve teknik müşavirlik hizmetlerine sağlanacak devlet yardımları desteği uygulanmaktadır. Markalaşmaya İlişkin Destek Mevzuatı kapsamında ise döviz kazandırıcı hizmet sektörleri markalaşma desteği uygulanmaktadır.¹⁵⁵

3.12. Türkiye Varlık Fonu Yönetimi Anonim Şirketi

Türkiye Varlık Fonu Yönetimi Anonim Şirketi; 26/08/2016 tarih ve 29813 sayılı Resmi Gazete' de yayımlanan 19/08/2016 tarihinde kabul edilen 6741 No.'lu Türkiye Varlık Fonu Yönetimi Anonim Şirketinin Kurulması İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile kurulmuştur.

19/08/2016 tarihinde kabul edilen 6741 sayılı Türkiye Varlık Fonu Yönetimi Anonim Şirketinin Kurulması İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun' un 2. maddesine göre Türkiye Varlık Fonu Yönetimi Anonim Şirketi'nin kuruluş sermayesi 50 Milyon TL olup kuruluş amacı; Türkiye Varlık Fonu'nun ve alt fonların kurulması ve yönetimi olmakla beraber, şirket stratejik yatırım planında

¹⁵⁴ T.C. Ekonomi Bakanlığı Teşvik Uygulama ve Yabancı Sermaye Müdürlüğü, Yatırım Teşvik Sistemi Yıllık Değerlendirme Raporu, Haziran 2012-2013, s.14, <http://www.ekonomi.gov.tr/portal/content/conn/UCM/path/Contribution%20Folders/web/Yat%c4%b1r%c4%b1m/Yat%c4%b1r%c4%b1m%20Te%c5%9fvik%20Sistemi/ekler/TesvikSistemiYillikRapor.pdf?lve> , (Erişim Tarihi: 03.03.2017).

¹⁵⁵

http://www.ekonomi.gov.tr/portal/faces/home/destekler/hizmetsektorudest?_afLoop=233922373058415&_afWindowMode=0&_afWindowId=1uctrq5ik_1#!%40%40%3F_afWindowId%3D1uctrq5ik_1%26_afLoop%3D233922373058415%26_afWindowMode%3D0%26_adf.ctrl-state%3D1uctrq5ik_205 , (Erişim Tarihi: 03.03.2017).

değınilen hedefler ile likidite, yatırım, risk ve getiri tercihlerini göz önünde bulundurarak aşağıda belirtilen konularda faaliyet gösterecektir;

- 1) Yerli ve yabancı şirketlerin paylarının, Türkiye’de ve yurt dışında kurulan ihraççılara ait payların ve borçlanma araçlarının, kıymetli madenler ve emtiaya dayalı olarak ihraç edilen sermaye piyasası araçlarının, fon katılma paylarının, türev araçlarının, kira sertifikalarının, gayrimenkul sertifikalarının, özel tasarlanmış yabancı yatırım araçlarının ve diğer araçların alım satımını,
- 2) Tüm para piyasası işlemlerini,
- 3) Gayrimenkul ve gayrimenkule dayalı haklar ile her türlü gayri maddi hakların değerlendirilmesini,
- 4) Her türlü proje geliştirme, projeye dayalı kaynak yaratma, dış proje kredisi sağlama ve diğer yöntemlerle kaynak temini işlemlerini,
- 5) Tüm ticari ve finansal faaliyetleri ulusal ve uluslararası birincil ve ikincil piyasalarda gerçekleştirebilecek ayrıca şirket tarafından, ulusal yatırımlar ile uluslararası alanlarda diğer devletler ve/veya yabancı şirketlerce yapılacak yatırımlara iştirak edilebilecektir.

6741 sayılı Kanun’un 4. maddesine göre Türkiye Varlık Fonu’nun kaynakları aşağıdaki gibi;

- 1) Özelleştirme Yüksek Kurulu’nca; özelleştirme kapsam ve programında yer alan ve Türkiye Varlık Fonuna devrine karar verilen kuruluş ve varlıklar ile Özelleştirme Fonundan Türkiye Varlık Fonuna aktarılmasına karar verilen nakit fazlasından,
- 2) Kamu kurum ve kuruluşlarının hükmü altında bulunan ihtiyaç fazlası gelir, kaynak ve varlıklardan; Bakanlar Kurulu’nca Türkiye Varlık Fonuna aktarılmasına veya Şirket tarafından yönetilmesine karar verilenlerden,
- 3) Türkiye Varlık Fonu tarafından yurtiçi ve yurtdışı sermaye ve para piyasalarından ilgili mevzuat kapsamında yer alan izin ve onaylar teyid edilmeksizin temin edilen finansman ve kaynaklardan,
- 4) Para ve sermaye piyasaları dışında diğer şekillerde sağlanan finansman ve kaynaklardan oluşmaktadır.

05/02/2017 tarih ve 29970 sayılı Resmi Gazete’ de yayımlanan 24/01/2017 tarihinde kararlaştırılan 2017/9756 sayılı Türkiye Varlık Fonu’na aktarılan kuruluş, kaynak ve varlıklar hakkındaki Bakanlar Kurulu Kararı ile; Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası Anonim Şirketi, Boru Hatları İle Petrol Taşıma Anonim Şirketi, Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı, Posta ve Telgraf Teşkilatı Anonim Şirketi, Borsa İstanbul Anonim Şirketi, Türksat Uydu Haberleşme Kablo TV ve İşletme Anonim Şirketi’nin sermayelerinde bulunan Hazineye ait hisselerin tamamı, Türk Telekomünikasyon Anonim Şirketi’nin % 6,68 oranındaki Hazineye ait hissesi ile Eti Maden İşletmeleri Genel Müdürlüğü ve Çay İşletmeleri Genel Müdürlüğü’nün Türkiye Varlık Fonuna aktarılması kararlaştırılmıştır.

2008 yılı araştırma rakamlarına göre; Dünya’nın 38 farklı ülkesinde toplam 56 tane Ulusal Varlık Fonu bulunmaktadır. 56 Ulusal Varlık Fonu’nun toplam fon tutarı 5.3 trilyon ABD Dolarına denk gelmektedir. Bu fon tutarının 2.4 Trilyon ABD Doları tutarındaki kısmı sosyal güvenlik primlerinin değerlendirilmesine yönelik emeklilik fonlarından meydana gelmekte olup, kalan 2.9 trilyon ABD Doları tutarındaki kısmı petrol ilk sırada gelmek üzere doğal kaynak gelirleri, döviz rezervleri ve ağırlıklı olarak ihracata yönelik cari işlemler fazlası kaynaklı fonların değerlendirilmesine yöneliktir.

Ulusal Varlık Fonu bulunan ülkelerdeki uygulamalardan örnek vermek gerekirse; Norveç, Kuveyt, Rusya, Katar gibi ülkelerin Ulusal Varlık Fonları, bakır, elmas, fosfat gibi başka doğal kaynak gelirlerine dayalı olmakla beraber, Fransa, Avusturalya, Yeni Zelanda gibi ülkelerin Ulusal Varlık Fonları sosyal güvenlik primlerine dayanmakta, ayrıca, Singapur, Kore, Çin gibi ülkelerin Ulusal Varlık Fonları genellikle özelleştirme, tasarruf politikaları ve ihracat kaynaklı cari işlemler fazlası ve döviz rezervlerine dayanmaktadır.

Ulusal Varlık Fonlarının ilk sıçramaları; 1970’li yıllarda petrol fiyatlarındaki artış sonucu ortaya çıkmış, 2000’li yıllardan sonra da gelişmekte olan ülkelerin cari işlemler fazlası ile birlikte tekrar küresel finans piyasalarının gündemine

oturmuşlardır. Toplam sayısı 56 olan Ulusal Varlık Fonlarının 29 adedi 2000 yılı sonrasında ortaya çıkmıştır.¹⁵⁶

Ulusal Varlık Fonlarının faaliyetlerine ilişkin büyüme beklentilerinin bir sonucu olarak; dünyada bu fonların faaliyetlerini çeşitli ölçülerde kontrol altında tutmaya yönelik düzenleme çalışmaları, 2006 yıllarında gündeme gelmeye başlamıştır. Ulusal Fon Kaynaklarınca yönetilmekte olan fonun büyüklüğü küresel finans büyüklükleriyle karşılaştırıldığında oldukça küçük olmakla beraber, bu fonların diğer oluşumlardan farklı olarak, yatırım yapılan ülkelerin yakın takibinden uzak olmaları sebebiyle, küresel finans piyasalarında bu fonların yatırımlarından kaynaklanabilecek bir olumsuz etkinin kolayca kontrol altına alınabileceği konusunda yönetilen fonun nicel büyüklüğünde ayrı olarak bazı tereddütler oluşmaktadır.

Ulusal Varlık Fonlarının yatırım amaçları kar maksimizasyonu yani finansal nitelik taşımakla birlikte, sahne arkasında ticari olmaktan uzak politik amaçların olabileceğine dair varsayımlar, stratejik olarak tanımlanan bazı sektörlerde yatırım yapılmasını kısıtlama eğilimlerini artırmaktadır.¹⁵⁷

¹⁵⁶ Sevinç Akbulak ve Yavuz Akbulak, “Ulusal Varlık Fonları”, “Marmara Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi”, C. XXV, S. 2, 2008, s. 240.

¹⁵⁷ a.g.m., s. 247.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

T.C. KÜÇÜK VE ORTA ÖLÇEKLİ İŞLETMELERİ GELİŞTİRME VE DESTEKLEME İDARESİ BAŞKANLIĞI'NIN KOBİ'LERE YÖNELİK FİNANSAL DESTEK PROGRAMLARI

Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı' nın Türkiye ekonomisindeki rolü oldukça etkindir. KOSGEB; ülkenin büyümesi ve kalkınmasında stratejik öneme sahip olan ve Türkiye ekonomisinin lokomotifi görevini üstlenmekte olan KOBİ'lerin gelişimini desteklemek üzere özel kanunu olan tek kuruluştur. Kuruluşun öncelikli hedefi, ülkedeki KOBİ ve girişimcilerin daha etkin bir şekilde faaliyetlerini sürdürmeleri için destekleme politikalarına devam etmektir.

Kaynaklarını bütçe olanakları çerçevesinde, ülkenin ekonomik ve sosyal ihtiyaçlarının karşılanmasında KOBİ'lerin payını ve etkinliğini artırmak, rekabet güçlerini ve düzeylerini yükseltmek, sanayide entegrasyonu ekonomik gelişmelere uygun biçimde gerçekleştirmek üzere girişimciler ile işletmelere kullandırmaya devam edecek olan kuruluş, belirli dönemleri kapsayacak şekilde ve periyodik olarak “Stratejik Plan” yayımlamaktadır.¹⁵⁸

4.1. KOSGEB' in Tarihsel Gelişimi

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Birleşmiş Milletler Sınai Kalkınma Teşkilatı arasındaki Milletlerarası Antlaşma kapsamında, 1973 yılında Gaziantep'te pilot proje şeklinde, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı bünyesinde kurulan KÜSGEM (Küçük Sanayi Geliştirme Merkezi), küçük ölçekli sanayi işletmelerine ortak kolaylık atölyeleri ile hizmet sunmaya başlamıştır.

¹⁵⁸ T.C. Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı, 2016-2020 Stratejik Plan, Aralık 2015, s. viii, [http://www.kosgeb.gov.tr/Content/Upload/Dosya/Mali%20Tablolar/KOSGEBN%20Stratejik%20Plan/KOSGEB_Stratejik_Planı_\(2016-2020\).pdf](http://www.kosgeb.gov.tr/Content/Upload/Dosya/Mali%20Tablolar/KOSGEBN%20Stratejik%20Plan/KOSGEB_Stratejik_Planı_(2016-2020).pdf) , (Erişim Tarihi: 12.03.2017).

Söz konusu hizmetler sonraki yıllarda genel değerlendirmelere konu edilerek, 17 Haziran 1983 tarih ve 83/6744 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile onaylanan, 06 Eylül 1984 tarih ve 18157 sayılı Resmi Gazete’ de yayımlanan “Küçük Sanayi Yayım Hizmetlerinin Geliştirilmesi” ne dair Milletlerarası Antlaşmaya göre KÜSGET (Küçük Sanayi Geliştirme Teşkilatı Genel Müdürlüğü) faaliyete başlamıştır.

KÜSGET, Küçük Ölçekli İşletmeleri Geliştirme Merkezleri ile teknik danışmanlık hizmetleri vermiştir. Böylece modern işletmecilik ilkelerini küçük ölçekli işletmelerde uygulamaya koymuştur. Ayrıca, dünya standartlarında kalite bilincinin oluşturulması ve yaygınlaştırılması, teknolojik üretim seviyesinin yükseltilmesi, istihdam kapasitesinin artırılması yönünde çalışmalar yapmış, çağdaş yönetim becerilerinin kazandırılması için teknik altyapının kuvvetlendirilmesine ilişkin hizmetleri gerçekleştirmiştir.

Bakanlar Kurulu’nun 10 Kasım 1978 tarih ve 7/16728 sayılı kararı ile onaylanıp yürürlüğe giren “Sınai Eğitim Hizmetlerinin Verilmesi” ne dair Milletlerarası Antlaşmaya göre SEGEM (Sınai Eğitim ve Geliştirme Merkezi Genel Müdürlüğü) faaliyetlerine başlamıştır.

SEGEM hem sınıf içi seminer tipi eğitimi, hem de fabrika içi, işbaşı tatbikatı kapsayan; yeni üniversite ve yüksekokul mezunlarına, meslekî kariyerlerine iyi bir başlangıç yapmalarını destekleyen, sonradan görevlerini yerine getirirken geliştirecekleri temel tecrübeleri kazandırmak üzere eğitim programları hazırlamak ve sanayi kuruluşlarının belirli, özel ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde düzenlenmiş; fabrika içi, işbaşı eğitim programları ile sanayideki üniversite veya yüksekokul mezunu personelin çalışma becerilerini arttırmak ve çalıştıkları kuruluşlarda daha yüksek departmanlara hazırlamak hedefiyle hizmet veren bir kuruluş olmuştur.

KÜSGET ve SEGEM’ in proje anlaşmaları çerçevesinde yerine getirmeye çalıştığı söz konusu hizmetlerin süreli olması, yurt düzeyinde duyulan ihtiyacı yeterince karşılayamaması gibi sebeplerle, iki kuruluşun bir çatı altında toplanarak daha detaylı, ülke genelinde sürekli ve yaygın hizmetler sağlayabilecek bir yapıya kavuşturulması arzusuyla, 20/04/1990 tarih ve 20498 sayılı Resmi Gazete’ de yayımlanan, 12/04/1990 tarihinde kabul edilen 3624 sayılı Küçük ve Orta Ölçekli

İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı Kurulması Hakkında Kanun hazırlanarak yürürlüğe girmiştir.

1990 yılında 3624 sayılı Kanun ile kurulan KOSGEB, 2009 yılına kadar yalnızca imalat sanayinde faaliyet gösteren KOBİ'lerine hizmet ve destekler vermiştir. Fakat, ülkemizde imalat sanayi sektörü dışındaki sektörlerin de ekonomik katma değer üretme ve istihdam yaratma potansiyelinin artması ve imalat sanayi dışındaki sektörlerdeki KOBİ'lerden gelen talepler doğrultusunda, KOSGEB'in hedef kitlesini tüm KOBİ'leri içine alacak vaziyette genişletmesi gerekliliği söz konusu olmuştur.

KOSGEB'in hedef kitlesini geliştirmesi gerekliliğinden yola çıkarak; ” 5 Mayıs 2009 tarih ve 27219 sayılı Resmi Gazete’ de yayımlanan 22/04/2009 tarihinde kabul edilen 5891 sayılı Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı Kurulması Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun yayımlanmıştır. Söz konusu kanun değişikliğiyle beraber imalat sanayi dışındaki KOBİ'lerin de KOSGEB tarafından desteklenebilmesi için gerekli hukuki dayanak yaratılmıştır. 18/09/2009 tarih ve 27353 sayılı Resmi Gazete’ de yayımlanan, 05/08/1990 tarihinde onaylanan 2009/15431 sayılı KOSGEB Tarafından Verilecek Hizmetler ve Desteklerden Yararlanacak Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelere İlişkin Sektörel ve Bölgesel Önceliklerin Belirlenmesi Hakkında Bakanlar Kurulu Kararı ile de; KOSGEB tarafından sağlanacak hizmetler ve desteklerden yararlanacak işletmelere ilişkin sektörel ve bölgesel öncelikler belirlenmiştir.¹⁵⁹

KOSGEB şu an 62 noktadaki hizmet merkezleri ile KOBİ'lere birçok alanda destek sağlamaya devam etmektedir. Söz konusu hizmet merkezleri; Ankara, Adana, Aydın, Balıkesir, Bursa, Çorum, Denizli, Diyarbakır, Eskişehir, Erzurum, Gaziantep, Kocaeli, Isparta, İstanbul, İzmir, Karaman, Kahramanmaraş, Kayseri, Konya, Kütahya, Malatya, Manisa, Mersin, Nevşehir, Ordu, Osmaniye, Sakarya, Samsun, Şanlıurfa, Trabzon, Tekirdağ, Van, Zonguldak, Belçika'da bulunmaktadır. Türkiye'nin birçok bölgesinde ve ayrıca yurtdışında hizmet veren KOSGEB'in oldukça geniş bir hizmet ağı vardır.¹⁶⁰

¹⁵⁹ a.g.e., ss. 3-4.

¹⁶⁰ <http://www.tesk.org.tr/tr/guncel/kredidestek/kosgebhizmet.pdf> , (Erişim Tarihi: 13.05.2017).

4.2. KOSGEB'in Organizasyon Yapısı

KOSGEB'i oluşturan idari organlar; Genel Kurul, İcra Komitesi ve Başkanlık şeklindedir.

KOSGEB Genel Kurulu;

- Başbakan'ın veya görevlendireceği bir bakanın başkanlığında,
- Ekonomi Bakanı, Maliye Bakanı, Milli Eğitim Bakanı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanı,
- Kalkınma Bakanlığı Müsteşarı, Hazine Müsteşarı, Ekonomi Bakanlığı Müsteşarı, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Müsteşarı,
- Yüksek Öğretim Kurulu'nca kuruluş tarihleri itibarıyla 2 yıl sürelerle ve sırayla tayin edilecek Teknik Üniversite Rektörlerinden biri,
- Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu Başkanı, Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanı, Türk Standartları Enstitüsü Başkanı,
- TOBB Yönetim Kurulu Başkanı, Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Başkanı, Makine Mühendisleri Odası Başkanı, Elektrik Mühendisleri Odası Başkanı, Kimya Mühendisleri Odası Başkanı, Metalurji Mühendisleri Odası Başkanı, İnşaat Mühendisleri Odası Başkanı, Mimarlar Odası Başkanı,
- Türkiye Esnaf ve Sanatkarlar Konfederasyonu Başkanı, Türkiye Esnaf ve Sanatkarlar Kefalet Kooperatifleri Birlikleri Merkez Birliği Genel Başkanı, Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği Yönetim Kurulu Başkanı, Türkiye Bankalar Birliği Başkanı,
- Türkiye Halk Bankası Genel Müdürü, Türkiye Kalkınma Bankası Genel Müdürü, Başbakanlıkça uygun görülecek diğer banka genel müdürleri,
- TOBB Genel Kurulu'nca seçilecek sanayi odası, ticaret odası ile ticaret ve sanayi odası yönetim kurulu başkanları arasından en az birer tane olmak üzere toplam 5 yönetim kurulu başkanı,
- Organize Sanayi Bölgeleri Üst Kuruluşu Başkanı, Türkiye Esnaf ve Sanatkarlar Konfederasyonu Genel Kurulunca belirlenecek 2 Birlik Başkanı, Madeni Eşya Sanatkarları Federasyonu Başkanı, Elektrik-Elektronik ve Benzeri Teknisyenleri Esnaf ve Sanatkarları Federasyonu Başkanı, Ağaç İşleri Federasyonu Başkanı, Türkiye Seyahat Acenteleri Birliği Başkanı ve

Türkiye Orta Ölçekli İşletmeler Serbest Meslek Mensupları ve Yöneticiler Vakfı Başkanı ve Genel Kurul gündemi dikkate alınarak Başbakan tarafından belirlenebilecek diğer bakanlar, kamu ve özel sektör temsilcilerinden oluşmaktadır.

Genel Kurul'un sorumluluğu ve görevi, Kalkınma Plan ve Programları ışığında, işletmelerin teknolojik gelişmelere ve serbest rekabet ortamına uyumunu sağlamak amacıyla, işletmelere ilişkin geliştirme ve destekleme kararlarının alınması, uygulamaların planlanması ve koordinasyonunun sağlanması bakımından tedbirler almak, düzenleyici emirler vermek, Başkanlığın yıllık faaliyet raporlarını incelemek, yıllık çalışma programı temellerini tespit etmek ve tavsiye ve önerilerde bulunmaktır.

KOSGEB İcra Komitesi;

- Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanı'nın başkanlığında,
- Kalkınma Bakanlığı Müsteşarı,
- Hazine Müsteşarı,
- Maliye Bakanlığı Müsteşarı,
- Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Müsteşarı,
- TOBB Yönetim Kurulu Başkanı,
- Türkiye Esnaf ve Sanatkarlar Konfederasyonu Başkanı,
- Genel Kurul'da temsil edilen Teknik Üniversite Rektörü,
- TÜBİTAK Başkanı,
- KOSGEB Başkanı'ndan oluşmaktadır.

İcra Komitesi'nin görevi, Genel Kurul'un belirlediği politikalar doğrultusunda KOBİ'lerin geliştirilmesi ve desteklenmesine ilişkin uygulama kararlarını almaktır.

Başkanlık ise, KOSGEB'in yürütme organı olup, Başkanlık birimleri ile KOSGEB Müdürlüklerinden oluşmaktadır.¹⁶¹

¹⁶¹ a.g.e., ss. 6-7.

4.3. KOSGEB'in Bütçesi

20/04/1990 tarih ve 20498 sayılı Resmi Gazete' de yayımlanan, 12/04/1990 tarihinde kabul edilen 3624 sayılı Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı Kurulması Hakkında Kanun'da KOSGEB'in Başkanlık bütçesini oluşturan gelirler aşağıdaki gibi belirlenmiştir;

- “1) Sanayi ve Ticaret Bakanlığı bütçesine konacak ödenekler,
- 2) 233 sayılı Kamu İktisadi Teşebbüsleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnameye tabi teşekkül, müessese ve bağlı ortaklıkların yıllık ve kurumlar vergisi matrahına esas kârlarının binde 1'i nispetinde ödeyecekleri aidatlar,
- 3) Sermayesinin yüzde 50'sinden fazlası kamu kurum ve kuruluşlarına ait bankaların kurumlar vergisine matrah olan yıllık kârlarının yüzde 2'si nispetinde ödeyecekleri aidatlar (4603 sayılı Kanuna tâbi bankalar hariç),
- 4) Türkiye Esnaf ve Sanatkârlar Konfederasyonunun yıllık gelirinin yüzde 2'si nispetinde ödeyeceği aidat,
- 5) Türkiye Ticaret, Sanayi, Deniz Ticaret Odaları ve Ticaret Borsaları Birliğinin yıllık gelirinin yüzde 2'si nispetinde ödeyeceği aidat,
- 6) Başkanlık tarafından verilecek hizmetler karşılığında alınacak ücretler,
- 7) Organize sanayi bölgeleri müteşebbis heyetlerince yapılan arsa satış hasılatlarının yüzde 1'i oranında ayrılacak pay,
- 8) Dış kaynaklardan sağlanan krediler,
- 9) Başkanlığa yapılacak bağış ve yardımlar ile Başkanlığın sahip olduğu mal ve haklardan kaynaklanan sair gelir.

Başkanlık bütçesine kaynak teşkil eden ilgili kuruluşların aidatları bir önceki yıla ait kâr miktarlarına göre, her yıl mayıs ve ekim aylarında olmak üzere iki taksit halinde, ilgili kuruluşlarca Başkanlığın kamu bankalarının birisinde açtırdığı hesabına yatırılır. Ödenen aidatlar, bu kurum ve kuruluşlarca matrah hesabına gider olarak kaydedilir.

Başkanlık bütçesinin gelirleriyle ilgili alacaklar, 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre tahsil olunur.

Başkanlık bütçesinin gelir, gider ve muhasebesine ilişkin usul ve esaslar Maliye Bakanlığının uygun görüşü alınarak Sanayi ve Ticaret Bakanlığınca çıkarılacak bir yönetmelikle düzenlenir.”

4.4. KOSGEB’in Hedef Kitlesi

KOSGEB hedef kitlesini;

- 250 kişiden az yıllık çalışan istihdam eden,
- Yıllık net satış hasılatı veya mali bilançosundan herhangi biri 40 milyon Türk Lirası’nı geçmeyen,
- 18 Eylül 2009 tarih ve 27353 sayılı Resmi Gazete’ de yayımlanan (2009/15431 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı) “KOSGEB Tarafından Verilecek Hizmetler ve Desteklerden Yararlanacak Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelere İlişkin Sektörel ve Bölgesel Önceliklerin Belirlenmesi Hakkındaki Karar” ile belirlenen sektörlerde faaliyetini sürdüren KOBİ ve girişimcilerden meydana gelmektedir.

KOSGEB’ e göre işletmelerin büyüklüklerine göre sınıflandırılmasında göz önünde bulundurulmuş kriterler, 18 Kasım 2005 tarih ve 25997 sayılı Resmi Gazete’ de yayımlanan “KOBİ’lerin Tanımı, Nitelikleri ve Sınıflandırılması Hakkında Yönetmelik” te belirlenmiştir. 4 Kasım 2012 tarih ve 28457 sayılı Resmi Gazete’ de yayımlanan “Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin Tanımı, Nitelikleri ve Sınıflandırılması Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik” ile de ilgili kriterlerde değişiklik yapılmıştır. Bu kriterlere göre işletmeler; “mikro”, “küçük” ve “orta” ölçekli olmak üzere sınıflandırılmaktadır.¹⁶²

¹⁶² a.g.e., ss. 9-10.

4.5. KOSGEB Desteklerine Genel Bakış

4.5.1. KOSGEB Desteklerinin Yasal Dayanakları

KOSGEB tarafından KOBİ'lere uygulanacak destekler aşağıdaki Bakanlar Kurulu Kararları ve Yönetmelikler ile belirlenmiştir;

1. KOSGEB Destekleri İle İlgili Bakanlar Kurulu Kararları:
 - a) 04/05/2004 tarih ve 25452 sayılı Resmi Gazete' de yayımlanan 22/03/2004 tarih ve 2004/7131 sayılı KOSGEB KOBİ Kredi Faiz Destekleri Hakkında Bakanlar Kurulu Kararı
 - b) 26/04/2008 tarih ve 26858 sayılı Resmi Gazete' de yayımlanan 21/04/2008 tarih ve 2008/13524 sayılı KOSGEB KOBİ Kredi Faiz Destekleri Hakkında Bakanlar Kurulu Kararı
 - c) 18/09/2009 tarih ve 27353 sayılı Resmi Gazete' de yayımlanan 05/08/2009 tarih ve 2009/15431 sayılı KOSGEB Tarafından Verilecek Hizmetler ve Desteklerden Yararlanacak KOBİ'lere İlişkin Sektörel ve Bölgesel Önceliklerin Belirlenmesi Hakkında Bakanlar Kurulu Kararı
2. KOSGEB Destek Programları Yönetmelikleri:
 - a) 28/12/2016 tarih ve 29932 sayılı Resmi Gazete' de yayımlanan KOSGEB Destek Programları Yönetmeliği
 - b) 19/09/2009 tarih ve 27354 sayılı Resmi Gazete' de yayımlanan KOSGEB Kredi Faiz Destekleri Yönetmeliği.¹⁶³

KOSGEB tarafından verilecek hizmet ve desteklerden yararlandırılacak Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin sektörleri aşağıdaki gibi sıralanmaktadır;

- Madencilik ve taş ocakçılığı,
- İmalat,
- Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı,
- Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri,

¹⁶³ <http://www.kosgeb.gov.tr/site/tr/genel/detay/5560/mevzuat> , (Erişim Tarihi: 12.03.2017).

- İnşaat,
- Toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı,
- Ulaştırma ve depolama,
- Konaklama ve yiyecek hizmetleri faaliyetleri,*
- Bilgi ve iletişim,**
- Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler,
- İdari ve destek hizmet faaliyetleri,
- Kültür, sanat, eğlence, dinlenme ve spor,
- Diğer hizmet faaliyetleri.***

4.5.2. KOSGEB Destekleri

4.5.2.1. KOSGEB Girişimcilik Destek Programı

KOSGEB' in uyguladığı Girişimcilik Destek Programı'nın amaçları; girişimciliğin desteklenmesi, girişimciliğin yaygınlaştırılması, başarılı işletmelerin kurulması şeklinde özetlenebilmektedir.

Programdan faydalanabilecek hedef kitle; KOBİ'ler, girişimciler ve işletici kuruluşlar yani İş Geliştirme Merkezi'ni yönetmek üzere kurulan tüzel kişiler olarak belirlenmiştir.

* 26/02/2016 tarih ve 29636 sayılı Resmi Gazete' de yayımlanan 2016/8425 sayılı KOSGEB Tarafından Verilecek Hizmetler ve Desteklerden Yararlanacak Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelere İlişkin Sektörel ve Bölgesel Önceliklerin Belirlenmesi Hakkında Kararda Değişiklik Yapılmasına Dair Bakanlar Kurulu Kararı ile eklenmiştir.

** 26/02/2016 tarih ve 29636 sayılı Resmi Gazete' de yayımlanan 2016/8425 sayılı KOSGEB Tarafından Verilecek Hizmetler ve Desteklerden Yararlanacak Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelere İlişkin Sektörel ve Bölgesel Önceliklerin Belirlenmesi Hakkında Kararda Değişiklik Yapılmasına Dair Bakanlar Kurulu Kararı ile eklenmiştir.

*** 26/02/2016 tarih ve 29636 sayılı Resmi Gazete 'de yayımlanan 2016/8425 sayılı KOSGEB Tarafından Verilecek Hizmetler ve Desteklerden Yararlanacak Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelere İlişkin Sektörel ve Bölgesel Önceliklerin Belirlenmesi Hakkında Kararda Değişiklik Yapılmasına Dair Bakanlar Kurulu Kararı ile eklenmiştir.

KOSGEB' in uyguladığı söz konusu programın kapsamında aşağıda belirtilecek başlıklar yer almaktadır:

4.5.2.1.1. KOSGEB Uygulamalı Girişimcilik Eğitimi

Uygulamalı Girişimcilik Eğitimleri, Türkiye'de girişimcilik kültürünün yaygınlaştırılması ve başarılı işletmelerin meydana gelmesi genel amacına binaen; girişimcilerin iş kurma ve yürütme hususlarında bilgi ve beceri sahibi olmaları, bu süreçte kendi rol ve sorumlulukları hakkında farkındalığa sahip olmaları ve kendi iş fikirlerine yönelik iş planı hazırlayabilecek bilgi ve deneyime haiz olmaları amacıyla düzenlenmektedir.

Bu eğitimler; KOSGEB birimleri tarafında düzenlenmekte olup, ulusal veya uluslararası projeler kapsamında, KOSGEB tarafından yürütülmekte olan, KOSGEB ile işbirliği içerisinde çeşitli kurum ve kuruluşlar tarafından düzenlenen eğitimler ve üniversiteler tarafından örgün eğitim kapsamında verilen girişimcilik dersleridir.

Uygulamalı Girişimcilik Eğitimleri; en az 32 saat süren, genel katılıma açık ve ücretsiz verilen eğitimlerdir.

4.5.2.1.2. KOSGEB Yeni Girişimci Desteği

Yeni Girişimci Desteği' nden Uygulamalı Girişimcilik Eğitimini tamamlayan ya da İş Geliştirme Merkezi (İŞGEM)' de yer alacak girişimciler yararlanabilmektedir.

Girişimcinin başvuru tarihi itibariyle son bir yıl içerisinde aynı faaliyet konusunda (Güncel NACE 'ye göre) şahıs işletmesinin bulunmaması gerekmektedir. Ayrıca girişimcinin tüzel kişi statüsünde kurulmuş herhangi bir işletmede % 50 'den fazla ortaklığının olmaması gerekmektedir.

Söz konusu destekten yararlanacak işletme, Türk Ticaret Kanunu' nda tanımlı gerçek veya tüzel kişi statüsünde olmalıdır.

Girişimcinin destek aşamasında; başka bir işletme/kurum/kuruluştaki SGK hükümlerine tabi olarak çalışmaması gerekmektedir.¹⁶⁴

Tablo 11. KOSGEB Yeni Girişimci Desteği Unsurları, Üst Limiti, Oranları

DESTEK UNSURU		ÜST LİMİT (TL)	DESTEK ORANI (%) (1. ve 2. Bölge)	DESTEK ORANI (%) (3., 4., 5. ve 6. Bölge)
İşletme Kuruluş Desteği	Geri Ödemesiz	2.000	60 Kadın Girişimci, Gazi, Birinci derecede şehit yakını veya Engelli Girişimciye % 80 uygulanır.	70 Kadın Girişimci, Gazi, Birinci derecede şehit yakını veya Engelli Girişimciye % 90 uygulanır.
Kuruluş Dönemi Makine, Teçizat, Ofis Donanım ve Yazılım Desteği		18.000		
İşletme Giderleri Desteği		30.000		
Geri Ödemesiz Destekler Toplamı		50.000		
Sabit Yatırım Desteği	Geri Ödemeli	100.000		

Kaynak: <http://www.kosgeb.gov.tr/site/tr/genel/detay/1231/girisimcilik-destek-programi> , (Erişim Tarihi: 14.03.2017).

4.5.2.1.3. KOSGEB İş Geliştirme Merkezi (İŞGEM) Desteği

KOBİ'lere işletme geliştirme koçluğu, destek ağlarına ulaşım, finans kaynaklarına erişim imkanı, uygun koşullarda iş yeri mekanı, ortak ofis ekipmanı ve ofis hizmetleri sunmak amacıyla kurulacak bir İŞGEM'in, kuruluş ve işletme giderlerine destek sağlanmaktadır.

İŞGEM desteklerinden; Belediyeler, Yüksek Öğrenim Kurumları, Özel İdareler, Meslek Kuruluşları, İnkübatörler* faydalanabilmektedir.

¹⁶⁴ <http://www.kosgeb.gov.tr/site/tr/genel/detay/1231/girisimcilik-destek-programi> , (Erişim Tarihi: 14.03.2017).

* (İşletme) İnkübatörü; yeni ve başlangıç aşamasında olan bir işletmenin yönetim eğitimi veya ofis alanı gibi hizmetleri sunarak gelişmesine destek olan işletmedir.

Tablo 12. KOSGEB İŞGEM Destek Unsurları, Üst Limiti, Oranları

		ÜST LİMİT (TL)	DESTEK ORANI (%) (1. ve 2. Bölge)	DESTEK ORANI (%) (3., 4., 5. ve 6. Bölge)
İşletme Kuruluş Desteği	Geri Ödemesiz	2.000	60 Kadın Girişimci, Gazi, Birinci derecede şehit yakını veya Engelli Girişimciye % 80 uygulanır.	70 Kadın Girişimci, Gazi, Birinci derecede şehit yakını veya Engelli Girişimciye % 90 uygulanır.
Kuruluş Dönemi Makine, Techizat, Ofis Donanım ve Yazılım Desteği		18.000		
İşletme Giderleri Desteği		30.000		
Geri Ödemesiz Destekler Toplamı		50.000		
Sabit Yatırım Desteği	Geri Ödemeli	100.000		

Kaynak: <http://www.kosgeb.gov.tr/site/tr/genel/detay/1231/girisimcilik-destek-programi> , (Erişim Tarihi: 16.03.2017).

Yukarıda Tablo 12’ te görüldüğü üzere İŞGEM destekleri; Kuruluş Desteği ve İşletme Desteği olarak ikiye ayrılmaktadır. Kuruluş desteği süresi en fazla 18 ay ile sınırlı olup, İşletme desteği süresi en fazla 36 ay’ dır.¹⁶⁵

4.5.2.1.4. KOSGEB İş Planı Ödülü

Yüksek Öğretim Kurumları tarafından örgün eğitim kapsamında verilen “Girişimcilik” dersini alan öğrenciler arasında İş Planı Ödülü Yarışması düzenlenmektedir. Bu organizasyon kapsamında İş Planı Ödülünden yararlanmak isteyen üniversite KOSGEB’ e başvurmaktadır.

İş planları ilk üç dereceye girmiş olan öğrencilere, en fazla 24 ay içinde işini kurmuş olmaları kaydı ile; 1. ‘ye 15.000 TL, 2. ‘ye 10.000 TL, 3. ‘ye 5.000 TL ödül verilmektedir.¹⁶⁶

¹⁶⁵ a.g.e., (Erişim Tarihi: 16.03.2017).

¹⁶⁶ a.g.e., (Erişim Tarihi: 17.03.2017)

4.5.2.2. KOSGEB Genel Destek Programı

Proje hazırlama kapasitesi düşük KOBİ'lerin mevcut KOSGEB desteklerinden faydalanması amacıyla organize edilmiş bir programdır.

KOBİ'lerin kaliteli ve verimli mal ve hizmet üretmelerinin sağlanması, rekabet güçlerini ve seviyelerini yükseltmek amacıyla genel işletme geliştirme faaliyetlerinin teşvik edilmesi, yurtiçi ve yurtdışı pazar paylarını artırmak amacıyla tanıtım ve pazarlama faaliyetlerinin geliştirilmesi için Genel Destek Programı yürürlüğe konmuştur.

Tablo 13. KOSGEB Genel Destek Programları Destek Unsurları, Üst Limitleri, Oranları

	GENEL DESTEK PROGRAMI DESTEKLERİ	DESTEK ÜST LİMİTİ (TL)	DESTEK ORANI (%)		
			1. Bölge	2., 3., 4. Bölgeler	5. ve 6. Bölgeler
1	Yurt İçi Fuar Desteği	45.000	50%	60%	70%
2	Yurt Dışı İş Gezisi Desteği	20.000			
3	Tanıtım Desteği	25.000			
4	Eşleştirme Desteği	30.000			
5	Nitelikli Eleman İstihdam Desteği	50.000			
6	Danışmanlık Desteği	22.500			
7	Eğitim Desteği	20.000			
8	Enerji Verimliliği Desteği	75.000			
9	Tasarım Desteği	22.500			
10	Sınai Mülkiyet Hakları Desteği	30.000			
11	Belgelendirme Desteği	30.000			
12	Test, Analiz ve Kalibrasyon Desteği	30.000			
13	Bağımsız Denetim Desteği	15.000			
14	Gönüllü Uzmanlık Desteği	15.000			
15	Lojistik Desteği	40.000			

Kaynak: <http://www.kosgeb.gov.tr/site/tr/genel/detay/1230/genel-destek-programi> , (Erişim Tarihi: 17.03.2017).

Yukarıdaki Tablo 13'te görüldüğü üzere; KOSGEB Genel Destek Programı Destekleri 15' ayrılmaktadır. Bunlar; yurt içi fuar desteği, yurt dışı iş gezisi desteği, tanıtım desteği, eşleştirme desteği, nitelikli eleman istihdam desteği, danışmanlık desteği, eğitim desteği, enerji verimliliği desteği, tasarım desteği, sınai mülkiyet hakları desteği, belgelendirme desteği, test, analiz ve kalibrasyon desteği, bağımsız denetim desteği, gönüllü uzmanlık desteği, lojistik desteği şeklindedir.

KOSGEB KOBİ ve Girişimcilik Ödülleri kapsamında her yıl belirlenen finale kalmaya hak kazanacaklar, KOSGEB tarafından düzenlenen Yurtdışı İş Gezisi Programı'ndan bir defaya mahsus olmak üzere üst limitler dikkate alınmadan %100 oranında desteklenmektedir. Ayrıca Türk Standartları Entitüsü ve Türk Patent ve Marka Kurumu'ndan alınacak belgeler, bölge farkı aranmaksızın % 100 oranında desteklenmektedir.¹⁶⁷

4.5.2.3. KOSGEB İşbirliği Güçbirliği Destek Programı

KOSGEB'in uygulamaya koyduğu İşbirliği Güçbirliği Destek Programında; KOBİ'lerin işbirliği-güçbirliği anlayışıyla bir araya gelerek; ortak tedarik, ortak tasarım, ortak pazarlama, ortak laboratuvar, ortak imalat, ortak hizmet sunumu ve benzeri konular ile Orta-Yüksek ve Yüksek Teknoloji alanlarında hazırlayacakları ortak imalata yönelik işbirliği-güçbirliği projelerinin desteklenmesi amaçlanmaktadır.

İşbirliği-Güçbirliği Ortaklık modellerine dahil olacak proje ortağı işletmelerin; mevcudiyetlerini koruyarak kurulacak işletici kuruluşa ortak olmaları, bir kısmının ya da tamamının kendilerini feshederek kurulacak işletici kuruluşa dâhil olmaları veya söz konusu bu işletmelerin bir kısmının kendilerini feshederek ortaklardan birinin bünyesinde birleşmesi gerekmektedir. Ayrıca, proje başvurusunda, işbirliği-güçbirliği amacı ile en az 5 işletmenin bir araya gelmesi koşulu aranmaktadır. Projenin, Orta-Yüksek ve Yüksek Teknoloji alanlarında gerçekleştirilecek olması durumunda ise en az 3 işletmenin bir araya gelmesi yeterli olabilecektir.

¹⁶⁷ <http://www.kosgeb.gov.tr/site/tr/genel/detay/1230/genel-destek-programi> , (Erişim Tarihi: 17.03.2017)

Söz konusu destek programı kapsamında desteklenecek proje konuları aşağıdaki gibi özetlenebilmektedir;

- Hammadde, ara mamul, mamul, lojistik ve diğer hizmetleri daha hızlı ve ucuz temin edebilmeleri amacıyla ortak tedarik,
- Üretim ve hizmet kapasitelerini, çeşitlerini, verimliliğini ve kalitelerini artırmak amacıyla ortak imalat ve hizmet sunumu,
- Ürün ve hizmet kalitelerini yükseltmek, ulusal ve uluslararası pazar paylarını artırmak, marka imajı oluşturmak, uluslararası pazarın ihtiyaçlarına cevap vermeleri amacıyla ortak pazarlama,
- Ürün ve hizmet standartlarını geliştirmeleri amacıyla ortak laboratuvar,
- Müşteri istekleri ve pazarın talebi doğrultusunda ürün ve hizmet geliştirmeleri, ürettikleri ürün ve hizmetleri yeni pazarlara sunmaları amacıyla ortak tasarım,
- Yukarıda bahsedilen alanlarda ortak sorunlara ortak çözümler getiren, maliyet düşürücü ve rekabet avantajı sağlayıcı nitelikteki projeler ile Orta-Yüksek ve Yüksek Teknoloji Alanlarında ortak imalata yönelik gerçekleştirilecek İşbirliği-Güçbirliği Projeleri işletici kuruluş niteliğinde kabul edilerek desteklenmektedir.¹⁶⁸

İşbirliği Güçbirliği Destek Programı kapsamında uygulanacak projeye konu, satın alınacak olan makine ve teçhizatın; Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı' nca 13/09/2014 tarih ve 29118 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Sanayi ve Ticaret Bakanlığı Sanayi Genel Müdürlüğü (SGM) 2014/35 sayılı Yerli Malı Tebliği'ne uygun olarak alınmış yerli malı belgesi ile ayırt edilmesi durumunda aşağıda Tablo 14' teki destek oranlarına % 15 eklenmektedir.¹⁶⁹

KOSGEB İşbirliği Güçbirliği Destek Programı kapsamında verilen destekler için; proje süresi, (geri ödemeli ve geri ödemesiz şekilde) destek üst limitleri ve proje destek oranları aşağıda Tablo 14'te verilmiştir.

¹⁶⁸ <http://www.kosgeb.gov.tr/site/tr/genel/detay/1228/isbirligi-gucbirligi-destek-programi> , (Erişim Tarihi: 17.03.2017).

¹⁶⁹ a.g.e., (Erişim Tarihi: 19.03.2017).

Tablo 14. KOSGEB İşbirliği Güçbirliği Destek Programı Program ve Proje Limitleri

Proje Süresi	6-24 ay (+ 12 ay)
Destek Üst Limiti	1.000.000 TL = 300.000 TL (Geri Ödemesiz) + 700.000 TL (Geri Ödemeli) 1.500.000 TL (Orta - Yüksek ve Yüksek Teknoloji Alanlarındaki Ortak İmalata Yönelik Projeler için) = 300.000 TL (Geri Ödemesiz) + 1.200.000 TL (Geri Ödemeli)
Proje Destek Oranı	1. Bölgede % 50, 2.,3.,4. Bölgelerde % 60, 5. ve 6. Bölgelerde % 70

Kaynak: <http://www.kosgeb.gov.tr/site/tr/genel/detay/1228/isbirligi-gucbirligi-destek-programi> , (Erişim Tarihi: 19.03.2017).

4.5.2.4. KOSGEB KOBİ Proje Destek Programı

KOBİ Proje Destek Programı kapsamında, işletmelerin; üretim, yönetim-organizasyon, pazarlama, dış ticaret, insan kaynakları, mali işler ve finans, bilgi yönetimi ve bunlarla alakalı konularda sunacakları projeler desteklenmektedir.

Bu destek programı kapsamında desteklenecek proje giderlerine Kurul karar vermektedir. Fakat, arsa, bina, inşaat, tadilat, tefrişat ve benzeri, taşıt aracı, vergi, resim ve harçlar, sosyal güvenlik primleri, haberleşme giderleri, proje ile ilgili olmayan personel giderleri, enerji ve su giderleri, kira giderleri, finansman giderleri, proje ile ilişkilendirilmemiş diğer maliyetler desteklenmemektedir.

KOBİ Projesi Destek Programı kapsamında desteklenecek proje içindeki, destek sağlanması uygun görülen gider gruplarının toplamı Kurul tarafından belirlenmekte ve sabitlenmektedir. Her bir proje gider grubunun desteklemeye esas miktarı; makine-teçhizat, hammadde, malzeme için sabitlenen toplam tutarın % 10'unu ve personel, yazılım ve hizmet/diğer gider gruplarının her biri için % 40'ını geçmeyecek şekilde belirlenmektedir. Proje bütçe gerçekleşmesindeki değişiklikler bu miktarları değiştirmemektedir.

Tablo 15. KOSGEB KOBİ Proje Destek Programı Program ve Proje Limitleri

Program Süresi	3 Yıl
Proje Süresi	6-24 ay (+ 12 ay)
Destek Üst Limiti	150.000 TL
Proje Destek Oranı	1. ve 2. Bölgelerde % 50; 3.,4., 5. ve 6. Bölgelerde % 60

Kaynak: <http://www.kosgeb.gov.tr/site/tr/genel/detay/1226/kobi-proje-destek-programi> , (Erişim Tarihi: 19.03.2017).

KOSGEB KOBİ Proje Destek Programının ortaya çıkış nedeni; işletmelere has problemlerin işletmeler tarafından projelendirildiği ve projelendirilen maliyetlerin desteklenebildiği bir programa ihtiyaç duyulması, KOBİ'lerde proje kültürü ve bilincinin oluşturulması, işletmelerin proje yapabilme kapasitelerinin artırılması ve esnek destekleme sistemine ihtiyaç duyulmasıdır.¹⁷⁰

4.5.2.5. KOSGEB KOBİGEL - KOBİ Gelişim Destek Programı

KOBİGEL Destek Programı; ülkenin ulusal ve uluslararası amaç ve hedefleri ışığında, küçük ve orta ölçekli işletmelerin, ekonomideki paylarının ve etkinliklerinin arttırılması ve KOBİ'lerin rekabet güçlerinin ve sağladıkları katma değerini yükseltilmesi amacıyla hazırlayacakları projeleri destekleyen bir programdır.

KOBİGEL Destek Programı kapsamında desteklenecek proje giderleri; Proje Teklif Çağrısında belirlenmekte ve belirlenen hususlar dahilinde desteklenecek proje giderlerine Kurul karar vermektedir. Fakat; gayrimenkul alım, bina inşaat, tefrişat, taşıt aracı alım ve kiralama, proje ile ilişkilendirilmemiş personel giderleri ve diğer maliyetler ile vergi, resim ve harçlar, sosyal güvenlik primleri desteklenmemektedir.

Proje kapsamında personel giderleri, net ücret (asgari geçim indirimi, ikramiye, prim vb. ek ödemeler hariç) üzerinden desteklenmektedir.

¹⁷⁰ <http://www.kosgeb.gov.tr/site/tr/genel/detay/1226/kobi-proje-destek-programi> , (Erişim Tarihi: 19.03.2017).

KOBİGEL Destek Projesi kapsamında desteklenmesi uygun görülen gider grupları toplamı ile destek türleri, Proje Teklif Çağrısında belirlenen üst limit, oran ve varsa gider kısıtlarını geçmeyecek şekilde Kurul tarafından belirlenmektedir.¹⁷¹

Aşağıda Tablo 16’ da belirlenen; KOBİGEL Destek Programı destek unsurları, Proje Teklif Çağrısı özelinde konunun özelliği dikkate alınarak değişiklik arz edecektir.

Tablo 16. KOSGEB KOBİGEL – Kobi Gelişim Destek Programı Program ve Proje Limitleri

Proje Süresi	En az 6 en fazla 36 ay (+ 6 ay)
Destek Üst Limiti	Geri Ödemesiz Destek - En Fazla 300.000 TL Ödemeli Destek - En Fazla 700.000 TL
Proje Destek Oranı	1. ve 2. Bölgelerde en fazla % 60; 3.,4., 5. ve 6. Bölgelerde en fazla % 80

Kaynak: <http://www.kosgeb.gov.tr/site/tr/genel/detay/3288/kobigel-kobi-gelisim-destek-programi> , (Erişim Tarihi: 19.03.2017).

4.5.2.6. KOSGEB AR-GE, İnovasyon ve Endüstriyel Uygulama Destek Programı

AR-GE, İnovasyon ve Endüstriyel Uygulama Destek Programları aşağıdaki gibi ikiye ayrılmaktadır;

- AR-GE ve İnovasyon Programı
- Endüstriyel Uygulama Programı.¹⁷²

Aşağıda Tablo 17’ de görülen; AR-GE ve İnovasyon Programı kapsamında verilen geri ödemeli ve geri ödemesiz destekler, Makine-Teçhizat, Donanım, Hammadde, Yazılım ve Hizmet Alımı Giderleri Desteği ile Endüstriyel Uygulama Programı kapsamında verilen geri ödemeli ve geri ödemesiz Makine-Teçhizat, Donanım, Sarf Malzemesi, Yazılım ve Tasarım Giderleri Desteği’ ne bazı eklemeler yapılmaktadır.

¹⁷¹ <http://www.kosgeb.gov.tr/site/tr/genel/detay/3288/kobigel-kobi-gelisim-destek-programi> , (Erişim Tarihi: 19.03.2017).

¹⁷² <http://www.kosgeb.gov.tr/site/tr/genel/detay/1229/arge-inovasyon-ve-endustriyel-uygulama-destek-programi> , (Erişim Tarihi: 19.03.2017).

Tablo 17. KOSGEB AR-GE, İnovasyon ve Endüstriyel Uygulama Destek Programı Destek Unsurları, Destek Üst Limitleri ve Destek Oranları

AR-GE, İNOVASYON VE ENDÜSTRİYEL UYGULAMA DESTEK PROGRAMI		Destek Üst Limiti (TL)	Destek Oranı (%)
AR-GE ve İnovasyon Programı			
İşlik Desteği		İşliklerden bedel alınmaz.	
Kira Desteği		30.000 (Teknopark içi) 24.000 (Teknopark dışı)	75
Makine-Teçhizat, Donanım, Hammadde, Yazılım ve Hizmet Alımı Giderleri Desteği		150.000	75
Makine-Teçhizat, Donanım, Hammadde, Yazılım ve Hizmet Alımı Giderleri Desteği (Geri Ödemeli)		300.000	75
Personel Gideri Desteği		150.000	75
Başlangıç Sermayesi Desteği		20.000	100
Proje Geliştirme Desteği	Proje Danışmanlık Desteği	25.000	75
	Eğitim Desteği	10.000	
	Sınai ve Fikri Mülkiyet Hakları Desteği	20.000	
	Proje Tanıtım Desteği	5.000	
	Yurtiçi - yurtdışı Kongre/Konferans/Fuar Ziyareti/Teknolojik İşbirliği Ziyareti Desteği	15.000	
	Test, Analiz, Belgelendirme Desteği	25.000	
Endüstriyel Uygulama Programı			
Kira Desteği		18.000	75
Makine-Teçhizat, Donanım, Sarf Malzemesi, Yazılım ve Tasarım Giderleri Desteği		150.000	75
Makine-Teçhizat, Donanım, Sarf Malzemesi, Yazılım ve Tasarım Gider Desteği (Geri Ödemeli)		500.000	75
Personel Gideri Desteği		150.000	75

Kaynak: <http://www.kosgeb.gov.tr/site/tr/genel/detay/1229/arge-inovasyon-ve-endustriyel-uygulama-destek-programi> , (Erişim Tarihi: 19.03.2017).

Yukarıda Tablo 17'deki desteklere gerçekleştirilecek söz konusu eklemeler; Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığınca 13/09/2014 tarih ve 29118 sayılı Resmi Gazete'de

yayımlanan SGM 2014/35 sayılı Yerli Malı Tebliği'ne uygun olarak alınmış yerli malı belgesi ile ayırt edilmesi durumunda, destek oranlarına % 15 eklenmesi şeklinde olmaktadır.¹⁷³

4.5.2.6.1. KOSGEB AR-GE ve İnovasyon Programı

AR-GE ve İnovasyon Programının kapsamı; bilim ve teknolojiye dayanan yeni fikir ve buluşlara sahip küçük ve orta ölçekli işletmeler ile girişimcilerin geliştirilmesi, yeni ürün, yeni süreç, bilgi ve/veya hizmet üretilmesi hususlarında devam edilen projelerin KOSGEB tarafından desteklenmesinden oluşmaktadır.¹⁷⁴

4.5.2.6.2. KOSGEB Endüstriyel Uygulama Programı

Endüstriyel Uygulama Programı kapsamı; yeni bir ürün/hizmetin; üretilmesi, kalitesinin artırılması, maliyet düşürücü nitelikte yeni tekniklerin uygulamaya alınması, ürün veya süreçlerinin pazara uygun şekilde ticarileştirilmesi hedefiyle oluşturulan projelerin KOSGEB tarafından desteklenmesinden oluşmaktadır.¹⁷⁵

4.5.2.7. KOSGEB TEKNOPAZAR - Teknolojik Ürün Tanıtım ve Pazarlama Destek Programı

TEKNOPAZAR Destek Programı; teknoloji Tabanlı KOBİ'lerin uluslararası pazarlarda rekabet güçlerinin artırılması, AR-GE ve İnovasyon projelerinin sonuçlarının ticarileştirilmesine yönelik destek mekanizmalarına ihtiyaç duyulması, teknolojik ürüne yönelik tanıtım ve pazarlama faaliyetlerinin desteklenmesi amacıyla uygulamaya alınmıştır.

¹⁷³ <http://www.kosgeb.gov.tr/site/tr/genel/detay/1229/arge-inovasyon-ve-endustriyel-uygulama-destek-programi> , (Erişim Tarihi: 19.03.2017).

¹⁷⁴ <http://www.kosgeb.gov.tr/site/tr/genel/detay/5797/arge-ve-inovasyon-programi> , (Erişim Tarihi: 19.03.2017).

¹⁷⁵ <http://www.kosgeb.gov.tr/site/tr/genel/detay/5798/endustriyel-uygulama-programi> , (Erişim Tarihi: 19.03.2017).

TEKNOPAZAR Destek Programı süresi 12 ay'dır. Bu program kapsamında destek üst limiti tutarı geri ödemesiz olacak şekilde; yurt dışındaki tanıtım ve pazarlama faaliyetleri için 100.000 TL, yurt içindeki tanıtım ve pazarlama faaliyetleri için ise 50.000 TL olarak toplam 150.000 TL belirlenmiştir.

TEKNOPAZAR Destek Programı kapsamında uygulanacak desteklerin oranı tüm bölgelerde (1., 2., 3., 4., 5., 6. bölgeler) % 100 olarak uygulanmaktadır.

TEKNOPAZAR Destek Programı' na başvuran işletmelerin aşağıdaki şartları taşıyor olması beklenmektedir;

- AR-GE, yenilik veya tasarım projesi kamu kaynakları ile desteklenerek başarıyla tamamlanan projelerin sonucunda ortaya çıkmış teknolojik ürün/prototipe sahip veya kullanım hakkını sözleşme ile hak sahibinden devralmış işletmeler olmaları,
- Patent belgesi ile koruma altına alınmış teknolojik ürün/prototipe sahip veya patent hakkını Türk Patent Enstitüsü nezdinde devralmış işletmeler olmaları,
- Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından verilen Teknolojik Ürün (TÜR) Deneyim Belgesine sahip işletmeler olmalarıdır.¹⁷⁶

4.5.2.8. KOSGEB Uluslararası Kuluçka Merkezi ve Hızlandırıcı Destek Programı

Uluslararası Kuluçka Merkezi ve Hızlandırıcı Destek Programının amacı; AR-GE ve inovasyon faaliyetlerinin ülkemizde gerçekleştirildiği teknolojik ürünlerin, uluslararası pazarlarda yer alması, ihracatın artırılması, yerli teknoloji yoğun başlangıç işletmelerinin gelişmiş girişimcilik ekosistemleri içerisinde yer alması için uluslararası kuluçka merkezlerinin kurulması ve işletmelerin hızlandırma programlarına katılmasını desteklemektir.

Söz konusu program iki alt programdan oluşmaktadır;

¹⁷⁶ <http://www.kosgeb.gov.tr/site/tr/genel/detay/5804/teknopazar-teknolojik-urun-tanitimi-ve-pazarlama-destek-programi> , (Erişim Tarihi: 19.03.2017).

- 1) Uluslararası Kuluçka Merkezi Kurma Programı
- 2) Uluslararası Hızlandırıcı Program

4.5.2.8.1. KOSGEB Uluslararası Kuluçka Merkezi Kurma Programı

Uluslararası Kuluçka Merkezi* Kurma Programından; üniversiteler, üniversitelerin bu amaçla kurulmuş iştirakleri ve teknoloji geliştirme bölgesi yönetici şirketleri tek başına ya da konsorsiyum olarak başvuru yapmaları durumunda faydalanabilmektedir.¹⁷⁷

Tablo 18. KOSGEB Uluslararası Kuluçka Merkezi Kurma Programı Süresi, Destek Üst Limitleri ve Destek Oranı

Proje Süresi	5 yıl
Destek Üst Limiti	Kuruluş ve Donanım Desteği kapsamında 100.000 ABD Doları Operasyonel Giderler Desteği kapsamında 3.750.000 ABD Doları
Proje Destek Oranı	1. ve 2. yıl %80, 3., 4. ve 5. yıl %60

Kaynak: <http://www.kosgeb.gov.tr/site/tr/genel/detay/1235/uluslararasi-kulucka-merkezi-ve-hizlandirici-destek-programi> , (Erişim Tarihi: 19.03.2017).

4.5.2.8.2. KOSGEB Uluslararası Hızlandırıcı Programı

Uluslararası Hızlandırıcı Programı'ndan Küçük ve Orta Ölçekli işletmeler faydalanabilmekte olup, programın süresi 3 yıl, destek üst limiti 60.000 ABD Doları, destek oranı da % 80 olarak belirlenmiştir.¹⁷⁸

¹⁷⁷ <http://www.kosgeb.gov.tr/site/tr/genel/detay/1235/uluslararasi-kulucka-merkezi-ve-hizlandirici-destek-programi> , (Erişim Tarihi: 19.03.2017).

* **(Ön) Kuluçka Merkezi;** yeni iş fikri sahiplerine yol göstericilik desteği verilerek, iş fikirlerinin test edilerek, söz konusu girişimcilerin faaliyetlerine danışmanlık ve eğitim imkanları sağlanan merkezlerdir.

¹⁷⁸ <http://www.kosgeb.gov.tr/site/tr/genel/detay/1235/uluslararasi-kulucka-merkezi-ve-hizlandirici-destek-programi> , (Erişim Tarihi: 19.03.2017).

4.5.2.9. KOSGEB Gelişen İşletmeler Piyasası KOBİ Destek Programı

Gelişen İşletmeler Piyasası (GİP) KOBİ Destek Programı; gelişme ve büyüme potansiyeline sahip küçük ve orta ölçekli işletmelerin, Borsa İstanbul (BİST) GİP' te işlem görmesinin sağlanabilmesi ve Sermaye piyasalarından fon temin edilmesine olanak sağlanabilmesi amacıyla uygulamaya koyulmuştur.

GİP' te işlem görmek isteyen KOBİ' lerin söz konusu program kapsamında halka açılması sürecinde aşağıdaki hususlarda KOSGEB tarafından geri ödemesiz destek sağlanabilmektedir;

- Piyasa danışmanı danışmanlık hizmet bedeli,
- Bağımsız denetim hizmeti bedeli,
- Sermaye Piyasası Kurulu (SPK) kurul kaydına alma ücreti,
- BİST Listesine kabul ücreti,
- Merkezi Kayıt Kuruluşu (MKK) masrafı,
- Aracı kuruluşa ödenecek aracılık komisyonu.

Tablo 19. KOSGEB Gelişen İşletmeler Piyasası KOBİ Destek Programı Unsurları, Destek Üst Limitleri ve Destek Oranları

Destek Unsurları	Destek Ödemesi Üst Limiti (TL)	Oranı (%)
Piyasa danışmanı danışmanlık hizmet bedeli (azami 2 yıl)	60.000	75
Bağımsız denetim hizmeti bedeli	20.000	75
SPK kurul kaydına alma ücreti	10.000	100
BİST Listesine kabul ücreti		
Merkezi Kayıt Kuruluşu masrafı		
Aracı kuruluşa ödenecek aracılık komisyonu	10.000	75

Kaynak: <http://www.kosgeb.gov.tr/site/tr/genel/detay/1232/gelisen-isletmeler-piyasasi-kobi-destek-programi> , (Erişim Tarihi: 20.03.2017).

Proje kapsamında sağlanan desteğin toplam üst limiti 100.000 (Yüzbin) TL olup, destek unsurlarının üst limit ve oranları yukarıda Tablo 19'da belirtilmiştir.

4.5.2.10. KOSGEB Tematik Proje Destek Programı

Tematik Proje Destek Programı; KOBİ'lerin kendi işletmelerini geliştirmeleri ve Meslek Kuruluşları tarafından küçük ve orta ölçekli işletmelerin geliştirilmesi amacıyla daha fazla sayıda proje hazırlamalarının teşvik edilmesi, makro strateji dokümanlarında işaret edilen öncelikler dikkate alınarak belirlenen tematik alanlarda bölgesel ve sektörel ihtiyaçlarının karşılanması ve KOBİ'lerin uluslararası mevzuat ve önceliklere uyumunun sağlanması amacıyla uygulanmaya başlanmıştır.¹⁷⁹

Tablo 20. KOSGEB Tematik Proje Destek Programı Süresi, Destek Unsurları, Destek Türü, Destek Oranları, Destek Üst Limiti ve Proje Süresi

	Çağrı Esaslı Tematik Program	Meslek Kuruluşu Proje Destek Programı
Başvuru Yapabilecekler	KOBİ'ler ve Meslek Kuruluşları	Meslek Kuruluşları
Program Süresi	Proje Teklif Çağrısında Belirlenir	36 Ay
Proje Süresi		24 Ay (+12 Ay)
Destek Oranı		1. ve 2. Bölgede % 50
		3., 4., 5. ve 6. Bölgelerde %60
Destek Türü		Geri Ödemesiz
Destek Üst Limiti		150.000 TL

Kaynak: <http://www.kosgeb.gov.tr/site/tr/genel/detay/1227/tematik-proje-destek-programi> , (Erişim Tarihi: 20.03.2017).

Yukarıda Tablo 20' de görüldüğü üzere Tematik Proje Destek Programı; Çağrı Esaslı Tematik Programı ve Meslek Kuruluşu Proje Destek Programı olarak ikiye ayrılmaktadır.

Çağrı Esaslı Tematik Program kapsamında desteklenecek proje giderleri; personel net ücretleri ve seyahat giderleri, yeni makine-ekipman, yazılım ve donanım alımı veya kiralanması giderleri, sarf malzemesi giderleri, hizmet alım giderleri ve genel idari giderler olarak belirlenmiştir.

¹⁷⁹ <http://www.kosgeb.gov.tr/site/tr/genel/detay/1227/tematik-proje-destek-programi> , (Erişim Tarihi: 20.03.2017).

Meslek Kuruluşu Proje Destek Programı kapsamında desteklenecek proje giderleri; Kurul tarafından uygun bulunan ve aşağıda belirtilen giderlerin dışında kalan giderlerdir;

- Bina inşaat yapımı, tadilatı,
- Gayrimenkul alımı,
- Makine-teçhizat,
- Tefrişat,
- Taşıt aracı,
- Veri, resim ve harçlar,
- Sosyal güvenlik primleri,
- Haberleşme giderleri,
- Finansman giderleri,
- Proje ile ilgili olmayan personel giderleri,
- Enerji, su, kira giderleri,
- Proje ortaklarından alınan danışmanlık ve hizmet alımı giderleri,
- Proje ile ilişkilendirilmiş maliyetler.¹⁸⁰

4.5.2.11. KOSGEB Laboratuvar Hizmetleri Destekleri

KOSGEB Laboratuvar Hizmetleri Desteği; işletmelerin ürün kalitesinin artırılması, uluslararası firmalarla rekabet gücünün artırılması ve birçok ürünün yurtiçinde üretilmesi için teknik anlamda destek verme ve bilgilendirme amacıyla toplam 9 ilde 11 adet laboratuvar KOSGEB Müdürlükleri bünyesinde hizmet vermektedir. Bu iller; Adana, Ankara, Bursa, Eskişehir, Gaziantep, İstanbul, İzmir, Konya ve Samsun'dur.

KOSGEB bünyesinde hizmet veren laboratuvarların hizmetlerinin yürütülmesinde, KOBİ'lere ücretlendirmede destek olunarak düşük ücret uygulaması yapılmaktadır.¹⁸¹

¹⁸⁰ <http://www.kosgeb.gov.tr/site/tr/genel/detay/1227/tematik-proje-destek-programi> , (Erişim Tarihi: 20.03.2017).

4.5.2.12. KOSGEB Kredi Faiz Desteği Uygulamaları

Kredi Faiz Desteği programları ile KOSGEB tarafından; küçük ve orta ölçekli işletmelere uygun şartlarda finansal destek temin edilerek, üretim kalite ve standartlarını artırmalarını, finansman sorunlarının çözümünü, ilave istihdam yaratmalarını, uluslararası seviye rekabet edebilme yetilerini geliştirmelerini sağlamak hedeflenmektedir.

KOSGEB'in 2003 yılından itibaren sağladığı finansal destekler, Bakanlar Kurulu Kararı gereğince 2008 yılına kadar üç kamu bankası aracılığıyla sağlanmış, 2008 yılında ise yeniden düzenlenen; 26/04/2008 tarih ve 26858 sayılı Resmi Gazete' de yayımlanan 21/04/2008 tarihinde kararlaştırılan 2008/13524 sayılı Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi İşletmelerinin Geliştirilmesi ve Desteklenmesi Amacıyla KOSGEB Tarafından Uygun Koşullarda Finansal Destek Sağlanması Hakkında Kararda Değişiklik Yapılmasına Dair Bakanlar Kurulu Kararı kapsamında, halen Türkiye'de faaliyette bulunan kamu bankaları, özel bankalar, katılım bankaları ile yapılan Protokollerle KOBİ'lere kullanılacak kredilerin faiz/kar payı, komisyon vb. giderlerinin program türüne göre kısmen ya da tamamen karşılanması şeklinde sürdürülmektedir.¹⁸²

2008 yılındaki düzenlemeye kadar KOSGEB sadece; Türkiye Halk Bankası A.Ş., Türkiye Vakıflar Bankası T.A.O. ve Ziraat Bankası A.Ş. aracılığı ile sağlayabilmekteydi.¹⁸³

KOSGEB' in bankalar aracılığı ile kredi faiz desteği uygulamaları kapsamında 2014-2016 yılları arasında kullandırımına ön onay verdiği krediler;

- Reyhanlı Acil Destek Kredisi,
- Erzurum İli Sıfır Faizli Turizm Sektörü İşletme Sermayesi Destek Kredisi,¹⁸⁴

¹⁸¹ <http://www.kosgeb.gov.tr/site/tr/genel/detay/1234/kosgeb-laboratuvar-hizmetleri> , (Erişim Tarihi: 20.03.2017).

¹⁸² <http://www.kosgeb.gov.tr/site/tr/genel/detay/1233/kredi-faiz-destegi> , (Erişim Tarihi: 24.03.2017).

¹⁸³ 04/05/2004 tarih ve 25452 sayılı Resmi Gazete' de yayımlanan 22/03/2004 tarih ve 2004/7131 sayılı KOSGEB KOBİ Kredi Faiz Destekleri Hakkında Bakanlar Kurulu Kararı

¹⁸⁴ KOSGEB, **Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı Faaliyet Raporu 2014**, s. 38, http://www.kosgeb.gov.tr/Content/Upload/Dosya/Mali%20Tablolar/Faaliyet%20Raporlar%C4%B1/KOSGEB_2014_Y%C4%B1%C4%B1_Faaliyet_Raporu.pdf , (Erişim Tarihi: 14.05.2017).

- Karaman İşletme Sermayesi Kredisi,
- İşletme Sermayesi Kredisi,¹⁸⁵
- Sanayide Kullanılan Verimsiz Elektrik Motorlarının Dönüşümü Kredisi
- KOSGEB 2016 Yılı Makine Teçhizat Kredisi,
- 2016 Yılı (Kilis İli) Acil Destek Kredisi,
- KOSGEB Sıfır Faizli İşletme Kredisi¹⁸⁶
- 2017 Yılı KOSGEB Sıfır Faizli İşletme Kredisi şeklindedir.¹⁸⁷

4.5.2.12.1. Reyhanlı Acil Destek Kredisi

Reyhanlı Acil Destek Kredisi Programının amacı; KOSGEB, BANKA, KGF işbirliği ile Hatay'ın Suriye sınırındaki Reyhanlı ilçesinde 11 Mayıs 2013 tarihinde düzenlenen iki ayrı bombalı terör saldırısından etkilenen ve bu mazeretini ilgili resmi makamlardan belgeleyen, KOSGEB Veri Tabanı'na kayıtlı, güncel KOBİ Beyannamesi olan işletmelere avantajlı şartlarla finansal destek temin etmektir.

Söz konusu krediden; Hatay'ın Reyhanlı ilçesinde 11 Mayıs 2013 tarihinde düzenlenen iki ayrı bombalı terör saldırısından etkilenen ve bu durumunu ilgili resmi makamlardan belgeleyen, KOSGEB Veri Tabanı'na kayıtlı ve bu kaydı onaylı olan, güncel KOBİ Beyannamesi olan işletmeler yararlanabilmiştir. Azami limit işletme başına 100.000 TL olup; kredinin vadesi ilk 12 ayı ödemesiz, geri kalanı 3'er aylık eşit taksitler şeklinde toplam 36 ay olmuştur.

Reyhanlı Acil Destek Kredisi Programı; 2013 yılında uygulanmıştır.¹⁸⁸

¹⁸⁵ KOSGEB, Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı Faaliyet Raporu 2015, s. 42, http://www.kosgeb.gov.tr/Content/Upload/Dosya/Mali%20Tablolar/Faaliyet%20Raporlar%C4%B1/KOSGEB_2015_Y%C4%B1l%C4%B1_Faaliyet_Raporu.pdf, (Erişim Tarihi: 14.05.2017).

¹⁸⁶ KOSGEB, Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı Faaliyet Raporu 2016, s. 41, http://www.kosgeb.gov.tr/Content/Upload/Dosya/Mali%20Tablolar/2016/KOSGEB_2016_Y%C4%B1l%C4%B1_Faaliyet_Raporu.pdf, (Erişim Tarihi: 14.05.2016).

¹⁸⁷ <http://www.kosgeb.gov.tr/site>, (Erişim Tarihi: 24.03.2017).

¹⁸⁸ KOSGEB, Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı Faaliyet Raporu 2013, s. 55, http://www.kosgeb.gov.tr/Content/Upload/Dosya/Mali%20Tablolar/Faaliyet%20Raporlar%C4%B1/KOSGEB_2013_Y%C4%B1l%C4%B1_Faaliyet_Raporu.pdf, (Erişim Tarihi: 14.05.2017).

4.5.2.12.2. Erzurum İli Sıfır Faizli Turizm Sektörü İşletme Sermayesi Destek Kredisi

Erzurum İli Sıfır Faizli Turizm Sektörü İşletme Sermayesi Destek Kredisi' nin amacı; Erzurum ilinde turizm sektörünün şu anki örgütlenmesinin güçlendirilmesi, yeni yatırım, üretim imkanlarının sağlanması, böylece katma değer artışının sağlanması amacıyla Erzurum şehir merkezi sınırları (Yakutiye, Aziziye, Palandöken ilçeleri) içerisinde yerleşik turizm sektöründe faaliyet gösteren KOSGEB Veri Tabanına kayıtlı işletmelere uygun koşullarda finansal destek sağlanmasıdır.

Söz konusu kredinin hedef kitlesi; turizm sektöründe faaliyet gösteren KOBİ'lerdir. Program Destek üst limiti 100.000 TL olup, ilk altı ayı ödemesiz, kalanı üçer aylık eşit taksitler halinde ödemeli toplam 18 ay vadeli olarak uygulamaya alınmıştır. Program 2012-2013 yıllarında uygulanmıştır.¹⁸⁹

4.5.2.12.3. Karaman İşletme Sermayesi Kredi Faiz Desteği

09.02.2015 tarih ve 2015/02 no.lu İcra Komitesi kararı ile Karaman ili Ermenek, Başyayla ve Sarıveliler ilçelerinin ekonomik faaliyetlerinin yeniden can bulması amacıyla, KOSGEB Veri Tabanı'nda kayıtlı işletmelere yönelik olarak KOSGEB ve Bankalar arasında 16.03.2015 tarihinde "Karaman İli Ermenek, Sarıveliler ve Başyayla İlçeleri İşletme Sermayesi Kredi Faiz Desteği" Protokolü imzalanmıştır.

KOSGEB Veri Tabanı'na kayıtlı işletmeler hedef kitle olarak benimsenip hazırlanan program; işletme başına üst limit 50.000 TL, sıfır faizli, ilk 12 ayı ödemesiz geri kalanı üçer aylık eşit taksitler halinde ödemeli toplam 36 ay vadeli olarak uygulanmış olup 01.09.2015 tarihinde sona ermiştir. Programa; Karaman ilinde faaliyette bulunan; Akbank T.A.Ş., Denizbank A.Ş., T. Garanti Bankası A.Ş., T. İş Bankası A.Ş., Şekerbank T.A.Ş., T. Halk Bankası A.Ş., Türk Ekonomi Bankası A.Ş., Türkiye Finans Katılım Bankası A.Ş., T. Vakıflar Bankası T.A.O., Yapı Kredi

¹⁸⁹ KOSGEB, Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı Faaliyet Raporu 2013, a.g.e., s. 54.

Bankası A.Ş. ve T.C. Ziraat Bankası A.Ş. katılarak müşterilerine hizmet sağlamıştır.¹⁹⁰

4.5.2.12.4. İşletme Sermayesi Kredi Faiz Desteği

İşletme Sermayesi Kredi Faiz Desteği Programı kapsamında; Manisa iline bağlı Soma ve Kırkağaç ilçeleri, Şanlıurfa iline bağlı Ceylanpınar ve Akçakale ilçeleri, İzmir iline bağlı Kınık ilçesi ve Balıkesir iline bağlı Savaştepe ilçesinde ekonomik faaliyetlere canlılık kazandırması amacıyla; İşletme Sermayesi Kredi Faiz Desteği Protokolü; KOSGEB, BANKA, KGF işbirliği ile imzalanmıştır. Söz konusu kredi, KOSGEB Veri Tabanı'na kayıtlı, güncel KOBİ Beyannamesi mevcut, gerçek/tüzel kişiliği haiz işletmeler için uygun şartlarda finansal destek temin edilmesi amacıyla 15.07.2014-15.12.2014 tarihleri arasında uygulanmıştır.

Söz konusu program kapsamında desteğin üst limiti 50.000 TL olup, ilk oniki ayı ödemesiz, kalanı üçer aylık eşit taksitler halinde ödemeli toplam 36 ay vadeli olacak şekilde uygulanmıştır.¹⁹¹

4.5.2.12.5. Sanayide Kullanılan Verimsiz Elektrik Motorlarının Dönüşümü Kredi Faiz Desteği

KOBİ'lerin iç ve dış pazarlarda rekabet güçlerinin arttırılması ve üretim maliyetlerinin en düşük seviyeye çekilebilmesi için enerji verimliliğine yönelik projeler büyük önem taşımaktadır.

Sanayide Kullanılan Verimsiz Elektrik Motorlarının Dönüşümü Kredi Faiz Desteği Programı ile işletmelerin verimsiz enerji kullanımından doğan kayıplarının en düşük seviyeye indirilmesi ve sağlanacak ekonomik kazanımın en üst düzeye çıkarılması planlanmıştır.

¹⁹⁰ KOSGEB, Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı Faaliyet Raporu 2015, a.g.e., s. 59.

¹⁹¹ KOSGEB, Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı Faaliyet Raporu 2014, a.g.e., s. 55.

Söz konusu hedefle, işletmelerin kullanmış oldukları Verimsiz Elektrik Motorlarının dönüşümü sebebiyle ihtiyaç duyacakları banka kaynaklı kredilere erişimlerinin kolaylaştırılması için; Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Verimlilik Genel Müdürlüğü, Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı, Kayseri Organize Sanayi Bölgesi, KGF ve Bankalarla iş birliğinde, yeni bir kredi faiz desteği uygulaması ortaya koyulmuştur.

Bu program kapsamında KOBİ'lerimizin üst limiti 300.000.-TL olarak bankalardan kullanacakları kredilerde faizin tamamını KOSGEB İdaresi Başkanlığı üstlenmiş ve ödemiştir.

Sanayide Kullanılan Verimsiz Elektrik Motorlarının Dönüşümü Kredi Faiz Desteği Programında aşağıda belirtilen bankalar yer almıştır:

1. Akbank T.A.Ş.
2. Anadolubank A.Ş.
3. Denizbank A.Ş.
4. Şekerbank T.A.Ş.
5. T.C. Ziraat Bankası A.Ş.
6. T. Garanti Bankası A.Ş.
7. T. Halk Bankası A.Ş.
8. T. Vakıflar Bankası T.A.O.
9. Yapı ve Kredi Bankası A.Ş.

36 ay vadeli olan bu kredinin ilk 12 ayı ödemesiz dönem olarak planlanmış böylece KOBİ'lere azami ölçüde kolaylık sağlanmıştır. Teminat sorunu yaşayan KOBİ'lere KGF tarafından destek sağlanmıştır.

Sanayide Kullanılan Verimsiz Elektrik Motorlarının Dönüşümü Destek Kredisi Programından; pilot bölge olarak belirlenen Kayseri OSB'de faaliyette

bulunan, KOSGEB Veri Tabanında yer alan ve KOBİ Beyannamesi onaylı, Enerji Verimliliği Etüd Çalışması yürütmüş KOBİ'lerimiz faydalanabilmişlerdir. Söz konusu program 2015 yılında uygulanmıştır.¹⁹²

4.5.2.12.6. KOSGEB 2016 Yılı Makine Teçhizat Kredisi

KOSGEB; imalat sanayinde faaliyet gösteren, KOSGEB Veri Tabanına kayıtlı işletmelerin protokol imzalanacak Bankalar aracılığı ile kullanacakları **yerli ve yeni makine-teçhizat** alımlarının desteklenmesine yönelik olarak Kredi Faiz Desteği sağlamaktadır.¹⁹³

KOSGEB 2016 Yılı Makine Teçhizat Kredisi Faiz Desteği Programı; 3 Eylül 2016 tarihinde uygulamaya koyulmuş olup, 31 Ocak 2017 tarihi tüm başvuruların kabul edildiği son tarih olmuştur. Programın dayanağı; 04/05/2004 tarih ve 25452 sayılı Resmi Gazete' de yayımlanan 22/03/2004 tarihinde kararlaştırılan ve 2004/7131 sayılı Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi İşletmelerinin Geliştirilmesi ve Desteklenmesi Amacıyla KOSGEB Tarafından Uygun Koşullarda Finansal Destek Sağlanması Hakkında Bakanlar Kurulu Kararı, 19/09/2009 tarih ve 27354 sayılı Resmi Gazete' de yayımlanan KOSGEB KOBİ Kredi Faiz Desteği Yönetmeliği, 2016/11 sayılı KOSGEB İcra Komitesi'nin kararı ve 13/09/2014 tarih ve 29118 sayılı Resmi Gazete' de yayımlanan Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı' nın Sanayi ve Ticaret Bakanlığı Sanayi Genel Müdürlüğü (SGM) 2014/35 no.'lu Yeli Malı Tebliği' dir.

Program kapsamında işletme başına sağlanacak **kredi üst limiti 1.500.000 TL olup**, sıfır faizli olarak uygulanacak programda 300.000 TL' lik kredi faizinin tamamı KOSGEB tarafından karşılanmaktadır. Kredi vadesi 6 ay geri ödemesiz, kalan 3 ' er aylık eşit taksitler halinde ödemeli toplam 36 ay' dır.

Bu program kapsamında kredi verebilecek bankalar; Akbank T.A.Ş., Denizbank A.Ş., Ziraat Bankası A.Ş., Garanti Bankası A.Ş., Halk Bankası A.Ş., İş Bankası A.Ş., Vakıflar Bankası T.A.O., Yapı Kredi Bankası' dır.

¹⁹² <http://www.kosgeb.gov.tr/site/tr/genel/detay/5676/sanayide-kullanilan-verimsiz-elektrik-motorlarinin-donusumu-kredi-faiz-destegi-programi-basladi> , (Erişim Tarihi: 27.03.2017).

¹⁹³ <http://www.kosgeb.gov.tr/site/tr/genel/detay/5870/kosgebden-uretime-dev-katki-2016-yili-makine-techizat-kredi-faiz-destegi> , (Erişim Tarihi: 24.03.2017).

KOSGEB 2016 Yılı Makine Teçhizat Kredisi faiz desteği kapsamında kredi kullanmak isteyip teminat sıkıntısı çeken KOBİ' ler, Kredi Garanti Fon' undan teminat desteği sağlayabilmektedir.¹⁹⁴

4.5.2.12.7. 2016 Yılı (Kilis İli) Acil Destek Kredisi

Kilis İli Acil Destek Kredisi Kredi Faiz Desteği Programı uygulamaları 30.06.2017 tarihinde bitecektir. 31.12.2016 tarihi itibarıyla kredi programından yararlanan herhangi bir KOBİ bulunmamaktadır.¹⁹⁵

4.5.2.12.8. KOSGEB 2017 Yılı Sıfır Faizli İşletme Kredisi

KOSGEB 2017 Yılı Sıfır Faizli İşletme Kredisi; KOSGEB veri tabanına kayıtlı ve/veya KOBİ Bilgi Beyannamesi bulunan KOBİ'lerin faydalanabileceği ve sıfır faiz ile kullanabileceği, tutarını, vadesini ve geri ödeme seçeneğini KOSGEB' in belirlediği bir kredi programıdır. Program 28 Şubat 2017 tarihinde devreye alınmış olup; 460.167 KOBİ'nin Kredi Faiz Desteği Başvuru' su onaylanmıştır. Bu kredi KOSGEB Sıfır Faizli İşletme Kredisi Faiz Desteği' nden yararlanamayan ancak KOSGEB'den yararlanma hakkını elde eden işletmeler öncelikli olmak üzere çok sayıda KOBİ'ye finansman imkanı sağlamıştır.

KOSGEB 2017 Yılı Sıfır Faizli İşletme Kredisi programı kapsamında protokol imzalayan bankalar; Akbank T.A.Ş., Denizbank A.Ş., QNB Finansbank A.Ş., T. Garanti Bankası A.Ş., T. Halk Bankası A.Ş., T. İş Bankası A.Ş., T. Vakıflar Bankası T.A.O., Yapı Kredi Bankası A.Ş., Ziraat Bankası A.Ş.' dir.¹⁹⁶

KOSGEB 2017 Yılı Sıfır Faizli İşletme Kredisi yasal dayanağı; 04/05/2004 tarih ve 25452 sayılı Resmi Gazete' de yayımlanan 22/03/2004 tarihinde kararlaştırılan ve

¹⁹⁴ <http://www.kosgeb.gov.tr/site/tr/genel/detay/5870/kosgebden-uretime-dev-katki-2016-yili-makine-techizat-kredi-faiz-destegi> , (Erişim Tarihi: 25.03.2017).

¹⁹⁵ KOSGEB, Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı Faaliyet Raporu 2016, a.g.e., s. 64.

¹⁹⁶ <http://www.kosgeb.gov.tr/site/tr/genel/detay/6137/461-bin-167-kobinin-kredi-faiz-destegi-bavurusu-onaylandi> , (Erişim Tarihi: 25.03.2017).

2004/7131 sayılı Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi İşletmelerinin Geliştirilmesi ve Desteklenmesi Amacıyla KOSGEB Tarafından Uygun Koşullarda Finansal Destek Sağlanması Hakkında Bakanlar Kurulu Kararı, 19/09/2009 tarih ve 27354 sayılı Resmi Gazete’ de yayımlanan KOSGEB KOBİ Kredi Faiz Desteği Yönetmeliği ve KOSGEB İcra Komitesi’ nin 2017/02 sayılı kararıdır.¹⁹⁷

4.6. KOSGEB Destekleri Üzerine Bir Değerlendirme

1973 yılında kurulan KÜSGEM’ in dönüşümü ile 1983 yılında oluşan kuruluş KÜSGET ile SEGEM’ in ayrı ayrı hizmet verdiği dönemlerde; hizmetlerin süreli oluşu ve yurt çağında ihtiyaç duyulan konuları karşılama konusunda yetersiz kalmaları nedeniyle 1990 yılında söz konusu iki kuruluşun tek bir çatı altında toplanmış hali olarak meydana gelen KOSGEB, KOBİ’lere destek sağlama amacıyla kurulmuş ve bu amacı kanuna dayalı olan tek kuruluştur. Meydana gelişi açısından, nitelik olarak KOBİ’lere destek sağlayan kurumlar arasında öne çıkmaktadır.

2009 yılına kadar destek uygulama faaliyetlerini KOBİ’lerin sadece imalat sanayinde faaliyet gösteren kesimine yönelik yürüten kurum, 2009 yılından sonra Bakanlar Kurulu Kararı ile ticaret ve hizmet sektörünü de içine alan geniş bir hedef kitlesine destek sağlamaya başlamıştır.

Görüldüğü üzere KOSGEB destekleri hemen hemen Türkiye’de faaliyet gösteren tüm KOBİ’lere uygulanabilmektedir.

Türkiye’de KOBİ’lere finansal destek veren kuruluşların sağladığı fonlar gözlemlendiğinde; sadece KOSGEB’ in aynı çatı altında, KOBİ’lere geri ödemesiz ve sıfır faizli fon sağladığı görülmektedir. Diğer finansal destek sağlayan kurumlara kıyasla yalnızca KOBİ’leri hedef kitlesi olarak belirlemesi, kuruma bu anlamda niteliksel olarak bir üstünlük sağlamaktadır.

Türkiye’de KOBİ’lere finansal destek sağlayan kurum ve kuruluşlar arasında sıfır faizli kredi uygulaması yalnızca Türkiye Halk Bankası A.Ş.’ de yalnızca esnaf ve sanatkarlara uygulandığı, Ziraat Bankası A.Ş.’ nin de yalnızca Tarım Sektörüne

¹⁹⁷ <http://www.kosgeb.gov.tr/site/tr/genel/detay/5560/mevzuat> , (Erişim Tarihi: 25.03.2017).

Yönelik faaliyetlerde bulunan işletmelere, yine KOBİ dışı işletmeleri de kapsayabilecek nitelikte hedef kitlesi ile sıfır faizli destek programlarını uyguladığı görülmektedir. Bunun dışında Ekonomi Bakanlığı'nın Yatırım Teşvik Sistemi kapsamında uyguladığı faiz destekleri ve Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'nın uyguladığı programlardaki vergi istisnaları da göz ardı edilemeyecek ölçüdeki destek unsurlarındadır. Yine KOBİ Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığı A.Ş. 'nin yeni girişimlere aktardığı fon da maliyetsiz kaynak niteliğinde sayılabilecek olup, sonrasında kurumun işletme ortağı olarak bir süre yatırımda kalması KOSGEB' in sıfır faizli ve geri ödemesiz desteklerinin avantajlı niteliğinden uzakta kalabilmektedir. Bankacılık sektöründeki diğer bankaların da genel olarak düşük faiz, masraf ve komisyonlarla KOBİ'lere yönelik finansal destek faaliyetlerini sürdürdükleri görülmektedir.

Son dönemde KOBİ ve KOBİ dışı işletmelere teminat kolaylığı sağlayarak finansmana erişimini sağlayan kuruluş KGF' nin de destekleri göz ardı edilemeyecek olup, bu hizmeti komisyon karşılığı yapıyor olması KOSGEB' in geri ödemesiz ve sıfır faizli destekleri ile bu anlamda kıyaslanamamaktadır.

KOSGEB geri ödemeli destek programlarında da, kıyasladığımız diğer kurum ve kuruluşlara kıyasla KOBİ'ler için daha avantajlı konumdadır.

Aşağıda Tablo 21'de görüldüğü üzere; KOSGEB destekleri, KOSGEB Destek Programları Yönetmeliği Kapsamında Verilen Destekler ve KOSGEB KOBİ Kredi Faiz Desteği Yönetmeliği Kapsamında Verilen Destekler şeklinde ikiye ayrılmaktadır.

Yönetmelik kapsamında sağlanan desteklerden; Girişimcilik Destek Programı kapsamında sağlanan destek İŞGEM Desteği, İş Planı Ödülü, Genel Destek Programları, Teknopazar Destek Programı, Gelişen İşletmeler Piyasası KOBİ Destek Programları, Uluslararası Kuluçka Merkezi Kurma ve Uluslararası Hızlandırıcı Program Destekleri ve Tematik Proje Destek Programı geri ödemesiz olarak verilmekte olup; Girişimcilik Destek Programı kapsamında verilen Yeni Girişimci Desteği, İşbirliği Güçbirliği Destek Programı, KOBİGEL Destek Programı ve AR-GE, İnovasyon ve Endüstriyel Destek Programı kısmen geri ödemesiz olarak uygulanmaktadır.

Tablo 21. 2014-2015-2016 Yılı KOSGEB Desteklerinin Uygulama Sonuçları

Destek Adı	2014 Yılı		2015 Yılı		2016 Yılı	
	Destek Tutarı (TL)	İşletme Sayısı	Destek Tutarı (TL)	İşletme Sayısı	Destek Tutarı (TL)	İşletme Sayısı
A- KOSGEB Destek Programları Yönetmeliği Kapsamında Verilen Destekler	311.586.584	34.751	349.809.242	38.996	508.696.577	42.056
Araştırma - Geliştirme, İnovasyon Endüstriyel Uygulama Destek Programı	56.569.487	1.078	53.699.340	974	49.896.284	897
Genel Destek Programı	129.233.992	23.035	158.734.818	25.995	166.080.177	24.583
KOBİ Proje Destek Programı	5.335.225	347	2.277.595	144	15.581.162	584
İşbirliği-Güçbirliği Destek Programı	12.423.543	63	8.332.366	50	5.132.103	35
Girişimcilik Destek Programı	107.409.093	10.207	126.665.386	11.828	240.655.517	15.540
Tematik Proje Destek Programı	335.918	14	13.171	2	412.226	14
Gelişen İşletmeler Piyasası KOBİ Destek Programı	279.327	7	86.566	3	80.512	2
KOBİGEL - KOBİ Gelişim Destek Programı	0	0	0	0	30.763.201	297
Teminat Giderleri Desteği	0	0	0	0	95.395	104
B- KOSGEB KOBİ Kredi Faiz Desteği Yönetmeliği Kapsamında Verilen Destekler	36.443.357	3.140	6.158.256	597	31.942.098	1.069
Reyhanlı Acil Destek Kredisi	736.476	55	0	0	0	0
İşletme Sermayesi Kredi Faiz Desteği	32.808.581	3.085	41.990	4	0	0
Erzurum İli Sıfır Faizli Turizm Sektörü İşletme Sermayesi Destek Kredisi	2.898.300	0	0	0	0	0
Karaman İşletme Sermayesi Kredi Faiz Desteği	0	0	6.116.266	593	0	0
Sanayide Kullanılan Verimsiz Elektrik Motorlarının Dönüşümü Kredi Faiz Desteği	0	0	0	0	73.695	1
KOSGEB Sıfır Faizli İşletme Kredisi Faiz Desteği	0	0	0	0	3.021.375	288
2016 Yılı Acil Destek Kredisi	0	0	0	0	12.911.375	542
2016 Yılı Makine Teçhizat Kredi Faiz Desteği	0	0	0	0	15.935.653	238
GENEL TOPLAM (A+B)	348.029.941	37.891	355.967.498	39.593	540.638.676	43.125

Kaynak: KOSGEB, Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı Faaliyet Raporları: 2014,2015, 2016, s. 38,42,41.

KOSGEB desteklerinin içindeki geri ödemesiz desteklerin oranı oldukça yüksektir. Bu da KOSGEB desteklerini KOBİ'ler için niteliksel olarak daha avantajlı konuma getirebilmektedir.

KOSGEB Bütçe Uygulama Sonuçları incelendiğinde; Başkanlığa 2016 yılında toplam; 1,2 Milyar TL ödenek tahsis edilmiş olup; bu ödenek miktarının % 62'sine denk gelen tutarı olan 789,6 Milyon TL' si Başkanlık tarafından harcanmıştır. 789,6 Milyon TL'lik bu harcamanın % 61'i geri ödemesiz olup, % 7' si geri ödemeli destekler şeklinde gerçekleştirilmiştir. Toplam harcamalar içinde geri ödemeli ve geri ödemesiz destekler toplamı oranı % 68 olup, tutarı 540,6 Milyon TL'dir.¹⁹⁸

KOSGEB bütçe rakamları referans alındığında destek ödemelerine harcadığı tutarlar oldukça yüksektir. Genel olarak teknolojik yatırımlara, eğitime, geri ödemesiz desteklere, kredi faiz desteklerine öncelik vererek KOBİ'lere ciddi bir gelişme ve finansman imkanı sağlamaktadır. Eğitim konusundaki destekleri büyümenin ve gelişmelerinin sürdürülebilirliğine etki ederken, yeni kurulan işletmelere ve yeni girişimci fikirlere ağırlık veriyor olması ekonominin daha tabana yaygın ve dengeli bir gelir dağılımı ile büyümesine olanak vermektedir.

¹⁹⁸ KOSGEB, Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı Faaliyet Raporu 2016, a.g.e., s.29.

SONUÇ

Ülke ekonomilerinin gittikçe artan ölçüde küreselleştiği, rekabetin sürekli arttığı ve zorlaştığı günümüz dünyasında, rekabet güçlerinin korunması açısından KOBİ'lerin finansman imkânlarının en iyi düzeye çıkarılmaya çalışılması ekonomik kalkınma ve büyüme için yüksek derecede önem arz etmektedir. KOBİ'ler tüm avantajları ve dezavantajlı ile ülke ekonomilerinin vazgeçilmez yapıtaşları olan ekonomik birimlerdir.

Küreselleşme süreciyle ve öncesinde yaşanan gerek uluslararası gerekse ulusal ekonomik yapılanmalardaki tüm gelişmeler mikro ekonomik düzeyde işletmelerin yapılarını etkilemektedir. 1970'lere kadar KOBİ'ler kitle üretimi anlayışının hakim olduğu ülkelerde yeterli ilgiyi görmeseler de bu tarihten itibaren gelişmiş ülkelerde başlayan durgunluk ve krizlerin büyük ölçekli işletmeleri küçülmeye ve iflasa zorlamasından sonra Sanayi Devriminden önceki ekonomik düzendeki gibi yeniden önem kazanmaya başlamışlardır.

1970'lerin öncesinde büyük işletmeler, ölçek ekonomisi avantajı, düşük maliyetli üretim imkanı, gelişmiş teknolojiye sahip olmaları ve finansal açıdan güçlü olmaları gibi etkenlerden ötürü küçük ölçekli işletmelere göre daha rekabetçi görülebilmişlerdir. Bu dönemde tüm hükümet politikaları büyük ölçekli işletmeler ekseninde yoğunlaşmıştır.

1970'lerden sonra büyük işletmelere yönelik politikaların beklenen etkiyi yaratmadığı görülmüş, büyük işletmelerin rekabet ortamını azaltma, değişen piyasa koşulları ve ihtiyaçlarına ayak uyduramama gibi olumsuz yönlerinin ortaya çıkmasıyla küçük ölçekli işletmelerin ekseninde oluşturulan politikalar önem kazanmaya başlamıştır.

Değişen ekonomik düzen ile büyük işletmelerin odak olduğu dönemden sonra KOBİ'lerin girişimci ruhu geliştirme, ülkelerin rekabet gücünü artırma, istihdamın artışıdaki rolü ve yenilikçi özellikleriyle hazırlanan hükümet politikalarında önemi

giderek artmaya başlamıştır. KOBİ'lerin önem kazanması süreci; gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde görülmeye başlanmış ve ekonominin belkemiği olan bu işletmeler günümüzde yenilikçiliğin ve rekabetçiliğin simgesi haline gelmiştir.

Ülke ekonomilerini üreten, gelişen, büyüyen, rekabet edebilen, istihdam yaratan, ihracat yapabilir bir noktaya getirmenin en etkili yöntemlerinden biri bu tip işletmelerin doğrudan ya da dolaylı olarak desteklenmesidir.

Ülkemizde 2005 yılına kadar ortak kabul görmüş bir KOBİ tanımı olmadığından KOBİ'lere yönelik finansal destek programları politikaları dahil KOBİ politika ve stratejilerinin oluşturulması ve uygulanmasında problemler yaşandığı görülmüştür. AB'nde 2005 yılında yürürlüğe giren KOBİ tanımı ülkemizde de tüm kurumlar için geçerli olacak ortak bir tanıma geçilmesine öncülük etmiş ve KOBİ'lerin tanımına yönelik bir yönetmelik yayımlanmıştır.

18 Kasım 2005 tarihinde Bakanlar Kurulu kararı ile kabul edilen 25997 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin Tanımı, Nitelikleri ve Sınıflandırılması Hakkında Yönetmelik" ile, KOBİ'lerin sınıflandırılmasında; istihdam edilen yıllık çalışan sayısı, yıllık net satış hasılatı veya mali bilançosu kriterlerini esas alan tanım uygulanmaya başlamıştır. Bu yönetmeliğe göre; iki yüz elli kişiden az yıllık çalışan istihdam eden ve yıllık net satış hasılatı ya da mali bilançosu yirmi beş milyon Yeni Türk Lirasını geçmeyen ekonomik birimler KOBİ olarak tanımlanmıştır.

04 Kasım 2012 tarih ve 790 sayılı Resmi Gazete' de yayımlanarak yürürlüğe giren, "Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin Tanımı, Nitelikleri ve sınıflandırılması Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik'in yürürlüğe konulması ile KOBİ tanımı revize edilmiştir. Bu yönetmeliğe göre de, Küçük ve Orta Büyüklükte İşletme: Yıllık çalışan sayısı iki yüz elli kişiden az olan, yıllık net satış hasılatı veya yıllık bilançosundan biri kırk milyon TL'yi aşmayan ve bu yönetmelikte mikro, küçük ve orta ölçekli işletme olarak sınıflandırılan ekonominin temel yapı taşlarıdır şeklinde tanımlanmıştır.

Böylece kesin sınırları çizilmiş bir hedef kitle meydana gelmiş ve izlenecek politikalar için karar vermeyi kolaylaştıran bir zemin oluşturulmuştur. Bu vesileyle

meydana gelen ve ortak kabul gören KOBİ tanımı; bazı ekonomik göstergelerin belirlenmesinde ve dış finansman ilişkilerinde sağlıklı bir gösterge haline gelmesine katkı sağlamıştır.

Küçük ve orta büyüklükteki işletmeler Avrupa ekonomisinin de belkemiğidir. Avrupa'daki işletmelerin yüzde 99,8'ini KOBİ'ler oluşturmaktadır. AB'nin KOBİ'leri destekleyen programları için KOBİ tanımı bu yüzden büyük önem arz etmektedir.

2003/361/EC sayılı tüzük çerçevesinde AB'nde 1 Ocak 2005'te yürürlüğe giren KOBİ tanımı; çalışan kişi sayısı, yıllık ciroları veya bilanço büyüklüğü ve son olarak da bağımsızlık kriterlerinden oluşan ölçüleri kapsamaktadır. Söz konusu tüzüğe göre; çalışan sayısı 250 kişinin altında olan, yıllık net satış hasılatı 50 Milyon Avro ve altında olan veya yıllık mali bilanço toplamı 43 Milyon Avro ve altında olan işletmeler KOBİ olarak tanımlanmaktadır.

ABD'de Küçük ve Orta Boy İşletmelerin; resmi, genel kabul görmüş bir tanımı yoktur. Tanımlamalarda kullanılan nicel ölçüyü ise çalışan işçi sayısı ve satış tutarı belirlemektedir. ABD'de küçük işletmelere her türlü bilgi ve finansman desteği veren federal bir kuruluş olan SBA Büyüklük Standartları Bürosu tanımlamasına göre küçük işletme kriteri olarak imalat sanayinde personel sayısı (500-1500 kişi), toptancı kuruluşlarında personel sayısı ve yıllık satış geliri (500'e kadar personel ve 25 Milyon Dolar Satış), perakendeciler ve hizmet işletmeleri için de yıllık satış gelirleri (3-13 Milyon Dolar) kriter olarak kabul edilmektedir.

Çalışmada AB ve Amerika Birleşik Devletlerinin KOBİ tanımlarına özellikle yer verilme nedeni; Dünya ekonomisinin yönlendirici ve etkileyici gücü olmaları ve Türkiye ile aralarındaki yoğun ekonomik ilişkilerdir. Görüldüğü üzere ABD' deki KOBİ tanımı çerçevesi benzer özellikleri taşımasına rağmen; AB ve Türkiye'deki gibi belirgin çizgilerle çizilmemiştir. Türkiye'deki KOBİ tanımı kriterleri ve bu işletmelere yönelik politikalar AB'dekine benzer şekildedir. Bu durumun doğal sonucu olarak; AYB' ndan ülkemizdeki KOBİ'lere sağlanan ekonomik desteklerin şartları daha esnek, daha ulaşılabilir olabilmektedir.

Günümüz uygulamaları incelendiğinde; AYB kaynaklı kredilerin kullandırım şartlarında belli bir belgeye dayanan harcamaların finanse edilme zorunluluğu yokken, Dünya Bankası kaynaklı kredilerde muhakkak fatura karşılığı kredi kullandırılması gerektiği görülmektedir. Dolayısıyla gelecekte yapılacak bir harcamanın finansmanına daha çok imkan veren AYB kaynaklı kredilere ulaşma imkanı diğerlerine ulaşma imkanları ile kıyaslandığında daha kolay olabilmektedir.

KOBİ'lerin Türkiye ekonomisindeki işletmelerin yaklaşık % 99,8 gibi büyük bir çoğunluğunu oluşturması, ve sahip olduğu; hitap ettikleri pazarın ihtiyaçlarını kolay belirleyebilme, istihdam için gerekli harcamaların düşük seviyede olması, emek-yoğun üretim dolayısıyla iş gücü yaratma potansiyeli, üretimde süreklilik, örgütlenme yapısındaki sıcak ilişkiler, değişime ayak uydurabilme esnekliği ve yatırım harcamalarının öz sermaye kaynaklı olması dolayısıyla ekonomik dalgalanmalardan daha az etkilenebilme gibi avantajlar dolayısıyla birçok devlet destekleme politikasında baş aktör olmaktadır.

KOBİ'lerin sahip olduğu tüm avantajlara rağmen, bankalar ve diğer finansal kurumlardan yeterli desteği görememe, teminat yetersizliği nedeniyle kredi temininde zorlanma, bağımsızlığını kaybetme ve batma riski, finansal planlama yetersizliği, genel yönetim yetersizliği, kalifiye eleman sağlayamamak, modern pazarlama etkinlikleri sahip olamamak, işletme bünyesinde, mali danışman veya uzman istihdam edememe, işletmelerin küçük olması sonucu ihale vb. etkinlikleri izleyememek, işyerinin veya yerleşim alanının küçüklüğü, olumsuz rekabet, özellikle stratejik kararların işletme sahip veya ortaklarınca alınıp, orta ve/veya alt düzey görevlilerin tam katılımının sağlanamaması, sermaye yetersizliği, sermaye piyasasından yeterince yararlanamama, uzman bir finansman ekibi veya departmanından yoksunluk, ürün geliştirme eksikliği, üretim ve satış arasındaki koordinasyon yetersizliği, maruz kaldığı mevzuat ve bürokrasi gibi dezavantajlarından dolayı birçok sorunla karşı karşıya kalmaktadırlar.

KOBİ'lerin karşı karşıya kaldığı birçok sorun, tüm dünya ekonomilerinde olduğu gibi Türkiye ekonomisinde de sürdürülebilir büyüme ve gelişimi engellemektedir. Bu tip işletmelerin temel sorunları; planlama, örgütlenme, tedarik, üretim, pazarlama,

ihracat, muhasebe, insan kaynakları yönetimi, halkla ilişkiler, AR-GE faaliyetleri, karar alma ve finansman sorunları olarak ortaya çıkmaktadır.

Küçük ve orta ölçekli bu işletmeler büyük ölçekli işletmelerle kıyaslandığında, öncelikle planlama ve örgütlenme aşamasında ciddi ayrımlar yaşamaktadırlar. Büyük ölçekli işletmelere baktığımızda daha profesyonel ve daha maliyetli bir planlama stratejisi ve örgütlenme yapısı hakim iken, KOBİ'lerde daha geleneksel ve kurumsal olmayan, duygular ve sübjektif görüşlerle yönetilen bir planlama ve örgütlenme sürecinin hakim olduğu görülmüştür. Faaliyetlerin başlangıç aşamasını oluşturan çok önemli bu iki basamakta yaşanan sorunların; KOBİ'lerin ilerleyen süreçlerde daha büyük sorunlarla karşılaşmalarına neden olabildiği kararına varılmıştır.

KOBİ'ler; faaliyetlerinin ilerleyen aşamalarında AR-GE, tedarik, üretim, pazarlama ve ihracat problemleri ile karşı karşıya kalmaktadırlar. Ülkemizde faaliyette bulunan KOBİ'ler için inovasyon kapasitesinin önemli bir belirleyicisi olan AR-GE faaliyetlerine yapılan yatırımlarda Türkiye; KOBİ'lerin yaşadığı finansal sorunlar nedeniyle istenen seviyede bulunmamaktadır. Dünyada gelişen endüstriyel yapılanmalar, küresel rekabet, değişen tüketici zevk ve alışkanlıkları ve benzeri gelişmelerin KOBİ'ler açısından izlenebilmesi, mevcut imkanları ile oldukça zor gerçekleşebilmektedir.

KOBİ'lerin üretim aşamasında da ciddi sorunları ortaya çıkmaktadır. KOBİ'lerin finans ile ilgili sorunlarına bağlı olarak ortaya çıkan, üretimde düşük teknoloji ile faaliyette bulunulması ve emek yoğun üretim biçimi bu ölçekteki işletmelerin karşı karşıya kaldıkları problemlerin başında yer almaktadır. Ayrıca KOBİ'ler eksik veya yanlış bilgi ile; faaliyete başlayacakları yerin konumuna ve büyüklüğüne karar verdiklerinde, gereğinden büyük bir alanda faaliyet göstermek ve bir maliyet sorununa katlanabilmekte veya doğru lokasyonda faaliyet gösteremedikleri için talep yetersizliği ile karşı karşıya kalabilmektedirler.

KOBİ'lerin düşük teknoloji, know-how yetersizliği, esnek üretim yapamamaları ve maliyet kısılacı nedeniyle doğru stok yönetimi yapamamaları; üretim miktarı artarken maliyetleri azalan oranlarda seyretmemektedir. Ne yazık ki söz konusu ölçek ekonomisi avantajına büyük ölçekli işletmeler sahip olabilmektedir. Bu sorun da KOBİ'ler için ciddi bir darboğazdır. Üretim aşamasında; KOBİ'lerde hammadde ve

yarı mamul madde sorununun da finansman yetersizliğinden kaynaklandığı söylenebilmektedir. Finansman sorunu KOBİ'lerin kaliteli hammadde alma ve stoklama imkanını engellemektedir.

KOBİ'ler kitle üretimi yerine sipariş usulü üretim yaptıklarından her bir üründen üretilen adet sayısı düşük miktarda olmaktadır. Bu durum üretilen ürünün, üretim fonksiyonunda yer alan her bir değişkenin sipariş miktarının az olmasına neden olmakta, dolayısı ile fiyat indiriminden yararlanılamamaktadır.

KOBİ'lerin karşı karşıya kaldığı bir başka sıkıntı da, ihracat pazarlaması yönetimi düşüncesinin ve yaklaşımının oturmamış olmasından kaynaklanan kronik ihracat sorunlarıdır. İhracat yoğun faaliyette bulunan KOBİ'lerin ihracatlarını geliştirme kapsamında karşılaştıkları en önemli sorunlar arasında kalite kontrolü ve standardizasyon bulunmaktadır.

KOBİ'lerin faaliyet döngülerinde önemli bir süreci oluşturan pazarlama konusunda da bazı sorunlar ile karşı karşıya kalmaktadırlar. Hem iç hem de dış pazarlarda başarılı elde edebilmeleri; pazarlama bilgi ve becerilerine bağlıdır. Pazarlama olgusunun; geleneksel pazarlama anlayışındaki gibi satış kavramıyla özdeşleştirilmesi KOBİ'lerin büyüme fırsatlarını görebilmesini engellemektedir. KOBİ'ler pazarlamanın arz ettiği önemi ve başarılı pazarlama stratejilerinin olumlu sonuçlarını idrak edebilmelerine rağmen finansman ve üretim gibi işletme fonksiyonlarına, pazarlama stratejilerine göre fazlasıyla odaklanmaktadır.

Günümüzde muhasebe fonksiyonlarında bilgi işlem teknolojilerinin kullanımı Orta Büyüklükteki İşletmelerin bir kısmında yaygınlık kazanmışken; bir grup KOBİ yönetimi, bu sistemleri uygulayabilecek teknik eleman noksanlığı ile beraber parasal kaynak yetersizliğinin sorun oluşturduğunu ifade etmektedirler. Bu da KOBİ'lerin muhasebe yönetiminde zayıf kalmalarına neden olmaktadır.

Ülkemizdeki KOBİ'lerin örgütlenme biçimleri ele alındığında alt düzeylerde çalışan personelin nitelikli, daha üst düzeylerde ve hatta yönetimde yer alan personelin daha az kalifiye ve faaliyet gösterdiği sektörde uzman olmadığı görülmektedir. Bu durum da KOBİ'lerde kurumsal bir işletme yapısına sahip olunamama riskini artırmaktadır.

KOBİ'lerin geleneksel yapısından kaynaklanan bir başka sorun da; bu işletmelerin hitap ettikleri piyasa yapısı hakkındaki bilgileri genelde birebir ilişkiler ve işletmenin faaliyette bulunduğu yörenin genel geçerli etik kuralları ile sınırlı olduğundan, ihtiyaçların belirlenmesi önünde ciddi bir engel teşkil etmektedir. Bu da karşımıza KOBİ'lerin yaşadığı halkla ilişkiler yönetimi sorunu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Günümüzdeki büyük ölçekli işletmelerde ortaya çıkan problemlerin, konularında uzman kişilerle tartışılması, alternatif çözüm yollarının teker teker masaya yatırılması, bu işletmeleri daha sıhhatli çözümlere ulaştırmaktadır. KOBİ'lerde ise işletmenin yönetiminde bulunan kişi, başkalarının denetimi altında olmadığından karar alırken oldukça rahattır. Bu durum da; KOBİ'leri karar alırken teknik bilgiye değil subjektif etkenlere dayalı sonuçlara vardırılmaktadır. İşletmenin faaliyet döngüsünde zaaf noktaları yaratabilecek bu durum KOBİ'lerin karşılaştıkları sorundan biridir.

Çalışmada detaylı olarak incelenen söz konusu KOBİ temel sorunlarının kaynağı; genelde finansal sorunlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Dolayısıyla KOBİ'ler; faaliyet döngülerinde ve süreçlerinde oldukça yüksek miktarda finansman desteğine ihtiyaç duymaktadırlar. Ancak KOBİ'lerin karşı karşıya oldukları; öz sermaye ve işletme sermayesi yetersizliği, kredi sağlamakla karşılaşılan güçlükler, sermaye piyasalarından yararlanma olanaklarının kısıtlı olması gibi sorunlar finansman sorunlarının temelini oluşturmaktadır.

Kuruluş sırasında KOBİ'ler daha çok öz sermayelerini kullanmaktadırlar. Bu aşamada yeterli öz sermayeye sahip olmayan işletmeler yeni yatırımlarını gerçekleştirmek ve büyüme hedefli finansman ihtiyaçlarında kaynak yaratma sorunu yaşamaktadırlar. Ayrıca KOBİ'ler için başlıca finansman sorunu; kredi temini süreçlerinde yaşanan sıkıntılar, teminat yetersizliği ve kredi maliyetlerinin oldukça pahalı olması şeklindedir. KOBİ'lerin diğer bir finansman kaynağı olan sermaye piyasalarından; eksik bilgi, küçük ölçekli olma ve kurumsal bir bakış açısına sahip olmama gibi nedenlerden, yeteri kadar fayda sağlayamamaları da finansman konusunda darboğazlar yaratmaktadır.

Özetle; KOBİ'lerin finansman sorunları; öz sermaye yetersizliği, işletme sermayesi yetersizliği, kredi sağlamada karşılaşılan güçlükler ve kredi maliyetlerinin yüksek

olması, teşviklerden yeterince yararlanılamaması, ekonomik politikalar ve enflasyon, sermaye piyasalarından yararlanma olanaklarının kısıtlı olması şeklindedir.

Çalışmada Türkiye’de Küçük Orta ve Büyük Ölçekli işletmelere finansal destek sağlayan kuruluşlar olarak Türkiye Halk Bankası A.Ş., Türkiye İhracat Kredi Bankası A.Ş., Türkiye Vakıflar Bankası T.O.A., T.C. Ziraat Bankası A.Ş., Dünya Bankası, AYB, Kalkınma Ajansları, KGF, Kobi Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığı A.Ş., Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, Türkiye Varlık Fonu A.Ş. ve T.C. Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı’nın belirtilme nedeni; diğer kurum ve kuruluşlara kıyasla, belirgin olarak bu ölçekteki işletmelere finansal destek sağlamalarıdır.

KOBİ’lerin karşılaştıkları finansman sorunlarının konuları göz önünde bulundurulduğunda; çalışmada desteklerine değinilen kuruluşları kategorize ettiğimizde, Türkiye Halk Bankası A.Ş., Türk Eximbank, Türkiye Vakıflar Bankası T.O.A., T.C. Ziraat Bankası A.Ş., Dünya Bankası ve AYB’ nin, kredi maliyetlerinin yüksekliğinden kaynaklanan sorunlara destek sağladığı görülmektedir. KGF’nin belli bir komisyon karşılığı KOBİ’lere kefalet desteği sağlaması ise; KOBİ’lerin finansal sorunlarının temelinde yatan nedenlerden biri olan kredi temininde yaşanan zorlukların ana kaynağı teminat yetersizliği sorununa çözüm niteliğindedir. Bunun yanında Kalkınma Ajansları, Ekonomi Bakanlığı, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, KOBİ Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığı A.Ş. ve KOSGEB’in de KOBİ’lere doğrudan ve dolaylı olarak destek sağladığı sonucuna varılmaktadır. Söz konusu kuruluşların; işletmelere yaptıkları proje çağrıları, işletmelerin kuruluş aşamasındaki finansman katkıları ve geri ödemesiz olarak aktarılan fonlar gibi doğrudan desteklerinin yanında dolaylı olarak sağladıkları destekler de bulunmaktadır. Banka ve finans kuruluşlarından sağlanan kredilerin anaparası dışında kalan faiz, vergi ve fon tutarlarının da kuruluşlarca istisnaya tabi tutulması veya karşılanması gibi destekler de kuruluşların dolaylı yoldan sağladıkları desteklerdir.

KOBİ’lere sağlanan finansal destek programları sayesinde; gerek doğrudan gerekse de dolaylı yoldan, bu işletmelere ciddi bir işletme sermayesi katkısı sağlanmaktadır. Hatta özellikle KOBİ Girişim Sermayesi A.Ş’ nin ve KOSGEB’in desteklerinin

işletmelerin kuruluş aşamasına olan katkıları öz sermaye yetersizliği sorununa çözüm olabilmektedir.

KOBİ'ler için büyük ölçüde önem arz eden bir finansman enstrümanı olan sermaye piyasalarından bu işletmeler yeterince yararlanamamaktadır. Çalışmada KOBİ'lerin Borsa'da işlem görecekt ve yatırımcıların ilgisini çekecek seviyeye gelememe nedenleri; uzman bir kadro yönetiminde olmamak, muhasebe-finans altyapı eksikliği, kayıt dışılık ve halka arzın maliyetlerinin yüksekliği olarak belirlenmişti. KOBİ Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığı A.Ş.'nin ve daha çok KOSGEB'in profesyonel ve maddi destekleri bu sorunları aşmada ciddi bir öneme sahiptir.

KOBİ'lerin ekonomik politikalar ve enflasyondan dolayı yaşadığı finansman sorunlarına çözüm olarak da çalışmada desteklerine yer verilen kuruluşlardan; Ekonomi Bakanlığı'nın vergi indirimlerinin, vergi istinastlarının, faiz desteklerinin, sigorta primi desteklerinin ve yatırım yeri tahsisi konusundaki desteklerinin, devlet politikalarının KOBİ'lerin finansal dengesinde yaratabileceği sorunlara çözüm niteliğinde olduğu görülmektedir.

KOBİ'lerin teşviklerden yeterince yararlanamaması bilgi eksikliği, genelde profesyonel bir kadro ve kurumsal bir duruş niteliğine haiz olamama gibi nedenlerden kaynaklanmaktadır. Bu açıdan baktığımızda KOSGEB'in; 62 noktadaki geniş hizmet merkezi ağı, web sitesi hizmetlerine erişim açısından kolaylık sürekli devlet politikalarında gündem olabilme gibi avantajlarından KOBİ'lerin ilgi odağı olmaktadır. Bilgi eksikliği açmazına çözüm niteliğindeki bu özelliği; çalışmada KOSGEB desteklerinin ayrıca incelenmesinin amaçlanmasındaki başka bir nedendir.

KOSGEB; temelleri 1973 yılında atılmaya başlanan, 1990 yılında son halini alan, hedef kitlesi tamamen Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler olan ve bu ölçekteki işletmelerin gelişimini desteklemek üzere özel kanunu olan tek kuruluştur. Örgütlenme biçiminde devletin etkin rolü, farklı alanlarda ve farklı bölgelerde toplamda 62 noktada sahip olduğu geniş hizmet merkezi ağı, bütçe yapısındaki şeffaflık, sağladığı desteklerin yasal dayanaklarının sarsılmazlığı ve toplamda 12 farklı alanda ve nitelikte KOBİ'lere sağladığı destekler dolayısıyla KOSGEB destekleri; Türkiye'de KOBİ'lere sağlanan finansal destek programları arasında en önemli yerini almıştır ve çalışmada araştırma konusu içindeki ağırlığı oluşturmuştur.

KOSGEB'in KOBİ'lere sağladığı destekler konularına göre; eğitim, yarışma ve ödül sistemi, geri ödemeli ve geri ödemesiz doğrudan sağlanan finansal destekler, özellikle olarak KOSGEB organizasyon yapısında oluşan Kurul'ca belirlenen projelerin giderlerinin desteklenmesi, işletmenin kuruluş aşasındaki süreçlerde (AR-GE-İnovasyon ağırlıklı) danışmanlık destekleri, piyasa danışmanlık hizmetleri, laboratuvar hizmetlerinde sağlanan düşük ücret politikaları, finans kuruluşlarından işletme sermayesi ve yatırımın finansmanı için sağlanacak kredilerin faiz destekleri şeklinde gruplanabilmektedir.

2014-2016 yılları arasında KOSGEB desteklerinin uygulama sonuçları incelendiğinde; desteklerden yararlanan işletme sayılarının gittikçe arttığı görülmektedir. Söz konusu destekler; Destek Programları Yönetmeliği Kapsamında Verilenler ve KOBİ Kredi Faiz Desteği Yönetmeliği Kapsamında Verilenler olmak üzere 2'ye ayrılmaktadır. Destek Programları Yönetmeliği kapsamında verilen desteklerden yararlanan işletme sayısı, KOBİ Kredi Faiz Desteği Yönetmeliği kapsamında verilen desteklerden yararlanan işletme sayısından daha fazla olduğu görülmektedir. Nedeni; Destek Programları Yönetmeliği kapsamındaki desteklerin daha geniş bir alanda uygulanması, kredi faiz destekleri uygulamalarının sürekli değişen ve gelişen devlet politikaları ile 2017 yılında daha çok yoğunlaşmış olması ve Türkiye'deki KOBİ'lerin bu yöndeki farkındalığının bu dönemde artmış olmasıdır.

KOSGEB destekleri 2014-2016 yılları arasında rakamsal olarak ortaya koyulduğunda; toplamda KOBİ'lere 2014 yılında 348.029.941 TL, 2015 yılında 355.967.498 TL, 2016 yılında ise 540.638.676 TL fon aktarıldığı görülmektedir. Söz konusu destekler rakamsal olarak gittikçe artan bir seyir izlemiş olup, ağırlıklı olarak geri ödemesiz şekilde aktarıldığı göz önünde bulundurulduğunda KOBİ'ler için çok önemli bir finansman kaynağı olmuştur. Yine ilgili yıllarda KOSGEB desteklerinden yararlanan işletmelerin sayılarına bakılacak olursa; 2014 yılında 37.891 işletme, 2015 yılında 39.593 işletme, 2016 yılında 43.125 işletmeye ulaşıldığı görülmektedir.

2014-2016 yılları arasındaki TÜİK verileri incelendiğinde Türkiye'de Sanayi ve hizmet sektörlerinde faaliyet gösteren KOBİ sayısı yaklaşık 2.6 Milyon işletme şeklinde gerçekleşmiştir. Bu yıllar arasında KOSGEB desteklerinin en fazla 43.125

işletmeye ulaştığı göz önünde bulundurulursa; söz konusu desteklerin yeteri kadar geniş bir kitleye ulaşmadığı sonucuna varılmaktadır.

2010-2015 yılları arasında Türkiye Bankalar Birliği verilerine göre KOBİ nakit kredileri; ortalama yıllık %30 değişimle, 2010 yılında 125 Milyar TL, 2015 yılında 388 Milyar TL tutarında gerçekleşmiştir. Söz konusu dönemde KOSGEB desteklerinin rakamsal olarak toplamda en yüksek tutarının 355.967.498 TL olduğu göz önünde bulundurulursa, bu desteklerin KOBİ'lerin finansman ihtiyaçlarını yeteri kadar karşılamadığı sonucuna varılmaktadır.

Çalışma; Türkiye'de KOBİ'lerin kalkınmadaki yerine ve önemine, yaşadıkları sorunlara, bu sorunlara çözüm olarak sunulan desteklere ve bu desteklerin yeterli seviyede gerçekleşip gerçekleşmediğine dikkat çekmek, aynı zamanda KOBİ kesimindeki bilgi eksikliği ve farkındalık sorununa çözüm niteliğinde bir yol haritası oluşturmak amacıyla hazırlanmıştır.

KAYNAKÇA

Kitaplar

AYKAÇ, Mustafa, Zeki PARLAK ve Süleyman ÖZDEMİR, **Küreselleşme Sürecinde Rekabet Gücünün Arttırılması ve Türkiye’de KOBİ’ler**. İstanbul: İnkılap Kitabevi. 2009.

BAYÜLKEN, Yavuz ve Cahit KÜTÜKOĞLU, **Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi İşletmeleri (KOBİ’LER)**. 4.b.. Ankara: Tmmob Makine Mühendisleri Odası. 2012.

ÇELİK, Adnan ve Tahir AKGEMCİ,, **Girişimcilik Kültürü ve KOBİ’ler**. 2.b.. Konya: Nobel Yayın Dağıtım. 1998.

DOĞAN, Seyhun, **Avrupa Birliği’ nin Girişimcilik Politikası, Kobi Yaklaşımı ve Türkiye**. 1.b.. İstanbul: İstanbul Ticaret Odası Yayınları. 2010.

Erciyes Üniversitesi Nevşehir İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, “KOBİ’lerin Finansman ve Pazarlama Sorunları”. **1. Orta Anadolu Kongresi**. Ankara: KOSGEB Yayınları. 2001.

HAFTACI, Vasfi, **KOBİ’ler ve Girişimcilik**. 1.b.. Kocaeli: Umuttepe Yayınları. 2015.

KARAMUSTAFA, Osman, Murat ÇETİN, Aykut KARAKAYA ve Soner TASLAK, “KOBİ’lerin İhracat Darlığı Nedenleri Üzerine Bir Araştırma: Samsun İli Örneği”. **I. Orta Anadolu Kongresi “KOBİ’lerin Finansman ve Pazarlama Sorunları”**. 2001. ss. 213-221.

Kredi Garanti Fonu A.Ş., **100 Soruda KGF**. 1.b..y.y.. t.y..

KUTLU, Hüseyin Ali ve N. Savaş DEMİRCİ, “ KOBİ’lerin Finansal Sorunları ve Çözüm Önerileri”, “**4. KOBİ’ler ve Verimlilik Kongresi**”, İstanbul Kültür Üniversitesi, 2007, ss. 187-198.

MÜFTÜOĞLU, M. Tamer, **İşletme İktisadı**. 7.b.. Ankara: Turhan Kitabevi. 2010.

MÜFTÜOĞLU, M. Tamer, **Türkiye’de Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler KOBİ’ler Sorunlar Öneriler**. 6.b.. Ankara: Turhan Kitabevi. 2007.

MÜFTÜOĞLU, M. Tamer ve Tülin DURUKAN, **Girişimcilik ve KOBİ’ler**. 1.b.. Ankara: Gazi Kitabevi. 2004.

MÜSLÜMOV, Alövsat, **21. Yüzyılda Türkiye’de KOBİ’ler Sorunlar, Fırsatlar ve Çözüm Önerileri**. 1.b.. İstanbul: Literatür Yayınları. 2002.

ŞİMŞEK, Muhittin, **Ekonominin Lokomotifi KOBİ’lerin Olmazsa Olmazları**. 1.b.. Bursa: Alfa Yayınları. 2002.

Türkiye İstatistik Kurumu, **“NACE Rev.2 – Altılı Ekonomik Faaliyet Sınıflaması”**, Güncellenmiş 2015 Baskısı , Türkiye İstatistik Kurumu Matbaası, 2015.

YÜKSEL, Aycan, **Türkiye’de KOBİ’lerin Banka Kredilerine Erişimi**. 1.b., Ankara: Devlet Planlama Teşkilatı Sosyal Sektörler ve Koordinasyon Genel Müdürlüğü. 2011.

Sürelı Yayınlar

AKBULAK, Sevinç ve Yavuz AKBULAK, “Ulusal Varlık Fonları”. **“Marmara Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi”**. C. XXV. S. 2. 2008. ss. 237-262.

BİLİCİ, Nilgün Bilici, “Erzurum Alt Bölgesindeki KOBİ’lerin Mevcut Durumları, Sorunları ve Çözüm Önerileri”. **“Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi”**. C 10. S 2. 2007. ss. 383-398.

ÇATAL, M. Faruk, “Bölgesel Kalkınmada Küçük ve Orta Boy İşletmelerin (KOBİ) Rolü”. **“Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi”**. C 10. S 2. 2007. ss. 333-352.

DEMİR, Yusuf ve Abdullah SÜTÇÜ, “Kriz Sonrası Isparta Orman Endüstri KOBİ’lerinin Üretim, Teknoloji ve Finansman Sorunlarının Analizi”. **“Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi”**. Seri: A. S: 2. 2002. ss. 79-96.

ŞEKER, Ayberk, Mesut DOĞAN ve Bilge Leyli ELİTAŞ, “KOBİ’lerde Girişimcilik Değerleri ve Dış Ticaret Faaliyetleri Arasındaki İlişki: Sanayi İşletmeleri Örneği”. **“İşletme Araştırmaları Dergisi”**. 2016. 8 (2). (DOI: 10.20491/isarder.2016.176). ss. 198-223.

ÖZGEN, Hüseyin, Kemal Can KILIÇ ve Bahattin KARADEMİR, “‘Birlikten Kuvvet Doğar’: Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler İçin Bir Örgütlenme Modeli Olarak Ağ Organizasyonları Önerisi”. **“Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi”**. C 12, S 12, 2003, ss. 81-96.

YILMAZ, Mustafa Kemal ve Ali KÜÇÜKÇOLAK, “Basel II Uygulamalarının KOBİ’lere Etkileri ve İMKB Şirketlerinin Bu Açından Değerlendirilmesi”. **“Finans Politik ve Ekonomik Yorumlar Dergisi”**. C:6, Sayı: 3, 2006. ss. 39-58.

Tezler

ARSLAN, Birkan, “**KOBİ’lerdeki Finansman Sorunlarının Çözümlemesine KOSGEB Desteklerinin Etkisi**”. (İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Finans Bilim Dalı Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul. 2015.

BAŞOĞLU, İ. Alper, “**Ab’ye Giriş Sürecinde Türkiye’deki KOBİ Destek Sisteminin AB ile Karşılaştırılması**”. (T.C. Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Enstitü Anabilim Dalı: Çalışma Ekonomisi ve Endüstriyel İlişkiler, Enstitü Bilim Dalı: Çalışma Ekonomisi ve Sosyal Siyaset, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sakarya. 2007.

ÇETİN, Hazal Handan, “**Türkiye’de Küçük ve Orta Ölçekli İşletmelerin Finansman Sorunları ve Bu Sorunlara Yönelik Politikalar (Kredi Politikaları)**”. (T.C. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Anabilim Dalı, İktisat Politikası Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul. 2007.

DEĞİRMENCİOĞLU, Gamze, “**Türkiye ve Dünya’daki Kredi Garanti Sistemleri, Türkiye’deki Kredi Garanti Fonu A.Ş.’nin Kefalet Hacminin ve İşlerliğinin Arttırılabilmesi İçin Yapılabilecekler**”. (Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Muhasebe-Finansman Yüksek Lisans Programı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara. 2011.

ERDEM, Emel, “**Küçük ve Orta Ölçekli İşletmelerin (KOBİ) Sorunları, Düzce İli Orman Ürünleri Sanayisi Örneği**”. (Düzce Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Orman Endüstri Mühendisliği Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Düzce. 2009.

KARABULUT ŞARDAĞ, Melek, “**Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerde Sosyal Medya Pazarlaması: Sinop İlinde Bir Araştırma**”. (Ondokuzmayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Samsun, 2015.

KAHRAMAN, Sibel, “**KOBİ’lerin Sorunları ve Çözüm Önerileri; Bursa Alan Araştırması**”. (Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Balıkesir. 2012.

MADEN, Selen Işık, “**Kosgeb Genel Destek Programının Firmalar Üzerindeki Etkilerinin Değerlendirilmesi: Göller Bölgesi Uygulaması**”. (T.C. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı Yayınlanmamış Doktora Tezi). Isparta. 2012.

ÖZTÜRK, Özkan, “**İstihdam Konusunda KOBİ’lerin Önemi ve KOBİ Alanında Eğitim İstihdam İlişkisi Açısından Kamu İstihdam Kurumunun Rolü**”. (Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü İstihdam ve Meslek Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi). 2007.

SOLMAZ, Hasan, “**Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelere Sağlanan Kamu Desteklerinin Etkinliği ve KOSGEB Diyarbakır Uygulaması**”. (Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Diyarbakır, 2014.

SEKARCHI TAMAR, Ramin, “**Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerde E-Ticaret, Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri Ankara İlinde Bir Uygulama**”. (Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı, İşletme Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara. 2013.

SARILI, Özgül, “**Küçük ve Orta Ölçekli İşletmelerin Finansman Sorunları ve Finansman Tercihlerini Etkileyen Etmenler: Afyonkarahisar İli Örneği**”. (T.C. Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Afyonkarahisar. 2011.

YILMAZ, Tolga, “**Türkiye’deki KOBİ’lerin Sorunları, Çözüm Önerileri ve Sağlanan Destekler**”. (Gebze İleri teknoloji Enstitüsü, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gebze. 2005.

YILMAZ, Derya, “**KOBİ’lerin Sorunlarına Yönelik Sağlanan Destekler**”. (Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Ana Bilim Dalı, Çalışma Ekonomisi Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sivas. 2012.

İnternet

AKGEMCİ, Tahir, **KOBİ’lerin Temel Sorunları ve Sağlanan Destekler**. Ankara: T.C. Sanayi ve Ticaret Bakanlığı KOSGEB Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı. 2001. http://www.kobider.org.tr/pdf/kobi_sorunlar_destekler.pdf . (Erişim Tarihi: 14.05.2017).

ALO MALİYE.COM, <http://www.alomaliye.com/nace-kodu/> . (Erişim Tarihi: 13.02.2017).

BİLİM SANAYİ VE TEKNOLOJİ BAKANLIĞI, <https://biltek.sanayi.gov.tr/sayfalar/rekabetoncesi.aspx> . (Erişim Tarihi: 27.02.2017).

BİLİM SANAYİ VE TEKNOLOJİ BAKANLIĞI, <https://biltek.sanayi.gov.tr/SitePages/sss.aspx> . (Erişim Tarihi: 24.02.2017).

ERSÖZ, Veysi, “**AB, Türkiye ve Konya’da KOBİ’lerin Yapısı, Sorunları ve Çözüm Önerileri**”. Konya Ticaret Odası. 2010. (Çevrimiçi). http://www.kto.org.tr/d/file/kobilerin_yapisi_rapor.pdf . (Erişim Tarihi: 06.04.2017).

EUROPEAN COMMISSION, <http://ec.europa.eu/growth/> . (Erişim Tarihi: 07.01.2017).

EUROPEAN INVESTMENT BANK.
http://www.eib.europa.eu/about/key_figures/index.htm , (Erişim Tarihi: 29.03.2017).

EUROPEAN INVESTMENT BANK, <http://www.eib.europa.eu/about/index.htm> .
(Erişim Tarihi: 29.03.2017).

EUROPEAN INVESTMENT BANK, **2015 FINANCIAL REPORT.**
<http://www.eib.europa.eu/attachments/general/reports/fr2015en.pdf> . (Erişim Tarihi:
12.02.2017).

İSO, **Ekonomik Durum Tespit Anketi Sonuçları 2013-1.** İstanbul. 2013.
http://www.iso.org.tr/sites/1/upload/files/ekonomik_durum_2013_1-16.pdf . (Erişim
Tarihi: 15.05.2017).

KALKINMA BAKANLIĞI, **KALKINMA AJANSLARI 2015 YILI GENEL
FAALİYET RAPORU.** ANKARA.
<http://www.kalkinma.gov.tr/Lists/Yaynlar/Attachments/732/Kalk%C4%B1nma%20Ajanslar%C4%B1%202015%20Y%C4%B1n%C4%B1%20Genel%20Faaliyet%20Raporu.pdf> . (Erişim Tarihi: 14.05.2017).

KOBİ BİLGİ SİTESİ.
http://www.kobi.org.tr/index.php?option=com_content&view=article&id=135&Itemid=228 . (Erişim Tarihi: 14.05.2017).

KOBİ GİRİŞİM SERMAYESİ YATIRIM ORTAKLIĞI A.Ő.,
http://kobias.com.tr/web/ortaklik_yapimiz.html . (Erişim Tarihi: 22.02.2017).

KOBİ GİRİŞİM SERMAYESİ YATIRIM ORTAKLIĞI A.Ő.,
<http://kobias.com.tr/web/tarihce.html> . (Erişim Tarihi: 22.02.2017).

KOBİ GİRİŞİM SERMAYESİ YATIRIM ORTAKLIĞI A.Ő.,
http://kobias.com.tr/web/ortaklik_yapimiz.html . (Erişim Tarihi: 22.02.2017).

KOBİ GİRİŞİM SERMAYESİ YATIRIM ORTAKLIĞI A.Ő.,
http://kobias.com.tr/web/girisim_sermayesi.html . (Erişim Tarihi: 22.02.2017).

KOBİ GİRİŞİM SERMAYESİ YATIRIM ORTAKLIĞI A.Ő.,
<http://kobias.com.tr/web/sss.html> . (Erişim Tarihi: 22.02.2017).

KOBİ BİLGİ SİTESİ,
http://www.kobi.org.tr/index.php?option=com_content&view=article&id=146&Itemid=259 . (Erişim Tarihi: 23.02.2017).

KOÇEL, Tamer, “Büyüyen İŞletmelerde Karşılaşılan Yönetim ve Organizasyon Sorunları”. **İstanbul Ticaret Odası.** 1993.
<http://www.ito.org.tr/itoyayin/0005391.pdf> . (Erişim Tarihi: 08.04.2017).

KOSGEB, Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı Faaliyet Raporu 2013.
http://www.kosgeb.gov.tr/Content/Upload/Dosya/Mali%20Tablolar/Faaliyet%20Raporlar%C4%B1/KOSGEB_2013_Y%C4%B1%C4%B1_Faaliyet_Raporu.pdf
(Erişim Tarihi: 14.05.2017).

KOSGEB, Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı Faaliyet Raporu 2014.
http://www.kosgeb.gov.tr/Content/Upload/Dosya/Mali%20Tablolar/Faaliyet%20Raporlar%C4%B1/KOSGEB_2014_Y%C4%B1%C4%B1_Faaliyet_Raporu.pdf
(Erişim Tarihi: 14.05.2017).

KOSGEB, Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı Faaliyet Raporu 2015.
http://www.kosgeb.gov.tr/Content/Upload/Dosya/Mali%20Tablolar/Faaliyet%20Raporlar%C4%B1/KOSGEB_2015_Y%C4%B1%C4%B1_Faaliyet_Raporu.pdf
(Erişim Tarihi: 14.05.2017).

KOSGEB, Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı Faaliyet Raporu 2016.
http://www.kosgeb.gov.tr/Content/Upload/Dosya/Mali%20Tablolar/2016/KOSGEB_2016_Y%C4%B1%C4%B1_Faaliyet_Raporu.pdf . (Erişim Tarihi: 14.05.2016).

KOSGEB, 2011-2015 KOSGEB Stratejik Planı. Ankara. 2011.
[http://www.kosgeb.gov.tr/Content/Upload/Dosya/Mali%20Tablolar/KOSGEBN%20Stratejik%20Plan/KOSGEB_Stratejik_Planı_\(2011-2015\).pdf](http://www.kosgeb.gov.tr/Content/Upload/Dosya/Mali%20Tablolar/KOSGEBN%20Stratejik%20Plan/KOSGEB_Stratejik_Planı_(2011-2015).pdf) . (Erişim Tarihi: 14.05.2017).

KOSGEB, 2011-2013 KOBİ Stratejisi ve Eylem Planı (KSEP). Ankara. 2011.
<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/07/20110715-13-1.pdf> . (Erişim Tarihi : 13.05.2017).

KOSGEB, 2015-2018 KOBİ Stratejisi ve Eylem Planı (KSEP). Ankara. 2015.
[http://www.kosgeb.gov.tr/Content/Upload/Dosya/Mali%20Tablolar/KSEP/Kobi_Stratejisi_ve_Eylem_Planı_\(2015-2018\).pdf](http://www.kosgeb.gov.tr/Content/Upload/Dosya/Mali%20Tablolar/KSEP/Kobi_Stratejisi_ve_Eylem_Planı_(2015-2018).pdf) . (Erişim Tarihi: 13.05.2017).

KOSGEB, <http://www.kosgeb.gov.tr/site/tr/genel/detay/5560/mevzuat> . (Erişim Tarihi: 12.03.2017).

KOSGEB, <http://www.kosgeb.gov.tr/site/tr/genel/detay/1231/girisimcilik-destek-programi> . (Erişim Tarihi: 14.03.2017).

KOSGEB, <http://www.kosgeb.gov.tr/site/tr/genel/detay/1230/genel-destek-programi> . (Erişim Tarihi: 17.03.2017).

KOSGEB, <http://www.kosgeb.gov.tr/site/tr/genel/detay/1228/isbirligi-gucbirligi-destek-programi> . (Erişim Tarihi: 19.03.2017).

KOSGEB, <http://www.kosgeb.gov.tr/site/tr/genel/detay/1226/kobi-proje-destek-programi> . (Erişim Tarihi: 19.03.2017).

KOSGEB, <http://www.kosgeb.gov.tr/site/tr/genel/detay/3288/kobigel-kobi-gelisim-destek-programi> . (Erişim Tarihi: 19.03.2017).

KOSGEB, <http://www.kosgeb.gov.tr/site/tr/genel/detay/1229/arge-inovasyon-ve-endustriyel-uygulama-destek-programi> . (Erişim Tarihi: 19.03.2017).

KOSGEB, <http://www.kosgeb.gov.tr/site/tr/genel/detay/5797/arge-ve-inovasyon-programi> . (Erişim Tarihi: 19.03.2017).

KOSGEB, <http://www.kosgeb.gov.tr/site/tr/genel/detay/5798/endustriyel-uygulama-programi> . (Erişim Tarihi: 19.03.2017).

KOSGEB, <http://www.kosgeb.gov.tr/site/tr/genel/detay/5804/teknopazar-teknolojik-urun-tanitim-ve-pazarlama-destek-programi> . (Erişim Tarihi: 19.03.2017).

KOSGEB, <http://www.kosgeb.gov.tr/site/tr/genel/detay/1235/uluslararası-kulucka-merkezi-ve-hizlendirici-destek-programi> . (Erişim Tarihi: 19.03.2017).

KOSGEB, <http://www.kosgeb.gov.tr/site/tr/genel/detay/1232/gelisen-isletmeler-piyasasi-kobi-destek-programi> . (Erişim Tarihi: 20.03.2017).

KOSGEB, <http://www.kosgeb.gov.tr/site/tr/genel/detay/1227/tematik-proje-destek-programi> . (Erişim Tarihi: 20.03.2017).

KOSGEB, <http://www.kosgeb.gov.tr/site/tr/genel/detay/1234/kosgeb-laboratuvar-hizmetleri> . (Erişim Tarihi: 20.03.2017).

KOSGEB, <http://www.kosgeb.gov.tr/site/tr/genel/detay/1233/kredi-faiz-destegi> . (Erişim Tarihi: 24.03.2017).

KOSGEB, <http://www.kosgeb.gov.tr/site> . (Erişim Tarihi: 24.03.2017).

KOSGEB, <http://www.kosgeb.gov.tr/site/tr/genel/detay/5676/sanayide-kullanilan-verimsiz-elektrik-motorlarının-donusumu-kredi-faiz-destegi-programi-basladi> . (Erişim Tarihi: 27.03.2017).

KOSGEB, <http://www.kosgeb.gov.tr/site/tr/genel/detay/5870/kosgebden-uretime-dev-katki-2016-yili-makine-techizat-kredi-faiz-destegi> . (Erişim Tarihi: 24.03.2017).

KOSGEB, <http://www.kosgeb.gov.tr/site/tr/genel/detay/5870/kosgebden-uretime-dev-katki-2016-yili-makine-techizat-kredi-faiz-destegi> . (Erişim Tarihi: 25.03.2017).

KOSGEB, <http://www.kosgeb.gov.tr/site/tr/genel/detay/6137/461-bin-167-kobinin-kredi-faiz-destegi-bavurusu-onaylandi> . (Erişim Tarihi: 25.03.2017).

KOSGEB, <http://www.kosgeb.gov.tr/site/tr/genel/detay/5560/mevzuat> . (Erişim Tarihi: 25.03.2017).

KREDİ GARANTİ FONU, <http://www.kgf.com.tr/hakkimizda/ortaklik-yapisi/> . (Erişim Tarihi: 18.02.2017).

KREDİ GARANTİ FONU, <http://www.kgf.com.tr/hakkimizda/tarihce/> . (Erişim Tarihi: 19.02.2017).

KREDİ GARANTİ FONU, <http://www.kgf.com.tr/bilgi-merkezi/rakamlarla-kgf/> . (Erişim Tarihi: 19.02.2017).

KREDİ GARANTİ FONU, <http://www.kgf.com.tr/desteklerimiz/kaynaklarimiz/baku-tiflis-ceyhan-boru-hatti-projesi-sirketi-btc-co/> . (Erişim Tarihi: 19.02.2017).

KREDİ GARANTİ FONU, <http://www.kgf.com.tr/desteklerimiz/kefalet-verdigimiz-kurum-ve-kuruluslar/kefalet-verdigimiz-bankalar/> . (Erişim Tarihi: 20.02.2017).

T.C. BAŞBAKANLIK HAZİNE MÜSTEŞARLIĞI DIŞ EKONOMİK İLİŞKİLER GENEL MÜDÜRLÜĞÜ, **Reel Sektör (KOBİ) Kredileri İzleme Raporu 2011.** Ankara. 2011. <https://www.hazine.gov.tr/File/?path=ROOT%2F1%2FDocuments%2FD%2FC4%B1%2FC5%9F%20Ekonomik%20C4%B0li%20C5%9Fkiler%20Raporlar%20C4%B1%2F2011%20Y%20C4%B1%20Kobi%20Raporu-DE%20C4%B0.pdf> . (Erişim Tarihi: 14.05.2017).

T.C. BİLİM SANAYİ VE TEKNOLOJİ BAKANLIĞI, <http://www.sanayi.gov.tr/tarihce.html> . (Erişim Tarihi: 23.02.2017).

T.C. EKONOMİ BAKANLIĞI TEŞVİK UYGULAMA VE YABANCI SERMAYE GENEL MÜDÜRLÜĞÜ, **YATIRIM TEŞVİK SİSTEMİ YILLIK DEĞERLENDİRME RAPORU (HAZİRAN 2012 – HAZİRAN 2013).** <http://www.ekonomi.gov.tr/portal/content/conn/UCM/path/Contribution%20Folders/web/Yat%20C4%B1r%20C4%B1m/Yat%20C4%B1r%20C4%B1m%20Te%20C5%9Fvik%20Sistemi/ekler/TesvikSistemiYillikRapor.pdf?lve> . (Erişim Tarihi: 28.02.2017).

T.C. Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı, **2016-2020 Stratejik Plan.** [http://www.kosgeb.gov.tr/Content/Upload/Dosya/Mali%20Tablolar/KOSGEBN%20Stratejik%20Plan/KOSGEB_Stratejik_Planı_\(2016-2020\).pdf](http://www.kosgeb.gov.tr/Content/Upload/Dosya/Mali%20Tablolar/KOSGEBN%20Stratejik%20Plan/KOSGEB_Stratejik_Planı_(2016-2020).pdf) . (Erişim Tarihi: 12.03.2017).

TÜRKİYE BANKALAR BİRLİĞİ, **KOBİ Kredilerine İlişkin Bilgi Notu 15 Şubat 2016.** https://www.tbb.org.tr/Content/Upload/Dokuman/7339/TBB_bilgi_notu_Kobi.pdf . (Erişim Tarihi: 20.05.2017).

TÜRKİYE CUMHURİYETİ AVRUPA BİRLİĞİ BAKANLIĞI, <http://www.ab.gov.tr/index.php?p=45638&l=1> . (Erişim Tarihi: 12.02.2017).

TÜRKİYE CUMHURİYETİ EKONOMİ BAKANLIĞI, http://www.ekonomi.gov.tr/portal/faces/home/destekler/anasayfa?_adf.ctrl-state=13y9zvbdcl_69&_afLoop=809224556481949&_afWindowMode=0&_afWindowId=13y9zvbdcl_115#! . (Erişim Tarihi: 27.02.2017).

TÜRKİYE CUMHURİYETİ EKONOMİ BAKANLIĞI ,
http://www.ekonomi.gov.tr/portal/faces/home/destekler/ihracatDestekleriD:jsessionid=8XB_udO69mOa8QJvhh9NYUu0akW3-MSbxTMgSb6x1b7w0Hv-G38R!-1097209025?_adf.ctrl-state=vuyen9c0d_982&_afLoop=810051998190151&_afWindowMode=0&_afWindowId=null#!%40%40%3F_afWindowId%3Dnull%26_afLoop%3D810051998190151%26_afWindowMode%3D0%26_adf.ctrl-state%3Dd3oxri921_4 . (Erişim Tarihi: 27.02.2017).

TÜRKİYE CUMHURİYETİ EKONOMİ BAKANLIĞI,
http://www.ekonomi.gov.tr/portal/faces/oracle/webcenter/portalapp/pages/content/docListViewer.jsp?folder=/Contribution_Folders/web/İhracat/İhracatDestekleri/01.DestekMevzuati/&parentPage=ihracat&_afLoop=811287880923641&_afWindowMode=0&_afWindowId=d3oxri921_1#!%40%40%3F_afWindowId%3Dd3oxri921_1%26_afLoop%3D811287880923641%26folder%3D%252FContribution%2BFolders%252Fweb%252F%25C4%25B0hracat%252F%25C4%25B0hracat%2BDestekleri%252F01.Destek%2BMevzuat%25C4%25B1%252F%26parentPage%3Dihracat%26_afWindowMode%3D0%26_adf.ctrl-state%3Dd3oxri921_147 . (Erişim Tarihi: 27.02.2017).

TÜRKİYE CUMHURİYETİ EKONOMİ BAKANLIĞI,
http://www.ekonomi.gov.tr/portal/faces/home/destekler/hizmetsektoredest?_afLoop=233922373058415&_afWindowMode=0&_afWindowId=1uctrq5ik_1#!%40%40%3F_afWindowId%3D1uctrq5ik_1%26_afLoop%3D233922373058415%26_afWindowMode%3D0%26_adf.ctrl-state%3D1uctrq5ik_205 . (Erişim Tarihi: 03.03.2017).

TÜRKİYE ESNAF VE SANATKARLARI KONFEDERASYONU,
<http://www.tesk.org.tr/tr/guncel/kredidestek/kosgebhizmet.pdf> . (Erişim Tarihi: 13.05.2017).

TÜRK EXİMBANK, <https://www.eximbank.gov.tr/TR,441/genel-bilgi.html> . (Erişim Tarihi: 07.01.2017).

TÜRK EXİMBANK, **Faaliyet Raporu 2015.**
<https://www.eximbank.gov.tr/TR,94/faaliyet-raporlari.html> . (Erişim Tarihi 31.01.2017).

TÜRKİYE HALK BANKASI, **2015 Faaliyet Raporu.**
<https://www.halkbank.com.tr/channels/1.asp?id=795> . (Erişim Tarihi 29.01.2017).

TÜRKİYE VAKIFLAR BANKASI T. A. O., **Faaliyet Raporu 2015.**
<https://www.vakifbank.com.tr/Default.aspx?pageID=353> . (Erişim Tarihi: 03.02.2017).

WORLD BANK INTERNATIONAL CENTRE FOR SETTLEMENT OF INVESTMENT DISPUTES, <https://icsid.worldbank.org/en/Pages/about/default.aspx> . (Erişim Tarihi: 02.04.2017).

WORLD BANK INTERNATIONAL CENTRE FOR SETTLEMENT OF INVESTMENT DISPUTES, <https://icsid.worldbank.org/en/> . (Erişim Tarihi: 02.04.2017).

WORLD BANK INTERNATIONAL DEVELOPMENT ASSOCIATION, <http://ida.worldbank.org/about/what-ida> . (Erişim Tarihi: 31.03.2017).

WORLD BANK INTERNATIONAL FINANCE CORPORATION, http://www.ifc.org/wps/wcm/connect/CORP_EXT_Content/IFC_External_Corporate_Site/About+IFC_New/IFC+History/ . (Erişim Tarihi: 02.04.2017).

WORLD BANK MULTILATERAL INVESTMENT GUARANTEE AGENCY, <https://www.miga.org/who-we-are/history/> . (Erişim Tarihi: 02.04.2017).

WORLD BANK, <http://www.worldbank.org/en/about/history> . (Erişim Tarihi: 29.03.2017).

WORLD BANK, <http://www.worldbank.org/en/about/leadership> . (Erişim Tarihi: 30.03.2017).

WORLD BANK, <http://www.worldbank.org/en/about/unit> . (Erişim Tarihi: 30.03.2017).

WORLD BANK, <http://www.worldbank.org/en/about/what-we-do/brief/ibrd> . (Erişim Tarihi: 30.03.2017).

WORLD BANK, <http://www.worldbank.org/en/about/leadership/members> . (Erişim Tarihi: 30.03.2017).

WORLD BANK, <http://siteresources.worldbank.org/BODINT/Resources/278027-1215524804501/IBRDCountryVotingTable.pdf> . (Erişim Tarihi: 30.03.2017).

WORLD BANK, <http://www.worldbank.org/en/about/leadership/members#2> . (Erişim Tarihi: 31.03.2017).

WORLD BANK, <http://www.worldbank.org/en/about/leadership/members#3> . (Erişim Tarihi: 02.04.2017).

WORLD BANK, <http://www.worldbank.org/en/about/leadership/members#4> . (Erişim Tarihi: 02.04.2017).

WORLD BANK, <http://www.worldbank.org/en/about/leadership/members#5> . (Erişim Tarihi: 02.04.2017).

WORLD BANK, <http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/PROJECTS/0,,pagePK:64392398~piPK:64392037~theSitePK:40941~countrycode:TR~menuPK:64820000,00.html> . (Erişim Tarihi: 02.04.2017).

WORLD BANK, <http://data.worldbank.org/country/TR?locale=tr> . (Erişim Tarihi: 12.02.2017).

Mevzuat

10 Kasım 1978 tarih ve 7/16728 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile onaylanıp yürürlüğe giren “Sınai Eğitim Hizmetlerinin Verilmesi” ne dair Milletlerarası Antlaşma

06 Eylül 1984 tarih ve 18157 sayılı Resmi Gazete’ de yayımlanan 17 Haziran 1983 tarih ve 83/6744 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile onaylanan “Küçük Sanayi Yayım Hizmetlerinin Geliştirilmesi” ne dair Milletlerarası Antlaşma

20 Nisan 1990 tarih ve 20498 sayılı Resmi Gazete’ de yayımlanan, 12 Nisan 1990 tarihinde kabul edilen 3624 sayılı Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı Kurulması Hakkında Kanun

14 Temmuz 1993 tarih ve 216379 sayılı Resmi Gazete’ de yayımlanan 09 Haziran 1993 tarih ve 93/4496 sayılı 16 Haziran 1970 tarihli Türkiye-Federal Almanya Teknik İşbirliği Anlaşması Çerçevesinde, İki Ülke Arasında Mektup Teatisi Yoluyla Aktedilen ‘Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler İçin Bir Kredi Garanti Fonu Kurulmasına Yardım’ Konulu Ekli Proje Anlaşmasının, 20 Nisan 1993 Tarihinden Geçerli Olmak Üzere Onaylanması Hakkında Bakanlar Kurulu Kararı

09 Nisan 2002 tarih ve 24721 sayılı Resmi Gazete’ de yayımlanan 28/03/2002 tarihinde kabul edilen 4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanun

6 Mayıs 2003 Tarihli ve C(2003) 1422 sayılı Official Journal of the European Union’ da yayımlanan, 2003/361/EC sayılı tüzük çerçevesinde 1 Ocak 2005’te yürürlüğe giren “Comission Recommendation of 6 May 2003 Concerning The Definition of Micro, Small and Medium-Sized Enterprises”

25 Şubat 2004 tarih ve 25384 sayılı Resmi Gazete’ de yayımlanan 16 Şubat 2004 tarih ve 2004/6840 sayılı Üreticilerin Üretime Yönelik İhtiyaçlarının Karşlanması Amacıyla T.C. Ziraat Bankası A.Ş. ve Tarım Kredi Kooperatiflerince Düşük Faizli, Azami 12 Ay Vadeli İşletme Kredisi Kullanılması ile Tarımsal Üretim Geliştirilmesi, Verimliliğin ve Kalitenin Artırılması Amacıyla T.C. Ziraat Bankası A.Ş. ve Tarım Kredi Kooperatiflerince Tarımsal Üretime Yönelik Düşük Faizli Yatırım ve İşletme Kredisi Kullanılmasına İlişkin Bakanlar Kurulu Kararı

04 Mayıs 2004 tarih ve 25452 sayılı Resmi Gazete’ de yayımlanan 22 Mart 2004 tarih ve 2004/7131 sayılı Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi İşletmelerinin Geliştirilmesi ve Desteklenmesi Amacıyla KOSGEB Tarafından Uygun Koşullarda Finansal Destek Sağlanması Hakkında Bakanlar Kurulu Kararı

19 Ekim 2005 Tarih ve 25997 sayılı Resmi Gazete’ de yayımlanan 18 Kasım 2005 tarih ve 2005/9617 sayılı Sanayi ve Ticaret Bakanlığı’nın 28 Temmuz 2005 tarih ve 5674 sayılı yazısı üzerine 3143 sayılı Sanayi ve Ticaret Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunun ek 1’ inci maddesine göre Bakanlar Kurulu’nca kararlaştırılan ‘‘Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin Tanımı, Nitelikleri ve Sınıflandırılması Hakkında Yönetmelik’’

12 Mart 2008 tarih ve 26814 sayılı Resmi Gazete’ de yayımlanan 28 Şubat 2008 tarih ve 5746 numaralı Araştırma, Geliştirme ve Tasarım Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanun

26 Nisan 2008 tarih ve 26858 sayılı Resmi Gazete’ de yayımlanan 21 Nisan 2008 tarih ve 2008/13524 sayılı Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi İşletmelerinin Geliştirilmesi ve Desteklenmesi Amacıyla KOSGEB Tarafından Uygun Koşullarda Finansal Destek Sağlanması Hakkında Kararda Değişiklik Yapılmasına Dair Bakanlar Kurulu Kararı

5 Mayıs 2009 tarih ve 27219 sayılı Resmi Gazete’ de yayımlanan 22 Nisan 2009 tarihinde kabul edilen 5891 sayılı Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı Kurulması Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun

15 Temmuz 2009 tarih ve 27289 sayılı Resmi Gazete’ de yayımlanan 14 Temmuz 2009 tarih ve 2009/15197 sayılı Kredi Garanti Kurumlarına Sağlanacak Hazine Desteği’ ne ilişkin Usul ve Esaslar Hakkında Bakanlar Kurulu Kararı

18 Eylül 2009 tarih ve 27353 sayılı Resmi Gazete’ de yayımlanan 05 Ağustos 1990 tarih ve 2009/15431 sayılı KOSGEB Tarafından Verilecek Hizmetler ve Desteklerden Yararlanacak Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelere İlişkin Sektörel ve Bölgesel Önceliklerin Belirlenmesi Hakkında Bakanlar Kurulu Kararı

19 Eylül 2009 tarih ve 27354 sayılı Resmi Gazete’ de yayımlanan KOSGEB Kredi Faiz Destekleri Yönetmeliği

08 Haziran 2011 tarih ve 27958 sayılı Resmi Gazete’ de yayımlanan 03 Haziran 2011 tarih ve 635 sayılı Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname

19 Haziran 2012 tarih ve 28328 sayılı Resmi Gazete’ de yayımlanan 15 Haziran 2012 tarih ve 2012/3305 sayılı Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Bakanlar Kurulu Kararı’na istinaden yürürlüğe girmiş ve 20 Haziran 2012 tarih ve 28329 sayılı Resmi Gazete’ de yayımlanan 2012/1 sayılı Tebliğ

4 Kasım 2012 Tarih ve 28457 sayılı Resmi Gazete’ de yayımlanan 10 Eylül 2012 tarih ve 2012/3834 sayılı Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının 23/8/2012 tarih ve 790 sayılı yazısı üzerine 635 sayılı Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 28’ inci maddesine göre Bakanlar Kurulu’nca kararlaştırılan ‘‘Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin Tanımı, Nitelikleri ve Sınıflandırılması Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik’’

09 Ekim 2013 tarih ve 28790 sayılı Resmi Gazete’ de yayımlanan Sermaye Piyasası Kurulu seri III - 48.3 No’ lu Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklarına İlişkin Esaslar Tebliği

13 Eylül 2014 tarih ve 29118 sayılı Resmi Gazete’ de yayımlanan Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı’ nın Sanayi ve Ticaret Bakanlığı Sanayi Genel Müdürlüğü (SGM) 2014/35 no.’lu Yeli Malı Tebliği

28 Şubat 2015 tarih ve 29281 sayılı Resmi Gazete’ de yayımlanan 25 Şubat 2015 tarih ve 2015/7331 sayılı Kredi Garanti Kurumlarına Sağlanacak Hazine Desteği’ ne ilişkin Usul ve Esaslar Hakkında Bakanlar Kurulu Kararı

26 Şubat 2016 tarih ve 29636 sayılı Resmi Gazete’ de yayımlanan 11 Ocak 2016 tarih ve 2016/8425 sayılı KOSGEB Tarafından Verilecek Hizmetler ve Desteklerden Yararlanacak Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelere İlişkin Sektörel ve Bölgesel Önceliklerin Belirlenmesi Hakkında Kararda Değişiklik Yapılmasına Dair Bakanlar Kurulu Kararı

26 Ağustos 2016 tarih ve 29813 sayılı Resmi Gazete’ de yayımlanan 19 Ağustos 2016 tarihinde kabul edilen 6741 No.’lu Türkiye Varlık Fonu Yönetimi Anonim Şirketinin Kurulması İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun

22 Kasım 2016 tarih ve 29896 sayılı Resmi Gazete’ de yayımlanan 31 Ekim 2016 tarih ve 2016/9538 sayılı Kredi Garanti Kurumlarına Sağlanan Hazine Desteğine İlişkin Karar’ın yürürlüğe konulması hakkındaki Bakanlar Kurulu Kararı’na

28 Aralık 2016 tarih ve 29932 sayılı Resmi Gazete’ de yayımlanan KOSGEB Destek Programları Yönetmeliği

17 Ocak 2017 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulu’nda kabul edilen Torba Yasa

05 Şubat 2017 tarih ve 29970 sayılı Resmi Gazete’ de yayımlanan 24 Ocak 2017 tarih ve 2017/9756 sayılı Türkiye Varlık Fonu’na Aktarılan Kuruluş, Kaynak ve Varlıklar Hakkındaki Bakanlar Kurulu Kararı

10 Mart 2017 tarih ve 30003 sayılı Resmi Gazete’ de yayımlanan 27 Şubat 2017 tarih ve 2017/9969 sayılı Kredi Garanti Kurumları’na Sağlanan Hazine Desteğine İlişkin Kararda Değişiklik Yapılmasına Dair Bakanlar Kurulu Kararı

Avrupa Birliği’ nin kurucu antlaşmalarından 1992 yılında Maastricht’te imzalanan ve 1 Kasım 1993 tarihinde yürürlüğe giren Avrupa Birliği Antlaşması ile 1 Aralık 2009 tarihinde yürürlüğe giren Lizbon Antlaşması’na istinaden adı değişerek Avrupa Birliğinin İşleyişi Hakkında Antlaşma olan antlaşmanın, 30 Mart 2010 tarih ve C serisi 83 sayılı Avrupa Birliği Resmi Gazetesi’nde yayımlanan konsolide metinlerinin 308. ve 309. Maddeleri

Avrupa Yatırım Bankası’ nın Statüsü Hakkında 5 No’lu Protokol

KOSGEB İcra Komitesi’nin 2016/11 sayılı Kararı

KOSGEB İcra Komitesi' nin 2017/02 sayılı Kararı

